

P. b. b.
Verlagsort: 1030 Wien
Plus.Zeitung 09Z038029P

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

9-10

září – říjen

2015

35. ročník

- Fejeton Pavla Kohouta s odpovědí Pavla Rychetského
- Příloha: Čtení na podzim

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien**
Informace: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Pondělí 12. 10. 2015 v 19:30

Něžné vlny (ČR, 2013, 96 min., anglické titulky)

Režie: Jiří Vejdělek, scénář: Jiří Vejdělek, kamera: Vladimír Smutný, hudba: Miloš Krkoška

Hrají: Táňa Pauhofová, Hynek Čermák, Robert Cejnar, Lucie Šteflová, Jan Maršál, Natálie Halouzková, Gabriel Barreto de Carvalho, Jan Hartl, Vojtěch Dyk, Jan Budař, Václav Kopta, Tatjana Medvecká, Martin Sitta, Martin Pechlát, Stanislav Zindulka, Petra Lustigová, Michal Novotný, Lucie Černá, Daniel Novák, Barbora Černá, Václav Matějovský, Štěpán Krტიčka, Vica Kerekes, Ondřej Hněš, Josef Kuhn, Daniela Choděrová, Michal Dlouhý, Matouš Zah

Sympatický Vojta je nesmělý a jeho rodina praštěná. Cholerický tatínek, který kdysi nepřelavil kanál La Manche, z něj chce mít závodního plavce a milující maminka, bývalá hvězda dětské lední revue, vidí v synovi talentovaného pianistu. Jenže Vojta má docela jiné priority – především rusovlasou spolužačku Elu, okouzující akvabelu, která už v listopadu odjede do vysněné Paříže. Jestli Vojta rychle nepodnikne něco opravdu zásadního, zmizí mu Ela navždy za železnou oponou. Píše se totiž rok 1989.

(Z oficiálního textu distributora)

Předběžné termíny promítání v roce 2015:

vždy druhé pondělí v měsíci, tj. 09. 11. a 14. 12.

Začátek přestavení, pokud není uvedeno jinak, vždy v **19:30**.

Změna programu vyhrazena.

Fejeton

Vzkaz na onen svět

(Z onoho světa XI.)

Pavel KOHOUT

Že na počátku všeho bylo Slovo, stojí už v Bibli.
A to Slovo uložilo všem dalším slovům, co jich bude,
ať předjímají, zjevují i soudí činy smrtelníků...

Tak pravil Archimédes: – Dejte mi
jen pevný bod a pohnu Zemí!
Tak zvolal Mistr Jan své – Neodvolám!
Tak stvrdil Masaryk, že – Pravda vítězí!
Tak Ty jsi napsal dva tisíce slov
a neodvolav ani jedno z nich
i bez pevného bodu pohnul vlastní,
že v ní zas jednou zvítězila pravda,
alespoň na pár let...

– To kalné ráno, to si pamatuj,
mé dítě! Na ty Seifertovy verše
ke skonu Masaryka jsem si vzpomněl,
i když nám zesnul Havel, a teď zas.
Jenomže letos třináctého června,
když jsem v pět ráno vyjel ze Sázavy,
mně vzcházející slunce vnutilo
verš Nerudy: – Buď v Čechách bílý den
a plno růží kolem! Ustříhl jsem
dvě nejpyšnější v našem malém ráji
a slíbil, že je za to učiním
vyvolenými mezi růžemi.
Už třetí hodinu mě spěšně mýjely
roviny Čech a jižní Moravy,
rozumně klidné, prozíravě vlídné,
jaké se snadno stejně odrazí
v duších a srdcích tady narozených.
A pak to přišlo: Hustý temný les,

kam nepronikly ani šípy slunce,
a za ním příkré rokle jako zákopy
pro válku obrů, navíc nad nimi
kopce tak strmé, že se čtenář
Ludvíka Vaculíka musí ptát,
jak se tam s tou svou kozou udržel.
A ani svěží zeleň nedokáže skrýt,
že tady mohl přežít jenom kmen
sdostatek drsný, urputný a zbožný.
Prostě jen Valaši.

...

Kdo vybral Tvoje foto nad rakev,
musel Tě znát tak zatraceně dobře,
až jsem si pomyslel, že jsi to byl Ty sám,
abys měl dohled, jak se plní přání
– Až umřu, ať je to jen oznámeno,
veřejně orace si nepřeju!
Tvůj ironicky pobavený pohled
sledoval, jak se televize snaží
osvěžit nudnou tryznu výlovem
smutečních hostů, které nutila
vyplakat svoje slzy na kameru.
Musel ses bavit, jak tím solila
polední polévky svých poplatníků,
k nimž podávala všechnopárty.

...

A v kostele ses tvářil nejinak,
když přítel, s nímž jsi pásával ty kozy,
než se stal pastýřem oveček Páně,
Tě při mši káral jako nemravníka

(dokončení na str. 9-10)

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

v září pokračujeme v pravidelném pondělním klubovém promítání v kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s českým velvyslanectvím a Českým centrem. Projekci začínáme v pondělí 14. září 2015 dokumentárním filmem **Filmová lázeň**, který byl natočen a premiérově promítán u příležitosti 50. Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech. Dějiny festivalu mapuje režisér filmu Miroslav Janek ve spolupráci s dlouholetou programovou ředitelkou Evou Zaoralovou, která rozmlouvá s některými pamětníky dávných ročníků. V pondělí 12. října následuje film **Něžné vlny** režiséra Jiřího Vejdělka. Začátek představení je vždy v 19:30, rezervace není možná.

Jak jsme již jednou uvedli, v březnu tohoto roku se sešli členové českého poradního sboru u Spolkového kancléřství u příležitosti návrhu rozdělení finanční podpory na činnost českých spolků ve Vídni. Jak je všeobecně známo, školy Školského spolku Komenský i přes vydatnou podporu různých státních i nestátních organizací rakouských i českých trpí nedostatkem financí, a proto se spolky uvolily vzdát se části dotace ve prospěch české školy. Tuto solidární snahu se Školským spolkem Komenský plně podpořil i zástupce Kulturního klubu. Tato skutečnost nás nutí přechodně z úsporných důvodů slučovat některá čísla časopisu Kulturní klub, což činíme i u čísla září – říjen a listopad – prosinec. Děkujeme za pochopení.

A teď Vám již přeji hezké posezení na stránkách Kulturního klubu.

ing. Helena Baslerová, šéfredaktorka

Bohužel i tentokrát mám pro Vás, kteří jste znali krajanu paní Helenu Dvořákovou (moji maminku) smutnou zprávu. Odešla na běžnou kontrolu do nemocnice, kde usnula na věky. Byla sice dlouhou dobu nemocná se srdcem, měla cukrovku, v poslední době velice špatně slyšela, musela používat rolátor a již nemohla chodit do divadla na Omladinu, na pořady velvyslanectví, do kina, sokolské pořady atd. Byla však vždy prvním kritikem časopisu Kulturní klub, spolek někdy i zastupovala, domlouvala a vymýšlela akce (např. zájezdy do ČR, vystoupení hudebních těles, herců atd.). A tak jsem si často povzdechla: „Kdyby bylo takových nápaditých, energických, schopných a nezištných lidí v Klubu více...“

Ona má hlavní zásluhu na tom, že její vnuk a můj syn Richard Basler absolvoval čtyři roky české školy a s ní pravidelně navštěvoval různé krajané akce, cvičil již jako čtyřletý na sokolských sletech ve Vídni, později ve Švýcarsku a Francii. Především její zásluhou mluví a píše česky a zajímá se a pracuje v různých krajaných organizacích. Je členem českého poradního sboru u Spolkového kancléřství.

Bude nám a hlavně mně chybět...

Také se omlouvám, že se v posledních měsících nezúčastňuji českých a slovenských pořadů, absolvovala jsem operaci levého kolena a koncem srpna třítydenní rehabilitaci. V době mé nepřítomnosti mě zastupují kolegyně dr. Mag. Marie Brandeis a Mag. Richard Basler.

Helena Baslerová

Obsah

Fejeton	2, 9
Editorial, obsah, impressum	3
Kalendář: říjen – prosinec 2015	4
Církevní kalendář	9
Kultura	11
Události	43
Zajímavosti	45
Ekonomika	56
Správy zo Slovenska	73
Sokol & sport	76
Úvahy a postřehy	80
Z české a slovenské Vídně a okolí	81
Oznámení	84
Informace & inzerce	92
Příloha: Čtení na podzim	I-VIII

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),

Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha & Jaroslav Bulíček, Praha

Tisk: Tiskárna Sládek, Znojmo

KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

(Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

Verlagsort: 1030 Wien

Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &

Tiskárna Sládek, Znojmo, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,

mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic,

Anna Krivanová

Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: Jan Brabenec, dr. Martin Franc, P. dr. Jan Horák, Ludvík Kavín,

Eva Kalinová, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Andrea Ozábalová,

dr. Kweta Ozábalová, Vladimír Stejskal, Nela Štěrbová, doc. JUDr. Marián Velický, CSc.,

ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek

Fotografové: Mag. Richard Basler, Vladimír Čevela, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Tiskárna Sládek, Znojmo

VÝSTAVY, FESTIVALY, KURZY**do 23. 09. Michael HÖPFNER: *Walk/Gehen***

Montag bis Freitag 8:00-18:00 Uhr

Ausstellungsbrücke, Landhausplatz 1, 3109 St. Pölten

do 25. 09. *Přízrak a Travertin*

Výstava představuje konfrontaci děl rakouského umělce duo Markus Hanakam & Roswitha Schuller a českého výtvarníka Janka Rouse. Obě videa, i když vizuálně rozdílná, spojuje zájem o pseudodokumentární žánr a konstruované či alternativní životní osudy. U Janka Rouse tento zájem reprezentuje pnutí mezi aktuálním a vysněným povoláním zúčastněných aktérů, u Hanakama a Schullerové se projevuje spíš v rovině paralelních biografí zasazených do konkrétních interiérů architekta Adolfa Loose. Obě díla jsou výsledkem rezidenčních pobytů v Rakousku, resp. v České republice: Janka Rouse prostřednictvím vídeňského KulturKontaktu a Schullerové & Hanakama v Open A.I.R. v Plzni 2015.

Markus HANAKAM (*1979 Essen, D) & Roswitha SCHULLER (*1984, Friesach, A) žijí a pracují ve Vídni a v Esse- nu. Zabývají se především videem a souvisejícími formami – fragmenty textů, obrazy, objekty, které jsou specifické pro dané místo. Od roku 2004 působí jako duo; jejich práce byly prezentovány na mnoha mezinárodních festivalech a výstavách – mj. v New Yorku (Videodumbo Festival 2013), Paříži (Recontres Internationales 2012, Palais de Tokyo), Istanbulu (ISEA 2011) nebo v Moskvě (4th Moscow International Biennale for Contemporary Art 2011).

Janek ROUS (*1981, Praha) pracuje od roku 2009 jako redaktor v artycok.tv, internetové platformě pro současné umění, která zaznamenává a spoluvytváří dění na výtvarné scéně a s ní související kulturní aktivity. Působí také jako filmový tvůrce; zvláště se zaměřuje na kriticky laděné dokumenty, které v příznačných okamžicích odkazují na uměleckou scénu a dané společensko-politické pozadí.

Zuzana JAKALOVÁ (*1986, Bratislava) je kurátorka a kulturní manažerka. V současné době pracuje jako kurátorka rezidenčního programu MeetFactory v Praze a kurátorsky a koordinačně zastřešuje také prostor pro aktuální umění Prádelna Bohnice. Publikuje pravidelně texty, mj. ve Flash Art CZ/SK, A2, artalk.cz.

Rakouské kulturní fórum v Praze, Jungmannovo nam. 18, 110 00 Praha 1

Tel.: +420 257 090 589, e-mail: info@rkfp Praha.cz, web: www.rkfpraha.cz

29. 09. – 13. 11. „Memory“ Jána Šicka v rámci Trienále plagátu Trnava 2015 (Vienna Design Week 2015)**18:30 Vernisáž**

„Memory“ je svetelná inštalácia, ktorá pracuje s problematikou pamäti, vrstvením a selektovaním informácií, zabúdaním a pod. Svojou formou poukazuje na neustále sa striedajúce informácie na plagátoch vo verejných priestoroch. Výstava je zároveň doplňujúcim programom Trienále plagátu Trnava 2015.

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

Slovenský inštitút v spolupráci s Galériou Jána Koniarka v Trnave.

do 30. 09. *O Červenej čiapočke v 30 jazykoch*

Haus der Europäischen Union, Wipplingerstr. 35, 1010 Wien, Mo – Fr, 9:00-17:00

Slovenský inštitút

8. 10. – 01. 12. *Divadelný festival EUNIC: Mágia jazyka*

(Festival súčasnej európskej divadelnej dramaturgie) Divadelný festival predstavuje diela súčasných dramatikov z celej Európy. Všetky divadelné predstavenia odznejú v pôvodných jazykoch s nemeckými titulkami.

Otvorenie: dr. Alena Heribanová, riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni a Dott.ssa Clara Clara Bencivenga, riaditeľka Talianskeho kultúrneho inštitútu

Termíny o 19:00:**08. 10. *Hlasy v búrke* (Taliansko)****15. 10. *Osamělé večery Dory N.* (Česká republika)****22. 10. *9 z 10* (Rumunsko)****29. 10. *Knižnica listov: Prechádzka* (Slovinsko)****05. 11. *Soliloquy & Monologue* (Slovensko, viac informácií nižšie pri 05. 11.)****12. 11. *Romy Schneider – Dve tváre jednej ženy* (Rakúsko)****19. 11. *Obrovská pivnica* (Ukrajina)****26. 11. *Boh krviprelievania* (Chorvátsko)****01. 12. *Zviera* (Rusko)**

Taliansky kultúrny inštitút, Ungargasse 43, 1030 Wien

Info: www.facebook.com/EUNICAustria

Slovenský inštitút v spolupráci s EUNIC Austria

do 11. 10. *Christoph Niemann. Unterm Strich*

Christoph Niemann ist einer der gefragtesten Grafiker der Welt. Seit Jahren gestaltet er Cover für *The New Yorker*, *The New York Times*, das *Time Magazine*, für *Wired* oder das *ZEITmagazin*, prägt Werbekampagnen, illustriert Texte, produziert Apps oder schreibt Kinderbücher. Das MAK widmet dem vielfach ausgezeichneten Meister seines Fachs eine Ausstellung und zeigt mit 170 Illustrationen, Grafiken, Siebdrucken, Tusche- und Bleistiftzeichnungen, Büchern, Apps und Animationen einen Überblick über sein breites Schaffen.

MAK, Kunstblättersaal, Stubenring 5, 1010 Wien

Di 10:00-22:00 Uhr, Mi – So 10:00-18:00, jeden Dienstag 18:00-22:00 Uhr, Eintritt frei

do 18. 10. *Ringstrasse. Ein jüdischer Boulevar*

Als nach der Schließung der Wiener Stadtmauern rund um die Wiener Innenstadt ein Prachtboulevard entstand, wurde dieser zur ersten Adresse des Adels und des Großbürgertums. Unter den Bauherren der prächtigen Palais' entlang der Ringstraße waren auch zahlreiche jüdische Unternehmer und Bankiers, die zum wirtschaftlichen Aufschwung der Gründerjahre beitrugen und als Kunstsammler und Mäzene in Erscheinung traten. Die Kehrseite der glanzvollen Ringstraßenfassaden waren soziale Probleme und eine zunehmende politische Radikalisierung, die im Zuge der massiven ökonomischen und gesellschaftlichen Veränderungen im Wien des ausgehenden 19. Jahrhunderts auftraten.

Besonders das Kleinbürgertum war als klassischer Modernisierungsverlierer empfänglich für den politisch geschürten Antisemitismus, der sich gleichermaßen der Stereotype

des „armen, zerlumpten Ostjuden“, des „sozialistischen, jüdischen Aufwieglers“ oder des „kapitalistischen Wiener Börsejuden“ bediente. Glanz- und Schattenseiten der Ringstraßenära, der gesellschaftliche Aufstieg einer kleinen jüdischen Elite und der alltägliche Überlebenskampf der breiten jüdischen Massen, die politische Instrumentalisierung des Antisemitismus und ihre Folgen sind Thema der Ausstellung im Jüdischen Museum Wien.

Kuratoren: Gabriele Kohlbauer-Fritz; Sabine Bergler.
Jüdisches Museum Wien, Dorotheergasse 11, 1010 Wien
KuratorInnenführungen durch die Sonderausstellung zur „Ringstraße des Proletariats“: Donnerstag, 10. 09. 2015, Donnerstag, 17. 09. 2015

Beginn: jeweils 18 Uhr

Eintritt & Führung: 5 € / Person

Anmeldung unter: info@dasrotewien-waschsalon.at
Waschsalon Nr. 2, Karl-Marx-Hof Halteraugasse 7, 1190 Wien

Reguläre Öffnungszeiten: Donnerstag 13:00-18:00 Uhr, Sonntag 12:00-16:00 Uhr

www.jmw.at

4. 11. – 04. 12. Igor GROSSMANN: *Dedina: Fotografie zo Slovenska 1955-1972*

18:30 Vernisáž

Igor Grossmann (1924-2013), legenda slovenskej fotografie, mal široký námetový záber, od krajínok, európskych miest a reportáží, cez priemysel až k hudbe, abstraktným a žánrovým obrazom a portrétom osobností slovenskej kultúry. Do konca 60. rokov 20. storočia, kedy sa z rodnej Žiliny presťahoval do Bratislavy, zachytával prostredie slovenskej dediny. Učarovala mu dedina, bohatstvo jej ľudového odkazu ukryté v bytčianskych dvoch, kysuckých kopaniciach, oravských dolinách a liptovských holiach.

Otvorenie: Dr. Alena Heribanová, riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni

Galerie auf der Pawlatsche, AAKH, Spitalgasse 2-4/Hof 3, 1090 Wien

Slovenský inštitút v spolupráci s Galerie auf der Pawlatsche.

18. 11. – 10. 12. Roman BENICKÝ: *Mobilita pre ľudí s postihnutím* (fotografie)

18:30 Vernisáž

Presne rok pred začiatkom Olympijských a paralympijských letných hier v Rio de Janeiro v Brazílii predstaví slovenský fotograf Roman Benický fascinujúce fotografie z paralympiád. Časť výstavy je paralelne vystavená v Slovenskom inštitúte vo Viedni.

Haus der Europäischen Union, Wipplingerstr. 35, 1010 Wien

Slovenský inštitút v spolupráci so Slovenským paralympijským výborom, Rakúskym paralympijským výborom a Informačnou kanceláriou Európskeho parlamentu a zastúpenia Európskej komisie v Rakúsku.

10. 12. 2015 – 11. 01. 2016 *Jubilejná výstava BIB 1967-2015*

18:30 Vernisáž

Pri príležitosti 25. ročníka Bienále ilustrácií Bratislava BIB

predstavíme retrospektívnu prehliadku ilustrácií a kníh ocenených na bienále od jeho vzniku v r. 1967 až po aktuálny ročník. Jadrom výstavy bude medzinárodná kolekcia detských kníh, ktorých ilustrácie boli ocenené Grand Prix a Zlatým jablkom na BIB 1967-2015. Táto unikátna zbierka z fondov Knižnice BIBIANY ponúka zaujímavé porovnanie rôznorodých ilustračných, grafických a vydavateľských prístupov i tradícií v tvorbe detskej knihy vo svete. Zbierka je atraktívna umelecky i lingvisticky – okrem svetových jazykov sú v nej zastúpené aj knihy vydané v katalánčine, flámčine, estónčine, ale i japončine, thajčine či perzštine. Knižnú zbierku bude sprevádzať kolekcia knižných ilustrácií, za ktoré ich autori získali prestížne ocenenie Grand Prix BIB.

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

Slovenský inštitút v spolupráci s Medzinárodným domom umenie pre deti Bibiana v Bratislave.

ALBERTINA

Albertinaplatz 1, A-1010 Wien, tel.: +43 1 534 83-0, www.albertina.at, denně 10:00-18:00, St 10:00-21:00

25. 09. 2015 – 24. 01 2016 Edvard MUNCH: *Liebe, Tod und Einsamkeit*

Edvard Munch ist einer der einflussreichsten Protagonisten der Moderne. Mit 120 Meisterwerken der Druckgrafik, die meist nur in einem einzigen Exemplar existieren, zeigt die Albertina die berühmtesten Ikonen dieses norwegischen Künstlers, darunter *Der Schrei, Madonna, Der Kuss* und *Melancholie*. Munchs Schaffen nimmt eine Sattelstellung zwischen Symbolismus und Expressionismus ein und zeugt von seiner lebenslangen Auseinandersetzung mit den existenziellen Fragen des Menschen. Liebe, Tod und Einsamkeit sind die bis heute aktuellen Themen seiner Kunst. Alle Exponate der Schau stammen aus der weltweit größten und bedeutendsten Privatsammlung von Meisterdrucken Edvard Munchs.

do 11. 10. 2015 *Drawing Now: 2015*

Výstava *Drawing Now* skýtá aktuální přehled o grafické tvorbě v současném umění. Představuje na 36 mezinárodních uměleckých pozic, které jsou dnes synonymem pro grafickou tvorbu a zároveň jdou pomyslnou vlastní cestou. *Drawing Now* ukazuje, jaká různá témata umělci pomocí kresby vyjadřují, a prezentuje grafickou tvorbu v jejich pozoruhodných polohách a vyjádřeních.

Zúčastnění umělci: Silvia Bächli, Michaël Borremans, Toba Khedoori, Paul Noble, Robin Rhode, David Shrigley, Sandra Vásquez de la Horra, Jorinde Voigt a další.

Kurátorka: Elsy Lahner.

16. 10. – 29. 11. 2015 *Die Sammlung Arthur Feldmann und die Albertina*

Die Privatsammlung des jüdischen Rechtsanwalts Dr. Arthur Feldmann (1877-1941) zählte mit rund 800 Zeichnungen, darunter Werke von Dürer, Rembrandt und Poussin, zu den bedeutendsten ihrer Zeit. Nach Besetzung der Tschechoslowakei durch die Nationalsozialisten 1939 wurde Feldmanns Villa mitsamt der Kunstwerke beschlagnahmt. Er überlebte diese Demütigungen nur um kurze Zeit. Auf die Enteignung der bedeutenden Samm-

lung folgte ihre Auflösung und Zerstreuung. Im Laufe der Jahre konnte die Familie die Blätter durch akribische Recherchen aufspüren und ihre Restitution erwirken. Die Albertina würdigt nun die außergewöhnliche Schenkung von 29 Meisterzeichnungen, die dem Museum von Uri Peled-Feldmann, dem Enkel des Sammlers übergeben wurden.

do 10. 01. 2016 *Lyonel Feininger und Alfred Kubin. Eine Künstlerfreundschaft*

„Von den heutigen Zeichnern schätze ich Sie ganz besonders,“ schrieb Alfred Kubin am 25. November 1912 an Lyonel Feininger. Nachdem die beiden Zeichnungen miteinander getauscht hatten, begannen sie einen intensiven Briefwechsel, der ihre kurze, aber innige Freundschaft begleitete. Die Albertina widmet dieser faszinierenden wie überraschenden Verbindung eine außergewöhnliche Ausstellung, die mit rund 100 Gemälden und Grafiken die Freundschaft zwischen den vermeintlich grundverschiedenen Künstlern nachzeichnet.

do 17. 01. 2016 *Black & White. Highlights aus der Fotosammlung der Albertina*

Die Ausstellung *Black & White* bildet den Auftakt einer Reihe regelmäßig wechselnder Präsentationen eigener Bestände der Fotosammlung der Albertina. Rund 100 Meisterwerke geben einen Überblick über verschiedene Genres wie Porträt-, Architektur- und Landschaftsfotografie und stellen bedeutende fotografische Strömungen vor. Der Piktorialismus mit Heinrich Kühns feinen Tonstudien, Akte von Rudolf Koppitz, die Neue Sachlichkeit mit Architekturstudien von Albert Renger-Patzsch und Ruth Hallensleben, oder auch Streetlife- und dokumentarische Fotografie des 20. Jahrhunderts, etwa von Henri Cartier-Bresson, Lisette Model, William Klein, Robert Frank und Lee Friedlander sind in der Schau vertreten.

JEDNOTLIVÉ AKCE

22. 09. *Kde bolo tam bolo ... Cestovanie Červenej čiapočky cez jazykovú európsku rôznorodosť* (workshop a čítanie)

16:00-17:30 Program pre deti a mládež

Čítací kútik s Mercedes Echerer, videá o Červenej čiapočke v rôznych európskych jazykoch, maľovanie na tvár s Alba Cruz, ateliér origamy s Karolom Krčmárom (SK)

19:00 Program pre dospelých

„Červená čiapočka – európska rozprávka?“ – prednáška Dr. Susanne Schauf

Viacjazyčné čítanie z „Červenej čiapočky“ / čítajú riaditelia kultúrnych inštitútov v národných jazykoch

Rozprávky, mýty a hudba: Červená čiapočka & co. – Čítanie s Mercedes Echerer

V spolupráci s EUNIC Austria, Informačnou kanceláriou Európskeho parlamentu a zastúpenia Európskej komisie v Rakúsku.

Haus der Europäischen Union, Wipplingerstr. 35, 1010 Wien

Prihlásenie: comm-rep-vie-veranstaltung@ec.europa.eu
Slovenský inštitút

23. 09. 18:30 Hans Peter Graner: *Plynulé hranice v CENTROPE. „Zelené srdce“ Strednej Európy* (knižná prezentácia)

Publikácia sa venuje štyrom regiónom Maďarska, Českej republiky, Slovenska a Rakúska. Bohaté kultúrne bohatstvá, remeslá a kulinárske špeciality sú dôkazom vzájomnej výmeny medzi národmi. Publikácia je obohatená o fascinujúce fotografie a autentické rozhovory so svedkami týchto regiónov pred, počas a po páde železnej opony. Hans Peter GRANER sa narodil vo Wiener Neustadt a je nositeľom Ceny životného prostredia Dolného Rakúska. Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien
www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

28. 09. 19:00 *Tag des Kaffees* (EUNIC-čítanie)

Čítania z diel európskych autorov pri príležitosti Medzinárodného dňa kávy

Rakúska herečka Karina Lischka číta z nórskej poezie. Hudobný doprovod: Marián Turner (flauta) a Katarína Turnerová (harfa).

Café Diglas, Wollzeile 10, 1010 Wien

Slovenský inštitút v spolupráci s EUNIC Austria, Zväzom kaviarnikov v Rakúsku a Veľvyslanectvom Nórskej republiky vo Viedni

11. 10. 17:00-21:00 Čaj o páté – „Oktoberfest“

Velká klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Vlastenecká omladina

12. 10. 19:30 *Něžné vlny* (film, CZ, 2013, 96 min., s anglickými titulky)

Režie: Jiří Vejdělek, scénár: Jiří Vejdělek, kamera: Vladimír Smutný, hudba: Miloš Krkoška

Velvyslanectví ČR, Penzingerstr. 11-13, 1140 Wien
KK, ZÚ, ČcV

13. 10. 12:30 Monika Mockovčáková (klavír) a Jozef Podhoranský (violončelo) (poludňajší koncert)

Monika MOCKOVČÁKOVÁ získala v r. 2007 druhé miesto na medzinárodnej súťaži Washington International Artists Competition vo Washingtone D.C. a zároveň i ocenenie za najlepšiu interpretáciu diela klasicizmu a cenu publika. Ako sólistka alebo komorná hráčka koncertovala v Českej republike, Maďarsku, Rakúsku, Nemecku, Francúzsku, Belgicku, USA a nahrávala pre Slovenskú televíziu, Slovenský, Český i Švajčiarsky rozhlas.

Jozef PODHORANSKÝ koncertoval v Maďarsku, Nemecku, v krajinách bývalého ZSSR a bývalej Juhoslávie, v Poľsku, Bulharsku, Španielsku, Švédsku, Luxembursku, Taliansku, Turecku, Japonsku a spoluúčinkoval so všetkými slovenskými a mnohými zahraničnými orchestrálnymi telesami pod taktovkou renomovaných dirigentov (Ondrej Lenárd, Bohdan Warchal, Oliver Dohnányi, Róbert Stanekovský, Richard Edlinger, Andrew Parrot). Významná je jeho 30-ročná pedagogická činnosť, ktorej sa až dodnes venuje na VŠMU v Bratislave, zároveň je od roku 2002 profesorom violončelovej hry aj na Janáčkovej akadémii múzických umení v Brne a na Akadémii umení v Banskej Bystrici.

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien
www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

Slovenský inštitút v spolupráci s Hudobným centrom v Bratislave

14. 10. 18:30 Rozhovor s Irenou Brežnou

Irena BREŽNÁ emigrovala v roku 1968 s rodičmi do Švajčiarska, kde odvtedy žije a pracuje. Študovala slavistiku, filozofiu a psychológiu na Univerzite v Bazileji. Pracovala ako psychologička, prekladateľka a tlmočnica z ruštiny do nemčiny. Dvanásť rokov sa aktívne podieľala na práci Amnesty International. Realizovala a podporovala rôzne humanitárne a ženské projekty, napríklad v Guinei a Česku. Píše po nemecky, za svoje publicistické a literárne texty získala viac ocenení. Je stárou prispievateľkou niekoľkých švajčiarskych a nemeckých novín a časopisov, o. i. Neue Zürcher Zeitung, Berliner Freitag. Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien
www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at

17. 10. Moravské hody

Sokol XII, XV

19. 10. 19:00 Lionel Goldstein: Pan Halpern a pan Johnson (Ungelt, Praha) (divadelní představení)

Divadelní sál, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Kontakt-Forum

29. 10. 17:00 Margaréta Musilová: Archeologie v Centrope – vykopávky bratislavského Hradu

Přednáška je vedena slovensky a německy. Dokumentationsstelle für ost- und mitteleuropäische Literatur, Spengergasse 30-32, 1050 Wien
tel.: 0043 1 9419358

08. 11. 17:00-21:00 Čaj o páte – strašidelný Halloween

Velká klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

12. 11. 19:00 My Fair Lady (muzikál)

Divadelní sál, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

14. 11. 17:00 My Fair Lady (muzikál)

Divadelní sál, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Vlastenecká omladina

05. 12. 20:00 Mikulášská merenda

Sokolovna Steinergerasse 7, 1170 Wien
Sokol XVI/XVIII, Vlastenecká omladina

22. 10. 18:00 Aleš Březina: Dílo Bohuslava Martinů ve světovém měřítku (přednáška)

19:30 Cameron Carpenter: Orgelrhapsodie (Antonín Dvořák, Bohuslav Martinů)
Schubertsaal, Wiener Konzerthaus, Lothringerstr. 20, 1030 Wien
www.konzerthaus.at, tel.: 242 002, info: 24200-100

23. 10. 20:00 Bonjour Monogramista T.D. / Cluster Ensemble (hudobno-tanečné predstavenie)

Cluster Ensemble pripravil hudobno-performatívny portrét jednej z najvýznamnejších postáv slovenskej výtvarnej

scény Dezidera Tótha – Monogramistu T.D.

Ivan ŠILLER (SK), klavír – Fero KIRÁLY (SK), keyboard, elektronika – Petra FORNAYOVÁ (SK), tanec, performance – Maja OSOJNIK (AT), spev, elektronika.
Echoraum, Sechshauser Straße 66, 1150 Wien
Info: www.echoraum.at, tel. +43-1-812 02 09 30

31. 10. 19:30 Pete Townshend's Classic Quadrophenia

Bohuslav Martinů Philharmonic Orchestra, Wiener Singakademie, Afi Boe (tenor), Robert Ziegler (dirigent)
Großersaal, Wiener Konzerthaus, Lothringerstr. 20, 1030 Wien
www.konzerthaus.at, tel.: 242 002
Info: 24200-100

03. 11. 12:30 Poludňajší koncert

Na koncerte sa predstavia mladí víťazi medzinárodných interpretačných súťaží zo Základnej umeleckej školy Jána Albrechta v Bratislave.
Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien
www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at
Slovenský inštitút v spolupráci so ZUŠ Jána Albrechta Bratislava.

05. 11. 19:00 Soliloguy & Monologue (réžia: Jozef Vlk)

Divadelný festival *Mágia jazyka* (Festival súčasnej európskej divadelnej dramaturgie). Vystúpia: Stanislava Vlčeková, Vladimír Zboroň. V slovenskom jazyku s nemeckými titulkami.
Tanečno-divadelné predstavenie je javiskovou adaptáciou poslednej kapitoly svetoznámeho románu Jamesa Joycea *Ulysses*, monológu jednej z ústredných postáv Molly Bloom. Monológ je kompiláciou myšlienkových pochodov koncertnej speváčky, manželky reklamného agenta Leopolda Blooma. Kultový román *Ulysses* je preslávnený revolučným spôsobom uvedenia „prúdu podvedomia“ do literárneho sveta. V druhej časti predstavenia sa odohráva fiktívny monológ Blooma, manžela Molly.
Taliánsky kultúrny inštitút, Ungargasse 43, 1030 Wien
Info: www.facebook.com/EUNICAustria
Slovenský inštitút v spolupráci s EUNIC Austria

12.-15. 11. Buchmesse Wien

Na tohtoročnom knižnom veľtrhu sa predstavia dvaja slovenskí autori – Jana Beňová a Michal Hvorecký. Jana BEŇOVÁ (1974) vydala zbierky poézie *Svetloplachý*, *Lonochod*, *Nehota*. Pred dvojdielnym románom/básňou *Preč! Preč!* (vydavateľstvo Marenčin PT) napísala prózy *Parker*, *ľúbostný román*, *Dvanásť poviedok* a *Ján Med*, *Plán odprevádzania – Café Hyena*. Pracovala ako reportérka v denníku *SME*, redaktorka Divadelného ústavu Bratislava a v súčasnosti je na voľnej nohe. Román *Café Hyena (Plán odprevádzania)* získal vlni cenu Európskej únie. Michal HVORECKÝ (1976) je autorom šiestich prozaických kníh, ktoré vyšli v prekladoch do viacerých jazykov (o. i. *Eskorta*, *Plyš*, *Posledný hit*). Okrem toho pravidelne publikuje komentáre a eseje v slovenských a nemeckých médiách. Autor žije a tvorí v Bratislave.
Messe Wien, Halle D, zastávka metra Krieau
Info: www.buchwien.at
Slovenský inštitút v spolupráci s Balassi Institut – Collegium Hungaricum

01. 12. 12:30 Marco BRAULIN: *Poludňajší koncert*
Marco BRAULIN (klavír) pochádza zo Slovenska a momentálne žije v Ríme. Pravidelne koncertuje po celej Európe.

Slovenský inštitút, Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien
www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at
Slovenský inštitút v spolupráci s Hudobným centrom v Bratislave.

16. 12. 20:00 Bratislavský chlapčenský zbor a Patrícia JANEČKOVÁ (sopranistka): *Vianočný koncert*
BRATISLAVSKÝ CHLAPČENSKÝ ZBOR získal niekoľko ocenení na medzinárodných súťažiach (USA – Des Moines, Rusko – Moskva), účinkoval na profesionálnych festivaloch na Slovensku, vo Francúzsku, v Rakúsku, Holandsku a i., je držiteľom mnohých ocenení, medzi nimi je aj zlatá medaila prezidenta SR. Teleso disponuje širokým repertoárom sakrálnej a profánnej hudby. V jeho podaní možno počuť gregoriánske chorály, renesančnú hudbu, koncertné omše, štylizácie ľudových piesní aj tvorbu súčasných skladateľov.

16-ročná sopranistka Patrícia JANEČKOVÁ spieva od svojich štyroch rokov. Prvé reálne kontakty s operným javiskom absolvovala už ako členka Operného štúdia Divadla Antonína Dvořáka v Ostrave. Ako 10-ročná zvíťazila v konkurencii ostravskej Janáčkovskej filharmónie a dostala po prvý raz možnosť zaspievať si so symfonickým orchestrom. V roku 2010 sa stala víťazkou česko-slovenskej televíznej šou Talentmania. V r. 2014 získala 1. miesto v rámci súťaže Concorso di musica sacra v Ríme.

Peterskirche, Petersplatz, 1010 Wien

INFORMACE:

Je priložen aktuální **program Českého centra ve Vídni**. Podrobnosti a další programy naleznete v oddílech: *Sokol & sport, Z české a slovenské Vídně a okolí a Oznamení*.

ČESKÉ OZVĚNY / SLOVENSKÉ OZVENY

Der ORF bietet im 25-minütigen Magazin mit dem Titel *České ozvěny / Slovenské ozveny* Beiträge in Tschechisch und Slowakisch. *Ozvěny / Ozveny* wird **sechsmal im Jahr jeden zweiten Sonntag in den Monaten Februar, April, Juni, August, Oktober, Dezember um 13:05 Uhr in ORF2 Wien** gesendet.

DŮLEŽITÉ KONTAKTNÍ ADRESY:

ČESKÉ CENTRUM:

Herrngasse 17, 1010 Wien,
tel.: 535 23 60
e-mail: ccwien@czech.cz
www.tschechischeszentrum.at,
<http://wien.czechcentres.cz/cs/>

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK a SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at,
e-mail: rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
tel.: +43 1 596 13 15,
fax: +43 1 595 57 99,
sekretariát: Ut 9:00-10:30, Št 18:00-19:30
Prehľad našich podujatí:
<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOWAKISCHER SCHULVEREIN / SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK SOVA

www.slovaci.at/sova,
e-mail: sova@slovaci.at
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
tel.: 596 13 15, fax: 595 57 99
Prehľad našich podujatí:
<http://www.slovaci.at/program.html>

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

www.mzv.sk/sivieden, e-mail: si.wien@gmx.at
Wipplingerstr. 24-26, 1010 Wien, tel./fax: +43 1 535 40 57
Für alle Veranstaltungen SI ist eine Anmeldung unter si.wien@gmx.at erforderlich.

Upozorňujeme, že i přes veškerou naši snahu a kontrolu kalendária může dojít u oznámených programů ke změně jejich data, resp. náplně. Bohužel, i když se tuto skutečnost dozvíme (ale někdy ani nedozvíme), nemáme již možnost provést jakoukoliv opravu. Změna programu vyhrazena.

Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusejí být vždy shodné s názorem redakce. Redakce neodpovídá za obsah čtenářských dopisů. Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zaslané články po stránce gramatické i stylistické.

Na přední straně obálky: **Pavel PREISNER: *Bez názvu*, 1961**

Pavel Preisner (* 24. 11. 1970, Zlín) – výtvarný pedagog, básník, ilustrátor a malíř. Studoval na Pedagogické fakultě UP v Olomouci. V roce 1993 založil výtvarné romantické sdružení ROMAN, společně s kolegy ze studií Alešem Szotkowským a Michalem Navrátilem. V roce 1996 vyšla v brněnském nakladatelství Host první Preisnerova sbírka poezie pod názvem *Ulomili*, kterou autor sám ilustroval; dále je spoluautorem básnické sbírky *Hodina Hora* (1998). V nakladatelství Host vydal také sbírku *Usuch* a později (2005) v nakladatelství M.A.P.A. poetické texty *Budem Nudlit*. V roce 1997 byl vybrán na I. Zlínský salón mladých a po dovršení hranice 30 let se prezentoval na všech zlínských salónech od roku 2002, které se etablovaly pod názvem Nový zlínský salón. Od roku 1999 působí jako výtvarný pedagog na Zlínské soukromé vyšší odborné škole umění, kde až do současnosti vede ateliér kresby. V letech 2008-2013 působil na Fakultě umění Ostravské univerzity v detašovaném pracovišti ve Zlíně v ateliéru malby.

Na zadní straně obálky: **Martin KÁŇA: *Transformer*, 2002**, ocelová konstrukce, elektrický motor, polyester, epoxid, karton

Martin Káňa (10. 10. 1975, Vejprty) – absolvent Akademie výtvarných umění v Praze, sochař fascinovaný sci-fi, komiksem, novými technologiemi a asijskou (zejména čínskou a japonskou) kulturou ve vztahu k vývoji člověka a kultury. Z tohoto mixu vyrůstají fantaskní, většinou figurativní sochy a objekty vytvořené z rozmanitých materiálů (od kovu po umělou hmotu). Káňa je kritikem pop artu, ač používá jeho výrazových prostředků (*Transformer, Atomo, Scooter, Kybernetický samuraj* atd.). Sleduje lidskou touhu po dokonalosti a s ní související raketový vývoj technologií, které předběhly náš metabolismus a transformují tak přirozený svět i člověka samého v nevyzpytatelná monstra. Vystavuje od roku 1994, je zastoupen v Národní galerii v Praze.

Poštovní adresa: Hagenmüllergasse 31, 1030 Wien

Tel.: +43 (0664) 406 55 41
www.sweb.cz/farnost.viden

Fax: +43 (01) 711 84 112
www.rozhledy.at

POŘAD PRAVIDELNÝCH BOHOSLUŽEB:

CHRÁM Panny Marie na Nábřeží, Salvatorgasse 12, Wien 1:

mše svatá každou neděli a svátek v **08:30**

KOSTEL Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, Wien 3:

mše svatá každou neděli a svátek v **10:00**

KOSTEL Don Bosco, Hagenmüllergasse 31, Salesianum, Wien 3:

mše svatá druhou neděli v měsíci v **11:00**

KAPLE Panny Marie Pomocnice, St.-Veit-Gasse 25, Don Bosco-Haus, Wien 13:

mše svatá třetí sobotu v měsíci v **18:00**

tím horlivěji, aby mohl sdělit,
jak hluboce ses při odchodu kál.
A obrátiv se od oltáře k ženám,
odsoudil přísně bezbožnice, které
odludou zbožným paním manžela
tak jako jedna odloudila Tebe,
za což se nikdy nevymodlí z hříchu.
Ale Ty's viděl, jak tu vedle dětí,
které Ti porodila věrná Madla,
společně stojí spojeny Tvým duchem
také ty plody údajného hříchu,
jemuž tak očividně požehnal
sám Vševědoucí.
...

Čím je mi více let, tím častěji
potkávám svoje dávné souputníky
namísto ve vinárnách – u hrobů
a je jich čím dál míň. Já nemám
nebeskou prádelnu a čistírnu,
já si své skvrny musím vyprat sám
a kát se mohu jen sám sobě
ve zpovědnici svého psaní.
Napsal jsem v mládí mnoho slov,
za něž se dodnes kaju opět slovy

a Tobě vděčím, žes mi ukázal,
jak přitom nesklouznout zas do opačna,
jak zůstat svůj a přece jiný,
když poznání převáží přesvědčení.
...

Když bylo po mši, došlo na ty růže.
Dřív, než se před kostelem seřadil
průvod s Tvou rakví, ve které už byla
jen pomíjivá schránka Tvého Já,
chtěl jsem být chvíli sám s Tvým duchem.
Napočítal jsem rovných dvě stě kroků,
jaké bych kdysi jistě zvládl za sto,
nežli jsem dostoupal k horní zdi hřbitova
a uviděl ten obraz – celý Brumov,
otevřené a ostře nasvícené,
jeviště Tvého dětství, kam se teď
vrací jen tělo, když ten skvělý duch
zůstává s námi živými a jistě
nás přežije – tak jako Nerudův!
Do hluboké a úzké ložničky
vystlané zatím jenom bílým plátnem
jsem seslal ty dva květy ze Sázavy.
V letu se zkřížily a tak tam máš
ustláno na růžích.

Psáno pro měsíčník Reportér, červenec 2015

xx

Milý příteli Pavle Kohoute,

v květnovém čísle *Reportéra*, který mi jeho distributor spolu s Tvým připisem doručil těsně před mými dvěma červnovými cestami do zahraničí, mne vyzýváš k reakci na podivnou kauzu jednoho trestního stíhání, které opakovaně (ne)končí zprošťujícím rozsudkem, ale po zrušení odvolávkou se znovu a znovu vrací před trestní soud první stolice. Obžalovaný

i se svou rodinou ztrácí mnohdy nenávratně vše – zaměstnání, společenský status, dobrou pověst, víru ve spravedlivý řád.

Mám tak zpoždění a navíc můj pokus (o co vlastně – vysvětlení – obhájení – odsouzení – nápravu ???) shledáš patrně chatrným. O zmiňované kauze ničeho nevím – ostatně je to dobře, protože čím dál tím více si po dvanáctiletém působení na ústavní soudní stoličce uvědomuji, že asi všechno v tom našem zmateném světě skončí tady – u nás. Takže důsledně poměřováno, se k ničemu konkrétnímu nemůžeme vyjadřovat, abychom následně nebyli obviňováni z podjatosti.

Celý život se živím právem – netroufám si tento způsob obživy nazvat honosně hledáním nebo dokonce nalézáním spravedlnosti. Spíš jde o tápání v nezmapované krajině, kde se tu a tam naleznou pevné záchytné body, aby se vzápětí vytratily a bloudění pokračovalo. Cíle nedosáhneš, ale o to důležitější je samotná cesta – mít dobrou obuv, vydržet se zásobami, neztratit na cestě spolehlivé parťáky a orientační smysl. Cesta tě přivede k mnoha trpkým poznáním. Některá ti teď sdělím.

1) Policajti jsou patrně všude téměř stejní. Bez ohledu na místo, dobu a prostor působení se v jejich řadách vyskytují a budou vyskytovat i postavy bezectné, někdy sadistické, jindy zjištěné a často i odborně nezpůsobitelné. Zčásti je to důsledek profesionální deformace, jindy se právě tací ucházejí o uniformu, zbraň a moc nad ostatními. Profese profesionálního vykonavatele represe je profesí, jejíž nositelé většinou postrádají i elementární kvalifikační předpoklad v podobě alespoň minimálního penza pokory. Svůj handicap často kompenzují násilím – u nás stejně jako v Barmě nebo v nejvyspělejších demokraciích. Ta demokracie pak selhává, neboť většina excesů zůstává tam i onde nepotrestána. Pravděpodobnost, že i trestuhodné jednání zůstane zpravidla neodhaleno a nepotrestáno, je živnou půdou pro pokračující kriminalitu – od obyčejných kapsářů po bílé límečky v honosném bankovním světě. Střelba do bezbranných mládeňců černé pleťi se ostatně nedávno neodehrála v některé již spolehlivě identifikované totalitní části světa, ale v zemi s dlouhou demokratickou tradicí. Rozdíly shledávám jen v četnosti, vůli k nápravě a míře její pravděpodobnosti.

2) V našem právním prostoru by měli na policajty dohlížet ve všech stádiích trestního procesu v první řadě prokurátoři, po listopadu přejmenovaní na státní zástupce. Soudím, že jejich podřazení v Ústavě České republiky do moci výkonné bylo nešťastným krokem. Moc výkonná – to je především vláda, která pro všechny své součásti stanoví nejen závazná pravidla, ale i konkrétní cíle, směry a prostředky. Vládu ani tak nereprezentují ministři jako spíše neviditelné a nespočetné houfy úředníků. Ti mají – zejména v našem prostředí – přirozenou touhu se nahoru zalíbit a dolů se posílit. Vláda je instituce ryze politická. Ani sebeosvícenější vláda nedokáže státního zástupce – pokud zůstanou součástí exekutivy – zbavit pocitu jisté podřízenosti anebo závaznosti vůči momentální politické moci. Ve vztahu k ní pak směřují povětšinou podvědomě buď k přemíře servility, nebo naopak k odbojné zpupnosti v zájmu udržení nezbytné míry sebevědomí a profesní stavovské cti. Obojí je zhoubné.

3) A co soudy? Žijeme ve světě, který Fridrich Nietzsche předvídal, když Zarathustrovi vložil do úst slova: „Bůh je mrtev.“ Před kataklyzmatem totálního selhání lidstva v podobě holocaustu a hrůz 2. světové války bylo v relativně demokratických zemích povolání soudce profesí zčásti shovívavého a laskavého arbitra mezilidských sporů a z druhé části sice trestajícího, ale stále srozumitelného hlasu spravedlnosti. Měl přitom zvláštní privilegium – každé jeho rozhodnutí bylo podepřeno a garantováno státní mocí včetně jejich represivních nástrojů. Převážná většina soudních sporů, kterou dnes řeší soudy, se před soudy vůbec nedostala. Platila ustálená – byť nepsaná – obecně přijatá pravidla chování a roli soudce většinou sehrál pan farář, pan starosta, řídící učitel, představitel řemeslného cechu nebo profesní komory či jiná přirozená místní autorita. Bezradná společnost druhé poloviny 20. století po živé zkušenosti, že demokracii lze odstranit i jejími vlastními prostředky, nastoupila jedinou přijatelnou a rozumnou cestu návratu k hodnotám deklarovaným osvícenci Rousseauem a Voltairem jako přirozenost, nezcizitelnost a nezadatelnost lidských práv. Ta cesta dostala název materiální právní stát, ve kterém je právo (zákon) nad veškerou veřejnou mocí, prvořadou hodnotou jsou práva a svobody člověka a občana a výsostnou úlohou státu je jejich ochrana. Komu však takové poslání svěřit? No přece nezávislým a nestranným soudům. Ty jsou sice vybaveny i nadále státní mocí, leč vybavit je zkušeností, laskavostí, znalostí všech zákrut sofistikovaného postmoderního světa, který již postrádá onen nepsaný, ale obecně akceptovaný kodex pravidel konání, se již příliš nedaří. Jako poslední posvátný recept se konstituovala nová podoba ústavního soudnictví – exkluzivní a poslední šance na spravedlnost, otevřená každému, kdo se domnívá, že jeho lidská práva a svobody byla veřejnou mocí ohrožena. A když ani to nestačilo, začaly se vytvářet nadnárodní soudy pro ochranu lidských práv (ten náš je ve Štrasburku) a nakonec se spravedlnost hledá i za hranicemi vlastní země. Problém, se kterým si nevíme při takto nastaveném systému rady, spočívá v čase. Spravedlnost je pomalá a nemusíš se jí dočkat. Milton Friedman je autorem slavné věty: „Za vším hledej peníze.“ Moderní společnost se dopracovala ke smutnému výsledku – za své přešlapy, neoprávněné nebo nepřiměřené dlouhé soudy stát vyplácí finanční náhrady, které lze jen stěží považovat za dostatečnou satisfakci. Budme rádi, že již nemáme trest smrti.

4) Aby to všechno fungovalo, potřebujeme reálně a vždy naplňovat princip rovného přístupu ke každému. Rovnost deklarovaná francouzskou revolucí (liberté, égalité, fraternité), která patří k základním maximám demokratického právního státu, je však stále spíše imaginárním cílem. Oba víme, že státní mocí pomazané úřady i jejich represivní složky nakonec jednají s každým trochu odlišně – nejen podle toho, jak vypadá a jak si ve společnosti stojí.

Milý Pavle – možná, že místo odpovědi na tvé otázky se ti dostala přešlapy otázek dalších. Někdy jsou otázky důležitější než odpovědi slibující zaručený recept na všechny Skyly a Charybdy na naší cestě životem.

Tvůj Pavel Rychetský

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Sochařský festival v ulicích Prahy

Instalace výtvarných děl současných českých i zahraničních výtvarníků pod názvem *Festival Sculpture Line* zdobí od června veřejná prostranství Prahy. Třímetrová socha Buddhy na Letišti Václava Havla, obří žraločí ploutev ve fontáně v karlínském Futurama Business Parku, socha vyzývající k mazlení v pražské ZOO, originální lavička na frekventované ulici Na Poříčí nebo záhadné postavy prchající po hladině Vltavy a řada dalších originálních soch oživuje známá i méně známá místa Prahy a přitahuje pozornost jejich obyvatel i jejích návštěvníků. Ti všichni mohou obdivovat více než dvacet sochařských děl všech forem, velikostí a materiálů na šestnácti místech hlavního města až do konce září.

(mk)

Politika na ulici

Paroubek věrně po boku přítele Ratha. Politik Jiří Paroubek na sebe po několika letech opět upoutal pozornost médií. Po rozsudku v procesu s Davidem Rathem za svého dlouholetého spojence statečně krvácel. Verdikt soudu mimo jiné označil za skandální. Někdejší předseda ČSSD a premiér Paroubek vedle Václava Klause patřil mezi největší oblíbence české streetartové scény. Podobná díla obvykle nemají dlouhého trvání, ale tato šablona kulturisty s Paroubkovou hlavou z ulice Evropská v Praze 6 se kupodivu drží už několik let.

LN

Politika na ulici

Země Jana Koblasy

V historických prostorách pražské Galerie U Zlatého prstenu mohou návštěvníci v těchto dnech vidět výběr z méně známých a dosud nezveřejněných děl tábořského rodáka, sochaře, malíře a grafika Jana Koblasy.

Jan Koblasa se narodil v roce 1932 v Táboře. Vychodil gymnázium v Teplicích a poté absolvoval Akademii výtvarných umění v Praze v sochařském ateliéru Jana Laudy, Otakara Španiela a Karla Pokorného. V roce 1954 se stal zakládajícím členem klubu a později skupiny Šmidrů. V roce 1956 se Koblasa seznámil s Vladimírem Boudníkem a jeho tvorbou a v roce 1958 došlo k dalšímu důležitému setkání v jeho životě, s Mikulášem Medkem. S ním

navázal hluboký přátelský vztah. V témže roce také uskutečnil první samostatnou výstavu portrétů a kreseb v Galerii Dílo v Teplicích a získal cenu Akademie výtvarných umění v Praze. Další ocenění získal Jan Koblasa v roce 1959 – bronzovou medaili na výstavě *Junge Kunst* ve Vídni. V následujících letech inicioval a organizoval několik společných výstav a jeho tvorba byla také zastoupena v zahraničí, například na výstavě *Art since 1950* ve Washingtonu.

V roce 1968, po okupaci Československa, zůstal Jan Koblasa v exilu ve Spolkové republice Německo. Až do současnosti vytvořil umělec rozsáhlé dílo, které měli možnost návštěvníci obdivovat na mnoha výstavách po celém světě, a získal také mnoho významných ocenění za svoji uměleckou tvorbu. Dílo Jana Koblasy je zastoupeno v mnoha významných sbírkách v Evropě, Americe, Asii a Africe. Nelze také opomenout jeho letitou pedagogickou činnost.

Současná expozice pod názvem *Eden: Koblasova země* představuje dřevořezy, litografie a serigrafie, které svými expresivními výrazy zaplňují rozlehlou výstavní plochu. Obdobně jako je tematicky a myšlenkově bohaté sochařské dílo evropsky uznávaného umělce Jana Koblasy, je též ideově neobyčejně podmanivá a výrazově mnohotvará jeho grafická tvorba. Věnuje se jí přes padesát let a jeho umělecký projev jde v tomto svém vyjádření napříč časem a čerpá z nejrůznějších podnětů: od archetypických přes mytické, biblické, literární, hudební po tep současného světa, a to s úmyslem vyjádřit podstatu věci a jevů.

Současná výstava představuje ukázky z umělcovy rozsáhlé grafické tvorby, jejíž určitou část daroval do sbírek Galerie hlavního města Prahy. Zahrnuje údobí od konce padesátých let po současnost. Záměrem bylo ukázat méně známé a dosud nezveřejněné grafické listy. Týmž úmyslem se řídil i výběr několika sochařských děl, která výstavu ideově a tematicky zdůrazňují. Z nichž k dosud nevystaveným patří soubor sedmi plastik *Plazit jazyk* z roku 1970, provedený v umělé hmotě a v keramice, nebo dva bílé carrarské mramory *Niké* z let 1984 a 1985. Z grafických děl zde mají svou premiéru početné série gestických monotypů *Babylon* a *Labyrinth* z roku 1958, cykly *Eden – Koblasova země* (1961), *Maketa mého mozku* (1962),

Jan Koblasa: *Lamento – Katedrála*, 1970

Ohniska bolesti (1963-1964), *Figura* (1963) a další monotypy. Rovněž poprvé jsou v úplnosti vystavené serigrafie cyklu *Staré ženy – Pocta Františku Halasovi a Françoisi Villonovi* z roku 1969, *Plazit jazyk* (1971) a *Totentanz. Pocta A. Strindbergovi* (1970). Zastoupeny jsou rovněž velké, povětšinou neznámé celky barevných a černobílých dřevořezů z šedesátých, osmdesátých a devadesátých let 20. století: *Chaos, Zasažen bleskem, Oběť* a další tisky.

Došlo i na umělcovu počítačovou grafiku, které se věnuje od roku 2003. Rovněž poprvé jsou zde vcelku představeny monotypy kombinované malbou z cyklu *Modrá krev* (1964-1965), které Galerie hlavního města Prahy získala po umělcově odchodu do zahraničí v roce 1968.

Výstava bude v prostorách Galerie U Zlatého prstenu otevřena do 4. října 2015 a doprovází ji česko-anglická publikace *Jan Koblasa: Grafika / Prints*, kterou v létě roku 2014 vydalo nakladatelství Karolinum.

(mk)

Postavičky Zdeňka Smetany často žijí svůj vlastní život

Režisér a výtvarník Zdeněk Smetana vytvořil řadu postavíček, které se zařadily do zlatého fondu českého animovaného filmu. Skřítky Křemílek s Vochomůrkou, psíci Štaflík a Špagetka, nesmělá Malá čarodějnice či neposeda Rákosníček, ti všichni baví, těší a vychovávají už několikátou generaci dětí. Smetana, který 26. července oslavil devadesáté narozeniny, sice zpočátku kreslil i vážnější témata, tou

pravou láskou se ale pro něj staly děti. Do studia, založeného Jiřím Trnkou, přišel v roce 1946 – a už zůstal. „Byli jsme tam skutečně jako bratři, vůbec jsme si nekonkurovali, ani si nezáviděli ocenění,“ popsal Smetana atmosféru v ateliérech, kde se potkával s Jiřím Brdečkou, Zdeňkem Milerem nebo Václavem Bedřichem. Koncem osmdesátých let Smetana své tempo, jež mu vedle nadšených reakcí dětí vyneslo i ocenění na filmových festivalech, výrazně zvolnil. „U každého bílého domku seděl bílý dědek, demižon vína u nohy a koukal. Tehdy jsem si řekl: To je vyvrcholení života! Já blbec se furt honím, že života nic nemám,“ popsal okamžik z dovolené na Krétě, po které téměř ze dne na den „vystoupil z pracovního vlaku“. Výtvarnému umění sice úplně vale nedal, od té doby ale tvoří především volnou grafiku.

Born: Při práci pro děti jsem si mohl pustit fantazii na špacír

Malíř, ilustrátor a karikaturista Adolf Born si mohl při práci pro děti pustit fantazii na špacír. A děti to akceptovaly, řekl ve Zlíně Born, který byl hostem tamního filmového festivalu. Výtvarník, který oslavil 85. narozeniny, si z festivalu odvezl Uznání za tvůrčí přínos ve filmové tvorbě po děti a mládež. Borna proslavily například postavy opičky Žofky, Robinsona či Macha a Šebestové. Právě jejich portréty Born symbolicky dokončil na zdi podél baťovského továrního areálu. Bornova díla jsou vystavena také na zlínském zámku, pro tento účel je vybral sám autor.

PŘEDSTAVUJEME

Jaroslava Anna Šicková-Fabrici

Prof. PaedDr. Jaroslava Anna Šicková-Fabrici, Ph.D., (* 22. 10. 1950, Bratislava) – akademická sochárka. V roce 1975 absolvovala oddělení monumentálního sochárstva VŠVU, Bratislava a získala titul akademická sochárka. V roce 1994 sa habilitovala na docentku v obore výtvarná výchova, 2004 obhájila rigoróznou skúšku z liečebnej pedagogiky, roku 2006 obhájila Ph.D. na katedre špeciálnej pedagogiky Karlovej univerzity v Prahe. V roku 2009 bola inaugurovaná na profesorku v odbore výtvarné umenie a tvorba na návrh univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Pracovala v Ústave Prof. Karola Matulaya v Bratislave, v Galérii mesta Bratislavy a od roku 1991 dodnes pôsobí na Katedre liečebnej pedagogiky na Pedagogickej fakulte Univerzity J. A. Komenského v Bratislave. Od roku 1999 prednáša ako hosť na Jihočeskej univerzite v Českých Budějovičích v Ateliéri arteterapie a od roku 2004 na Husovej teologickej fakulte UK v Prahe. V rokoch 1997 a 1999 absolvovala stáže na Montclair State University v New Jersey a Hanneman University vo Filadelfii v USA, v roku 2005 na Sunshine University v Austrálii, v roku 2007 na Easter University vo Filadelfii v USA. V roku 2000 založila spolu s akademickým sochárom Jánom Šickom organizáciu Terra Therapeutica – združenie slovenských arteterapeutov, ktorej je predsedkyňou dodnes. V súčasnosti pracuje na výskumnej medzinárodnej úlohe v oblasti preferovaných hodnôt v kresbách teenagerov.

Pavel Preisner

Pavel Preisner (* 24. 11. 1970, Zlín) – výtvarný pedagog, básník, ilustrátor, publicista a malíř. Po maturitě na zlínském gymnáziu (1989) absolvoval v letech 1989-1996 Pedagogickou fakultu UP v Olomouci. Tam zprvu studoval výtvarnou výchovu v kombinaci s ruštinou, pak krátce s francouzštinou a studium ukončil na nově zřízeném (1993) samostatném oboru výtvarné výchovy (pedagogové V. Havlík, J. Krtička, P. Jochman, O. Michálek, D. Puchnarová). V roce 1993 založil společně s kolegy se studii Alešem Szotkowskim a Michalem Navrátilem výtvarné romantické sdružení ROMAN. V roce 1996 vyšla v brněnském nakladatelství Host první Preisnerova sbírka poezie pod názvem *Ulomili*, kterou autor sám ilustroval, a je spoluautorem básnické sbírky *Hodina Hora* (1998). V nakladatelství Host vydal také sbírku *Usuch* a později (2005) v nakladatelství M.A.P.A. poetické texty *Budem Nudlit*. V roce 1997 byl vybrán na I. Zlínský salón mladých a po dovršení hranice třiceti let se prezentoval na všech zlínských salónech od roku 2002, které se etablovaly pod názvem Nový zlínský salón. Od roku 1999 působí jako výtvarný pedagog na Zlínské soukromé vyšší odborné škole umění, kde až do současnosti vede ateliér kresby. V letech 2008-2013 působil na Fakultě umění Ostravské univerzity v detašovaném pracovišti ve Zlíně v ateliéru malby. V roce 2006 byl soubor jeho kresebných prací zařazen do stálých sbírek KGVU ve Zlíně a zúčastnil se kolektivní výstavy auto-

rů takzvaného Zlínského okruhu. V roce 2010 autor představil obrazy v prestižní Galerii Magma v Ostravě. Následující výstava Pavla Preisnera byla v ateliéru TOAST_KOMUNÁL ve Zlíně, kde vystavoval naposledy i letos v lednu své práce z let 2011-2013.

František Oliva

František Oliva (* 22. 9. 1970, Nové Město na Moravě) – výtvarník. Vzdělání: Střední umělecko-průmyslová škola, Brno, AVU, malířský ateliér (J. Sopko), Praha. „Mojí prioritou je slušnost. Je nás prostě na planetě moc a bude nás ještě víc a bez základní slušnosti (korektnosti, serióznosti, tolerance týkající se čehokoliv) nemůžeme dlouhodobě ani přežívat. Prioritou v umění je pro mě možnost věnovat se cele své práci.“

Oliva František: *Čtverečky*, 1977, akryl, plátno

Martin Káňa

Výtvarník a sochař Martin Káňa (* 10. 10. 1975, Vejprty) absolvoval pražskou AVU, ateliér kresby (J. Svoboda),

vá), vystavuje od poloviny devadesátých let a v poslední době je propojen s děním v kulturním centru Trafačka. Od roku 1994 je zastoupen v Národní galerii. Je finalistou ceny NG 333. Ve své tvorbě kombinuje mimo jiné fascinaci sci-fi, komiksem, novými technologiemi a asijskou kulturou. Je členem umělecké skupiny Ztohoven, která se proslavila mimo jiné vypnutím půlky neonového srdce nad Hradem. Martin Káňa se cítí jako klasický výtvarný umělec, ale zároveň vnímá, že výraz výtvarné umění už nevystihuje podstatu a má až pejorativní pachout. Mnohým se spojuje s představou spolku postarších dam, co si někde v nedělním kroužku kreslí naivní obrázky. „Zapamatování hodné dílo by mělo umělce i diváka osvobodit, ukázat jinou možnou realitu, nabídnout nečekaný a výjimečný obsah, na druhou stranu nemusí hned změnit svět. Bohužel je dnes málo talentovaných kurátorů a kritiků, kteří dokážou vnímat nuance a vycítit, kde se děje něco důležitého.“

„Nedílnou součástí našich projektů jsou i reakce – policejní zásahy nebo soudní přelíčení. To je to nejzásadnější místo, kde se střetáváme se státem, s nímž v díle pracujeme. A stát se k nám nějak postaví a hodnotí, jestli jsme třeba něčemu pomohli...“ [...] „Já se v současné době zabývám otázkou, jestli je zelené hnutí globálně tak skvělé, jak je prezentováno jednou silnou skupinou, jestli není myšlenka citlivého chování k životnímu prostředí jen další velkou manipulací. Lidé by se měli snažit pozitivně formovat svět okolo, otázka ale je, co je pozitivní formování, jestli to nejsou jen dávno mrtvé ideje, krásné nápady, které však dláždí cestu do pekel.“ [...] „Bohužel se dá hezká idea snadno infikovat, zneužít. Je to podobné jako s Evropskou unií, ze které se stává aparát stále něco diktující a plíživě ničící suverenitu menších celků. Postupně budujeme velký spolek, kde bude vše rozhodovat jeden centrální bod. Myslím, že se tím zotročujeme, nemáme nikde záchytnou kotvu, nevíme, jak se tomu vzepřít. Za chvíli ani nebude s kým se spojit.“

VZPOMÍNKA

Karel Souček

Karel Souček, významný český malíř, grafik, ilustrátor a pedagog 20. století, se narodil 26. září 1915 v malé středočeské vesničce s názvem Kročehlavy (dnešní městská část Kladna). Již od raných let měl Karel Souček velkou zálibu v kreslení. Studoval na Uměleckoprůmyslové škole v Praze v ateliéru prof. Jaroslava Bendy. V roce 1937 byl přijat na Akademii výtvarných umění v Praze do ateliéru profesora Viléma Nowaka, významného českého malíře a národního umělce, který svou prací inspiroval mnoho nadějných výtvarníků. Na akademii studoval do roku 1939, kdy byla nacisty uzavřena.

Kromě několika krajin, aktů a podobizen se již jeho školní práce vyznačovaly značnou dávkou figurálního. Vyvíjely se od reálnějšího impresionismu až k senzualní a spontánní expresi. Svým rozbořením tvaru a prostoru jej zaujala i práce tehdejších představitelů kubismu. Výrazným vlivem na prvotní Součkovu tvorbu bylo Kladno se svou průmyslovou šedí. Ve čtyřicátých letech se Karel Souček setkal s představiteli Skupiny 42, což se stalo významným mezníkem v umělcově životě. Její členové hledali inspiraci

na městských perifériích, v továrnách a životě obyčejných pracujících lidí. Snažili se zobrazit městské prostředí s jeho krásou i zrůdností, což do jisté míry naplňovalo Součkovy představy o moderním umění. Jako vyzrávajícím malířem ve

Karel Souček: *Nádraží*, 1945, olej, plátno

svých obrazech přímo i nepřímo reagoval na společenské dění válečných let. Obrazy pronikaly do temných zákoutí městských ulic, pasáží, nemocnic, nádraží atd. Po druhé světové válce se v jeho tvorbě začaly objevovat známky formátu. Obrazy se prosvětlyly, tahy štětcem se zostřily a barva se projevila ve větší kontrastnosti. V roce 1946 se Karel Souček zúčastnil výstavy mladého československého umění v pařížské galerii La Boétie. Když se v roce 1948 Skupina 42 rozpadla, pokračoval Karel Souček v započaté práci ve snaze zachovat a zhodnotit to, co za šest let své existence skupina vytvořila. V obrazech zobrazil svědectví každodenního kladenského života. Potřeba souvislosti jednotlivých obrazů vedla ke vzniku obrazových cyklů soustředěných na jednotlivé tematické okruhy ulic, kaváren, čekáren nebo pasáží. Souběžně s tím našel malíř novou příležitost seberealizace v ilustrační tvorbě. V roce 1974 dokončil malíř rozsáhlou mozaiku pro Kulturní dům Spojených oceláren na Kladně. V roce 1978 se zapojil do předsednictví Svazu českých výtvarných umělců.

Za svůj život získal Karel Souček také mnoho cen a vyznamenání. V roce 1958 mu byla udělena zlatá medaile na Expo Brusel a o rok později získal stříbrnou medaili na Biennale v brazilském Sao Paulu. V roce 1961 obdržel Cenu Guggenheimovy nadace.

Karel Souček zemřel 26. listopadu 1982 v Kladně.

Libor Fára

Libor Fára, celým jménem Libor Ladislav Jan Fára, významný český sochař, malíř, kostýmní výtvarník, scénograf a typograf, se narodil 12. září 1925 v Praze († 3. 3. 1988). Pocházel z rodiny oficiála státního statistického úřadu Josefa Fáry, který byl vášnivým myslivcem a milovníkem přírody. Fárova matka Jana byla absolventkou vyhlášeného dívčího gymnázia Minerva. Milovala hru na klavír a operní zpěv. Prvotní zálibu o umění probudil v mladém Fárovi jeho dědeček Vilém Hruška, který byl velmi zručným kreslířem a ke kterému měl Libor Fára velmi blízký vztah. V Praze žil Libor Fára se svými rodiči v Letohradské ulici na Letné, avšak koncem dvacátých let se celá rodina přestěhovala do rodinného domku na Spořilově. Zde měl Fára svůj první provizorní ateliér. Skutečný ateliér si Fára v domě zřídil až v roce 1948.

Učitelem kreslení na gymnáziu, které nedokončil, se mu stal malíř Pravoslav Kotík. Poté nastoupil do soukromé grafické školy (Officina Pragensis) Jaroslava Švába, kde působil v letech 1942-1944. Zde vznikaly první Fárové olejové malby a frotáže. Fára byl totálně nasazen na práci v Ringhofferově továrně v Praze. V roce 1945 oficiálně dokončil Officinu Pragensis a pokračoval na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze v ateliéru profesora Emila Filly. Zde působil do roku 1949. Studium u Emila Filly jej však příliš neuspokojilo. Proto v letech 1950-1951 dokončil VŠUP v ateliéru profesora Františka Muziky.

Umělecká tvorba Libora Fáry začala již na gymnáziu pod vedením malíře Pravoslava Kotíka, kdy vznikaly jeho první kresby. Prvotní malířskou inspiraci našel v surrealismu (*Deux visages*, 1945) a jeho názory v tomto směru prohluboval častý kontakt s pražskými surrealisty. V roce 1946 se Fára se svým obrazem *Deux visages* zúčastnil přehlídky československého umění v Galerii La Boétie v Paříži. Patřil k nejmladším účastníkům. Postupně jeho tvorba inklinovala k poetice absurdnosti, kterou vyjadřoval pře-

devším technikou koláží, asamblážemi, ale také fotografií (*Hrací stůl*, *Král Ubu*). Koncem čtyřicátých let se kromě jiného věnoval Fára i sochařství. Vytvářel objekty ze sádry, sochy a reliéfy.

Větší Fárové úspěchy jsou však spojeny se spoluprací s divadlem. Podílel se na novátorském přístupu k inscenacím, který byl později označen jako akční scénografie. Po ukončení vojenské služby v roce 1953 byl přijat jako aranžér do Armádního uměleckého divadla E. F. Buriana. V divadle navrhoval své první kostýmy, konkrétně pro hru Fráni Šrámka *Hagenbek*. Zde se také poprvé setkal s Janem Grossmanem, se kterým navázal hluboký přátelský vztah. Později ve vzájemné spolupráci stáli u vzniku známého pražského Divadla Na zábradlí, kterému Libor Fára navrhl nejen logo, ale také grafickou podobu všech jeho tiskovin. V polovině padesátých let začal již jako kostýmní výtvarník a scénograf intenzivně spolupracovat s divadly. Známy je především svými návrhy ke hrám *Čekání na Godota* Samuela Becketta, *Višňový sad* od Čechova nebo pak k Hrabalově hře *Něžný barbar*. V roce 1958 začal spolupracovat s redakcí časopisu *Divadlo*. Podílel se také na grafické úpravě významných publikací o divadle (*Dějiny českého divadla*, I-IV).

Libor Fára: *Zátiší s květinou*, 1957, olej, plátno

V druhé polovině padesátých let se kromě divadla do popředí Fárova zájmu dostává zátiší vyznačující se jednoduchými tvary (rámovanými černou linkou a výraznými barvami). Už v těchto zátiších se naplno rozvinul Fárův smysl pro rytmus (byl vášnivý milovník jazzu a jazzový bubení). Dokonce v roce 1942 se stal členem skupiny Har-

lem – Jazz. Fára byl také milovníkem němému filmu a grotesky. Tato záliba měla velice silný vliv na Fárových scénografických pracích a kostýmních návrzích. V šedesátých letech navázal Libor Fára přátelský vztah s dramatikem Václavem Havlem. V roce 1965 se stal členem Svazu československých výtvarných umělců a od samého roku začal spolupracovat s Činoherním klubem, nejdříve jako grafik a později i jako scénograf. Významné se staly i Fárové scénografie k inscenacím Jana Kačera (*Židle* od E. Ionesca, Gorkého *Na dně* nebo Čechovův *Platonov*). V průběhu sedmdesátých let Fára intenzivně vytvářel cykly obrazů, koláží, kreseb, poslední soubor koláží s názvem *Slyším Tě mluvit* vytvořil Fára těsně před svou smrtí v roce 1988.

Libor Fára zemřel 3. března 1988 ve svém pražském ateliéru. Za svůj život uspořádal Fára několik samostatných výstav a zúčastnil se i mnoha výstav veřejných (Praha, 1945; Paříž, 1946; Varšava, 1958 a další). Jeho dílo je zastoupeno převážně v českých sbírkách a galeriích.

Zemřel Kája Saudek

Kája Saudek, vlastním jménem Karel Saudek, český malíř a komiksový kreslíř, se narodil 13. května v Praze jako jednovaječné dvojče významného českého fotografa Jana Saudka.

S americkými komiksy se seznámil už v dětství. V padesátých letech 20. století nemohl z politických důvodů studovat, stal se tedy technickým kresličem a kulisákem ve filmových studiích na Barrandově. V roce 1966 použil jeho kresby Miloš Macourek ve filmu *Kdo chce zabít Jessii?* Tím se dostal do širšího povědomí a jeho kresby začaly být publikovány. Patrně největším projektem měl být komiks podle scénáře Miroslava Macourka *Muriel a andělé*. V roce 1969 z něj však vyšla časopisecky jen ukázka několika stran, kniha samotná už vyjít nemohla (nakonec byla vydána v roce 1991). Zajímavostí je, že si jako předobraz ústředních postav vybral skutečné osoby – pro generál-seržanta Xerona, hlavní zápornou postavu, svého bratra Jana, s nímž měl v tu dobu rozepře, a pro Muriel herečku Olgu Schoberovou – tehdejší československý sexsymbol. K tomuto komiksu stejná dvojice autorů vytvořila i druhý díl *Muriel a oranžová smrt*, který vyšel až v roce 2009 (mimo jiné i pro podobnost příběhu s invazí v roce 1968; část originálních kreseb se ztratila v tiskárně). V roce 1971 spolupracoval ještě Kája Saudek na filmu *Čtyři vraždy stačí, drahoušku*.

Karel Saudek

Počátkem sedmdesátých let se několik let živil kreslením seriálů pro časopis *Mladý svět*. Dva roky vycházel seriál *Lips Tulian* podle dobrodružných románů 19. století, který byl ukončen na zásah cenzury. Další dva roky to byl seriál kreslený na libreta oper, v němž byli karikováni zpěváci populární hudby a někteří – zvláště Karel Gott – proti tomu protestovali. Poté byly komiksy v *Mladém světě* zrušeny. V letech 1976-1978 maloval Saudek pro pionýrský magazín *Stezka* ještě komiks na motivy seriálu *Třicet případů majora Zemana* – všech pět nakreslených dílů spolu s novým (*Poslední případ majora Zemana*, napsal Jan Reinisch podle novely Jiřího Procházky *Zločin na zámku*) vyšlo v roce 1999 pod názvem *Major Zeman a jeho 6 případů*. V roce 1979 navázal Kája Saudek spoluprací s Českou speleologickou společností, která mu umožnila vydávat komiksy jako materiál pro svou vnitřní potřebu (tzv. zájmový tisk). V následujícím desetiletí tak vyšly příběhy podle scénářů řady známých spisovatelů a scénáristů. V osmdesátých letech také spolu s Vladimírem Železným a Jiřím Grygarem spolupracoval na seriálu Slovenské televize *Okna vesmíru dokořán*. Ve druhé polovině osmdesátých let často svými ilustracemi doprovázel rozvoj počítačové gramotnosti v Čechách. V polovině roku 1989 ilustroval návod a přebal magnetofonové kazety první oficiálně prodávané počítačové hry v předrevolučním Československu – *Město robotů*. Na počátku devadesátých let byla prakticky všechna jeho díla znovu vydána. Sám Kája Saudek ilustroval titulní stránky komiksových magazínů *Kometa* a znovu vydaných sešitů příběhů Boba Hurikána. Stal se vzorem i pro další kreslíře. Patrně nejvýznamnějšími z nich jsou Štěpán Mareš a Miroslav Schönberg.

Od nehody v dubnu 2006, kdy umělci v krku zaskočilo sousto, ležel ve vegetativním stavu v Motolské nemocnici, kde 25. června 2015 ve věku osmdesáti let zemřel. V současné době probíhá v umělecké galerii Art Salon S v Tančícím domě v Praze unikátní expozice, která Káju Saudka představuje v dosud nezveřejněných dílech, unikátních kresbách, originální grafice, tematických videích a komiksech. Výstava má příznačný název *18+* a seznamuje návštěvníky s odtajněným souborem kreseb, které zobrazují celé spektrum erotické tvorby přes pornografii až po zábavné kresby a vtipné erotické črty. Expozice probíhá v rámci jubilejního výročí autorových 80. narozenin a bude otevřena do 17. září.

(mk)

Zemřel Miroslav Pechánek

27. června zemřel uznávaný grafický designér, typograf a malíř Miroslav Pechánek (* 1945, Praha). Po absolvování Střední uměleckoprůmyslové školy v Praze na Žižkově a vzápětí po ukončení základní vojenské služby pracoval jako písmomalíř. V roce 1967 nastoupil Miroslav Pechánek do píseckého Oblastního muzea a galerie jako výtvarník a kurátor a stal se také výtvarným redaktorem časopisu *Písek*. Tady také vznikaly jeho první plakáty. Poté nějakou dobu působil jako výtvarný redaktor ve Státním pedagogickém nakladatelství a od roku 1970 byl grafikem ve svobodném povolání (člen Asociace užité grafiky, Praha). V letech 1995-1997 vyučoval externě předmět Písmo na Střední soukromé výtvarné škole v Písku.

Cesta Miroslava Pechánka od praktických úkolů užité grafiky k volnému obrazu měla trvat téměř padesát let. V tomto mezidobí se věnoval grafické úpravě časopisů, katalogů, knih a především plakátů – nejen jako grafik, ale ve spojení s iluzí fotografie. Ve svém oboru se stal jednou z výrazných osobností českého umění. Volnou malířskou tvorbu a bílé plátno objevil v letech 2004-2012, a to nakonec vyústilo ve stylově i myšlenkově vyhraněnou sérii obrazů, kde uměleckou zkušenost z užité grafiky originálním způsobem zhodnotil a převedl do nové podoby. Tato díla se jistě zapíší do bohaté genealogie písmové tematiky v současném umění.

Motiv písmových znaků hrál v moderním umění významnou, ne-li klíčovou roli. Význačným způsobem se písmo tematizovalo již od čtyřicátých let minulého století v literárních i výtvarných experimentech lettrismu. Velkým impulzem rozvoje lettrismu byla mezinárodní výstava *Písmo a obraz* v Amsterdamu a Baden-Badenu v roce 1963. V českém prostředí uspořádal v roce 1966 Jiří Padrta

ve Špálově galerii v Praze výstavu *Obraz a písmo*. Do tohoto období spadají dvě výstavy Miroslava Pechánka v píseckém muzeu, kde tehdy autor pracoval – *Jeden okruh volby* (1967) a *Věcné dialogy* (1968). Již z těchto expozic bylo patrné, že svůj výtvarný výraz našel autor již tehdy, nicméně čekal až na úhrnnou syntézu své zkušenosti.

Tvorba Miroslava Pechánka získala řadu významných ocenění, byla představena na mnoha výstavách a knižních veletrzích a zveřejněna v prestižních odborných časopisech. Jeho tvorba je zastoupena ve sbírkách nejen v Čechách, ale třeba i ve Finsku, Japonsku, Kanadě, Německu, Polsku nebo USA. Umělec také graficky upravil řadu publikací včetně jedinečné encyklopedické edice *Český film*. Součástí nedávného filmového festivalu v Karlových Varech byla retrospektiva Miroslava Pechánka nazvaná *Písmo, obraz, film*, která měla připomenout autorovo životní jubileum i jeho zálibu v lettrismu. Svých sedmdesátin ani otevření výstavy se bohužel nedožil.

(mk)

ARCHITEKTURA

Začal Architecture Week, ústředním tématem jsou krajské památky

Ústřední výstavou festivalu architektury a urbanismu Architecture Week Praha 2015, který začal v Jiřském klášteře na Pražském hradě, je expozice *Památky mého kraje*. Do 8. října mohou zájemci vidět fotografie, modely, obrazy a projekce hradů, vil a jiných významných staveb. V Jiřském klášteře jsou prezentovány také památky a současná architektura z dalších sedmadvaceti států světa. „Exponáty reprezentující třináct krajů jsou velice atraktivní a myslím si, že v kontextu se světovou architekturou jsme nezapomněli na nic, aby výstava byla bohatá a zajímavá,“ řekl kurátor výstavy, architekt Miroslav Řepa. Kromě expozice *Památky mého kraje* jsou v Jiřském klášteře umístěny výstavy organizované v rámci festivalu. Jde například o tuzemskou premiéru prezentace modelu budovy UNESCO v Paříži, výstavu *Praha sakrální* nebo výstavu věnovanou nově zrekonstruovaným brněnským vilám. Pražskou premiéru mají expozice věnované francouzským románským kostelům a anglickým katedrálám.

Kniha mapuje historii i současnost českých výškových staveb

České výškové stavby vzniklé od počátku 20. století do současnosti mapuje kniha architekta a historika architektury Petra Vorlíka *Český mrakodrap*. Zahnuje stavby, které čeští architekti postavili v Česku i v zahraničí včetně ne-realizovaných návrhů i tuzemských staveb postavených zahraničními architekty. Knižku se třemi sty fotografiemi a ilustracemi vydává nakladatelství Paseka. Kniha ilustruje budovy významných meziválečných výrobních koncernů, sídla veřejné správy a infrastruktury první republiky i poválečného období, tzv. socialistického realismu. Nejvyšší budovou v Česku je od roku 2013 brněnská AZ Tower, o dva metry ji překonal pražský kancelářský věžový dům

City Tower, který měří 109 metrů. Přes sto metrů má ještě pankrácká City Empiria (104 metry), stejně vysoká má být rozestavěná nedaleká City Epoque. V Praze, Brně a Ostravě je naplánováno nejméně pět dalších výškových staveb převyšujících sto metrů.

Začíná rekonstrukce secesního hotelu Evropa

Majitel secesního hotelu Evropa na Václavském náměstí v Praze našel nového provozovatele, s nímž se pustí do opravy kdysi slavného hotelu. Začíná tak dlouho připravovaná rekonstrukce, která by měla památkově chráněné stavbě vrátit někdejší lesk. Hotel, jehož původní interiér zůstal zachován, je zavřený půldruhého roku. Historická budova se má rekonstruovat dle návrhu architektonické kanceláře DaM, do vnitrobloku přibude novostavba. Hotel se stal známý po celém světě nejen díky své secesní výzdobě, ale i pro svou vyhlášenou kuchyni a prvotřídní služby. Před válkou v něm sídlil britský obchodník Nicholas Winton, který odtud řídil záchranu židovských dětí před nacismem.

Plečnikův kostel míří do seznamu UNESCO

Zápis kostela Nejsvětějšího Srdce Páně slovinského architekta Josipa Plečnika na náměstí Jiřího z Poděbrad do seznamu kulturního dědictví UNESCO směřuje do rozhodující fáze. Kostel, tvořící dominantu největšího náměstí Prahy 3, je součástí souboru Plečnikových staveb, o jejichž zanesení na prestižní list světových památek usiluje Slovinská republika společně s českým ministrem kultury a za výrazné podpory pražské žižkovské radnice již řadu let. Nominaci by Slovinsko mělo podat již v nejbližší době. Kostel Nejsvětějšího Srdce Páně se tak bude ucházet o nominaci spolu s dalšími Plečnikovými díly situovanými v Lublani, jako jsou kostel sv. Michala, kostel sv. Františka, pro-

menáda na nábřežích a mostech řeky Lublaňky, Vegova ulice a Národní univerzitní knihovna a Zahrada Všech svatých na hřbitově Žale.

Koncem května letošního pořádala městská část Prahy 3 mezinárodní odborný seminář, který byl věnován mimořádné hodnotě Plečnickova chrámu na náměstí Jiřího z Poděbrad a jehož se zúčastnili odborníci ze Slovinska. Během semináře byli jeho účastníci v rámci nominačního plánu seznámeni s výjimečnou hodnotou kostela. Architektonické dílo, které má od roku 2010 statut národní kulturní památky, je považováno za nejvýznamnější českou sakrální stavbu 20. století. Byla vystavěna v letech 1928-1932. Podzemní prostory s kaplí byly upraveny Ottou Rothmayerem, sochařská výzdoba interiéru pochází od autora Damiana Pešana a exteriér byl navržen Bedřichem Stefanem.

(mk)

Plečnickův kostel

VZPOMÍNKA

Josef Gočár

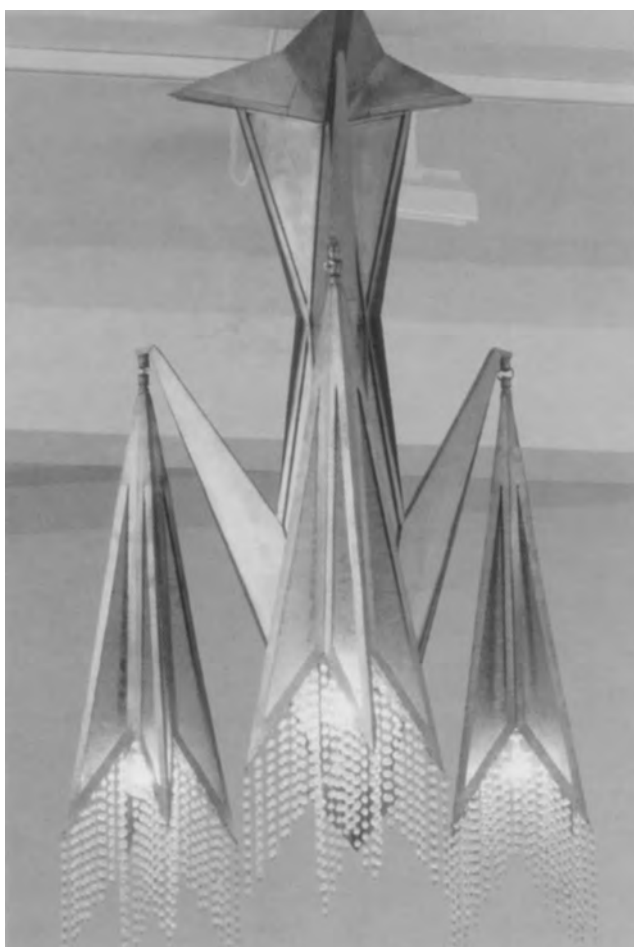
Josef Gočár (13. 3. 1880, Semín u Přelouče – 10. 9. 1945, Jičín)

Josef Gočár patří k nejvýznamnějším a neprogresivnějším architektům evropské moderny první poloviny 20. století. Jeho dílo je veskrze původní, nepodléhá vlivu historismu 19. století ani suchému funkcionalistickému racionalismu. Je výtvarně citlivé a funkčně dokonalé. První část jeho tvorby lze zařadit k dynamickému českému kubismu, resp. rondokubismu, plastiky na těchto budovách jsou pracemi

našich nejlepších sochařů. Druhá část jeho tvorby je osobitým projevem moderny – výtvarně pojatého funkcionalismu. Většinu svých prací realizoval v Praze a v Hradci Králové, který se stal díky Gočárovi vedle Zlína vzorem moderního města. Jeho rozsáhlá a mnohotvárná činnost – od urbanismu a projektování budov, přes výstavnickou tvorbu až k návrhům nábytku, lustrů a pomníků – prokazuje jeho všestranné výtvarné nadání.

Gočár studoval architekturu na Umělecko-průmyslové škole v Praze (1902-1905) u J. Kotěry, jehož byl později nejbližším spolupracovníkem. Aktivně se zúčastňuje spolkového uměleckého života pražských architektů i výtvarných umělců. V roce 1911 zakládá Skupinu výtvarných umělců, roku 1912 spolu s P. Janákem Pražské umělecké dílny. Gočár byl především organizátor a praktik. Byl prvním z protagonistů kubismu, kdo své návrhy architektury, nábytku i lustrů dovedl k realizaci. Dům U Černé matky Boží z let 1911-1912 je toho nejlepším dokladem, neboť v tomto domě zásady kubismu spoluvytvářely půdorys i architektonický detail a neprojevil se pouze na fasádě. Je aktivním členem, později předsedou pražského Mánesa. Od roku 1923 je profesorem architektury na Akademii výtvarných umění v Praze, zde v letech 1928-1931 zastává funkci rektora. Roku 1925 získává za návrh čs. pavilónu v Paříži Velkou cenu, roku 1926 řád francouzské Čestné legie. V roce 1926 je zvolen členem České akademie věd a umě-

ní a dopisujícím členem RIBA v Londýně. Kromě své nesmírně rozsáhlé projektové činnosti též publikuje, zejména v časopisech *Stavba*, *Stavitel*, *Styl*, *Umělecký měsíčník*, *Volné směry*, avšak i v časopisech zahraničních. Své práce vystavuje na řadě výstav po celé Evropě. Zúčastňuje se řady architektonických soutěží, mnohé nejen vyhrává, ale návrhy též realizuje.

Josef Gočár: *Lustr*, 1913, leštěná mosaz, mačkané skleněné korálky

VÝSTAVY

Výstava architekta Josefa Hoffmanna v Jihlavě

Mezi proslulé rakouské osobnosti, které se narodily v kraji Vysočina, určitě patří přední představitel vídeňské moderny, rodák z Brtnice, architekt a designér Josef Hoffmann (1870-1956). Jeho dílo nyní ukazuje pozoruhodná výstava v metropoli regionu Vysočina Jihlavě, v domě pojmenovaném po dalším slavném rodákovi – Gustavu Mahlerovi. Hoffmannovo dílo je dokumentováno pomocí zhruba dvou set dobových fotografií uchovávaných nyní ve vídeňském MAK (Museum für Angewandte Kunst), které ukazují například vily na Hohe Warte ve Vídni, budovu sanatoria v Purkersdorfu nebo proslulý palác Stoclet v Bruselu. Opomenut není ani Hoffmannův podíl na světových výstavách v Paříži (za zmínku stojí jistě zejména jeho rakouský pavilón na výstavě dekorativního umění v roce 1925, za který obdržel titul rytíře Čestné legie) nebo na vzniku slavných Wiener Werkstätte. Hoffmann ovšem navrhl ale i řadu budov na území nynější České republiky – jako příklad uveďme třeba venkovské sídlo rodiny původem olomouckého bankéře Otty Primavesiho v Koutech nad Desnou nebo vilu Fritze Grohmana ve Vrbně pod Pradědem. Josef Hoffmann svoji výraznou estetikou ovlivnil nejenom umění své doby, ale inspiruje architektury a designéry, zejména ty hlásící se k postmodernismu, dodnes. I to výstava v Jihlavě zajímavým způsobem ukazuje. A jako její doprovod se pořádají i přednášky, které Hoffmannovo dílo zasazují do celkového kontextu rakouské architektury. Ani po 140 letech není tedy slavný průkopník modernismu a mistr elegantních nadčasových forem zapomenut ani v Rakousku, ani v České republice.

(MaFr)

Privátní Josef Hoffmann

Výstava v rodném domě Josefa Hoffmanna v Brtnici zprostředkovává intimní vhledy do životního prostoru populárního architekta a designéra. Zaměří se na dosud nevystavované soukromé objekty a málo známé fotografie z jeho osobní pozůstalosti. Součástí výstavy jsou rovněž ukázky moderního designu, který se cíleně prostřednictvím objektových intervencí vyrovnává s typickým Hoffmannovým rukopisem a tradičním kánonem forem secesních řemeslných dílen Wiener Werkstätte. Výstava v rodném domě Josefa Hoffmanna, Brtnice, náměstí Svobody 263, trvá do 1. 11. 2015.

Výstava jako vzpomínka na Kamila Lhotáka

V pražském Museu Kampa probíhá výstava *Sic itur ad astra* neboli *Takto se létá ke hvězdám*, která představuje nejen dílo malíře a ilustrátora Kamila Lhotáka, ale i jeho přátel básníků a literátů. Kamil Lhoták se narodil 25. července 1912 v pražských Holešovicích. V dětství prodělal obrnu a kvůli tomu celý život kulhal. Komplex, který mu kamarádi v dětství dávali pocítit, dovedl malého Kamila k citlivosti a pochopení se stejně postiženými. Již od dětství se

zajímal o umění, především o malířství a literaturu. Vedle knih Julese Verna s nádhernými xylografickými ilustracemi Edouarda Rioua si zamiloval i Toulouse-Lautreca, pochopitelně i díky jeho osudu postiženého. Jeho první kresby byly tak jako u jiných dětí spíše fragmenty na různých útržcích či deskách školních sešitů, na rozdíl od ostatních kreslil pouze auta, motorky, kola, prostě vše, čím žilo srdce kluka okouzleného moderní technickou dobou. V roce 1923 se Lhoták stal žákem Jiráskova gymnázia v Resslově ulici. Po absolvování gymnázia v sobě Kamil popřel sen o studiu na Akademii a na přání matky, ale také díky dědictví po otci šel studovat práva. Studoval poctivě, ale bez zvláštního nadšení. Jeho světem byl především svět umění a s ním se také stále seznamoval. Ernst, Arp, Giacometti, Klee, Masson, Miró, Filla, Šíma... to byli hrdinové, ke kterým vzhlížel. Z práva nakonec udělal i závěrečnou státní zkoušku, jenom o titul JUDr. příliš nestál. Období jeho života až do války bylo naplněno malováním a vstřebáváním všeho, co předválečná avantgarda přinášela světu.

V roce 1938 se oženil s židovkou Herthou Guthovou, která byla stejně tak jako Lhoták v dětství postižena obrnou. O rok později uspořádal v Beaufortově galerii v Jungmannově ulici svoji první výstavu. Během války vytvořil stovky děl. V roce 1942 vzniká slavná Skupina 42, jejímiž členy byli mimo Lhotáka i Jiří Kolář, Františkové Gross a Hudeček, Jan Smetana, Karel Souček, Jan Kotík, fotograf Miroslav Hák, Bohumír Matal, sochař Ladislav Zív a další. Společná výstava skupiny v roce 1943 se pak stává zřejmě nejdůležitější událostí, která malíře Lhotáka představila jako výraznou a nezaměnitelnou osobnost českého umění. Na výstavě byl kromě dalších třiceti prací i obraz s názvem *Dcera velkoměsta*, který o pár let později zaujal na výstavě českého umění v Paříži Pabla Picassa. V roce 1954 se Kamil Lhoták seznámil se spisovatelem Adolfem Branaldem a otevřela se tím další etapa jeho života. Svoji dlouholetou lásku ke všemu, co má kola či vrtuli, shrnuje ilustracemi pro knihu *Dědeček automobil*, dle vlastních slov nejlepších, které za život dělal. V šedesátých letech potka-

Kamil Lhoták: *Žirafa*, 1941

lo Kamila Lhotáka další osudové setkání. Anna Endrštová, kterou jako kluk nakreslil do školního sešitu, se stala jeho modelem a jeho životní družkou. Stejně jako on byla poznamenána fyzickým handicapem, a možná právě proto se v její přítomnosti cítil malíř dobře. Celá šedesátá a sedmdesátá léta byla pro Lhotáka typická velkou pracovní aktivitou. Každoročně vytváří několik desítek obrazů, pořádá výstavy, ilustruje knihy. Přesto dokáže malíř reflektovat i moderní světové umění.

Kamil Lhoták byl výřečný a měl báječný smysl pro humor. Navíc velmi pohotově dovedl glosovat a na jeho typickou, ale neútočnou ironii vzpomínají všichni, kdo ho znali. Poslední roky Kamila Lhotáka se i přes nemoc, se kterou neúnavně bojoval, vyznačují sice menší co do počtu, ale stále kvalitní tvorbou. V roce 1990 namaloval svůj poslední obraz s názvem *Meteor padá do moře*. Zemřel 22. října.

Svémi ilustracemi přispíval Lhoták např. do časopisu *Dikobraz*, ale také do knih. Ilustroval například dílo Karla Sýse *Nadechni se a leť!* nebo romány Julesa Verna *Vynález zkázy* a *Robur Dobyvatel*, trilogii Ludvíka Součka *Cesta slepých ptáků* a mnoho dalších.

Kamil Lhoták patří bezesporu k tvůrcům, jejichž práce mají tak nezaměnitelný rukopis, že si je nelze splést. Na výstavě mohou návštěvníci obdivovat více než šedesát olejomalb z období 1937-1954, z nichž mnohé mají svou veřejnou premiéru. Jedním z raritních děl je olej *V americkém salónu r. 1885* z roku 1938, který má pro Lhotáka zcela netypickou kompozici a navíc má obdivuhodný rám z trojího dřeva – vůbec všechna vystavená díla mají nádherné rámy.

Na stěnách pražského Musea Kampa doprovázejí Lhotákovy obrazové fantazie svými básněmi či úryvky textů Ivan Blatný, Adolf Branald, František Hrubín a další. Výstava bude otevřena do 18. října.

(mk)

Ve Veletržním paláci začala zřejmě druhá největší výstava letošního roku nazvaná *Umělci a proroci*

Představuje dílo a osudy Egona Schieleho, Františka Kupky, Friedensreicha Hundertwassera, Josefa Beuysa a deseti dalších, z nichž někteří se výtvarně projevovali, nebo aspoň umění ovlivnili. Výstava se koná v 1. patře Veletržního paláce a byla zapůjčena ze Schirn Kunsthalle ve Frankfurtu. Jde celkem o 350 uměleckých děl a dokumentárních materiálů, týkajících se čtrnácti osobností s mesiášskými rysy z období 1872-1972 z německy mluvícího kulturního prostředí. Za jakéhosi duchovního otce těchto proroků je považován Karl Wilhelm Diefenbach (1851-1913). Už jako mnichovský student malířství propadl vegetariánství. Potom zažil zjevení a stal se umělcem-prorokem. Oblékl roucho, nechal si narůst dlouhý vous a začal propagovat harmonický život lidí a zvířat v symbióze s přírodou. Pozornost širší veřejnosti upoutal v roce 1891 ve Vídni, kde představil své dílo. Výstava zaznamenala obrovský úspěch, navštívily jí desítky tisíc lidí. Národní galerie nyní vystavuje část z 80 metrů dlouhého vlysu nazvaného *Per aspera ad astra*. Ve Vídni našel Diefenbach řadu spřízněných duší, založil komunu a přímo či nepřímo ovlivňoval řadu tehdejších umělců. Mezi ně patřili František Kupka a Egon Schiele.

František Kupka (1871-1957) přijel v roce 1891 studo-

vat do Vídně. Zaujetí pro různé esoterické nauky jej provázelo už od studentských let. Zhlédl Diefenbachovu výstavu, která ho nadchla. S Diefenbachem navázal kontakt a v polovině devadesátých let 19. století dokonce vstoupil do jeho komuny na okraji Vídně. Vyržel tam však jen několik měsíců. Od roku 1895 tvořil v Paříži, ale na jeho dílech je patrná inspirace z vídeňského prostředí. Jeho obrazy znázorňují např. sfingy a chrámy vedoucí do tajemného „vyššího“ světa. V pozdějších letech se Kupka do značné míry přiklonil k darwinismu a náboženským symbolům se začal vysmívat. I tyto jeho karikatury z anarchistického období na výstavě najdeme. Návštěvník si může vychutnat i Kupkova vrcholná abstraktní díla, k nimž dospěl před první světovou válkou.

Nejproslulejším autorem z plejády vystavovaných umělců je Egon Schiele (1890-1918). Byl žákem Gustava Klimta, nicméně brzy dospěl k vlastnímu stylu podobnému expresionismu. Schieleho matka pocházela z Českého Krumlova. S Diefenbachovými ideály se seznámil prostřednictvím svých dvou přátel – malíře Antona Faistauera a výtvarného kritika Arthura Roesslera. Faistauer navštěvoval švýcarskou komunu Gustava Gräsera, Diefenbachova žáka, a Roessler nějakou dobu žil přímo v Diefenbachově skupině. Roessler se stal hlavním propagátorem Schieleho díla. Pod vlivem diefenbachovských vizí o nové době namaloval Schiele např. obraz *Jasnovidci*. Především ale začal zpodobňovat umělce jako trýzněného otroka, což je patrné v celé jeho další tvorbě.

Nejznámějšími umělci-proroky druhé poloviny 20. století byli Friedensreich Hundertwasser a Joseph Beuys. Hundertwasser (1928-2000) se narodil jako Friedrich Stowasser v židovské rodině, po válce si poněmčil své částečně slovanské příjmení a v šedesátých letech přijal jméno Friedensreich. Hundertwasser byl všestranným umělcem, i když nejvíc ho známe jako architekta pitoreskních domů s křivolakými liniemi, které vyprojektoval ve Vídni i jinde. „Přímá linie v přírodě neexistuje,“ argumentoval Hundertwasser a inspiroval se hlavně přírodními tvary. Hundertwasser byl také velkým obdivovatelem Egona Schieleho. Hundertwasser byl excentrik, stal se guruem alternativního životního stylu a vlastně jakýmsi předchůdcem ekologických aktivistů. Výstava prezentuje několik jeho známých obrazů z padesátých let.

Joseph Beuys (1921-1986) byl v propagaci svých myšlenek ještě razantnější než Hundertwasser. Byl ovlivněn Steinerovou antroposofií, vytvářel vlastní hnutí a náboženství, jehož některé aspekty – např. rovnostářství – uplatňoval v praxi. Když v šedesátých letech vyučoval sochařství na akademii v Düsseldorfu, pod hesly „škola všem“ a „každý může být umělcem“ přijal všechny uchazeče o studium. Ze školy byl vyhozen a následně se prezentoval jako trýzněný umělec, zcela v souladu s Diefenbachovými myšlenkami. Beuysův plakát *Revoluce jsme my* z roku 1971 ke vlastní výstavě v Neapoli je také inspirována Diefenbachem, konkrétně Diefenbachovou fotografií z Neapole, kde tento malíř-prorok strávil nějakou dobu v roce 1912. Na plakátě, který je též součástí výstavy, je fotografie Josepha Beuysa v nadživotní velikosti v rozhodné póze revolucionáře. Přihlásil se tím k odkazu umělců-proroků, kteří měnili svět. Záběr Beuysova díla je poměrně široký: vytvářel grafiky, kresby, instalace, především ale provokativní performance, v nichž byl hlavním hrdinou.

Kromě již zmíněných autorů nabízí výstava dalších deset zajímavých osobností – často podivínů nebo politických fanatiků. Namátkou zmiňme Gustava Nagela (1874-1952), který se převtělil do role Ježíše Krista. V bederní roušce zvěstoval v Německu a ve světě příchod proroka a živil se prodejem svých podobizen. Nebo Heinrich Vogeler (1872-1942), malíř a propagátor rovnostářství v anarchistických komunách, který se stal výraznou postavou tzv. Kristova revolučního hnutí. Před válkou se odstěhoval do sovětského Ruska, kde ve službách revoluce vytvářel obrazy o zrodu nového člověka. Za války byl jako Němec zatčen a zemřel v pracovním táboře.

K výstavě o prorocích volně náleží expozice německého performerera Jonathana Meese v malé dvoraně Veletřzního paláce. Pětačtyřicetiletý autor sám sebe označuje za antiproroka. Výstavy jeho děl jsou doprovázeny divadelními performancemi, jednu takovou předvedl i v Praze, když uprostřed třinácti velkých pláten panáků-proroků, vytvořených ve stylu art-brut, z uzavřené dřevěné budky po telefonu bouřlivě diskutoval s mesiáši i se svojí maminkou.

Výstava *Umělci a proroci* v Národní galerii trvá do 18. října 2015.

Výstava Dědictví Karla Velikého láká na Pražský hrad

Dědictví Karla Velikého je název výstavy přístupné v Teziánském křídle na Pražském hradě. Po instalaci v belgickém městě Enam a v italské Ravenně se v Praze představí do 14. října. Vznikla v rámci mezinárodního projektu Kolébky evropské kultury, její část bude instalována ještě v Marseille. Celkem jde o tři stovky exponátů. Vedle těch z Belgie, Nizozemska, Německa, Slovenska, Slovinska, Chorvatska a Itálie budou v Praze poprvé vystaveny významné památky z českých sbírek včetně zrestaurovaných nálezů z unikátního pohřebiště v Lumbeho zahradě Pražského hradu. Expozici doplní program pro žáky a studenty.

V domě U Černé Matky Boží otevrou expozici českého kubismu

Uměleckoprůmyslové museum v Praze (UPM) otevře 18. listopadu v domě U Černé Matky Boží, první významné pražské kubistické stavbě, stálou expozici věnovanou českému kubismu. Ve dvou podlažích budovy představí průřez českým kubismem s těžištěm v interiérové tvorbě let 1911-1914 s přesahem až do začátku dvacátých let. Expozice nabídne výběr významných nábytkových souborů a soliterních kusů nábytku Pavla Janáka, Josefa Gočára, Vlastislava Hofmana, Josefa Chochola, Otakara Novotného a Antonína Procházky. Nábytek doplní keramika, předměty z kovů, ornamentální tapetové vzory, plakáty, sochy a obrazy. „Jen málokdy se podaří vystavovat autentické předměty v autentickém prostředí, kde se prostor stává součástí expozice,“ uvedl architekt expozice Jiří Javůrek. První z cyklu komentovaných prohlídek pro veřejnost se uskuteční 24. listopadu s kurátorkou výstavy Lucií Vlčkovou.

Výstava o Karlu IV.

Mimo jiné vzácnou korunu Karla IV. z Čách představí příští rok poprvé v Praze chystaná výstava s názvem *Karel IV.*

(1316-1378), která bude otevřena od 14. května do 26. září ve Valdštejnské jízdárně. Odtud se na podzim přesune do Germánského národního muzea v Norimberku, kde bude zpřístupněna od 20. října 2016 do 6. března 2017. Česko-bavorská zemská výstava prý Karla IV. představí realistickým způsobem bez ideologických nánosů. Novináře o tom informoval Jiří Fajt, generální ředitel Národní galerie (NG) v Praze. Upozornil, že pro mnohé návštěvníky bude možná velkým překvapením, v jakém světle se Karel IV. objeví. „Jeho aura poškozena nebude, ale stejně jako každá velká historická osobnost měl vedle pozitivních vlastností i své stinné stránky, na které se nebudeme bát upozornit,“ dodal. Výstava proto například zmiňuje, jak Karel IV. nechal roku 1349 zlikvidovat židovskou čtvrť v Norimberku nebo jak na šest let přenechal finanční správu zemí Koruny české – včetně pravomocí krále – svému kancléři Dětrichovi z Portic. „To se ale v českých dějinách nezdurazňuje, protože to nezapadá do obrazu Karla IV. jako takzvaného otce vlasti,“ podotkl Fajt.

Slavné pohřby jako odraz českých dějin

Brož z ustrížených vlasů Boženy Němcové, kámen z řeky Aachy, kde zemřel Miroslav Tyrš, nebo kovový přívěsek s úlomky rakve Vojty Náprstka. To jsou jen některé z exponátů výstavy *Slavné pohřby* v Národním památníku na pražském Vítkově. Jde o další výstavu z cyklu *Smrt*, kterou připravilo Národní muzeum. Výstava *Slavné pohřby* se snaží představit moderní dějiny Čech, Čechů a vývoje české společnosti od půlky 19. století až téměř do současnosti, končí posledním velkým slavným pohřbem v Česku, a to pohřbem Václava Havla. Velká pozornost se věnuje nejen samotným slavným pohřbům, ale také myšlence a následnému budování českého Slavína na Vyšehradském hřbitově, tedy společné hrobky pro významné postavy národního života. Drtivá většina velkých pohřbů Čechů byly pohřby představitelů kultury, hlavně slovesné kultury, ale i hudby a výtvarného umění, ale jednalo se i o osoby s nějakým kulturním přesahem nebo o činovníky Sokola. Sokol byl v 19. století jedinou organizovanou složkou českého národa, která nebyla přímo vázána na strukturu rakousko-uherské monarchie. Představitelé Sokola byli vnímáni i jako vrcholní představitelé českého národa. Jak už bylo zmíněno, výstava se věnuje i 20. století. Pohřby v období první republiky podle komisaře výstavy Ivana Malého nejsou jen národními manifestacemi, ale vyjadřují i sounáležitost s nově vzniklým státem a jeho ideály, např. pohřeb tehdejšího ministra financí Aloise Rašína v roce 1923 (na kterého byl spáchán atentát) byl velkou manifestací toho, že stát, který i on pomáhal budovat, je pro tehdejší občany nosnou ideou. Jedná se o první velkou pohřební manifestaci veřejnosti, vyjádření nejen piety, ale i sounáležitosti s novým československým státem.

Z pohřbu Tomáše Garrigua Masaryka z 21. září 1937 se zachoval i rozhlasový záznam: „Na mohutných pylonech zavěšen vlaje do prudkého větru mocný černý baldachýn, který vrhá své podivné trdné stíny na zahradu, kterou prostřela po černé dlažbě prvního nádvoří Pražského hradu láska země k tomu velkému muži, který nedaleko od nás ve své rakvi leží připraven na poslední rozloučení s námi...“ U pohřbů státníků z doby komunistické nadvlády je otázkou, nakolik byla účast davů v ulicích spontánní.

Pohřeb Klementa Gottwalda měl navíc dohru v tom, že se z Národního památníku na Vítkově na čas stalo jeho mauzoleum. V tomto období proběhlo i několik slavných pohřbů, které nebyly státní a účast na nich měla podobné významění jako v 19. století – tedy snaha o vyjádření sounáležitosti a protestu proti státní moci, např. pohřeb Jana Palacha v roce 1969, který byl do jisté míry vyvrcholením událostí šedesátých let v Československu.

Výstava je přístupná až do konce března příštího roku. Více o výstavě zde: muzeum3000.nm.cz.

Expozici v Anežském klášteře na tři měsíce zdobí jihočeská madona

Národní galerie v Praze vystavuje v Anežském klášteře jako dílo sezóny deskový obraz s trůnící Madonou mezi sv. Kateřinou a sv. Markétou. Klíčové dílo počátků české gotiky bude ve stálé expozici středověkého umění vystaveno do 25. října. Obraz *Madona mezi sv. Kateřinou a sv. Mar-*

kétou pochází z cisterciáckého kláštera ve Zlaté Koruně u Českého Krumlova.

Národní muzeum představuje své sbírky i ve stanici metra v Praze

Nezvyklou výstavní síň zvolilo pro představení svých nejatraktivnějších exponátů pražské Národní muzeum. Ve vstupních prostorách stanice metra Muzeum umožňuje kolemdoucím poznat prostřednictvím výstavních panelů nejcenější předměty ze svých sbírek. V celkem třinácti výstavních vitrínách instituce upozorňuje na pozoruhodné objekty a představuje nové výstavy i další zajímavosti. Především se však lidé mohou seznámit s desítkou nejvýznamnějších předmětů, mezi které nepochybně patří hlava Kelta ze Mšeckých Žehrovic, kostra plejtváka myšoka nebo vzácný *Jenský kodex*. Dalšími jsou například odlitek mozkovny neandrtálce, Mozartův klavír, horoskop Albrechta z Valdštejna či Masarykův oblek.

LITERATURA

Do Česka dorazily poslední části archivu Československého dokumentačního střediska nezávislé literatury

Do České republiky doputovaly v těchto dnech poslední části archivu Československého dokumentačního střediska nezávislé literatury, které sídlilo v bavorském Scheinfeldu. Středisko založili v osmdesátých letech čeští intelektuálové v exilu a v jeho archivech jsou četné materiály týkající se činnosti exilu i domácího disentu v době totality. Archiv stejně jako základní sbírkový fond převezněný do ČR už v roce 2000 bude spravovat Národní muzeum. Převoz koordinoval historik Vilém Prečan, který v letech 1986-1990 středisko vedl. Archiv tvoří samizdatové knihy a časopisy, knihy vydané v exilu, sbírky videokazet, audiokazet, fotografií, korespondence a dokumenty o občanských iniciativách, ale i dokumentace exilových organizací, spolků a jednotlivců. Zahrnuje přes deset osobních fondů a pozůstalostí, třeba Milana Šimečky, Jiřího Ledera, Jiřího Pelikána či Jiřiny Šiklové, a dokumentační sbírky Pavla Tigrida a Václava Havla.

Zemřel Josef Topol, významný český dramatik druhé poloviny 20. století

Po dlouhé nemoci zemřel 15. června ve věku osmdesáti let jeden z nejvýznamnějších českých dramatiků druhé poloviny 20. století Josef Topol. Slavné jsou zejména Topolovy hry z šedesátých let, mimo jiné podobenství z kolektivizovaného venkova *Konec masopustu* či existenciální *Kočka na kolejích*, již zahajovalo Divadlo Za branou. Po podpisu Charty 77 upadl Topol v nemilost tehdejšího režimu a publikoval jen v samizdatu či pod cizím jménem. Josef Topol, jehož starší syn Jáchym (52) je spisovatelem a mladší Filip byl hudebníkem (zemřel v roce 2013), je nositelem literární Ceny Karla Čapka a zvláštní ceny Kolegia pro udělování cen Thálie za mimořádný přínos českému divadel-

nímu umění. V roce 1998 mu prezident Václav Havel udělil medaili Za zásluhy.

V zaplněné bazilice sv. Markéty v Praze-Břevnově se zástupci kulturní obce i veřejnost rozloučili s dramatikem a básníkem Josefem Topolem. Zádušní mši vedl biskup Václav Malý. Posledního rozloučení za účasti přibližně dvou set lidí se vedle rodinných příslušníků zúčastnili ředitel Národního divadla (ND) Jan Burian, ředitel činohry ND Michal Dočekal, herec Jan Potměšil, herečka Marie Tomášová nebo bývalý ministr Alexandr Vondra.

Mši v bazilice svaté Markéty celebroval biskup Václav Malý

Zemřel majitel nakladatelství Paseka Horáček, bylo mu 68 let

V osmašedesáti letech zemřel majitel nakladatelství Paseka Ladislav Horáček. Podle serveru *Lidovky.cz* se potýkal s dlouhodobými zdravotními problémy. Paseku Horáček založil jako jedno z prvních polistopadových nakladatelství v prosinci 1989. Mezi kmenové autory nakladatelství se následujících letech zařadili známí čeští literáti jako spisovatel Petr Šabach nebo básník Pavel Šrut.

Národní knihovna v Jeruzalémě s potížemi hledá Kafkovy rukopisy

Izraelská Národní knihovna se podle izraelských médií snaží dohledat rukopisy Franze Kafky, které jí nedávno přičkl soud. Rukopisy, jež měly být dle spisovatelovy poslední vůle zničeny, jsou nyní podle verdiktu majetkem knihovny. Dosud byly v rukou dcery sekretářky Kafkova přítele a vydavatele jeho děl Maxe Broda. Brod se rozhodl nesplnit Kafkovu poslední vůli a rukopisy si ponechal. Jeho sekretářka Esther Hofferová po Brodově smrti v roce 1968 tento majetek zdědila. Část rukopisů prodala a zbytek po její smrti přešel do vlastnictví jejích dcer Evy a Ruth. Dnes žije už jenom Eva.

Knihovna se podle izraelského tisku nyní snaží dohledat rukopisy, z nichž některé jsou staré století a byly přechovávány v nevyhovujících podmínkách. Část je uložena v bankovních sejfích rodiny Hofferových v Curychu a Tel Avivu. Zatím nikdo ale neví, co přesně v trezorech je. Za jednu z nejcennějších položek se považují deníky z let 1913-1924, kdy Kafka tvořil. Odbornice na Kafkovo dílo Anat Perryová se obává, že je rodina Hofferových převezla na tajné místo. Právník Ehud Sol byl při otvírání sejfů ve

Švýcarsku a řekl, že soud nebyl schopen sestavit vyčerpávající seznam položek, které mají být v dědictví po Brodovi. Navíc nikdo neví, jaká část rukopisů byla uložena v bankách a jakou si Esther Hofferová nechala doma nebo v sejfích, o nichž se zatím neví. Hofferová se o dědictví soudila dlouho a k nejasnostem přispěla, když v době procesu oznámila, že jí vtrhli do bytu v Tel Avivu neznámí lidé. Nevyšetřilo se, zda a co z bytu zmizelo.

Chystá se kniha o Karlu Zemanovi

Knihu o filmaři Karlu Zemanovi a jeho dílu připravuje jeho dcera Ludmila Zemanová společně se svou dcerou Lindou Zeman-Spálenou. Pracují na ní řadu let, vyjít by měla letos na konci roku. Kniha by měla být výrazně obrazová. Chce ukázat, jak Zeman dělal vizuální filmy, ke každému filmu by mělo být něco zajímavého, popsány je i každý trikový záběr. Zemanová to uvedla na Letní filmové škole v Uherském Hradišti. Jeden z nejvýznamnějších českých režisérů, scénáristů a výtvarníků Karel Zeman (1910-1989) natočil řadu krátkých, středometrážních i celovečerních filmů, známé jsou například *Cesta do pravěku*, *Baron Prášil* či *Vynález zkázy*.

VZPOMÍNKA

František Nepil

8. září 1995 zemřel František Nepil (* 10. 2. 1929, Hýskov u Berouna), český spisovatel a scénárista, bytostný vypravěč v psaném i mluveném projevu. Po maturitě se František Nepil stal propagačním referentem. V roce 1969 nastoupil do redakce vysílání pro děti a mládež v Československém rozhlasu. Dlouhá léta působil jako autor a osobitý vypravěč minifejetonů. Od roku 1972 se plně věnoval jen spisovatelskému povolání. Přispíval do mnoha časopisů, především pro děti a mládež, drobnými prózami, fejetony, sloupky a také pohádkami. Je také autorem řady scénářů a televizních pohádek.

K nejznámějším a nejoblíbenějším relacím Františka Nepila patřily jeho fejetony v Československém rozhlasu *Dobré a ještě lepší jitro*, které nezaměnitelně interpretoval. František Nepil pokračoval v tradici, kterou založil Václav Čtvrtek. Oba vycházeli ze svých zkušeností, způsob Čvrtekova vypravěčství dodal Nepilovi odvahy zkusit to také, ale po svém. Lidé ho měli rádi pro jeho optimismus a lidskost. Celý život rozdával radost a smích, a snad proto se děti i dospělí těšili na jeho díla.

Před sto deseti lety se narodil básník Vladimír Holan

Vladimír Holan (16. 9. 1905 – 31. 3. 1980) byl básník, autor reflexivní lyriky, epiky a lyrizovaných próz, překladatel. Narodil do rodiny hospodářského správce v Praze. Když mu bylo šest let a otec se stal správcem továrny v Podolí u Bělé pod Bezdězem, odstěhovali se Holanovi do Máchova kraje. Do Prahy se Vladimír Holan vrátil v roce 1919, kde studoval na gymnáziu. V roce 1926 složil maturitní zkoušku

a už tehdy vydal svou sbírku *Blouznivý vějíř*. S přispěním básníka J. Hory dostal Vladimír Holan místo úředníka Penzijního ústavu v Praze. Zde pracoval v letech 1927-1935, ale pro nevhodnost povolání a ze zdravotních důvodů odešel předčasně do penze. Poté se věnoval jen literární tvorbě. Byl redaktorem časopisu *Umělecké besedy Život*, jeden rok také *Programu D40*, vydávaného divadlem E. F. Buriana. Podnikl dvě cesty do ciziny, v roce 1929 navštívil Itálii a v roce 1937 Francii.

Vladimír Holan žil samotářsky, aby měl klid ke svým básnickým reflexím a meditacím. Styk udržoval jen s nejbližšími přáteli, k nimž patřili zvláště J. Hora, J. Čapek, F. Halas a někteří další. V padesátých letech bylo postavení Vladimíra Holana jako básníka velmi svízelné, jeho poezie byla z hlediska vládnoucí ideologie nepřijatelná. Mohl existovat jen díky svým přátelům. Částečné uvolnění nastalo v šedesátých letech. Po smrti dcery Kateřiny v roce 1977 přestal psát úplně. Vladimír Holan zemřel v Praze a je pochován na Olšanech.

Dílo Vladimíra Holana: Více než tři desítky básnických sbírek a skladeb Vladimíra Holana mají společného jmenovatele ve zcela osobitém a nenapodobitelném nakládání s jazykem. K tomu přistupuje slovní novotvoření či naopak aktualizace archaismů.

24. října 1925 zemřel spisovatel Jindřich Šimon Baar

Jindřich Šimon Baar (* 7. 2. 1869) je autorem próz z chodského prostředí, básník, sběratel pohádek. S hlubokou znalostí rodného kraje vytvořil ve svých prózách národopisný obraz Chodska. Pocházel ze selského rodu. Základní školu navštěvoval v Klenčí, gymnázium v Domažlicích.

Chtěl studovat filozofii, ale vzhledem ke špatné finanční situaci rodiny vstoupil roku 1888 na pražskou bohoslovce-fakultu, kde přispíval do studentských časopisů. V roce 1892 byl Baar vysvěcen na kněze a potom působil na různých místech v Čechách. Roku 1899 byl jmenován farářem v Klobukách u Slaného, ale po deseti letech se vrátil jako farář do Ořechu u Prahy. V devadesátých letech 19. století se Baar připojil k hnutí Katolické moderny a pravidelně přispíval do časopisu *Nový život*. Podnikl několik cest po Čechách a střední Evropě. Jako kněz Baar neúspěšně usiloval o reformu církevních řádů. Roku 1919 se dal penzionovat a závěr života strávil v rodném Klenčí.

Josef Václav Sládek

Josef Václav Sládek (27. 10. 1845 – 28. 6. 1912) byl český básník a překladatel. Vystudoval gymnázium a v Praze jazyky a přírodní vědy. Toto studium v roce 1868 přerušil a odcestoval do Ameriky, kde zastával funkci vychovatele, učitele a redaktora krajských novin. Pracoval také jako dělník na stavbě železnice, a to hlavně kvůli své špatné finanční situaci. Byl sice nadšen z demokracie ame-

rické společnosti, ale zároveň šokován z útlaku indiánů a bezohlednosti kapitalismu. V roce 1870 se vrátil do vlasti a získal práci redaktora v *Národních listech* a poté profesora na obchodní akademii a lektora angličtiny na filozofické fakultě. Spolu s Jaroslavem Vrchlickým a Juliem Zeyerem se J. V. Sládek snažil prosadit moderní chápání umělecké tvorby a tvrdě se zastával Vrchlického v době, kdy čelil kritice mladé generace v devadesátých letech 19. století.

Po dlouhé známosti se J. V. Sládek se oženil s Emilií Nerdvídkovou. Při porodu ale Emilie zemřela i s dítětem. Sládek onemocněl nervovou chorobou a revmatismem. Nové štěstí poznal po sňatku s Marií Veselou a zejména pak po narození jejich dcery.

Jako překladatel se J. V. Sládek snažil vyhledávat neznámé zahraniční autory. Modernizoval zastaralé překlady, ale snažil se v nich zachovat atmosféru a obsah díla. Jeho překlad Shakespeara obsahuje více veršů než anglický originál. Sládek byl také významným zakladatelem moderní dětské poezie, ve které se snaží přiblížit dětské fantazii a jejich jemné duši. Josef Václav Sládek zemřel po dlouhé nemoci ve Zbirohu.

DIVADLO & BALET

Pražské quadriennale

Pražské quadriennale uvedlo během jedenácti dnů tisícovku umělců z rekordních osmasedmdesáti zemí prostřednictvím 600 akcí. Uskutečnilo se v historickém centru města mezi Staroměstským náměstím, Národním divadlem a Karlovým mostem. Hlavní programovou částí byla Sekce zemí a regionů, která uvedla labyrint scénografických výstav osmašedesáti zemí s živými akcemi. Hold režiséru a výtvarníkovi Janu Nebeskému a připomenutí úspěšné inscenace *Golem* byly nejvýznamnějšími příspěvky domácích scénografů do programu Pražského quadriennale. Tato mezinárodní přehlídka v oblasti divadla a scénografie na světě se po čtyřech letech vrátila do Prahy. Na zahájení také navázaly vernisáže 111 expozic. Uskutečnily se v Kafkově domě, v Clam-Gallasově paláci, na Divadelní fakultě AMU, v kostele sv. Anny, v Colloredo-Mansfeldském paláci, Topičově salónu a v lapidáriu Betlémské kaple. Přehlídka Performing Prague 2015, která byla koncipována jako

Pražské quadriennale

doprovodný večerní program letošního 13. ročníku Pražského quadriennale, představila zahraničním odborníkům a hostům to nejzajímavější, co se během posledních sezón v českém divadle a tanci zrodilo.

Jiráskův Hronov nabídl 32 inscenací i 15 seminářů a dílen

V Hronově na Náchodsku proběhl 85. ročník celostátní přehlídky amatérského divadla Jiráskův Hronov. V hlavním programu nabídl dvaatřicet inscenací a také patnáct seminářů a tvůrčích dílen. V hlavním programu se představily nejúspěšnější inscenace z regionálních divadelních přehlídek. Kromě tuzemských souborů na Jiráskově Hronově vystoupili i divadelníci ze zahraničí. Jiráskův Hronov je nejstarší divadelní přehlídkou v Evropě a pravděpodobně i na světě. První ročník se konal roku 1931 v Hronově, rodišti spisovatele Aloise Jiráska, a do roku 1951 se na festivalu vždy uváděla alespoň jedna jeho hra. Od roku 1991 program Jiráskova Hronova pravidelně obohacují špičková zahraniční neprofesionální divadla.

Letná opět patřila novému cirkusu a divadlu v šapitó

Nejširší program za celou dobu své existence a největší soubor, který byl jeho hostem, připravili pořadatelé 12. ročníku festivalu nového cirkusu Letní Letná. Uskutečnil se od 16. srpna do 3. září v Letenských sadech a nabídl 135 představení. Hlavními hvězdami byl britský soubor NoFit State Circus s neobvyklým šapitó a francouzská skupina Compagnie Rasposo. Festival uvedl několik premiér českých tvůrců a zahájil ho videomapping odkazující k ne-realizované stavbě Kaplického knihovny.

VZPOMÍNKA

Před dvaceti lety 18. října 1995 zemřel herec a spisovatel Bohumil Bezouška

Bohumil Bezouška (* 19. 12. 1921) byl český herec, kabaretní a estrádní komik, rozhlasový režisér, scénárista, konferenciér, bavič, spisovatel – humorista. Jednalo se o dlouholetého člena činohry Národního divadla v Praze, jenž na divadle i ve filmu proslul zejména jako herec menších či epizodních rolí. V roce 1939 maturoval na Jiráskově gymnáziu v Praze a začal studovat lékařskou fakultu UK. Po uzavření vysokých škol nacisty přešel na dramatické oddělení pražské konzervatoře, které v roce 1944 úspěšně absolvoval. V letech 1945/1946 byl členem divadla E. F. Buriana, v letech 1947-1951 byl angažován v Divadle na Vinohradech. V sezóně 1951/1952 působil na Slovensku ve Zvolenu. V letech 1953-1981 pak již působil na scéně Národního divadla. Při svém angažmá v ND ještě hostoval v Hudebním divadle v Karlíně (1966/1967) a ve Viole (od roku 1977) a pracoval často v rozhlase a televizi.

Mezi svými divadelními kolegy byl poměrně oblíbený pro svoji mimořádně družnou a společenskou povahu, výborné vypravěčské umění. Proslul též jako výborný imitátor Jana Pivce a Jaroslava Vojty, uměl imitovat i některé slavné československé politiky, jako byli Gustáv Husák, Zdeněk Nejedlý či Dr. Edvard Beneš. Byl znám také jako velký sběratel anekdot a různých historek z hereckého, divadelního a filmového prostředí (zejména z Národního divadla, kde byl kronikářem tzv. Klubu dobráků), které nejen rád a s chutí vyprávěl, ale i s oblibou publikoval v novinách a časopisech. Uměl také výborně německy, vystupoval často i v rakouském rozhlasu. Jeho celoživotním přítelem byl český herec František Filipovský.

Bohumil Bezouška napsal sám či jako spoluautor několik knížek z divadelního prostředí, kde vzpomíná na své kolegy herce, mnohdy už nebožtíky, a dává k nejlepšímu humorové historky z divadelního prostředí, včetně založení a existence Klubu dobráků a CAMU (cikánská akademie múzických umění).

Před patnácti lety zemřel herec Jiří Sovák

Označení komediant považoval populární divadelní a filmový herec Jiří Sovák (27. 12. 1920 – 6. 9. 2000) za vyznamenání. Měl vždycky radost, když se někdo smál a sám uměl svůj chytrý humor rozdávat, třebaže tvrdil, že není „čistokrevný komik“. V paměti nejširšího publika proto zůstane především jako komediální herec a skvělý vypravěč. Uměl zahrát prakticky všechno, vypadal přirozeně v montérkách jako v obleku, ve fraku či v historickém kostýmu. Vystříhl lehce seriózního úředníka, opilce anebo nevrleho dědka v rádiovce a této tvárnosti režiséři hojně využívali. Jako herec byl Sovák dobrý sólista, ale uměl ctít a nechat vyniknout i své spoluhráče. Je to dobře znát na partnerství s Janem Werichem v *Uspořené libře* nebo filmu *Magnetické vlny léčí*. Také s Vlastimilem Brodským toho natočili hodně, až měli strach, aby je nebrali jako Laurela a Hardyho. Rád také vzpomínal na Miroslava Horníčka. A bez

Sováka a Josefa Kemra by televizní *Chalupáři* také nebyli tak populární.

Sovák se narodil v Praze Na Bojišti v rodině hostinského jako Jiří Schmitzer. Sovákem se stal, když přišli Němci, na rozdíl od mnohých se tehdy počestil. Jeho ženy zůstaly však Schmitzerové, i ta třetí a poslední Anna, s níž byl více než čtyřicet let šťastně ženatý. Za války krátce studoval na konzervatoři, pak byl nasazen v továrně Walter v Jinonicích. Hrál na Živém jevišti v Rokoku, jezdil s kočovnou společností, hrál také se Zitou Kabátovou a v roce 1943 odešel do divadla v Třebíči. Po válce si odbyl vojnu v Armádním uměleckém souboru, kde se spřátelil s Horníčkem. Svou „vysokou hereckou školu“ absolvoval v Děčku u E. F. Buriana, odkud v roce 1952 přešel na Vinohrady. Sovák přiznával, že byl „drzej parchant“, nelísal se. Pro slovo nikdy daleko nešel a měl kvůli tomu řadu malérů, nejen v kumštu. V Národním divadle zakotvil Sovák v roce 1966 a na první scéně se vypracoval mezi přední charakterní herce. Odešel po sedmnácti letech, kdy mu zranění po autonehodě ztěžovalo divadelní práci. Ze svého ústraní na chalupě ve Stříbrné Skalici se však vrátil alespoň na televizní obrazovku. Měl štěstí na režiséry – Martina Friče, Zdeňka Podskalského, Václava Vorlíčka, Oldřicha Lipského a další, se kterými natočil v té době jedny z nejlepších českých komedií. Vystupoval v televizi i na zájezdech a dokud mu zdraví dovolilo, bavil diváky svými bohatýrskými historkami kořeněnými nezaměnitelným „sovákovským“ humorem.

Vzpomínka na herečku a operetní zpěvačku Nelly Gaierovou

Nelly Gaierová, vlastním jménem Cornélie Valentová, se narodila 3. 10. 1908 v Hradci Králové. V Praze vystudovala konzervatoř a své umělecké zkušenosti sbírala nejdříve v Ostravě na scéně tamní opery a poté na operní scéně v Plzni. Původně chtěla být operní zpěvačkou, ale po osmi letech, kdy se vrátila zpět do Prahy, se prostě rozhodla pro „lehčí“ múzu – operetu a nastoupila do souboru pražské Velké operety. Na tom, že v Praze vystupuje nová, zářivá operetní subreta, se diváci i odborníci velmi brzy shodli a již při první velké roli, jako byla Giuditta v Lehárově operetě *Giuditta*, sklídila veliký úspěch. Postupem času bylo těch velikých operetních postav nescíslně množství. Paní Nelly hrála a zpívala ve všech významných představeních Hudebního divadla v Karlíně. Ve svých vzpomínkách uváděla Nelly Gaierová, že role dohazovačky Dolly Leviové z muzikálu *Hello Dolly* byla jedna z rolí, o kterých se pak ještě hodně dlouho vyprávělo, stejně jako její slečna Schneiderová z muzikálu *Kabaret* nebo Missis Pearceová ve vynikajícím muzikálu *My Fair Lady*.

Nelly Gaierová byla ve své době velkou hvězdou českého hudebního a operetního divadla a oplývala šarmem a noblesou skutečné dámy. Byla také v roce 1994 první z trojice umělců oceněných za celoživotní mistrovství cenou Thálie a na jevišti Hudebního divadla v Karlíně obdržela od svých kolegů titul „Karlínská múza“. Bylo to při slavnostním představení hudebního ztvárnění *Pohádky*

máje podle Viléma Mrštíka, kdy se rolí staré paní Nelly Gaierová rozloučila se svými diváky.

Nelly Gaierová je také známá jako filmová a televizní herečka, která hrála v úctyhodných třiačtyřiceti filmech. Gaierová se však stala – zejména ve starším věku – i úspěšnou činoherní herečkou, často zaměstnávanou ve filmu (*Konečná stanice, Hvězda, Čas lásky a naděje, Klub tři*) a v televizi (*Dobrodružství kriminalistiky*), rozhlase i dabingu.

Nelly Gaierová zemřela dne 30. 10. 1995 v Praze.

Výrazná herečka s charakteristickým hlasem Jiřina Šejbalová

Jiřina Šejbalová

Herečka Jiřina Šejbalová (17. 9. 1905 – 23. 8. 1981) pocházela z úřednické, ale umělecky založené rodiny. Jeden dědeček měl sochařskou dílnu, druhý byl operním korepitem a ve volném čase skládal písničky. Tatínek studoval mnichovskou malířskou akademii a hrál na několik hudebních nástrojů. A maminka vynikala dobrým sopránem. Mladá Jiřina od dětství ráda zpívala a projevovala herecký talent. Cesta na konzervatoř jí byla pochopitelně

v takové rodině otevřená. V letech 1920-1925 navštěvovala operní oddělení konzervatoře, které absolvovala u profesorky Branbergrové. Dva roky také navštěvovala dramatické oddělení. Mezi jejími spolužáky najdeme zvučná jména jako Jaroslav Ježek nebo Emil František Burian. Hned po absolutoriu v roce 1927 úspěšně pohostinsky vystupovala v opeře Státního divadla v Brně. Přestože ji legendární Karel Hugo Hilar nabídnul roli i angažmá v Národním divadle, Šejbalová odmítla a spokojila se s občasným hostováním v drobných úlohách na této scéně. Svoji píli raději plně věnovala avantgardní scéně Dada Jiřího Frejky (1927-1928). Ale angažmá v Národním divadle na sebe nenechalo dlouho čekat. Toto dlouhé a plodné angažmá trvalo nepřetržitě od roku 1928 až do roku 1971, kdy Šejbalová odešla do důchodu. Od roku 1967 působila též jako profesorka jevištní řeči na HAMU. Z jejích neslavnějších rolí jmenujme Lady Chilternovou (O. Wilde: *Ideální manžel*), Donu Angelu (Calderon de la Barca: *Dáma skřítek*), Chrobačku (Čapkové: *Ze života hmyzu*), nebo Phoebe Ricovou (Osborne: *Komik*).

Zatímco v předválečném filmu byla Šejbalová ovlivněna Frejkovou avantgardou a vytvářela postavy co nejprostěji a nejrealističtěji, v poválečném filmu a v období padesátých let vynikla hned v několika filmových rolích stárnoucích žen, k jejichž tvorbě přistupovala již jinak. Šejbalová ve zralém věku vytvářela tragické postavy žen, ze kterých šel divákům mráz po zádech. Podstata změny spočívala v tom, že Šejbalová vytvářela postavy svých tragických hrdinek sice opět nekomplikovaně a soustředěně na podstatné rysy postavy, ale tentokrát podtrhovala charakterové rysy záměrně vyzdvihnout právě odpudivé charakterové rysy a tím docílit větší sugestivnosti.

Film nabídnul Jiřině Šejbalové spoustu krásných rolí. V roce 1957 se dočkala patrně své životní filmové role v dramatu režiséra Jiřího Weisse a spisovatelky Jarmily Gla-

zarové *Vlčí jáma*. Byla to role stárnoucí a zlé Kláry, ženy starosty Rýdla (Miroslav Doležal), který se zamiluje do jejich schovanky Jany (Jana Brejchová). Vytvořila postavu sice zlé maloměšťačky, která si však zaslouží divákovou zamyšlení, pochopení a politování. Přestože byla Šejbalová na MFF v Benátkách v roce 1958 nejvýraznější favoritkou na hlavní cenu za herecký výkon, o jediný hlas ji nakonec porazila Sophia Lorenová s filmem *Černá orchidej*. Sám ředitel festivalu byl z toho zarmoucený, a proto udělil Šejbalové speciální cenu (zvláštní medaile Biennale za herecký výkon). Po tomto výrazném úspěchu následovaly další velké role. V roce 1959 to byla role krejčovské Jarmily Rumlérové v dramatu *Romeo, Julie a tma* a o rok později si ve filmu zopakovala svou divadelní kreaci v roli Marie Vachové v Hrubínově *Srpnové neděli*. V šedesátých letech se Šejbalová přehrála do babičkovských rolí, a to především v komediálních filmech. Několikrát vytvořila filmovou dvojici s divadelním kolegou Bohušem Záhorským. Po již zmínované *Srpnové neděli* to byly také staří manželé Kubzovi slavící *Zlatou svatbu* a staří manželé v komedii *Náš dědek Josef*. Poslední filmovou rolí Jiřiny Šejbalové byla Marie Hahnová ve filmu *Sólo pro starou dámu* z roku 1978.

Také televize věnovala Šejbalové pěknou hrstku krásných, velkých rolí, kterých tato herečka dokázala využít ve svůj prospěch. Tou nej... byla asi role stárnoucí, nemocné a na invalidní vozík upoutané bohaté paničky Stevensonové, jejíž manžel si objedná její vraždu, zatímco ona to slyší v telefonu. Sama nakonec vrahovi podléhá. Tento televizní film *Promiňte, omyl...* Jiřího Weisse byl v zahraničí velmi ceněn kritikou. Z dalších rolí vyberme například matku Selvinovou v dalším Weissově filmu *Spravedlnost pro Selvinu*, babičku Rokosovou cestující od rodiny za svým mláďákem v komedii *Babička je ráda*, Blaženku, nejmilovanější a zároveň „nejnenáviděnější“ ženu Jana Pivce v komedii *Láska jako trám*, spolužačku Andulu v úspěšných *Nezralých malinách* nebo svéráznou babičku Jonášovou v *Tchýni* (1969). Hereckou kreaci manželů Vachových vytvořila spolu s Milošem Nedbalem v seriálu *Sňatky z rozumu* a jako rýpavá a věčně nespokojená tetička Otýlie Krásná se stala manželkou účetního Jana Koničky v podání Oldřicha Nového v legendárním komediálním seriálu *Taková normální rodinka*. K práci v televizi se pochopitelně přidružila i práce v rozhlase.

Před pěti lety tragicky zemřel herec, pedagog, politický komentátor, ministr kultury Martin Štěpánek

Martin Štěpánek se narodil 11. ledna 1947 v Praze do opravdu umělecké rodiny. Jeho předek byl dramatik, herec, překladatel a divadelní ředitel Jan Nepomuk Štěpánek (1783-1844), otcem herec Zdeněk Štěpánek (1896-1968), nevlastní sestrou (matka herečka Elena Hálková) herečka Jana Štěpánková (* 1934), bratrem herec Petr Štěpánek (* 1948) a sestrou režisérka a televizní analytička Kateřina Štěpánková-Taberyová (* 1951). I přes silné herecké zájemní se původně zajímal o výtvarné umění a chemii. Po maturitě na gymnáziu se rozhodl pro studium medicíny, po nultém ročníku ale přešel na DAMU a absolvoval ji v roce 1969, i když diplom mohl získat až po roce 1989. Ještě jako student hrál v ochotnickém studentském souboru a jako nositel jména slavného otce začal filmovat. Stejně jako otec

a bratr se stal členem činohry pražského Národního divadla (1968-1973). Z politických důvodů odešel do Činoherního klubu (1973-1976) a pak do Divadla na Vinohradech (1977-1981). Kvůli neutuchajícím politickým tlakům, kdy se musel rozhodnout mezi členstvím v KSČ, nebo výpovědí z divadla, se rozhodl v roce 1981 emigrovat s rodinou z Československa. Jeho jméno a celá práce byly na osm let zakázány. V Rakousku požádal s manželkou a dvěma dětmi o politický azyl (1981). Po práci v divadle Die Komödianten (1981-1982) roku 1983 odešel do Mnichova. A zde manželé pracovali opět v hraní a režisování na scénách Theatre Ensemble V. M. (1983-1987), dále Theatre 44, v divadelním spolku Franze Werfela a vyučovali herectví.

Jako hlasatel a politický komentátor byl zaměstnán v českém vysílání Rádía Svobodná Evropa (1983-1994). V roce 1994 se natrvalo vrátil s redakcí Rádía Svobodná Evropa (1994-2002) do svých rodných Čech a kromě psaní, pedagogické, veřejné a politické činnosti se opět trvale navrátil k herectví na divadle, ve filmu, v televizi, v dabingu a v rozhlasu. Postupně od roku 1995 Martin Štěpánek hostoval v Divadle na Vinohradech, v Národním divadle v Praze, v Lyře Pragensis, v Divadle v Dlouhé, v Divadle Ungelt, v Pražském komorním divadle nebo v mlado-boleslavském Městském divadle. Ovšem kvůli svým dalším aktivitám a nemoci čím dál tím častěji omezoval hereckou práci a kariéru.

Martin Štěpánek jako charakterní herec využíval všechny složky svého herectví. Zpočátku zpodobňoval svou statnou silnou postavou hrdinné a titulní mladé muže a chlapíky. V pozdějším věku se přebral do postav charakterních, jež umocňoval i svým obličejem ověčený plnovousem. Ve filmu debutoval roku 1964 jako syn titulního ředitele Josefa Kudrny (Vlado Müller) v dramatu Jána Kadára a Elmara Klose *Obžalovaný* (1964). Během šedesátých let byl postupně kajákářem Karlem Ostrým v Čechově kriminálce *Alibi na vodě* (1965), mladíkem intelektuálky Dáši (Květa Fialová) v komedii *Ženu ani květinou neuhodíš* (1966) Zdeňka Podskalského, Oldou ve snímku Josefa Macha *Objížďka* (1968) a redaktorem Hartmanem v Gajerově *Flirtu se slečnou Stříbrnou* (1969). V sedmdesátých letech byl po svém otci druhým Ferdýšem Pištorem v remaku divadelní hry *Obrácení Ferdýše Pištory* pod názvem *Svatá hřišnice* (1970) režiséra Vladimíra Čecha, dále gangsterem Alvarezem v Lipského parodii *Čtyři vraždy stačí, drahouš-*

ku (1970), medikem Zdeňkem ve filmu *Pět mužů a jedno srdce* (1971) Jana Matějovského, titulním spisovatelem Alexandrem Dumasem st. v Kachyňově *Tajemství velkého vypravěče* (1971), partyzánským lékařem v dalším titulu Karla Kachyni *Vlak do stanice Nebe* (1972), postupně četařem Václavem Ratajem a nadporučíkem Otakarem Jarošem ve Vávrových dramatech *Dny zrady* (1973) a *Sokolovo* (1974), hospodářem v Mášově *Proč nevěřit na zázraky* (1977), bocmanem Jandou v *Rukojmích v Bella Vista* (1979) podle Sequensova seriálu *30 případů majora Zemana* a naпослед tmavovlasým playboyem v komedii *Ten svetr si nesvlíkej* (1980) Zdeňka Míky.

Ještě před odchodem do zahraničí Martin Štěpánek pravidelně účinkoval v rozhlasu a jeho hlas se objevoval i na gramofonových deskách. Po roce 1989 si ojedinele zahrál v české kinematografii, např. hlavního vrátného pasáže v grotesce Juraje Herze *Pasáž* (1996), královského vyslance v pohádce *Královský slib* (2001) Kryštofa Hanzlíka a naposledy zavražděného Markvarta z Vartenberka v historické detektivce Petra Nikolajeva *Jménem krále* (2009). Představil se i ve studentských filmech Studia FAMU (*Ráno nebo V noci*), slovenských (Karol ve filmu *Šerif za mrežami*) a německých (seriál *Kottan ermittelt*).

Rozvinul a obnovil i práci v rozhlasových a nahrávacích studiích. Jako novinář a publicista různých fejetonů, komentářů a glos pracoval v Rádiu Svobodná Evropa (do roku 2002), v Českém rozhlasu a v různých periodikách. Štěpánkovou další aktivitou bylo fotografování a malování olejomalb. Svoji veřejnou práci završil od 4. září 2006 do 8. ledna 2007 jako ministr kultury České republiky ve vládě předsedy Mirka Topolánka a pak krátce jako Topolánkuv externí poradce. Po svém otci zdědil složitou a bouřlivou povahu a jako on byl i svobodným zednářem a miloval zbraně a myslivost. Jeho ženou byla herečka, kolegyně a nejbližší spolupracovnice Jaroslava Tvrzníková (* 1940), s níž měl syna, divadelního scénografa Jana Štěpánka (* 1970), a dceru, tiskovou mluvčí Josefínu Štěpánkovou (* 1977). V posledních letech svého života trpěl vážnou nemocí. Herec Martin Štěpánek ukončil svůj život dobrovolně střelnou zbraní 16. září 2010 v Praze ve svém vinohradském bytě ve věku třiašedesáti let. Sám v jednom rozhovoru o dnešní době prohlásil: „...Život je o něčem jiném, než za čím se člověk honí. O lásce, o víře a o naději...“

FILM & TELEVIZE

Filmaři využili na Barrandově rozsáhlé dekorace kostelní krypty

Nezvyklá vedra ztížila práci i zahraničním filmařům, kteří v Česku natáčejí koprodukční historické drama *Anthropoid* věnované atentátu na říšského protektora Reinharda Heydricha. První klapka se ozvala 23. července v brdských lesích. V rekordním parnu tam paradoxně vznikly zimní záběry, kdy parašutisté po seskoku na území protektorátu odjíždějí zmapovat situaci v Praze. „Iluzi zimní krajiny pomohl vytvořit umělý sníh z celulózy, kterého jsme použili 6 000 metrů čtverečních. Úklid lesa se prováděl ručně,“

uvedla mluvčí filmu Uljana Donátová. Do hlavních rolí Kubíše a Gabčíka obsadil britský režisér Sean Ellis herce Jamieho Dornana a Ciliana Murphyho. Prvního z nich proslavila hlavní mužská role v erotickém romantickém thráku *Padesát odstínů šedi*. Další záběry se natočily v barrandovských ateliérech, konkrétně ve velkolepé dekoraci interiéru pravoslavného kostela Cyrila a Metoděje.

Český koproducent snímku David Ondříček považuje atentát na Heydricha za největší hrdinský čin československé historie. Barrandovskou dekoraci pochválil už začátkem července na tiskové konferenci v rámci karlovarského festivalu. „Je fascinující, že takový příběh existuje, je skvě-

lé, když mohu ztvárnit někoho, kdo skutečně existoval," řekl tehdy Dornan a přiznal, že hrdinský čin obou parašutistů na něj udělal velký dojem. Partnerku Jozefa Gabčíka ztvární Aňa Geislerová, v dalších rolích se objeví Alena Mihulová, Václav Neuzil, Jan Budař, Martin Hofmann a Ondřej Malý.

Pavláskové film *Fotograf* míří do Polska a Kanady

Tragikomedii režisérky a scénářistky Ireny Pavláskové *Fotograf* volně inspirovaná motivy ze života Jana Saudka čekají premiéry na festivalech v zahraničí. Byla uvedena v soutěži 44. ročníku festivalu Lubuskie lato filmowe Lagów v Polsku, poté zamíří do Kanady. Bude tam prezentována na jedné z prestižních přehlídek severoamerického kontinentu – na 39. ročníku festivalu v Montrealu. Ten se koná od 27. srpna do 7. září a uvedena tam bude v sekci Focus on World Cinema. Film *Fotograf* s podtitulem *Dámy, radím vám ke klidu...!* vidělo od premiéry v lednu v kinech na 200 000 diváků. Dalším projektem Ireny Pavláskové má být filmová verze novely *Pražské orgie* o životě českých intelektuálů v Praze v období normalizace. Poskytl jí je světově známý americký spisovatel Philip Roth.

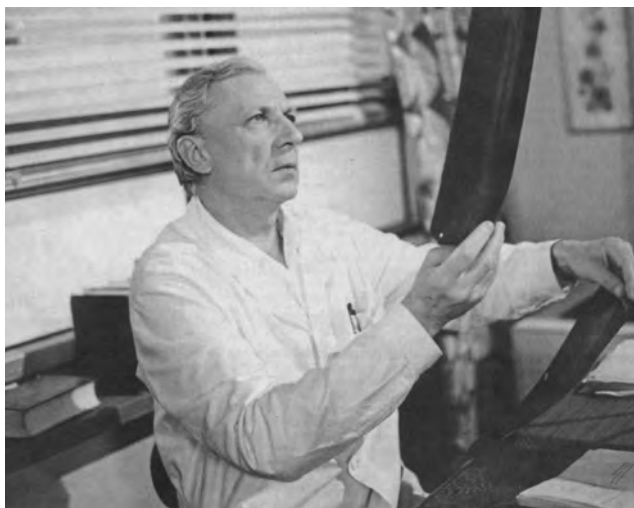
Na festivalu filmů o umění v Telči uspěla Česká televize

Snímek České televize *Ztracen 45* režiséra Josefa Čiřavského získal na evropském filmovém festivalu filmů o umění Arts & film 2015 v Telči cenu Grand Prix Vojtěcha Jasného a stal se absolutním vítězem přehlídky. Druhou nejvyšší cenou České inspirace ocenila porota opět film z produkce České televize, snímek režiséra Jiřího Vondráka *Jarek v Moskvě*. Film *Ztracen 45* je dokumentární rekonstrukcí deníků manželky malíře a literáta Josefa Čapka. „Porotu přesvědčil zejména úspěšnou kompilací dokumentární tvorby s hraným filmem. Film oceněný druhou nejvyšší cenou je hudebním dokumentem o moskevských koncertech a toulkách Jaromíra Nohavici po stopách jeho učitelů Bulata Okudžavy a Vladimíra Vysockého. V 11. ročníku telčského filmového festivalu o úspěch usilovalo 170 filmů z třiceti evropských zemí.

Zemřel slovenský herec Chudík, primář Sova z populárního seriálu

Ve věku jednaděadesáti let zemřel známý slovenský herec Ladislav Chudík. Chudík se proslavil kromě jiného postavou primáře Sovy v televizním seriálu *Nemocnice na kraji města*. Na Slovensku se proslavil na divadelních prknech, v letech 1963-1966 vedl činohru ND a krátce byl i ministrem kultury. Ke své životní roli se Ladislav Chudík, jak známo, dostal poté, co původní představitel doktora Sovy Karel Höger nečekaně zemřel. „Náhradník“ však odvedl přesvědčivý výkon a mimořádný úspěch seriálu byl, spolu se zručným scénářem Jaroslava Dietla, především jeho zásluhou. Vytvořil uvěřitelně podanou postavu moudrého, laskavého, humanistického lékaře na špičkové odborné úrovni – figuru, o níž mohli snít všichni reální či potenciální pacienti. Chudíkův charismatický Sova neměl v tehdejší domácí seriálové tvorbě konkurenta.

Před kamerou debutoval rodák z Hronce u Banské Bystrice v roce 1946 v dramatu *Varuj!* Chudík točil např. z českých režisérů s Jiřím Weisem, Janem Schmidtem, Jiřím Krejčíkem. Nabídku dostal prý i z Hollywoodu, režisér John Huston jej chtěl osadit do role sovětského důstojníka. Ale Chudík to odmítl s tím, že by se úplně odstříhl – psal se rok 1968 a herec právě pobýval ve Vídni, kam v srpnu emigroval se svou první ženou. Jejich pobyt trval jen čtyři měsíce. Zpět domů odjeli i kvůli Chudíkovým studentům, kteří ho do Vídně přijeli přemlouvát k návratu. Otakar Vávra ho obsadil do role Ludvíka Svobody ve filmu *Sokolovo* a roli generála Svobody ztvárnil ještě v dalších čtyřech filmech. Otakar Vávra dal Chudíkovi také titulní roli ve dvojdielném filmu *Putování Jana Amose* z roku 1983. V roce 2010 obdržel Českého lva za herecký výkon ve vedlejší roli ve snímku režiséra Jana Hřebejka *Kawasakiho růže*, kde národem zbožňovaný představitel charakterního lidumila tu na malé ploše ztvárnil někdejšího estébáka takovým způsobem, že si za to vysloužil již zmíněného Českého lva. Na Slovensku patřil Chudík ke generaci divadelních „zakladatelů“. Loni v květnu, kdy herec slavil devadesátiny, převzal od slovenského ministra kultury cenu za celoživotní přínos v oblasti divadelního, filmového a rozhlasového herectví, jakož i za šíření dobrého jména Slovenska v zahraničí.

Ladislav Chudík jako primář Sova v seriálu *Nemocnice na kraji města*

Česká filmová produkce pátý rok po sobě roste

Česká filmová produkce už pátý rok po sobě roste. Oproti roku 2013 se zvýšil obrat českých produkčních společností o 18 %, ve srovnání s rokem 2012 vzrostl obrat o 46 %. Tahouny filmového průmyslu jsou zahraniční zakázky a reklamy, převážně také zahraniční. Domácí filmová a televizní výroba nezávislých producentů ale po dvou úspěšných letech téměř o pětinu poklesla. Kina v roce 2014 uvedla 263 premiér, což je mírný pokles oproti roku 2013. Z šestapadesáti českých snímků z domácí produkce bylo jednatřicet hraných, obnovené premiéry se dočkala i digitálně restaurovaná verze snímku *Ostře sledované vlaky*. Do kin přišlo v roce 2014 11,6 milionu diváků, což je ve srovnání s předchozím rokem o půl milionu více. Tržby dosáhly rekordní 1,5 miliardy Kč.

Adam Sedlák se scénářem *Domestik* vyhrál soutěž filmové nadace

Čtyři autory pozoruhodných scénářů ocenila na karlovarském festivalu filmová nadace České televize, RWE a barandovského studia. Částkou čtvrt milionu korun odměnila Adama Sedláka za drsný příběh morálního i fyzického rozpadu „jednoho sportovce a jednoho vztahu“ s názvem *Domestik*, který bude Sedlákovým celovečerním debutem. Sedlák vystudoval Filmovou akademii Miroslava Ondříčka v Písku. Natočil několik krátkometrážních filmů, jeho absolventský snímek *L. H.* byl nominován na Cenu Magnesia za nejlepší studentský film. Dalšími oceněnými jsou autoři Tomáš Vorel, Petr Zelenka a Marek Epstein. Nadační příspěvek 220 000 korun získal Tomáš Vorel za projekt *Instalatér z Tuchlovic*, který právě natáčí. Jde o dojemný příběh prostého muže s neobyčejným kouzlem. Částkou 180 000 korun byl oceněn filmař a dramatik Petr Zelenka za scénář *Modelář*. Částku 150 000 korun dostal Marek Epstein za scénář *Šarlatán*.

Na festivalu měla premiéru nová kopie *Pohádky máje z roku 1926*

Karlovarské Městské divadlo bylo místem projekce němého archivního filmu *Pohádka máje* režiséra Karla Antona z roku 1926. Byl hereckým debutem Jiřího Voskovce, od jehož narození uplynulo v červnu 110 let. Národní filmový archiv (NFA) představil rekonstruovanou kopii jednoho z nejvýznamnějších československých děl němé éry. V nové kopii byly opraveny zásahy z padesátých let. Originální soundtrack k *Pohádce máje* složil uskupení Neuvěřitelné, jehož členové dnešní projekci živě doprovodili. Voskovec v této odvážné adaptaci impresionistického románu Viléma Mrštíka ztělesnil studenta Ríšu, tehdy pod pseudonymem Petr Dolan. Příběh o čisté jarní lásce mezi mírně zhýralým, ale dobrosrdečným studentem práv z Prahy a nasmělou, lehce naivní dívkou z venkovské samoty dnešního diváka zaujme zejména poeticky laděnou kamerou Václava Vícha, charakterizoval film ředitel NFA Michal Bregant.

Zemřel herec Aleš Jarý, Sláva Jiroušek z *Četnických humoresek*

Ve věku šestapadesáti let zemřel herec a dabér Aleš Jarý, jehož diváci znají jako dlouholetého člena souboru Městského divadla Brno a především z role strážmistra Slávy Ji-

Herec Aleš Jarý v roli strážmistra Jirouška v *Četnických humoreskách*

rouška v seriálu *Četnické humoresky*. Jarý vystudoval brněnskou Janáčkovu akademii múzických umění. Po škole byl v letech 1984-1992 v angažmá v Divadle bratří Mrštíků. Po roce 1992 se začal věnovat převážně dabingu. Daboval nejrůznější filmy a seriály, například postavu Garyho Ewinga v seriálu *Dallas*. V roce 1997 získal roli strážmistra Jirouška v *Četnických humoreskách*. Objevil se v seriálu *Ordinace v růžové zahradě* nebo ve snímku *Světlo pasáže* (2007). V roce 2008 jej postihla mozková mrtvice, což mu znemožnilo se herectví i dabingu dále věnovat. Přesto v roce 2014 natočil televizní film *Stopy života: Zlatá mládež*, uvedly *Divadelní noviny*.

Karlovarská soutěž představila *Prušinovského Kobry a užovky*

Domácím snímkem zařazeným do hlavní soutěže karlovarského festivalu byl film *Kobry a užovky* režiséra Jana Prušinovského. Příběh debutujícího scénáristy Jaroslava Žváčka vypráví o lidech, kteří ze zoufalství kupí chybu za chybou a podléhají vlastním představám o krásném životě. Hlavní role dvou odlišných bratrů ztvárnili skuteční bratři Kryštof a Matěj Hádkovi. Podle něj bude snímek uveden na festivalech v Pule a ve Vídni, o dalších se jedná.

Kryštof a Matěj Hádkovi

Helena Třeštíková uvedla na festivalu dokument *Mallory*

V soutěži dokumentů karlovarského festivalu byl uveden časosběrný snímek režisérky Heleny Třeštíkové nazvaný *Mallory*. Natáčela ho třináct let a na příběhu drogově závislé mladé ženy, která svůj život z gruntu změnila, dává naději, že každý má šanci něco zlepšit. Režisérka už podobnou metodou zachytila dramatické životní osudy postav ve filmech *Marcela*, *René* nebo *Katka*, v nichž sledovala většinou životní propady a často neřešitelné situace. Nyní je však v centru příběhu hrdinka, která se po těžkých životních peripetiích včetně života na ulici snaží odrazit ode dna a pomalu se vrací do běžného života.

S *Mallory* se život nemazlil. Po porodu syna se však dokázala vymanit z drogové závislosti a zvládla i období, kdy se ocitla s dítětem na ulici a žila jako bezdomovec. Dnes na střední odborné škole studuje obor sociální činnost a uplatnění našla v pomoci těm, jejichž životy zná nejlépe – lidem na okraji společnosti. Když ji Třeštíková potkala poprvé, překvapilo ji, že ji ze dna „vytáhl“ herec a pre-

zident karlovarského festivalu Jiří Bartoška. „Narazila na něj v roce 2001, když v pokročilém těhotenství žebrała na ulici. Dal jí peníze a spoustu dobrých rad. Mallory říká, že toto setkání bylo řízení osudu,“ dodala Třeštíková. Dnes se titulní hrdinka angažuje v charitativní společnosti Naděje a tvrdí, že naděje umírá poslední. V tomto duchu prý koncem roku formulovala dopis Jiřímu Bartoškoví, který právě ležel v nemocnici. Poslala mu „sílu bojovat“, kterou v ní kdysi probudil právě on.

Vojta Kotek představil ve Varech komedii *Padesátka*

Tvůrci komedie *Padesátka* v čele s režisérem a hercem Vojtou Kotkem už pracují ve střížně. Premiéra má být o Vánocích. Ve Varech uvedli tvůrci snímku stejnojmenné divadelní představení Petra Kolečka, které se stalo námětem filmu. Na plátně se objeví Marek Taclík, Jakub Prachař, Ondřej Pavelka, Jiří Mádl, ale i Vilma Cibulková, Tereza Voříšková, Oldřich Kaiser a Jiří Schmitzer. Velkým lákadlem pro diváky bude prý setkání Jiřího Mádla a Vojty Kotky před kamerou. Vojta Kotek se do „Špindlu“ vrátil po deseti letech, kdy tam právě s Mádlem točil *Snowboardáky*. Tehdy prý řekl, že už nikdy nechce natáčet na sněhu. „Příběh se odehrává ve dvou časových liniích – v současnosti i v sedmdesátých letech,“ řekl. Příběh komedie *Padesátka* se odehrává v zimě na horách a její děj se točí okolo lidí ze zasněžených hřebenů, běžkařského závodu Tříkrálová padesátka a muže, který se rozhodl poznat svého otce.

V sekci První podání byl i krátký snímek Ondřeje Hudečka *Furiant*, který bude uveden na festivalu v Torontu

Tvorbu deseti studentů a absolventů filmových škol z celé Evropy, kteří dokončují své první filmy a stojí na počátku kariéry, představuje nová sekce karlovarského festivalu nazvaná První podání. Na výběru se podílela European Film Promotion. České filmové centrum do výběru poslalo krátký hraný snímek Ondřeje Hudečka *Furiant* o Ladislavu Stroupežnickém. „Už dlouhou dobu jsem chtěl natočit snímek, který by se odehrával v 19. století, v době, která je v české kinematografii málo exponovaná. A přitom stále existují lokace, kde se dá bez digitálních úprav natáčet,“ řekl na prezentaci Hudeček. Film je vyprávěn ve třech kapitolách, okořeněn specifickým humorem a formální hravostí. V hlavní roli je mladý německý herec Julius Feldmeier, známý zejména z filmu *Tore tančí*, uvedeném loni v Cannes, kterého Hudeček potkal na festivalu v Mexiku, kde uváděl svůj předchozí snímek. Film Ondřeje Hudečka byl vybrán do jedné ze sekcí mezinárodního filmového festivalu v Torontu, který se uskuteční od 10. do 20. září.

Česká sci-fi komedie *Mars* vznikala v simulátoru rudé planety

Přímo v prostředí simulátoru planety Mars v poušti amerického Utahu se natáčel nový český film *Mars*. Sci-fi komedie režiséra a částečně scénáristy Benjamina Tučka by měla přijít do kin v příštím roce. Na konečné podobě filmu se teprve začíná pracovat, řekl novinářům Tuček. Natáčení umožnila soutěž americké nevládní organizace Mars So-

ciety, ve které se nejrůznější projekty ucházejí o možnost pobytu v simulátoru Mars Desert Research Station. Čeští filmaři v ní uspěli a měli tak možnost tři týdny točit v prostředí, které je v mnohém opravdu blízké tomu, jak by vypadal život na skutečné základně na Marsu. Česká mise se stala první posádkou na světě, která na základně realizovala filmový scénář. Ve filmu, jehož scénář vznikl i na základě improvizací před cestou do Utahu, jde o záchranu stanice na Marsu, kterou ohrožuje prachová bouře. Ale program osídlení Marsu byl kvůli rozpočtovým škrtům zrušen. Východiskem jsou soukromé peníze miliardáře z východní Evropy. Ten má ale přání se na Marsu oženit. Protože NASA považuje misi za nerealizovatelnou, hledá velitel pomoc v ESA (European Space Agency). Důvod je pragmatický – astronauti ze země bývalé východní Evropy jsou levnější a nebojí se riskovat.

Filmy *Cesta ven* a *Fotograf* zabodovaly na festivalu v Lagówě

Dvě ze tří hlavních cen si odnesly české filmy z hlavní soutěže polského festivalu Lubušské filmové léto (Lubuskie Lato Filmowe) v Lagówě, jehož 44. ročník se konal od 28. června do 5. července. V konkurenci patnácti celovečerních filmů si druhou cenu Stříbrný hrozen odvezl režisér Petr Václav s filmem *Cesta ven*, a to za dokonalé uchopení tématu soužití většinové společnosti s Romy. Bronzový hrozen získalo komediální drama režisérky Ireny Pavláskové *Fotograf*. Porota v tomto případě ocenila originalitu a humor, s nimiž se filmařka zhostila portrétu výstředního umělce a volně se přitom inspirovala motivy ze života slavného českého fotografa Jana Saudka.

Limonádový Joe, herec Karel Fiala, oslavil devadesátiny na chalupě

Na chalupě v Českém Švýcarsku oslavil devadesátiny v okruhu svých nejbližších Karel Fiala, který proslul jako Limonádový Joe. Pokaždé sem zve své čtyři syny s rodinami a bývá veselo. Málokdo ví, že roli slavného pistolníka, která mu změnila život, „vyfoukl“ Jiřímu Kodetovi – a to mu tehdy bylo už devětatřicet let. Jako hvězda karlínské operety byl zkrátka pro režiséra Oldřicha Lipského v roce 1964 tím pravým typem milovníka se sladkým úsměvem, kterého do svého filmu potřeboval. „Tatínek odešel v devadesátiletých letech, maminka v devětaosmdesátiletých,“ poznamenal herec. Nebýt bolesti zad, která ho trochu zlobí, bylo by podle něho vše perfektní. Zasluhu na tom připsal i své manželce Věře Vlčkové, vedle které desítky let na karlínském jevišti účinkoval. „Už jsme spolu celé půlstoletí,“ podotkl Fiala, který se vyučil kominíkem a rád si zpíval. Jednou při vymetání na střeše hudební školy ho zaslechl profesor – a tak vystudoval konzervatoř.

Letošní Letní filmovou školu navštívilo 5 500 diváků

Letošní ročník Letní filmové školy, který skončil slavnostním večerem v Uherském Hradišti, navštívilo podle pořadatelů 5 500 filmových fanoušků. Přehlídka nabídla kromě filmů také desítky doprovodných akcí, výstav, koncertů, divadelních představení či přednášek. Mezi největší

osobnosti letošního ročníku patřil finský režisér Mika Kaurismäki či iránský tvůrce Mohsen Makhmalbaf. Asociace českých filmových klubů, pořadatel přehlídky, udělila letos pět výročních cen. Poslední z nich během slavnostního zakončení převzala za citlivost, vnímavost a empatii, s nimiž sleduje osudy svých obyčejných i neobyčejných hrdinů, dokumentaristka Helena Třeštíková. Její snímek *Mallo-ry* zároveň zakončil letošní festival.

Malý Pán se dostal na mezinárodní festival filmů pro děti v Íránu

Po Kanárských ostrovech, Šanghaji a domácích filmových přehlídkách míří loutkový film *Malý Pán* do Íránu. Tato celovečerní filmová pohádka režiséra Radka Berana bude totiž uvedena na Mezinárodním festivalu filmů pro děti a mládež v Teheránu, jehož 29. ročník se uskuteční od 7. do 10. října.

Juraj Herz představil v Uherském Hradišti svou biografii *Autopsie*

V Uherském Hradišti během Letní filmové školy proběhla beseda s režisérem Jurajem Herzem, který představil svou biografii nazvanou *Autopsie*. Osmdesátiletý Herz natočil více než třicet celovečerních filmů a získal desítky ocenění. Na filmové škole byl v letním kině promítán také jeho snímek *Spalovač mrtvol* s Rudolfem Hrušínským.

Film *Domácí péče* míří na zahraniční festivaly

Po úspěchu filmu *Domácí péče* režiséra a scénáristy Slávka Horáka na 50. ročníku Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech, kde získala představitelka hlavní role Alena Mihulová cenu za nejlepší ženský herecký výkon, míří tento snímek na zahraniční festivaly. V americkém magazínu *Variety* ho přirovnali k nejlepšímu dílu Miloše Formana, Jiřího Menzela či Bohdana Slámy. „Kromě Severní Ameriky projevilo o *Domácí péči* zájem i několik dalších festivalů, takže v nejbližších měsících vyrazí Slávek Horák s filmem například do Německa, Chorvatska, ale také třeba do Izraele. V jednání je i asijský festivalový trh,“ oznámila mluvčí tohoto projektu Gabriela Vágner. Film o pečovatelce Vlastě, která zjistí, že vlastně sama potřebuje pomoc, ale zaujal i české diváky. Z českých snímků přilákal do kin suverénně nejvíc návštěvníků – téměř 30 000.

Na film do MuMo

Zájemci o českou kinematografii mají možnost navštívit interaktivní výstavu pod názvem *Na film!*, která je instalována v Museu Montanelli v pražské Nerudově ulici. Návštěvníci tu mají možnost nahlížet do tajů filmového zákulisí, objevovat kouzlo filmového obrazu, zvuků i ruchů, poznávat osudy a filmy tvůrců, kteří z politických důvodů odešli do zahraničí, a dozvědět se, jak promítání vnímali avantgardisté první poloviny 20. století. Expozice rozmístěná ve třech podlažích Museu Montanelli vybízí k vyzkoušení exponátů, z nichž některé pocházejí ze sbírek Národního technického muzea. Výstavu *Na film!* doprovázejí cykly přednášek a diskuzí, filmové workshopy, speciální kome-

ntované prohlídky a programy pro školy. „Věříme, že je možné vybudovat naprosto jedinečnou kulturní instituci, živé centrum filmu – a doufáme, že se nám podaří navázat dialog a přesvědčit o této možnosti také zástupce významných kulturních institucí a odbornou i laickou veřejnost,“ poznamenávají iniciátorky celého projektu Adéla Mrázová a Terezie Křížkovská.

Interaktivní výstava *Na film!* je součástí projektu Národní filmové muzeum, za kterým stojí studenti Katedry filmových studií FF UK, přesvědčení o tom, že český film si svoje muzeum jednoznačně zaslouží. Pro tuto myšlenku se jim již podařilo získat i veřejnost včetně respektovaných profesionálů, jako jsou například Jiří Menzel a Olga Sommerová. Výstava *Na film!* v Museu Montanelli je otevřena do 25. října a kdo ji navštíví, odejde z ní obohacen o řadu zajímavých informací, nevšedních zážitků a hlavně s poznáním, že film není pouze to, na co se chodí do kina. Součástí výstavy jsou také přednášky, diskuse, filmové workshopy, komentované prohlídky a programy pro školy.

(mk)

Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary

Od 3. do 11. července 2015 se konal již 50. Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary. Tento festival je největším filmovým festivalem v České republice a nejprestižnějším filmovým festivalem ve střední a východní Evropě. Své kořeny má v Mariánských Lázních, kde byl roku 1946 uspořádán 1. mezinárodní filmový festival v Československu. V Karlových Varech byla filmová přehlídka poprvé pořádána v roce 1947. Od roku 1948 se koná soutěžní přehlídka, tehdy byla poprvé udělena cena Křišťálový glóbus. Festival byl v minulosti neblaze poznamenán nutným budovatelským zaměřením, které s sebou neslo i inflaci udělovaných cen, neboť se muselo dostat na každý zasloužilý snímek z bratrských států. V roce 1956 byl festival zařazen organizací FIAPF do kategorie A (do společnosti festivalů jako Cannes, Berlín či Benátky), avšak vzhledem k založení MFF v Moskvě bylo rozhodnuto konat oba festivaly střídavě, což platilo až do konce osmdesátých let. Po sametové revoluci prožíval festival nejtěžší chvíle – až se (roku 1994) jeho organizace ujali Jiří Bartoška a Eva Zaoralová. Pod jejich vedením festival získal zpět ztracenou slávu a stal se nejprestižnějším filmovým festivalem v celém bývalém „východním bloku“. Festival je od roku 1994 pořádán opět každoročně a pravidelně se na něm objevují slavní filmoví tvůrci z celého světa. Každý rok je na festivalu promítáno více než 180 celovečerních filmů a několik desítek krátkých filmů z celého světa.

Mezi třináctkou filmů v hlavní soutěži letošního karlovarského festivalu se objevili hned dva zástupci domácí kinematografie. *Kobry a užovky* Jana Prušinovského a debut Slávka Horáka *Domácí péče*. Při závěrečném udílení cen bodovaly oba snímky v hereckých kategoriích. Kryštof Hádek si odnesl cenu za nejlepší mužský herecký výkon, Alena Mihulová za ten ženský. Při zahajovacím ceremoniálu, který už podvacáté moderoval Marek Eben, převzal Richard Gere Křišťálový glóbus, jímž festival ocenil jeho mimořádný umělecký přínos světové kinematografii. Předal mu ho prezident festivalu Jiří Bartoška. „Je krásná, velice krásná,“ řekl Gere o ceně a dodal, že na festival přijel rád. Připomněl Václava Havla, s nímž byl v kontaktu, i když se

spolu nikdy nesetkali, kterého si vážil kvůli jeho vztahu k dalajámovi. Uvedl, že pochází z města mnohem menšího, než jsou Karlovy Vary, že na herectví se dal jako devatenáctiletý. Herec na jevišti poklekl na jedno koleno a poklonil se Bartoškovi. I tomu přítomní aplaudovali vstojе – to když Eben Bartošku, zotaveného po vážné chorobě, přivítal na obvyklém místě ve 12. řadě. Jeho přítomnost označil za luxusní dárek.

Pyžamo, ve kterém natočil Mel Gibson letošní znělku Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech, jde do dražby. Výtěžek z ní pomůže projektům, které připravuje Aliance žen s rakovinou prsu. Dražba se odehrává na internetu. Natáčení znělky na další ročník festivalu se stalo tradicí. V krátkých příbězích se objevují držitelé Křišťálového glóbu karlovarského festivalu. Hráli v nich Jiří Menzel, Věra Chytilová nebo Miloš Forman, ze zahraničních hostů pak John Malkovich, Jude Law a letos právě Mel Gibson. Ve znělce nasytá v pyžamu zloděje, kteří se pokoušejí ukrást sošku festivalové ceny, a vyřídí je foukačkou.

Karlovarský festival letos udělil mimo jiné Cenu prezidenta za mimořádný přínos české kinematografii herečce Ivě Janžurové, která vedle filmových komedií vystupovala na dvou významných divadelních scénách – v Národním divadle a v Divadle na Vinohradech.

Symbolem konání filmového festivalu v Karlových Varech se stal hotel Thermal, jedno z nejvýznamnějších děl architektů Věry a Vladimíra Machoninových, který vznikl speciálně pro festival. Jeho stavba trvala od roku 1967 do roku 1976. V roce 1977 se stal Thermal středobodem festivalového dění, jímž zůstal do současnosti.

(mk)

Roman Polanski se svou cenou, 2004

Carlos Saura, španělský režisér a prezident festivalu Jiří Bartoška, 2000

Úvod k filmu *Tiché místo na venkově*: herec Franco Nero, 2014

Na festivalu v Karlových Varech byla předána „falešná“ cena za přínos kinematografii

Karlovarský Křišťálový glóbus odevzdal prezident Jiří Bartoška před prázdným hledištěm Velkého sálu Thermalu Jiřímu Mádlovi alias režiséru Janu Němcovi. Stalo se tak v rámci natáčení nového filmu *Vlk z Královských Vinohrad*, který Němec natáčí právě v Karlových Varech. Jiří Mádl je obsazen do hlavní role. Film vzniká podle autobiografických povídek Jana Němce, které vyšly pod názvem *Nepodávej ruku číšníkovi*. Příběh vychází ze skutečné události z roku 1968, kdy měli Češi v hlavní soutěži v Cannes poprvé a naposled tři celovečerní filmy. Němcův snímek *O slavnosti a hostech*, Formanovu komedii *Hoří, má panenko* a Menzelovo *Rozmarné léto*. Každý prý mohl dostat nějakou cenu, ovšem šanci jim zmařila pseudorevoluce francouzských filmařů, levicových intelektuálů. Festival byl tehdy kvůli solidaritě se stávkujícími dělníky a protestujícími studenty předčasně ukončen, na projekci českých filmů se nedostalo.

Dokumentární film Václava Kučery připomene osobnost Filipa Topola

Film Václava Kučery *Takovej barevnej vocas letící komety* připomene jednu z nejdůležitějších osobností českého kulturního života posledních let Filipa Topola. Dokumentární snímek, který vstoupí do tuzemských kin 24. září, vypráví o skladateli, textaři, klavíristovi a zpěvákovi skupiny Psí vojáci, jehož tvorba zasáhla tři generace. Snímek odkrývá, jak se v jeho životním osudu a postojích odrážela doba před i po sametové revoluci, jeho posedlost hudbou a láska k Mozartovi, ale také jeho závažná nemoc. Filip Topol zemřel 19. června 2013 ve věku osmačtyřiceti let.

Festival outdoorových filmů navštíví letos 46 míst

Mezinárodní festival outdoorových filmů, který je každoročně oblíbenou putovní přehlídkou, opět rozšiřuje své pole působnosti, a to jak v České republice, tak na Slovensku. Letos se uskuteční na rekordních šestačtyřiceti místech. Jeho třináctý ročník začne 10. října tradičně v Ostravě a vyvrcholí 12. prosince v Praze. Festival vzbuzuje čím dál tím větší pozornost na Slovensku, kde zavítá celkem do šesti měst. Loni festival uvedl 95 filmů z jednadvaceti zemí. Hlavní cenu získal slovenský dokument Rastislava Hatiara *Slepá důvěra*. Za celoživotní přínos v oblasti outdooru byl oceněn novinář, reportér, spisovatel a průkopník expedičního raftingu v Česku Jaromír Štětina. Jednotlivé kategorie programu se zaměřují na cestopisy, snímky z vodáckého prostředí či s horskou tematikou. Soutěží také filmy zachycující extrémní sportovní výkony.

Oceňovaný film Schmitke měl v kinech premiéru v polovině srpna

Česko-německý film *Schmitke*, který získal cenu Mezinárodní federace filmových kritiků FIPRESCI a ocenění za nejlepší zvuk a hudbu na německém festivalu ve Schwerinu, zamířil do českých kin. Mysteriózní příběh odehrávající se

v prostředí Krušných hor bude v říjnu uveden i v Německu. Snímek ukazující rázovitý kraj i obyvatele Sudet vznikl v mezinárodní produkci. Jeho režisérem je mladý český režisér Štěpán Altrichter žijící v Berlíně, hlavní roli ztvárnil německý divadelní a filmový herec Peter Kurth. Za kamerou stál rumunský kameraman Cristian Pîrjol. Film byl natočen podle krátké povídky spisovatele a scenáristy Tomáše Končinského. Z českých herců se na plátně objeví například Helena Dvořáková a Petr Vršek.

Zemřel filmový kaskadér Jaroslav Tomsa, bylo mu 85 let

Ve věku pětáosmdesáti let zemřel filmový kaskadér Jaroslav Tomsa. Tomsa, který byl zakladatelem dnes už světově proslulé české kaskadérské školy, zemřel po krátké těžké nemoci. Proslavil se například filmy *Limonádový Joe*, *Rozmarné léto*, *Jáchyme, hod' ho do stoje!* nebo *Postřižiny*. Naposledy se objevil před devíti lety v Menzelově přepisu Hrabalovy knihy *Obsluhoval jsem anglického krále*. Vytvořil i desítky menších filmových rolí.

V Miláně proběhlo světové turné projektu o Karlu Zemanovi

V Miláně proběhlo světové turné výstavního projektu *Filmový kouzelník: Karel Zeman*. Doprovodila ho retrospektiva nejvýznamnějších filmů slavného tvůrce. Akce vznikla ve spolupráci Českého centra Milán, Muzea Karla Zemana v Praze a Nadace italského filmu. Projekt se uskutečnil ke 105. výročí narození režiséra Zemana (1910-1989), průkopníka trikových filmů a uznávané osobnosti světové kinematografie. Filmař se tak pomyslně vrátí do Itálie, kde v roce 1955 získal na Benátském filmovém festivalu Hlavní cenu. Nyní tam byly uvedeny digitalizované verze jeho snímků v čele se zrestaurovanou verzí *Vynálezu zkázy*.

Putovní přehlídka českého filmu je ve Velké Británii už popáté

Made in Prague je název putovní filmové přehlídky ve Velké Británii, v rámci níž mají diváci možnost seznámit se s českou filmovou tvorbou posledních let. Její pátý ročník už byl zahájen, do 17. září navštíví třiadvacet kin patnácti britských měst. *Made in Prague* letos nabízí pět úspěšných českých filmů z produkce posledních dvou let. V programu jsou snímky *Fair Play* Andrey Sedláčkové, *Díra u Hanušovic* Miroslava Krobota a v ČR nejoceňovanější film roku 2013 *Hořící keř* Agnieszky Hollandové. Dále jsou v ní mezinárodně oceňovaný hraný film Jana Hřebejka *Líbánky* a vítěz sekce Česká radost z festivalu v Jihlavě dokument Martina Duška *K oblakům vzhlížíme*.

Vzpomínka na Petra Čepka

16. září letošního roku by oslavil 75. narozeniny zamlklý tajuplný herec s uhrančivým pohledem Petr Čepka. A ve stejném měsíci (20. 9.) si také připomeneme, že uplynulo jednadvacet let od jeho smrti.

Otec Petra Čepka Karel s matkou Miloslavou bydleli v Praze v domku na rozhraní Smíchova a Radlic. Herecký

Petr Čepek v Činoherním klubu, 1977

osud předurčily Petrovi umělecké geny jeho rodičů. Osobně ho totiž otec, který miloval divadlo, příliš ovlivnit nemohl – zemřel, když Petrovi byly tři roky. Po smrti otce se Petr s matkou a o tři roky mladším bratrem Karlem přestěhovali v roce 1945 do Ostravy-Hrabůvky a odtud pak v roce 1956 do nové čtvrti, Poruby. Vystudoval gymnázium a v roce 1958 byl přijat na DAMU, do ročníku profesora Miloše Nedbala. Mezi jeho spolužáky patřili např. Ladislav Mrkvíčka, Josef Abrahám, Marie Málková, Jiří Krampol nebo Jana Drbohlavová. Po ukončení DAMU odešel do ostravského Divadla Petra Bezruče, kde působil do roku 1965. Ve stejném roce se Petr Čepek s několika kolegy a režisérem Janem Kačerem přesunul do Prahy a všichni se stali základem nově vznikajícího Činoherního klubu v Praze v ulici Ve Smečkách, kde působil až do své smrti. Podílel se zde na vzniku mnoha slavných představení (Machiavelli: *Mandragora*, Dostojevskij: *Zločin a trest*, Gogol: *Revizor*, Pinter: *Narozeniny*, O'Neill: *Cesta dlouhého dne do noci*, Čechov/Brecht: *Svatby*, Vostrý: *Tři v tom*, Horváth: *Povídky z Vídeňského lesa* aj.).

Také nabídky filmových režisérů na sebe nenechaly dlouho čekat, nadaný herec s podmanivými očima byl nepřehlédnutelný v *Údolí včel*, *Adelheid*, *Petrolejových lampách*, *Morgianě*, *Třech veteránech*, *Vesničce mé střediskové*, *Babičce* – to je jen krátký výčet z dlouhé řady filmů, v nichž Petr Čepek ztělesnil nezapomenutelné postavy. Když herec odmítl roli v normalizačním seriálu *30 případů majora Zemana*, stal se na Barrandově nežádoucí osobou. Naštěstí bratislavské a ostravské studio bylo odvažnější a dál ho obsazovalo.

Petr Čepek byl celkem třikrát ženatý a z těchto vztahů je otcem dvou dcer. V roce 1989 podepsal petici Několik vět a následující listopadovou revoluci prožil v samém epicentru dění – byl na slavném balkóně v Melantrichu a stál při zrodu Občanského fóra. Záhy po pádu totality se zase věnoval divadlu a začal učit na DAMU, v ročníku s Věrou Galatíkovou a Jaroslavem Vostrým. Jeho herecká kariéra se po létech komunistické šikany mohla znovu rozjet naplno. Bohužel jen nakrátko. V roce 1993 diagnostikovali lékaři Petru Čepkovi rakovinu a v říjnu téhož roku stál naposledy na scéně Činoherního klubu. Zemřel 20. září 1994.

V roce 1994 mu byl udělen in memoriam Český lev za dvojroli ve Švankmajerově filmu *Lekce Faust*. V roce 1996 vydalo nakladatelství Achát knihu profesora Jaroslava Vostrého *Petr Čepek – Talent a osud*. Petr Čepek byl obdařen nejen mimořádným hereckým talentem, ale také rovným charakterem a vysokou mravní kvalitou. Nikdy nepopřel jedno ani druhé. Dokázal odmítnout roli v pokleslém a době poplatném seriálu, i když věděl, že to pro něj bude znamenat zákaz hraní v televizi a ve filmu. Jako mimořádně kvalitního člověka ho popsal i dramaturg Činoherního

klubu Jaroslav Vostrý, který o něm řekl: „Vždycky zůstal věrný svým zásadám, skutečnému přátelství i jednomu divadlu, kde se jako málokdo zasloužil o to, že si v příslušných letech jeho soubor přes všechnu nepřízeň okolností udržel vlastní důstojnost. Petr Čepek byl pro mě nejenom velký herec, ale taky skutečný muž.“

(mk)

Průkopník české moderní kinematografie

Před 125 lety se 26. září narodil Vladimír Slavínský, režisér, scénárista, herec a producent († 16. 8. 1949). Vladimír Slavínský, vlastním jménem Otakar Pitřman, německý pseudonym Otto Pittermann, byl český herec, básník, scénárista, režisér a filmový podnikatel, který patří mezi průkopnické osobnosti moderní české kinematografie. Od mládí měl rád literaturu i divadlo. Již v sedmnácti letech odešel z domova ke kočovné herecké společnosti. Kvůli inkognitu si v té době vymyslel i svůj umělecký pseudonym. Hraní jej však nemohlo pořádně uživit, proto se vyučil typografem a pracoval v tiskárně jako sazeč. Divadlo dál hrál po různých jihočeských městech a vystupoval i na poutích. U němeého filmu začínal již v roce 1912, kdy napsal své první dva filmové scénáře. Po první světové válce společně s Aloisem Jalovcem si založil vlastní filmovou společnost Projafilm. Téměř ke všem svým filmům si psal své vlastní scénáře a v éře němeého filmu také ve filmech často vystupoval jako herec. Ve třicátých letech 20. století byl hned po Martinu Fričovi považován za nejúspěšnějšího českého filmového režiséra. V té době točil především levné situační komedie. Mezi jeho nejhodnotnější snímky patří předválečné filmy natočené podle námětu Olgy Scheinpflugové s Hugo Haasem v hlavní roli *Okénko*, *Madla z cihelny* a *Její lékař*. Během druhé světové války točil vlastencky laděné snímky a další komedie. Po druhé světové válce však zájem o jeho tvorbu začal upadat, což jej psychicky poznamenalo. Zemřel v roce 1949 ve věku nedožitých devětapadesáti let.

Před pěti lety zemřel Rudolf Pellar

Rudolf Pellar (* 28. 2. 1923) byl překladatel, herec, šansoniér. Hrál například ve filmech *Čarodějky z předměstí* či *Kousek nebe*. Svůj hlas propůjčil třeba ve filmu *Divotvorný hrnec*, hrál drobné role v zahraničních filmech, např. v *Lize výjimečných* s Seanem Connerym.

Překladatel, herec a zpěvák Rudolf Pellar se narodil ve slovenském Púchově, absolvoval herectví na brněnské konzervatoři a hrál na řadě pražských scén, například v Hudebním divadle v Karlíně a v Městských divadlech pražských. V padesátých a šedesátých letech se začal stále výrazněji prosazovat i jako zpěvák. V sedmdesátých letech však byla jeho kariéra z politických důvodů utlumena, spolu se svojí ženou Lubou se proto o to intenzivněji věnovali překladatelské činnosti, převážně z angličtiny. Po roce 1989 se mohl naplno vrátit ke všem svým zájmům a dovednostem. Znovu hrál (nejvýraznější je asi role učitele Františka v populárním filmu pro děti *Čarodějky z předměstí*) i zpíval (debutové album vydal až ve svých osmdesáti letech!). V roce 1997 získal za svoji překladatelskou činnost Státní cenu. Rudolf Pellar zemřel ve věku sedmaosmdesáti let 4. září 2010.

FOTOGRAFIE

Výstava Amy Arbus

Do 6. září byla v pražské Leica Gallery instalována zajímavá výstava *Amy Arbus: On The Street 1980-1990*. Do neopakovatelné atmosféry newyorských ulic konce minulého století měli možnost návštěvníci výstavy nahlédnout prostřednictvím černobílých fotografií americké fotografky Amy Arbusové. Před objektivem fotografky pózovaly mnohdy slavné osobnosti kulturní scény. Za všechny lze jmenovat zpěvačku Madonnu, která se na snímcích představila v demodé kabátě a s kabelkou, která připomíná nákupní tašku našich babiček. Madonna vypadá jako obyčejná vesnická tetka, která si v neděli vyšla na korzo. Na jedné z dalších fotografií působí členové punkové skupiny The Clash, stojící u zdi společně se svými fanynkami, velmi nenuceně a svobodomyšlně zároveň. Svoboda je na newyorských ulicích zakódována především ve vyzývavých vizuálních prvcích.

Amy Arbus: Členové punkové kapely The Clash stojí společně se svými groupies, 1981

Amy Arbusová mluvila na vernisáži o tom, že všichni lidé si považovali za čest být druhý den na stránkách módního magazínu *Village Voice*, pro který mapovala svými snímky styly oblékání ve čtvrti East Village. Zároveň ale také uvedla, že osobní svoboda se v dnešní době diametrálně změnila, protože v současnosti není možné jen tak každého zaznamenat na fotografii. Dnes má tato svoboda charakter spíše útěku do anonymity. Vyspělá technika je však stejně schopná šmírovat lidstvo na každém kroku a to se tak absurdně dostává do slepé uličky svobody v nesvobodě, což bylo na výstavě víc než zřejmé.

(mk)

Posázaví před sto lety

Před časem proběhla v benešovském Muzeu umění a designu zajímavá výstava fotografií, která zobrazovala nostalgickou krásu přírody, řeky Sázavy a lidí žijících kolem ní na přelomu 19. a 20. století. Expozice pod názvem *Posázaví v historické fotografii* představila práce některých anonymních fotoamatérů, ale i renomovaných tvůrců, např.

Františka Krátkého (1851-1924) z Kolína, jednoho z nejvýznamnějších fotografů Rakouska-Uherska, nebo Josefa Fidlera (1866-1937), který působil v Praze i Drážďanech a věnoval se krajinářské fotografii, reportáži a portrétu.

Právě krajinářství a portrét tvořily hlavní pilíře výstavy. Vhodně zvolené prostředí výstavních prostor dokonale correspondovalo s tematikou snímků a návštěvníci muzea tak měli možnost lépe ocenit cit amatérských i profesionálních autorů fotografií pro zachycení dané situace a přesné vystižení podstaty dění. Lidé, kteří se ocitli před objektivem, působili uprostřed svého přirozeného prostředí velmi autenticky, a i když pózovali, nevypadali nijak uměle, ale naopak uvěřitelně. Při pohledu na snímky s nostalgickými pohledy do krajiny, zamžené věkovitým oparem, kde lidé pokojně kráčejí po prašných cestách za svojí prací, přijde člověku na mysl otázka, kam vlastně vedou jejich kroky. Ke dvěma světovým válkám a komunistické totalitě? Co asi zůstane po současné generaci za sto let? A to vede k závěrečné myšlence, že je vlastně pro člověka velké štěstí, že neví, co ho v budoucnosti čeká.

(mk)

František Krátký: Ledeč nad Sázavou, asi 1909

V Praze začala výstava ke stému výročí narození Jana Lukase

V pražské Artinbox gallery začala výstava při příležitosti stého narození slavného českého fotografa Jana Lukase, které připadá na 10. srpna. Expozice s názvem *Lidé/People (1930-1995)* bude otevřena do 6. října. Nabízí černobíle reportážně laděné fotografie z období předmnichovské Československé republiky, z padesátých let v bývalém Sovětském svazu i z jeho pobytu ve Spojených státech. „Česko má nepochybně slavnější a obdivovanější fotografie – Sudka, Koudelku, Drtikola, Funkeho. Žádný z nich ale není tak silně spjatý s moderními českými dějinami jako právě Lukas,“ řekl publicista Ondřej Kundra. Lukas fotil americké prezidenty i běžné události. Řadu let měl obálky na prestižním konzervativním čtrnáctideníku *National Review* a dokázal dojmout sérií snímků z válečných transportů židovského obyvatelstva. Pražská výstava představuje jeho obdivované reportážní snímky jako *Mobilizace a Vojáci v den demobilizace* (1938), *Letenská pláň v den pohřbu prezidenta Beneše 9. září 1948*, *Březnové úmrtí Stalina a Gottwalda* (1953) nebo *Odjezd z lágru v Capui* (1966).

Jan Lukas se narodil 8. srpna 1915 v Českých Budějovicích. Je považován za jednoho ze zakladatelů české foto-reportérské tradice. Fotografovat začal jako dvanáctiletý. V sedmnácti byl přijat do prestižního Českého klubu fotografů amatérů. V letech 1925-1936 studoval ve Vídni grafickou školu. V roce 1965 emigroval přes Jugoslávii na Západ a následujícího roku se přistěhoval do Spojených států. Z Lukasovy rozsáhlé tvorby se zachovala jen část, mnoho negativů vzniklých před rokem 1965 se ztratilo; menší část z nich se v devadesátých letech našla ve sbírkách pražského Uměleckoprůmyslového muzea.

Výstava Jiřího Jirů v Praze přiblíží osobnost Václava Havla

Výstavu fotografií dokumentujících momenty z raného prezidentského období Václava Havla otevřelo 2. září České centrum Praha v Rytiřské ulici. Jejich autorem je Jiří Jirů, který Havla provázel a dokumentoval jeho činnost sedm let.

Podle mluvčí Českých center Petry Jungwirthové tu bude do 2. října vystaveno 43 kolorovaných fotografií, které autor označuje za foto-obrazy. Některé budou představeny poprvé. Jedná se například o snímku z návštěv Borise

Jelcina na Pražském hradě či prezidenta Havla v bytě Henryho Kissingera v New Yorku. Jako oficiální fotograf prezidenta měl Jirů na Pražském hradě svou kancelář, byl v kontaktu s prezidentem téměř každý den a mohl tak dokumentovat i jeho víceméně soukromé aktivity. Zároveň ho doprovázel na téměř všech zahraničních cestách. Sám Jirů si nejvíce považuje snímku Václava Havla z pivnice U tygra, záběru z Nového Zélandu, na kterém Havel pozoruje stádo ovcí, či moment, kdy tančí sambu v Brazílii.

Jiří Jirů na vernisáži výstavy nazvané Václav Havel objektivem Jiřího Jirů

VZPOMÍNKA

Emila Medková

Emila Medková se narodila jako Emilie Tláskalová (19. 11. 1928, Ústí nad Orlicí – 19. 9. 1985, Praha). Během války byla totálně nasazena u Pragofilmu na Barrandově. K fotografii se dostala v roce 1945, kdy začala studovat u profesora Ehma na státní grafické škole v Praze. Nejdříve pracovala jako profesionální fotografka, ale v roce 1947 se sblíží s Mikulášem Medkem. V roce 1951 se za něho provdala. Toto partnerství pro ni znamenalo celoživotní inspiraci. Medek měl významné kulturní a umělecké zájmy, přátelil se s nejrůznějšími umělci, výtvarníky, básníky, dramatiky, hudebníky i teoretiky. Medkovi se připojují k mladým umělcům soustředěným kolem teoretika české meziválečné avantgardy Karla Teigehe. V tomto spolku byla Medková jedinou fotografkou. Její tvorba se rozvíjela v přímé závislosti na tvůrčím prostředí pražské surrealistické skupiny. Pracovala se středními formáty negativů a ze střední školy měla dobrou řemeslnou průpravu. Její tvorba je přiřazována k pojmu „magický realismus“, tj. nacházení nadreality v reálných objektech. Už od prvních fotografií z konce čtyřicátých let je cítit jejich později charakteristickou nejednoznačnou znepokojivou atmosféru, černou razanci i plachou křehkost, nevyšlovenou erotickou vnímavost i střídavě sarkastický humor.

Medek byl považován za jednoho z nejvýznamnějších českých malířů 20. století. A tak není divu, že jeho tvůrčí zaměření bylo pro Medkovou životní inspirací. Jejich dílo je řazeno k surrealismu, který je charakterizován nejen jako umělecký směr, ale především jako myšlenkové hnutí, které se neustále vyvíjí a nabývá nových podob. Kromě inspirace v malířské tvorbě Mikulášově můžeme vidět vliv také

Jindřicha Štýrského, Toyen, Miroslava Háka a Vladimíra Boudníka. Po Medkově smrti (1974) se opět sblíží se Surrealistickou skupinou, kterou na počátku šedesátých let opustila, a pokračuje v díle až do své smrti v roce 1985.

Emila Medková: Znak, 1962, bromostříbrná fotografie

HUDBA

Ida Kellarová obnovila romský festival, je opět na Svitavsku

V Hamrech u Poličky na Svitavsku proběhl od 13. do 16. srpna mezinárodní festival romské kultury Romale. Akce má zviditelnit romské umělce. Kellarová pořádala sedm let se svými spolupracovníky na hradě Svojanov obdobný festival Gypsy Celebration, poslední ročník se uskutečnil v roce 2007. Festival s novým názvem na tuto tradici navazuje a zůstává na Svitavsku. Přes den se konaly přednášky, dílny, promítání filmů s romskou tematikou, například Českým lvem oceněný film *Cesta ven*. Festival Kellarová zahájila pěveckou dílnou, kde účastníky učila romskou hymnu *Gejlem, gejlem*, vystoupily kapely, které reprezentují současnou romskou tvorbu, další dny patřily jazzu, latině či klasické hudbě a tradiční romské hudbě.

Morricone nahraje hudbu k novému westernu v Česku

Před pěti desítkami let znamenala hudba italského skladatele Ennia Morriconeho revoluci ve westernech. Nyní se Morricone nechal přemluvit, aby se na tento hudební píseček vrátil. Tím, kdo ho k tomu přesvědčil, nebyl nikdo jiný než Quentin Tarantino, a výhradně Morriconeho hudba tak zazní v jeho nové kovbojce nazvané *The Hateful Eight*. A jak informovala Česká televize (ČT), hudba k filmu se bude nahrávat v České republice. Podle ČT si to vyžádal sám Ennio Morricone – věhlasný italský skladatel a dirigent ji přijede nahrát s Českým národním symfonickým orchestrem. Film *The Hateful Eight* má mít premiéru v letošním roce a hrají v něm Kurt Russell, Samuel L. Jackson a Tim Roth. Ennio Morricone už se mezitím chystá na celosvětové turné *60 Years of Music World Tour*, v jehož rámci má 15. ledna 2016 vystoupit i v pražské O2 areně. Společně s Českým národním symfonickým orchestrem představí nový koncertní program, ve kterém nebudou chybět jeho nejnámější skladby.

Slavonice Fest nabídl filmy, koncerty i výstavu

Filmy, koncerty, výstavu v plenéru i akce pro děti nabídl druhý ročník festivalu Slavonice Fest. Odstartoval vernisáží výstavy sochaře Martina Ceplechy a malířky Marcelly Burdové v prostorách místní kaple a v přilehlé zahradě v Maříži. Hudební program nabídl sedmnáct koncertů, například Mig 21, Stromboli, Wohnout, Tatabojs, The Plastic People of the Universe, Vložte kočku a Jiřího Schmitzera. Filmová část Slavonice Festu uvedla na pětatřicet snímků promítaných ve čtyřech sálech centra města. Česká sekce uvedla *Domácí péči*, která nadchla na MFF v Karlových Varech. Další z partnerů festivalu, rakouský Filmclub Drosendorf, připravil v Drosendorfu přehlídku českých filmů. Uvedl v ní například Hřebejkův snímek *Musíme si pomáhat*, *Obsluhoval jsem anglického krále* Jiřího Menzela, *Český sen* a *Dobrý řidič* Smetana režiséřského dua Klusák – Remunda či Luňákova *Aloise Nebela*.

Kabát rozburácel teplický stadion zaplněný tisíci fanoušky

Rocková kapela Kabát v Teplicích přivedla do varu fotbalový stadion Na Stínadlech. Frontman Josef Vojtek se vrodném městě dočkal ovací před svými padesátinami. Na stadion přišlo podle odhadu pořadatelů na 15 000 lidí nejrůznějšího věku. „Je to koncert velice výjimečný, a to nejen tím, že jsme tady jako kapela začínali a rádi se sem vracíme, ale na tribuně jsou dnes naši rodiče,“ řekl po odstartování koncertu Vojtek. Dodal, že svůj věk neřeší, Kabát ani po pětadvaceti letech ve stejné sestavě netrpí ponorkovou nemocí a do budoucna uvažuje o návratu k menším, komornějším koncertům.

Zemřel Otakar Petřina

11. července ve věku šestašedesáti let nečekaně zemřel skladatel a zpěvák Otakar Petřina. Byl považován za jednoho z nejlepších kytaristů. Za totality měl čtrnáct let zakázáno vystupovat i kvůli své rockerské imagi, odmítal si ostříhat dlouhé vlasy. Spolupracoval se známými popovými zpěváky, komponoval hudbu a psal texty například pro Václava Neckáře, Petru Janů či Luboše Pospíšila. Hrával také v doprovodném orchestru tria Golden Kids, zahrál si též se skupinou Katapult. Je otcem rapera a bubeníka kapely Chinaski Otakara „Marpa“.

Otakar Petřina

V Praze začala výstava k nedožitým sedmdesátinám Petra Nováka

V pražském Popmuseu otevřeli výstavu s názvem *52 let na kolotoči svět*, která je poctou zpěvákovi a skladateli Petru Novákovi u příležitosti jeho nedožitých sedmdesátin. Expozice s podtitulem *Život a doba Petra Nováka* bude otevřena do 31. října 2015. „Ze čtyřiceti výstav v dějinách Popmusea jich byla jen asi jedna desetina věnována pouze jedné osobě. Tvorba Petra Nováka si to zaslouží,“ uvedl spoluautor výstavy Radek Diestler. Kromě vlastních fondů autoři výstavy využívají i unikátní materiály z bohatých sbírek Novákovy fan klubu, fotografie, obaly desek, zpěvníky, plaká-

ty i strohé úmrtní oznámení, z něhož se návštěvník výstavy dozvídá, že na přání zesnulého se nekonal smuteční obřad.

Petr Novák se narodil 6. září 1945 v Praze na Vinohradech. Možná větší vliv než rodiče měl na něj dědeček, který miloval hudbu. Petr již od šesti let pilně chodil do hodin piana. Muziku ale zprvu profesionálně dělat nechtěl – chtěl být hercem... V šedesátých letech okouzlili mladého hudebníka Beatles. Ty se snažil nejdříve s kamarády jen napodobit a nakonec převzal i jejich název. Skupina se ale později přejmenovala na George and Beatovens (G & B). Tehdy začal Petr se svým kamarádem z dětství Ivem Plickou psát první vlastní písničky – Petr muziku, Ivo texty. Písničky měly velký úspěch. V oblíbeném rozhlasovém pořadu *Houpačka* převálcoval během několika soutěžních kol tehdy ještě neznámý Petr Novák se svou písní *Já budu chodit po špičkách* všechny zkušenější konkurenty a usadil se nadlouho na špičce žebříčku. Jak ale říkal, nerad sám sebe poslouchal.... Když v roce 1966 odešli členové kapely na vojnu, Petr Novák nastoupil ke skupině Flamengo. V ní se dočkal premiéry dalšího ze série svých superhitů – *Náhrobního kamene*. V létě roku 1968 oslavili George and Beatovens své zmrtvýchvstání. Největším úspěchem nové epochy se stala *Klaunova zpověď*.

Právě závěr šedesátých let je považován za zpěvákův umělecký vrchol. Poté totiž začalo koncertů ubývat. Neměl sice „zákaz“, ale pořadatelé dostávali echo, že kolem Petra Nováka není něco v pořádku. I rozhlas přestal vysílat jeho písničky. V té době zřejmě ztratil chuť a iniciativu přenechal druhým. V sedmdesátých letech přesto vydal desky *Kolotoč svět*, *Modlitba za lásku* a *Ve jménu lásky*. Koncem roku 1973 opět vzkřísil svoji skupinu, aby mohl realizovat nový projekt – rockovou operu *Kráska a zvíře*. Podařilo se natočit i desku, které se prodalo 25 tisíc. Koncerty ale na odbyt nešly, a tak musel zredukovat kapelu na malou partu, s níž vystupoval po klubech. Další ranou byl pro něj rozchod s dvorním textařem Ivem Plickou, který odešel do zahraničí. Začal proto spolupracovat s Eduardem Krečmarem. Nové album *Co je to láska* obsahovalo už polovinu „krečmarovek“. Také kapela změnila složení. S ní pak nahrál další alba jako byly *Sladké trápení*, *Ahoj, tvůj Petr*, *Greatest Hits*, *Zpověď*, *12 nej* a *Memento*. Přestože písničky Petra Nováka jsou často lyrické a smutné, on sám se smyslem pro humor netajil.

V roce 1992 se Petr Novák odmlčel. Až o tři roky později vydal album s příznačným názvem *Dávné sliby*. Úspěch alba, jakož i dalších reedicí, ale i přibývající množství dobře navštěvovaných koncertů mu vracely chuť do další práce. Bohužel ale jeho zdraví bylo už víc než křehké. V posledních letech a měsících odcházel do nemocnice na léčeni. Jeho nečekaná smrt zasáhla mnoho fanoušků. Zemřel 19. srpna 1997.

Česká televize před časem oznámila, že režisér a scénárista Ivan Fíla připravuje o Novákovi celovečerní film *Den štěstí*. Legendu českého beatu ztvární herec a zpěvák Vojtěch Dyk.

Musica Folklorica natočila nové CD s lidovým zpěvákem Holým

Kapele Musica Folklorica se podařilo přivést znovu do nahrávacího studia legendu hornáckého folklóru, dvaosmdesátiletého muzikologa a zpěváka Dušana Holého.

ho. Výsledkem je nové album *Nejen zahrádečky*, na kterém je deset skladeb. Nahrávku vydalo brněnské nakladatelství Indies Scope, na trh bude uvedena při Hornáckých slavnostech ve Velké nad Veličkou na Hodonínsku. Dušan Holý, rodák z Hrubé Vrbky na Hodonínsku, je znalcem lidové hudby mezinárodního věhlasu. Své etnomuzikologické bádání věnoval především Hornácku, jehož písně také sám nejčastěji zpíval. Od roku 1990 je profesorem národopisu na Masarykově univerzitě. Od prezidenta Václava Havla dostal medaili za zásluhy v kultuře.

Džezová legenda Gustav Brom

Gustav Brom, vlastním jménem Gustav Frkal, byl džezový hudebník, dirigent, zpěvák. Narodil se 22. května 1921 ve Velkých Levárech v okrese Senica. Původně chtěl být stavebním inženýrem a architektem jako jeho strýc z matčiny strany. Stal se však českou džezovou legendou. V roce 1933 se rodina usadila v Brně, které se Gustavovi stalo celoživotním přístavem a osudem. Nastoupil do sekundy na reálce v Antonínské ulici a chodil na hudební výchovu k prof. Josefu Tomašíkovi, pozdějšímu řediteli brněnské konzervatoře, a poté k prof. Krtičkovi – to už zvládal klarinet i saxofon. V kvintě založil studentskou kapelu R-Boys a po tvrdých nácvicích s ní hrál na studentských tanečních čajích v DOPSu. Po okupaci, v necelých osmnácti letech, roznášel po Brně protinacistické letáky. Gestapo celou odbojovou skupinu rychle odhalilo a zatklo. Student Gustav Frkal byl zatčen 1. června 1939. Z vězení na Orlí ulici byl převezen do věznice na Špilberku, kde strávil čtyři měsíce. Zázrakem unikl transportu do koncentračního tábora v Dachau. Po propuštění stihl ještě složit maturitní zkoušku, vysoké školy však již byly zavřeny. Gustav dal znovu dohromady členy předválečných R-Boys a hledal pro kapelu uplatnění. Na radu přátel se rozhodl změnit příjmení. Našel je náhodně ve slovníku, kde se jeho tužka zabodla u halogenu brom. Nové umělecké jméno bylo krátké, zvukné a internacionální, Gustav je později úředně přijal i jako jméno občanské. R-Boys získali první angažmá v Rožnově pod Radhoštěm, úspěšně působili ve Zlíně, pro pravidelné účinkování je angažoval šéf brněnského hotelu Passage. V lednu 1941 si Gustav Brom opatřil živnostenský list jako kapelník. Před totálním nasazením se kapela „uklidila“ opět do Zlína, pak do Katovic, které ovšem byly tehdy součástí Říše (Schlesien). Úřady tam mladé muzikanty ročníku 21 samozřejmě brzy objevily a zatkly přímo na pódiu. Jeden z jejich příznivců z brněnského Arbeitsamtu naštěstí nasadil R-Boys do brněnské Zbrojovky, a to jim umožnilo další hraní.

Po válce začínala Bromova kapela v kavárně Rozmarýn v Zemském domě v Brně. Taneční a džezová hudba slavila v té době obrovskou konjunkturu. Gustav Brom sestavil nový orchestr, prohluboval u prof. Tomašíka své hudební vzdělání, angažmá v Rozmarýnu prověřilo jeho všestranné schopnosti muzikantské i manažerské. Po úspěšném koncertování v Bratislavě a brněnské kavárně Savoy oslnilo Bromovo brilantně swingující těleso pražskou kavárnu Vltava, tehdejší Mekku naší taneční a džezové hudby. Bromovci zde natočili své první tři gramofonové desky, navázali přátelství s pražskými předními hudebníky a džezmeny (R. A. Dvorský, Karel Vlach) i zahraniční kontakty

(švýcarská ambasáda). V lednu 1946 pražské účinkování skončilo. Následovalo angažmá v Čsl. rozhlasu v Bratislavě, turné po Švýcarsku (to mělo nepříznivé politické následky) a řada koncertních zájezdů a gramofonových nahrávek. Orchester nastoupil cestu k dosažení stylové a interpretační kvality evropské a světové úrovně.

Ani režimní ponížení žánru na úpadkovou hudbu nemohlo vývoj zvrátit. Gustav Brom dokázal sledovat a za obtížných podmínek udržet kontakt s trendy džezové hudby v zahraničí. Sázel na žánrovou a stylovou všestrannost (bop, cool, west coast), jeho talentovaní hudebníci se pod jeho vedením vypracovali k virtuozitě v technice i improvizaci, orchestr charakterizovala dokonalá práce aranžérská i kompoziční. Brom umožnil, aby v orchestru fungovaly i malé autonomní skupiny, pěstoval vlastní autorský tým (Jaromír Hnilička, Josef Blaha). Na koncertech i v nahrávkách účinkovali přední sóloví zpěváci a instrumentalisté domácí (snad všechny známé hvězdy) i zahraniční (Edmond Hall, Dizzy Gillespie, Maynard Fergusson, Bill Moody, Gerry Scottová, Jimmy Whitherspoon, Diana Ross and The Supremes, Betty Dorsey a další). Od šedesátých let slavil Bromův orchestr velkou řadu úspěchů na festivalech doma i v zahraničí (Manchester, Norimberk, Varšava, Antibes), v roce 1974 byl v oficiálním žebříčku první desítky nejlepších světových kapel na sedmém místě. Trasy zájezdů se protáhly až na Kubu a do Indie. Rozený džezmen a bytostný muzikant Gustav Brom s obrovským osobním kouzlem a vysokou profesionalitou řídil typickými úspornými gesty svůj orchestr třiapadesát let.

Byl to v Evropě nejdéle působící dirigent u jednoho souboru. Jeho diskografie (*Gustav Brom Jazz*, 1965, *Maynard a Gustav*, 1969, *Missa Jazz*, 1969, *Gustav Brom Goes Pop*, 1970, *Moravská svatba/Slunovrat*, 1975, *Polymelodus*, 1977, *Gustav Brom hraje swing*, 1978, *Pozdrav orchestru*, 1981, rekapitulační disk *50 let Orchestru Gustava Bromy*, 1991) čítá přes 570 titulů. Soubor pod jeho vedením absolvoval více než 250 zahraničních turné. Stálým zázemím však zůstala pro Gustava Bromy rodina (v srpnu 1947 se oženil s majitelkou brněnského módního salónu Marií Gergelovou, s níž měl dceru a syna) a Brno, kde vždy rád koncertoval a nahrával, ale s nímž se také občanský šzil a fandil zde svým oblíbeným sportovním klubům. Přes četná úskalí a dramatické životní zvraty dokázal přivést svůj orchestr na vrchol poctivě zaslouženého světového úspěchu a patří mu přední místo ve dvoraně slávy českého džezu.

Gustav Brom zemřel 24. září 1995 v Brně.

Festival Film Music Prague v říjnu uctí památku Jamese Hornera

Památku hollywoodského skladatele Jamese Hornera uctí 25. října mladí umělci koncertem v pražském Rudolfinu. Na počest držitele dvou Oscarů za snímek *Titanic* vystoupí Filmová filharmonie, chlapecký sbor Boni pueri a sopránistka Christina Johnstonová. Vystoupení konané v rámci festivalu Film Music Prague nabídne slavné Hornerovy skladby z filmů *Titanic*, *Avatar*, *Apollo 13*, *Statečné srdce*, *Legenda o vášni* nebo *Star Trek: Khanův hněv*. James Horner letos v červnu zahynul ve věku jednašedesáti let při havárii soukromého letadla.

Skladby Bacha a Händela zakončily letošní Smetanovu Litomyšl

Závěrečným koncertem v podání orchestru Česká sinfonietta skončil 57. ročník festivalu Smetanova Litomyšl. Velké finále bylo zejména poctou k 330. výročí narození Johanna Sebastiana Bacha a Georga Friedricha Händela. Většina uvedených skladeb patří k nejslavnějším, které byly v historii světové hudby napsány. Letošní ročník Smetanovy Litomyšle byl svým rozsahem výjimečný. Nabídl téměř čtyřicet pořadů nejen v Litomyšli, ale i ve Svitavách a v Nových Hradech. Bylo mezi nimi i sedm oper – od Smetanových *Dvou vdov* až po současnou operu Zdeňka Pololánika *Noc plná světla*. Světovou premiéru měla na festivalu kantáta Jaroslava Krčka *Krédo Mistra Jana*, která byla provedena u příležitosti 600. výročí Husovy mučednické smrti.

SOČR se vrátil z Japonska, symfoniky slyšelo téměř 20 000 lidí

Symfonický orchestr Českého rozhlasu s šéfdirigentem Ondřejem Lenárdem se vrátil z třítýdenního turné v Japonsku, kde jeho členy při jedenácti vystoupeních slyšelo téměř 20 000 lidí. Programům v prestižních koncertních sálech od Ósaky či Sappora až po Tokio dominovala hudba Antonína Dvořáka či Bedřicha Smetany, často zněl i *Koncert pro klavír a orchestr* č. 1 Fryderyka Chopina, došlo také na Ludwiga van Beethovena a Sergeje Rachmaninova. Japonského turné se zúčastnil i štáb České televize, který připravuje dokument k 90. výročí založení rozhlasového orchestru.

Hudečkův festival v Moravských Budějovicích

Hlavní koncert srpnového mezinárodního hudebního festivalu Václav Hudeček a jeho hosté v Moravských Budějovicích nabídl posluchačům *Malou noční hudbu* Wolfganga Amadea Mozarta a *Čtvero ročních dob* Antonia Vivaldiho. Houslového virtuosa doprovodil komorní soubor Barocco sempre giovane. Letos, stejně jako loni, kdy přehlídka poprvé získala mezinárodní rozměr, slyšeli zahajovací koncert s názvem *Mozart v objetí italského baroka* návštěvníci zámku Riegersburg v Dolních Rakousích. Hudební program doplnila přednáška Umění, krása a lidský mozek psychiatra Cyrila Höschla. Festival zakončil koncert skupiny Spirituál kvintet na zámeckém nádvoří.

Hudební festival Petra Dvorského

V Jaroměřicích nad Rokytnou na Třebíčsku proběhl 17. ročník Mezinárodního hudební festival Petra Dvorského. V úvodním galakonzertu vystoupili tenorista Jaesig Lee a sopránistka Auxiliadora Toledanoová. Festival nabídl deset koncertních večerů. Festival není ortodoxně zaměřen jen na vážnou hudbu, vystoupili na něm třeba i Lenka Dusilová, Dan Bárta nebo Olympic. Závěr letošního ročníku patřil oratoriu Gioacchina Rossiniho *Stabat Mater*. Dílo nastudoval představitel současné generace mladých českých dirigentů Jakub Klecker s Českým filharmonickým sborem Brno, Moravskou filharmonií Olomouc a čtveři-

cí sólistů. Český filharmonický sbor Brno řídil sbormistr Jan Ocetek, Moravskou filharmonii Olomouc dirigoval Jakub Klecker. Letošní festival patřil díky příznivému počasí k divácky úspěšným. Koncerty v Jaroměřicích, na zámku ve Valči a v dalešickém pivovaru navštívilo do závěrečného galakonzertu asi 4 500 diváků.

V jízdně Světce zněla po 292 letech monumentální barokní opera

Poprvé po 292 letech zazněla v barokní jízdně ve Světcích u Tachova v obnovené světové premiéře opera skladatele Johanna Josepha Fuxe a libretisty Pietra Pariatiho *Costanza e fortezza (Stálost a síla)*. Dílo zkomponované na objednávku vídeňského dvora zaznělo jen dvakrát v roce 1723 – u příležitosti narozenin císařovny Alžběty Kristýny a při korunovaci Karla VI. českým králem. Nyní ho jako součást barokního festivalu projektu Plzeň – Evropské hlavní město kultury 2015 připravil soubor Musica Florea. V době premiéry v 18. století byla monumentální inscenace uvedena v Jelením příkopě Pražského hradu. Představení vidělo 4 000 lidí, orchestr tehdy čítal sto hráčů, přes dvě stě bylo zpěváků. Současné provedení se odehrává v unikátním prostředí národní kulturní památky Windischgrätzovy jízdně, v bohatých kostýmech a v ručně malovaných historicky věrných replikách barokních kulis. V opeře, jejíž děj se odehrává v Římě krátce po vyhnání krutovládce a vzniku republiky, vystupuje devět sólistů, tanečníci a asi třicet členů sboru a stejně početný orchestr.

V problematickém tunelu Blanka se uskutečnil koncert vážné hudby

V tunelovém komplexu Blanka se v létě uskutečnil koncert vážné hudby. Ve vjezdu do tunelu na Letné koncertovala 20. srpna Pražská komorní filharmonie. Vstupné bylo zdarma. Blanka, která je podstatnou součástí městského okruhu, se má řidičům po několika odkladech otevřít v polovině září.

Festival Lípa Musica začala venkovním koncertem v ruinách kostela

Venkovním koncertem v ruinách klášterního kostela v Žitavských horách odstartoval 21. srpna mezinárodní festival Lípa Musica. Nabídne do konce listopadu čtyřicet koncertů na šestnácti místech Libereckého a Ústeckého kraje a v saském pohraničí. Loni festival navštívilo zhruba 4 000 lidí.

Zemřel politik a hudebník Ladislav Kantor

Ve věku devětašedesáti let zemřel bývalý český politik, hudebník a zakládající člen skupiny C&K Vocal Ladislav Kantor. Kantor se do povědomí veřejnosti zapsal rovněž jako blízký spolupracovník bývalého prezidenta Václava Havla a generální ředitel České filharmonie. Ve druhé polovině šedesátých let Kantor založil spolu se zpěvákem a skladatelem Jiřím Cerhou několik amatérských hudebních formací, z nichž se v roce 1969 vyvinula skupina C&K Vocal a Kantor se pak na dvě desetiletí stal jejím uměleckým vedoucím, textařem a zpěvákem. Po listopadu 1989 Kantor

vyměnil hudbu za politiku – s Václavem Havlem odešel na Hrad a pracoval tam jako jeho poradce, ředitel sekretariátu a asistent. V letech 1993-1995 byl ředitelem České filharmonie a od roku 1998 se podílel jako hlavní dramaturg na projektu Praha – evropské město kultury roku 2000.

Ladislav Kantor

Zemřel slavný pianista Ivan Moravec

27. července 2015 zemřel v Praze ve věku čtyřiaosmdesáti let světově uznávaný pianista Ivan Moravec. Známý virtuos se jako jediný Čech dostal mezi sedm desítek světových pianistů, jejichž umění zachycuje na CD prestižní edice *Velcí klavíristé 20. století*. Koncertoval prakticky na všech významných světových pódii a byl zván jako sólista předními orchestry a dirigenty. Jeho diskografie zahrnuje desítky snímků, z nichž mnohé se pyšní titulem „nahrávka roku“ a dalšími cenami. Díla Mozarta, Beethovena, Debussyho, Francka a Chopina hrál s velkým úspěchem. Jeho interpretační mistrovství bylo již oceněno mnoha uznáními, včetně prezidentem udělené medaile Za zásluhy v roce 2000, Ceny Karla IV. či Ceny Antonína Dvořáka. Jeho poslední a publikem mimořádně vřele přijatý koncert se konal na Pražském jaru 29. května 2012.

Ivan Moravec na koncertě v roce 2003

V zaplněné bazilice sv. Markéty v Břevnovském klášteře v Praze se rodinní příslušníci, přátelé, žáci, hudební kolegové a příznivci naposledy rozloučili se světozně uznávaným hudebníkem a pianistou, jehož na poslední cestě doprovodili například dirigenti Jiří Bělohlávek, Jakub Hruša a Libor Pešek, mladý pianista Ivo Kahánek nebo ředitel festivalu Pražské jaro Roman Bělor. Zádušní mši vedl převor-administrátor Břevnovského kláštera Prokop Siostrzonek.

Odešel Václav Snítíl

Ve věku sedmaosmdesáti let zemřel v červenci v Praze přední český houslista a pedagog Václav Snítíl.

Václav Snítíl (* 1. března 1928 v Hradci Králové) byl český houslista a hudební pedagog. Studoval housle u profesora Jaroslava Kociana (1942-1950) a skladbu u Vítězslava Nováka (1946-1949). V roce 1953 absolvoval hru na housle u profesora Jaroslava Pekelského na AMU. Krátce působil jako koncertní mistr v Armádní opeře a v činoherním orchestru Národního divadla v Praze.

Jako sólista uvedl houslové koncerty Roberta Schumann, K. A. Hartmanna (české premiéry) a další stěžejní houslová díla. Pravidelně vystupoval na Pražském jaru. V jeho repertoáru je i řada děl soudobých skladatelů, například I. Krejčího, V. Kalabise, L. Barty, V. Sommera nebo J. Srnky, z nichž některá mu byla připsána. Českou soudobou hudbu propagoval Václav Snítíl na svých turné v zahraničí, např. v Japonsku. Věnoval se také komorní hře. Byl členem Vlachova kvarteta (1957-1970), působil ve Smeta-

nově triu a v letech 1975-1988 byl uměleckým vedoucím a primáři Českého noneta. Od konce padesátých let do roku 1969 byl houslistou souboru Ars rediviva.

Jako komorní hráč i sólista uskutečnil řadu nahrávek, spolupracoval s rozhlasem a televizí. Od roku 1964 působil jako profesor na pražské Akademii múzických umění. Byl porotcem mezinárodních interpretačních soutěží a docentem mistrovských kurzů a také čestným předsedou poroty Kocianovy houslové soutěže v Ústí nad Orlicí. Za vynikající výkon v oboru interpretace mu byl v roce 1978 udělen titul zasloužilý umělec a byl nositelem i mnoha dalších vyznamenání.

Václav Snítíl patřil k nejužší špičce českých houslistů 20. století a byl přímým pokračovatelem Otakara Ševčíka a Jaroslava Kociana. V roce 80. výročí umělcova narození byla vydána publikace pod názvem *Václav Snítíl a jeho půlstoletí české hudby*. Knížka o uznávaném českém houslovém virtuosovi, komorním hráči, pedagogovi a hlavně zastánci náročných názorů na umění, život a svět vychází jak ze soukromého umělcova archivu, tak z osobního setkávání a rozhovorů s ním i se členy jeho rodiny a dalšími umělci. Profesor Snítíl, spolu s Josefem Sukem poslední žák legendárního houslového virtuosa Jaroslava Kociana, vychoval na pražské HAMU několik desítek houslistů, mezi nimi i Václava Hudečka, Bohuslava Matouška, Jaroslava Svěčeného a Pavla Šporcla. Jeho civilní, lidský i pracovní a umělecký přínos české klasické hudební scéně patří ve druhé polovině 20. století ke zcela zásadním.

(mk)

JUBILEUM

Štěpán Rak

Štěpán Rak (* 8. 8. 1945, Šandrov u Chrustu, Ukrajina) je významný soudobý český kytarista, skladatel a hudební pedagog. Studoval střední výtvarnou školu v Radotíně, poté hru na kytaru a skladbu na pražské konzervatoři pod vedením Štěpána Urbana a Zdeňka Hůly (1963-1970), poté studoval na hudební fakultě AMU (skladba u J. Dvořáčka). Po ukončení studia učil na lidových školách umění. V letech 1975-1980 působil jako učitel na konzervato-

ři ve Finsku, kde rovněž hojně koncertoval. Po návratu vyučuje na pražské konzervatoři, na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích a od roku 1982 na pražské AMU. Je vyhledávaný pro schopnost hudební spolupráce s kolegy napříč žánry (spolupráce s Jaroslavem Hutkou, Lenkou Filipovou aj.). Jeho syn Jan-Matěj je rovněž skvělý kytarista, skladatel a nadšený propagátor hudby Jaroslava Ježka.

VZPOMÍNKA

Alois Piňos byl jednou z klíčových osobností tzv. české nové hudby šedesátých let

Alois Piňos se narodil 2. října 1925 ve Vyškově a většinu tvůrčího života spojil s Brnem. „Jeho skladatelské, teoretické, publicistické, učitelské a organizační aktivity v soudobé české hudbě hrály a hrají důležitou úlohu,“ uvádí v životopisném hesle o Piňosovi odborný server Musica.cz.

Ačkoliv se Piňos věnoval celý život hudbě, původně vystudoval lesní inženýrství. Kompoziční znalosti získával nejprve soukromě, teprve poté na brněnské konzervatoři a vysoké škole. Od roku 1953 vyučoval na JAMU teore-

tické předměty a později také skladbu. Podle kritiků zaujímá Piňos v kontextu české hudby výjimečné postavení. Vnášel do kompozice prvky systémového umění, logické principy, ale i humor. Inspiraci hledal v elektronické hudbě, francouzské konkrétní tvorbě, Janáčkově i Bartókovi. Je průkopníkem české elektroakustické hudby a týmové kompozice. Odborníci soudí, že jedním z hlavních rysů Piňosovy tvorby je absence depresivních a nostalgických nálad. „Jeho kompoziční třídou na JAMU prošla řada významných hudebníků, například Miloš Štědroň, Petr Kofroň, Daniel Forró a Martin Dohnal. Má tak významný podíl na formování moderně orientované brněnské kompoziční školy,“

uvádí Musica.cz. Piňos byl nositelem Ceny české kritiky za rok 1994, Ceny města Brna za celoživotní dílo a Janáčkovy zlaté medaile JAMU za tvůrčí a pedagogickou činnost.

Skladatel zemřel po dlouhé a těžké nemoci 19. září 2008.

Václav Neumann spolu s Václavem Talichem, Rafaelem Kubelíkem (jehož domácí účinkování však bylo velmi krátké) a Karlem Ančerlem tvoří čtyřlístek nejvýznamnějších českých dirigentů

Odhlédneme-li od Václava Talicha, který byl již v padesátých letech na konci svých uměleckých i psychických sil, zůstal Václav Neumann jediným z české dirigentské první ligy, kdo neemigroval. Tím pádem jeho kariéru ovlivnila politika zcela bezprostředně.

Hudební vzdělání poskytla Václavu Neumannovi (* 29. 9. 1920) konzervatoř, na kterou nastoupil po maturitě na gymnáziu. Studoval tu hru na housle a dirigování, tedy obory, které měly pro jeho pozdější umělecký život zcela zásadní význam. Absolvoval v roce 1944, od příštího roku byl členem České filharmonie, kam však nastoupil jako hráč na houslím příbuznou violu. Jako první houslista spoluzakládal v roce 1945 Smetanovo kvarteto, které však po dvou letech opustil, aby se mohl věnovat naplno práci u České filharmonie. V březnu 1948 zaskočil u dirigentského pultu za nemocného Rafaela Kubelíka. Když se Kubelík v červenci téhož roku rozhodl pro emigraci, byl Neumann na základě této jediné dirigentské zkušenosti povolán do čela České filharmonie. Velmi brzy se ukázalo, že tehdy byl pro tuto funkci ještě nezralý. Orchester mu to dal svým hlasováním jasně najevo, na uvolněný post se postavil Karel Šejna. I když, stejně jako v Neumannově případě, ani on nikdy nebyl šéfdirigentem oficiálně jmenován.

Václav Neumann se rozhodl získat dirigentské renomé jinde. Odešel k provinčnímu Karlovarskému symfonickému orchestru, jehož šéfem se stal v roce 1951. Jeho nenápadný návrat do Prahy vedl sice menší oklikou přes Brno, v roce 1956 však byl jmenován šéfdirigentem Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK. Neumann si budoval svůj umělecký kredit především prostřednictvím opery a jeho *Liška Bystrouška*, nastudovaná v Berlíně, sklídila mimořádný ohlas. Na nějaký čas určila další Neumannův umělecký osud: úspěchy především v německy mluvících zemích jej v roce 1964 přivedly až na velmi prestižní místo hudebního ředitele nejstaršího symfonického tělesa, jímž byl lipský Gewandhausorchester. Invaze armád Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968, na níž se podílela i NDR, dala Neumannovi příležitost k veřejnému vyjádření jeho postoje. Na protest proti okupaci se své funkce vzdal. Jelikož Karel Ančerl v reakci na tuto událost emigroval, byl Václav Neumann celkem logicky tím, kdo zaujal jeho místo. Tentokrát vydržel v čele České filharmonie dvaadvacet let. Dokázal navázat na nejlepší tradice svých předchůdců. K Talichovi se hlásil naprosto logicky, k Ančerlovi směl též, neboť o jeho emigraci se prostě a jednoduše nemluvilo. S Kubelíkem mohl udržovat pouze občasné kontakty při zájezdech do zahraničí. Ke svým způsobem významnému setkání došlo už v roce 1969, když byla Česká filharmonie na zájezdu ve Švýcar-

sku. Rafael Kubelík pozval všechny členy orchestru do svého domu a každému věnoval pamětní medaili k prvnímu výročí okupace. Bohužel, vedením orchestru byly všechny zabaveny. Všechny až na jednu, kterou se podařilo nějakým zázrakem propašovat až do Prahy.

Václav Neumann vtiskl orchestru naprosto charakteristický zvuk. Neumannovská zvuková barevnost byla přesně tím, co činilo z České filharmonie tolik žádané zboží. Zářivé smyčce, měkký zvuk dechových nástrojů, spontánní hraní převažovalo nad chladným kalkulem.

Zvláštní kapitolu tvoří v Neumannově biografii zahajovací koncerty festivalu Pražské jaro. Poprvé jej řídil již v roce 1949 – a měl štěstí v tom, že jej minul ideologicky zabarvený program, který byl v těch letech pravidelnou součástí zahajovacích koncertů. Vyšla na něj Smetanova *Má vlast*, která tradičně a nepřetržitě zahajuje festival až od roku 1952. Na další řízení zahajovacího koncertu si musel Neumann počkat plných dvacet let. Do roku 1985 jej pak řídil ještě sedmkrát. S celkovým počtem devíti zahajovacích koncertů tak vytvořil rekord, který bude v budoucnosti jen velmi těžko překonán.

Nemalý kus práce odvedl Václav Neumann i na poli popularizačním, uváděl např. seriál Československé televize ze sedmdesátých let *Česká filharmonie hraje a hovoří*. Na základě scénářů hudebního publicisty Zdeňka Vokurky tu po Bernsteinově vzoru nejen rozebírá jednotlivé hudební skladby – jejich prostřednictvím posluchače a diváka seznamuje tu se sonátovou formou (Čajkovskij: *Romeo a Julie*), tu s variační prací skladatele (Dvořák: *Karneval*), jiná skladba mu dává možnost rozebrat hudební styl fugy (Smetana: *Z českých luhů a hájů*), jindy zase najde příležitost k poměrně obsáhlému rozhovoru s houslistou Josefem Sukem (Suk: *Pohádka*) nebo předvede zvukomalebné možnosti hudby v obrazech (Grieg: *Peer Gynt*, Fibich: *V podvečer*) i dějích (Smetana: *Šárka*).

Jedním ze středobodů Neumannovy práce s Českou filharmonií byly samozřejmě gramofonové nahrávky. Neumann v roce 1975 vytvořil přímo vzorové podání Smetanovy *Mé vlasti*, kterým se minimálně na domácí scéně poměřují všechna ostatní. Nahrál snad celé Dvořákovy orchestrální dílo (o *Slovanských tancích* z roku 1985 platí možná totéž co o *Mé vlasti*), přičemž po jeho symfoniích sáhl hned dvakrát. Jeho diskografie samozřejmě dalece

Dirigent Václav Neumann

přesahuje rámec české hudby. Na sólových koncertech Václav Neumann spolupracoval s předními českými hráči, ať už to byli houslista Josef Suk, cellista Miloš Sádlo nebo pianista Ivan Moravec. Je nutné zmínit i prestižní cenu Wiener Flötenuhr, kterou Neumann obdržel v roce 1982 za nahrávku Mozartova *Koncertu pro klavír č. 24 c moll* (K 491) a *Ronda D dur* (K 382). Václav Neumann byl velkým propagátorem a logicky tedy i interpretem hudby 20. století. V seznamu jeho oblíbených autorů tak najdeme Bartóka, Janáčka a především Mahlera.

Neumann pochopitelně dokázal využívat všech výhod, které mu komunistický režim byl ochoten poskytnout. Tou nejatraktivnější byla samozřejmě možnost vystupovat pravidelně v zahraničí, především v jeho západní části. Režim jej v roce 1977 ověřil titulem národní umělec, tehdy Václav Neumann stál v jedné řadě s houslistou Josefem Sukem. Neumannovi bývá občas vyčítáno, že oddirigoval cokoliv, co bylo zrovna žádáno. Pravdou je, že se někdy propůjčil k účinkování na „společensky významných“ koncertech (hrál například delegátům 17. sjezdu KSČ nebo na oslavě výročí VŘSR v roce 1988). Přesto si dokázal od vládnoucích vrstev a jejich propagandy udržet zdravý odstup. Není pravděpodobně v českých zemích umělec, který by ve své biografii neměl podobný škraloup v podobě větší či menší úlitby režimu. Neumann tyto prohřešky bohatě vykompenzoval tím, jak prosazoval díla autorů, kteří byli u režimu v nemilosti (Jan Hanuš, Miloslav Kabeláč).

Neumann pak naplno projevil svoje názory v září 1989, když odmítl spolupracovat s Československou televizí i Československým rozhlasem. Stalo se tak v reakci na způsob, jakým tyto instituce referovaly o signatářích výzvy Několik vět. Václav Neumann vzpomínal, jak chtěli spolu s tehdejší sekretářkou filharmonie celou situaci v podstatě vyprovokovat – uvažovali totiž, že by Československou televizi nejprve naoko pozvali na nějaké natáčení a následně ji s patřičným odůvodněním teatrálně vyhodili. Realizaci tohoto plánu ale zhatila sama televize, když Neumanna předběhla s požadavkem na natočení dvou pořadů. Dirigent využil této možnosti a natáčení odmítl.

Česká filharmonie pobývala v říjnu 1989 ve Stuttgartu, když zprávu o tom přinesl tamní rozhlas. V následném hlasování se orchestr rozhodl svého dirigenta podpořit. Ne jednohlasně, někteří členové se netajili svými obavami z dalšího vývoje. V Praze se zatím jeden z komunistických funkcionářů údajně nechal slyšet, že tedy Českou filharmonii klidně zruší, když v ní jsou takoví lidé. Do této atmosféry se filharmonie vrátila z německého zájezdu. Nedělo se vlastně nic velkého, kromě zoufalé snahy přemluvit Českou filharmonii k natočení alespoň jednoho z plánovaných pořadů, v krajním případě pak čehokoliv, co by u veřejnosti mohlo vzbudit zdání, že je vše v naprostém pořádku. Události však mezitím nabraly rychlý spád.

Česká filharmonie nehraje a hovoří – i když s transparentem tohoto znění vyšli v listopadu 1989 filharmonici do ulic, nebyla to vlastně tak docela pravda. V divadlech se tehdy nehrálo a program nahrazovaly diskuse s diváky, Česká filharmonie dělala v podstatě totéž – jen s tím rozdílem, že na úvod cosi krátkého přece jen zahrála. Na besedy navázala série koncertů, která dala jasně znát, na které straně orchestr i se svým šéfdirigentem stojí: koncert na podporu stávkujících studentů byl začátkem cesty, která

vyvrcholila 14. prosince Beethovenovou *Devátou symfonií* na podporu Občanského fóra a kandidatury Václava Havla na prezidentský úřad.

Ještě ve funkci šéfdirigenta České filharmonie přivítal Václav Neumann v dubnu 1990 na pražském letišti Rafaela Kubelíka, který se po téměř dvaadvaceti letech vrátil, aby řídil *Mou vlast* na zahajovacím koncertě Pražského jara. Bylo zcela přirozené, že při tomto setkání došlo kromě pochopitelné radosti též na slzy. To už se ale životní i umělecká pouť Václava Neumanna chýlila ke svému konci. K 1. listopadu 1990 předal šéfdirigentský post u České filharmonie Jiřímu Bělohlávkovi. S orchestrem však spolupracoval i nadále – za zmínku určitě stojí japonské turné v roce 1991, které podnikl spolu s Jiřím Bělohlávkem a Rafaelem Kubelíkem, který tu definitivně uzavřel svou kariéru.

Ještě nakrátko se Václav Neumann v roce 1992, po Bělohlávkově rezignaci, vrátil do čela České filharmonie. Bylo to symbolické a v mnohém podobné jako jeho první účinkování v této roli – opět bez jmenovacího dekretu, jen s pověřením k řízení. Chtěl tak svému orchestru pomoci překonat období bezvlády. To, že s nástupem Gerda Albrechta, následně střídaného zástupem krátkodobých šéfdirigentů, začala pro Českou filharmonii postupná cesta z výšin, už ovlivnit nemohl – už to byla zcela jiná kapitola.

Poslední koncert řídil v květnu 1995 u příležitosti oslav 50. výročí konce druhé světové války. Koncem srpna nahrával s Českou filharmonií Mahlerovu *Devátou symfonii*. S velkým sebezapřením dořídil její provedení, aby – aniž si prý nahrávku poslechl – vzápětí odcestoval za svým osobním lékařem do Vídně. Ubytoval se ve svém oblíbeném penzionu, kde byl vždy vítán jako rodinný příslušník. Tady několik dnů nato, 2. září 1995 během snídaň, zemřel. Do pětasedmdesátých narozenin mu chybělo sedmadvacet dnů.

Václav Neumann, člověk s velkým rozhledem, přirozenou noblesou a elegancí a s výrazem aristokrata, se nesmazatelně zapsal do historie České filharmonie.

S Václavem Havlem ve Španělském sále Pražského hradu (září 1990) u příležitosti Neumannových sedmdesátin

Vláda schválila novou koncepci zahraniční politiky

Vláda schválila novou koncepci zahraniční politiky. Dokument určuje hlavní oblasti zájmu Česka ve světě. Mluví o podpoře ekonomické diplomacie, ale i o prosazování lidských práv. Dokument se hlásí k odkazu českého humanistického myšlení, prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, Pražského jara, Charty 77 a tradice podpory lidských práv. Za hodnotové východisko zahraniční politiky označuje příslušnost k euroatlantickému civilizačnímu prostoru, jejímž výrazem je zejména členství v EU a NATO. K hlavním oblastem bezpečnostních zájmů České republiky a jejích spojenců patří podle materiálu oblast východní Evropy, západního Balkánu, severní Afriky, Blízkého a Středního východu a Sahelu.

Vnitro příští rok očekává až 7 000 nelegálních migrantů

Ministerstvo vnitra očekává, že v příštím roce do Česka přijde 5 000 až 7 000 nelegálních migrantů. Letos jich má být kolem 3 500. Novinářům to během jednání vlády řekl ministr vnitra Milan Chovanec (ČSSD). Kabinet rozhodl, že vnitro letos dostane přes 230 milionů korun navíc na řešení dopadů uprchlické krize. Finance, které mají v příštím roce podle vnitra stoupnout o více než miliardu, by šly třeba na zvýšení počtu policistů a úředníků ministerstva asi o 800. Vláda také schválila otevření detenčních zařízení pro migranty v obcích Vyšní Lhoty v Moravskoslezském kraji a Balková na Plzeňsku. Rozšíří také kapacity v zařízení pro zajištění cizinců v Bělé pod Bezdězem. Celkem jde podle Chovance asi o 550 lůžek.

Jihomoravský kraj se připravuje na příliv uprchlíků

Jihomoravský kraj se připravuje na příliv běženců. Prověřují se kapacity nemocnic i sociálních zařízení v regionu, hledají se objekty, které by v budoucnu mohly být využity jako záchytná centra pro uprchlíky. Novinářům to řekl po zasedání bezpečnostní rady kraje jihomoravský hejtmán Michal Hašek (ČSSD). Poukázal na to, že v celé ČR se v uplynulých měsících prudce zvýšil počet uprchlíků. Jde především o lidi z Blízkého východu a Afriky. Na jižní Moravě letos policie zadržela zhruba 850 běženců, což je o čtyřikrát více než počet zajištěných uprchlíků v loňském roce. Část z nich je umístěna v zařízení ministerstva vnitra v Zastávce u Brna.

Česko přebírá předsednictví V4

Premiéřských summitů během českého předsednictví visehradské skupiny (V4) se má zúčastnit korejská prezidentka Pak Kun-hje a premiéři zemí Beneluxu. Na tiskové konferenci k začínajícímu ročnímu vedení regionálního sdružení Česka, Slovenska, Polska a Maďarska to řekl premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD). Česká vláda chce během předsednictví posilovat vnitřní soudržnost V4, odmítá ale, že by to bylo kvůli erozi uvnitř seskupení. Česko plánuje v Praze uspořádat dva summity premiérů členských zemí, k nimž podle tradice přizve i další zahraniční partnery. „Na jeden

z těchto summitů bychom rádi pozvali korejskou prezidentku, zejména v souvislosti s masivními investicemi, které jsou realizovány ze strany Koreje v regionu střední Evropy. Na druhé setkání tady v Praze bychom rádi pozvali premiéry zemí Beneluxu,“ přiblížil Sobotka. Přesné termíny obou setkání zatím nejsou známy, předběžně by se měla konat v zimě 2015 a na jaře 2016.

Česko si pro své už šesté předsednictví V4, které převzalo od Slovenska, vytyčilo sedm priorit. Jako první uvádí posilování vnitřní soudržnosti uskupení, k dalším prioritám českého předsednictví V4 patří spolupráce v energetice, bezpečnosti a obraně, rozvoj digitální ekonomiky a dopravního propojení, boj proti daňovým únikům a stabilizace a transformace zemí západního Balkánu a východní Evropy.

Petr Pavel se ujímá funkce ve velení NATO

Generál Petr Pavel

Český generál Petr Pavel se v Bruselu ujímá druhé nejvyšší funkce ve velení Severoatlantické aliance. Bývalý šéf českého generálního štábu bude od nynějška předsedou Vojenského výboru NATO a tento významný post bude zastávat jako vůbec první zástupce nových členských zemí.

Třiapadesátiletý Pavel byl do funkce zvolen už loni na podzim a nahradí v ní dánského generála Knuda Bartelse. Česko, které Pavla do druhé nejvyšší alianční funkce nominovalo, hradí náklady na zabezpečení jemu i jeho týmu. Ročně by to mělo být až 90 milionů korun. Pavel už dříve sdělil, že si do Bruselu vezme několik českých spolupracovníků. Mandát v čele vojenského výboru je tříletý a může být prodloužen.

Piráti jednájí o budoucnosti své strany

V Praze jedná fórum České pirátské strany. Fórum je nejvyšším orgánem strany. Piráti budou mimo jiné mluvit o tom, v jakých krajích by mohli příští rok kandidovat. Členy čeká diskuse o financování, činnosti jednotlivých odborů či profesionalizaci strany. Hlasovat budou i o změně stanov. Delegáti, kteří do metropole na fórum osobně nedorazí, dostanou vždy před hlasováním upozornění. Svůj hlas budou moci poslat elektronicky. Česká pirátská strana vznikla v roce 2009. Nyní má kolem 440 členů. V loňských komunálních volbách získala čtyři křesla v pražském zastupitelstvu, které má 65 členů. Zástupce má i na některých radnicích. Volby vyhrála v Mariánském Lázních, kde jí připadl post starosty. Do Senátu se dostal společný kandidát pirátů a zelených Libor Michálek.

Zeman, Valachová a rektori budou jednat o jmenování profesorů

Prezident Miloš Zeman, ministryně Kateřina Valachová (za ČSSD) a členové České konference rektorů se v říjnu sejdou, aby hledali „finální shodu“ na způsobu jmenování profesorů. Valachová to řekla po jednání s prezidentem

v Lánech. Jmenování profesorů vyvolává opakovaně spory mezi hlavou státu a akademickou obcí. Podle návrhu Hradu by profesory mohl jmenovat šéf Senátu, ministr či ministryně školství, či samotní rektori. Valachová je pro zachování nynějšího modelu, kdy profesory jmenuje prezident.

Zeman a Valachová se shodli na důležitosti boje proti xenofobii

Prezident Miloš Zeman a ministryně školství Kateřina Valachová (za ČSSD) se shodli na tom, že boj s xenofobií je důležitý, ale je třeba rozlišovat v přístupu k usazeným cizincům a k migrační vlně. Výzva vědců k toleranci vůči uprchlíkům s tím podle Valachové není v rozporu. Ministryně to řekla po jednání s prezidentem v Lánech.

Vědci zveřejnili svou výzvu proti xenofobii

Zemanův mluvčí Jiří Ovčáček je za to zkritizoval, akademičci podle něj prohlubují příkop mezi společností a elitami. Tvrdil, že je to jeho osobní názor, který přednáší se svolením prezidenta. K výzvě vědců se naopak připojili Valachová, ministr pro lidská práva Jiří Dienstbier (ČSSD), vicepremiér Pavel Bělobrádek (KDU-ČSL) a ministr spravedlnosti Robert Pelikán (ČSSD). Zeman Ovčáčkův výrok nekomentoval. Valachová řekla, že ani ona nemá potřebu vyjádření mluvčího na adresu vědců komentovat. Podle bývalé předsedkyně Akademie věd ČR, biochemičky Heleny Illnerové, je výzva nejslušnějším vyjádřením, jak by se česká společnost měla chovat. To znamená – chápat cizince jako lidi, kteří mají svou vlastní důstojnost. Je to obecná výzva k návratu k lidství a solidaritě, řekla v reakci pro ČTK.

Sudetští Němci z Rakouska mají zájem o odškodnění

Drtivá většina sudetských Němců a jejich potomků žijících v Horních Rakousích má zájem o odškodnění za majetek, o který přišli kvůli odsunu z Československa po druhé světové válce. Českého ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka s takovým požadavkem během tiskové konference v Linci konfrontoval předseda zemského sdružení sudetských Němců v Horních Rakousích Peter Ludwig. Zaorálek uvedl, že to pro něj není téma. Český ministr zahraničí jednal v Rakousku se svým protějškem Sebastianem Kurzem.

Ludwig, jehož sdružení má prý kolem 3 000 členů, vystoupil na závěr tiskové konference po jednání Zaorálka s rakouským ministrem zahraničí Sebastianem Kurzem. Šéfovi české diplomacie přitom sdělil, že z ankety mezi členy jeho spolku vyplynulo, že velká většina z nich by se stále nechtěla vzdát nároku na svůj majetek v Česku. ČTK později upřesnil, že takové přesvědčení vyjádřilo v korespondenčním hlasování 95 % dotázaných. Předseda regionálního sudetoněmeckého sdružení proto požádal Zaorálka, aby takový postoj tlumočil v Praze. ČTK řekl, že není pro to, aby se konkrétní majetek sudetských Němců ještě dnes vracel, ale měla by se za něj bývalým majitelům a jejich potomkům vyplatit náhrada. Podpořil by také zřízení fondu, z něhož by se financovaly společně česko-rakouské projek-

ty. „Pro mě to není téma, protože si myslím, že my nemáme žádnou potřebu s rakouskou stranou řešit to, co jsme v případě česko-německých vztahů řešili Česko-německou deklarací (z roku 1997),“ uvedl v reakci Zaorálek.

Lidé v Česku si připomněli výročí srpna 1968

Lidé včetně vrcholných politiků si u budovy Českého rozhlasu v Praze připomněli 47. výročí okupace socialistického Československa vojsky Varšavské smlouvy, kterou skončilo takzvané pražské jaro. Předseda Senátu Milan Štěch v projevu zmínil i nynější postup Ruska vůči Ukrajině. Určitou paralelu k srpnu 1968 připustil také premiér Bohuslav Sobotka. Štěch uvedl, že je omyl se domnívat, že srpnové události roku 1968 jsou vzdálenou minulostí. Znovu podle něho nastaly napjaté doby. „Rusko se opět odhodlalo k invazi a obsadilo Krym, území suverénní Ukrajiny. Konflikt mezi Ruskem a Ukrajinou je sice formálně uzavřený, ale ve skutečnosti se tam stále bojuje,“ řekl předseda Senátu. Výročí vpádu vojsk si u Národního muzea v Praze připomněla platforma BEZ komunistů.cz, opoziční politici i někteří potomci těch, kteří zahynuli.

Vojska pěti zemí Varšavské smlouvy překročila státní hranice ČSSR v noci z 20. na 21. srpna. Násilně tím skončil pokus o reformu tehdejšího socialistického Československa. Invaze si do konce roku 1968 vyžádala 108 mrtvých, asi 500 těžce a další stovky lehce zraněných lidí. Několik neozbrojených demonstrantů zahynulo v srpnu 1968 i před budovou rozhlasu na Vinohradech, k níž politici položili věnce. *Lidové noviny* napsaly, že Vojenský historický ústav poprvé sečetl civilní oběti sovětských vojsk v Československu od srpna 1968 do roku 1991. Historici dospěli k číslu 402, přičemž toto číslo podle nich nemusí být konečné, mnoho materiálů v minulosti se skartovalo.

Desítky lidí uctily oběti masakru na Švédských šancích

Několik desítek lidí na návrší u Přerova uctilo památku masakru karpatských Němců, které zde krátce po skončení druhé světové války zastřelili českoslovenští vojáci. Kulkou do týlu bylo zavražděno 265 lidí. Oběti jednoho z největších poválečných masakrů v zemi připomíná nová pamětní deska s popisem hrůzných událostí, kterou na kopci zvaném Švédské šance u příležitosti 70. výročí tragédie instalovalo město.

Masakr se stal v polovině června 1945, kdy se přes Přerovsko vraceli zpět na Slovensko repatriovaní karpatské Němci, Slováci a slovenští Maďaři. Jejich vlaku si na nádraží v Přerově všimli příslušníci 17. pěšího pluku z Petržalky, kteří se vraceli z vojenské přehlídky v Praze, a nechali vyvléct z vagonů 120 žen, 71 mužů a 75 dětí. Masakr zorganizoval důstojník Karol Pazúr. Vojákům řekl, že v transportu jsou kolaboranti a příslušníci SS, kteří mohou za válečnou zvěrstva. Přesvědčil o tom i popravčí četou, kterou sám ustanovil. Podle přerovského historika a bývalého ředitele Muzea Komenského Františka Hýbla, který se tragédii dlouhodobě věnuje, Pazúr sloužil v Hlinkových gardách a jeho bratr u zbraní SS. Hrůzným činem v Přerově chtěl svoji minulost zastřít.

Čech na Světové výstavě EXPO I – Český pavilón

Československo slavilo v minulosti při účasti na světových výstavách často překvapivě velké úspěchy, které měly dopad na celý životní styl v zemi i v následujících letech a desetiletích. Samozřejmě legendární se stala hlavně veleúspěšná československá expozice na Světové výstavě EXPO v Bruselu v roce 1958, která se stala východiskem pro tzv. bruselský styl, jehož projevy, byť ve zplnělé podobě, přežily ještě mnoho desetiletí. Československo se tehdy prezentovalo umírněně modernistickým slohem, navazujícím v mnohém na tradice meziválečné avantgardy, ale návštěvníky pavilónu okouzlovala i např. expozice loutkáře Jiřího Trnky i vynikající pokrmy v restauraci doplňované plzeňským pivem. A obrovským trumfem se stala Laterna magica – představení kombinující kreativně filmový obraz s divadelním vystoupením. Konferenciérkami Laterny magiky byly v Bruselu okouzlující Sylva Daničková a Valentina Thielová.

Na pověst získanou v Belgii dokázal úspěšně navázat československý pavilón i na další Světové výstavě v roce 1967. Ta se původně měla konat v Moskvě, ale Sovětský svaz z obavy před možnou ideologickou nákazou ze Západu z tohoto projektu vycouval, takže se Světová výstava narýchlo přenesla do kanadského Montrealu. I zde zářila Laterna magica, čeští a slovenští výtvarníci stejně jako kuchaři nabízející československou variantu haute-cuisine. Československý tým uspěl i o tři roky později v japonské Ósace, ale vzhledem ke změně politickým podmínkám po sovětské okupaci nemohly být výsledky dostatečně využity a v rámci čistek došlo k perzekuci některých významných tvůrců expozice v Japonsku včetně tehdejšího generálního komisaře Galušky. Tím byla uzavřena jedna velkolepá kapitola v historii československého výstavnictví spojená s obrovskými úspěchy.

Dá se však také říci, že postupně se celý systém Světových výstav poněkud vyčerpával a v dnešní době globalizace a internetu jen obtížně hledá svoji novou náplň. A zdá se, že dlouhodobě tápe i Česká republika jako vystavovatel, který se snaží navázat na skvělou tradici. Měl jsem možnost poznat, jak se jí to daří na letošní Světové výstavě Expo konané v severoitalské metropoli Milánu, jejímž centrálním tématem se stala otázka zajištění dostatku kvalitních a nezávadných zdrojů jídla a pitné vody všem obyvatelům planety. Navštívil jsem tam mimo jiné také rakouský pavilón, takže se mohu pokusit i o srovnání úrovně prezentace těchto dvou zemí.

Začneme ale pavilónem českým, který leží nedaleko od hlavního vstupu na výstavu. To můžeme považovat jednoznačně za výhodu, protože na počátku celého spektaklu se může návštěvník držet bláhové představy, že projde všechny pavilóny. Jedná se o relativně prostou bílou modulovou stavbu, za jejímž návrhem stojí architektonické studio CHYBIK+KRISTOF Associated Architects. Hlavním lákadlem českého pavilónu je brouzdaliště, které ocení zejména děti za horkých dní. Jeho vodu čistí průběžně systémem založený na českých nanotechnologiích, takže si uchovává svou krásu i v pozdních odpoledních hodinách, kdy díky zlevněnému vstupnému proudí na výstavu ještě větší davy návštěvníků. Původně se mělo jednat o řádný bazén, na jehož molu by se konaly různé akce, jenže nakonec vše

dopadlo z důvodu nedostatku peněz jinak a bazén se zredukoval právě na brouzdaliště. Věvodí mu socha tryskající vodu od Lukáše Rittsteina, která propojuje masku automobilu s postavou ptáka. Další objekt stejného autora najdeme i o patro výš v hlavní expozici. Po pravdě řečeno, jde z mého hlediska o značně kontroverzní díla balancující velmi nebezpečně na hraně povrchního kýče. Samozřejmě u brouzdaliště nechybí ani bar, kde se nabízí další velké lákadlo českého pavilónu – plzeňská dvanáctka z tanku. Popíjet ji můžete nejen na lehátkách u brouzdaliště, ale i v prvním patře ve VIP restauraci, která láká zejména na jídla z divočiny.

V přízemí ještě v době mé návštěvy probíhala mini-výstava k dílu režiséra Karla Zemana, která se konala u příležitosti promítání nově digitálně zrestaurované verze jeho slavného *Vynálezu zkázy*, natočeného na motivy románu Julese Verna. Filmy Karla Zemana jsou dodnes obdivovány pro své fantazijní pojetí a úžasnou atmosféru. V současnosti probíhá digitální restaurování celého Zemanova díla, které se znovu dostává do centra zájmu.

Samotné jádro české expozice v Miláně se však nachází v patře. Najdeme zde jednak sál věnovaný krátkodobým výstavám – v době mé návštěvy zde zrovna otevírali expozici nazvanou *Boj proti virům (Fight Against Viruses)*, která velice kreativně a plasticky představila významného českého vědce Antonína Holého (1936-2012), který mimo jiné objevil látku s velmi významným antivirotickým účinkem. Ty se staly základem léků využívaných proti nejrušnějším chorobám včetně smutně proslulého AIDS či obávané hepatitidy typu B.

Výstava připravená výtvarníkem Jáchymem Šerých ve spolupráci s Národním technickým muzeem a Masarykovým ústavem a Archivem AV ČR pracuje s modelem fullerenem, tedy molekulou uhlíku. Vznikla na základě iniciativy Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd ČR, tedy pracoviště, kde strávil A. Holý prakticky celou svou pracovní kariéru a které také vedl jako ředitel. Na přípravě se podílela také Česká centra a po Miláně poputuje do Maďarska, Belgie a Španělska. Nelze vyloučit, že doputuje i do Českého centra do Vídně.

V dalších termínech se v těchto výstavních prostorách má představit „to nejlepší z cestovního ruchu, lázeňství, průmyslu i regionálních potravin“, jak praví oficiální stránky českého pavilónu. Na některých výstavách se podílí agentura CzechTourism, jiné probíhají v režii jednotlivých krajů. Další klíčovou expozicí v pavilónu je tzv. laboratoř ticha, projekt studentů Českého vysokého učení technického v Praze realizovaný za podpory českého Ministerstva průmyslu a obchodu. Expozice uvádí návštěvníka do atmosféry českého lesa a tím se stává mimořádně zajímavou paralelou k rakouskému pavilónu. Laboratoř v českém pavilónu vyzývá návštěvníky ke ztišení a zastavení, které jim umožní proniknout do mikroskopického systému rostlinné říše. Na Laboratoř ticha navazuje o patro výš expozice nazvaná Laboratoř života, v níž dominují jednotlivé umělecké projekty spojené s živými organismy. Pozornost budí zejména kinetická plastika Maxima Velčovského zobrazující buňku a její život, ale nacházejí se zde například zajímavé reliéfy Federica Díaze zobrazující genom pšenice, tedy oblast výzkumu Ústavu experimentální botaniky Akademie věd ČR. Rozpaky ve mně opět vyvolala další zvířecí plastika od Lukáše Rittsteina.

Některé akce probíhají rovněž v již zmíněném VIP restaurantu, kde lze snadno vytvořit i prostor pro malé výstavy – na jedné byla např. představena kopie tzv. pařížského zlomku *Dalimilovy kroniky*, vzácného iluminovaného rukopisu z první poloviny třicátých let 14. století, který před deseti lety získala pražská Národní knihovna v aukci, objevily se zde i kostýmy z nového televizního cyklu věnovaného Janu Husovi apod. Završení české expozice najdeme na střešní terase, jíž vévodí socha Jakuba Nepraše *ZOO Praha*. Samozřejmě v horkých dnech není terasa vystavená prudkému slunci tím nejpříjemnějším místem, ale na druhé straně v soutěži italských médií i přesto byl právě český pavilón označen za pavilón s nejhezčí střešní zahradou. Bodoval ale i v dalších kategoriích – hlavně díky baru a brouzdališti byl oceněn coby nejpohodovější pavilón a pomyslné stříbro si odnesl v kategorii nejhezčího pavilónu v noci.

Jako návštěvník však nemohu přehlédnout ani jeho slabiny. Vcelku marginální je vysoká cena piva – 6 euro za půllitr pilsenského opravdu není žádná láce, ale zase na druhou stranu podobné ceny nasadili i v dalších pavilónech a zdá se, že odbytu to nijak nepřekáží. Ale spíš ve mně určité rozpaky vzbuzuje jakási nekompaktnost a roztržitost celé expozice, která nedává jednoznačné poselství. V tom se právě liší od nejspěšnějších národních pavilónů, které obsahují jednu centrální myšlenku a navíc kompaktně zpracovanou. I celkové propojení jednotlivých částí expozice s ústředním tématem celé světové výstavy se mi jeví jako málo zřetelné a někdy značně povrchní. Celek pak působí jaksí rozpačité a zvláště a není divu, že na rozdíl od Bruselu či Montrealu nepatří český pavilón na Světové výstavě mezi ty, na jejichž prohlídku by se stály nějaké dlouhé fronty. Snad je to dáno tím, že stát jako celek do podoby expozice ČR zasáhl jen minimálně, hlavní tíha ležela a leží na jednotlivých sponzorech. Ti ale většinou zajišťují jen úzký výsek daný jejich zájmy, a tak celkový obraz České republiky zůstává pro návštěvníka pavilónu nejen značně kusý, ale i rozmazaný a roztržitý.

(MaFr)

Nové národní kulturní památky

Na seznam českých národních kulturních památek bylo před nedávnem zařazeno devět historických předmětů, uměleckých děl a církevních památek. Mezi novými národními kulturními památkami je *Žlutický kancionál*, iluminovaný rukopis, který byl vytvořen v letech 1558-1565, deskový obraz *Madona z Veveří* je další nová památka, která má mimořádnou uměleckou i historickou hodnotu a řadí se mezi umělecky nejhodnotnější díla gotické malby 14. století v Čechách, a také astronomické hodiny či kabinetní orloj od P. Engelberta Seigeho, převora osekého cisterciáckého kláštera, představují unikátní doklad technického vývoje druhé poloviny 18. století spojený s nejmodernějšími poznatky současné astronomie. Kolem roku 1600 byl sestaven sextant, jehož autorem byl Jost Bürgi, který působil na dvoře císařů Rudolfa II. a Matyáše jako dvorní mechanik. Ten při svých výpočtech spolupracoval s Johannem Keplerem. V roce 1600 byl také vyroben sextant Erasma Habermela, který je pravděpodobně i největším i stěžejním dílem tohoto mechanika, zlatníka a rytce, který patřil mezi nejlepší mistry 16. a 17. století.

Další památka v pořadí – staroboleslavské palladium – je reliéf Madony s dítětem vytepaný z korintské mědi a silně pozlacený, jehož vznik se datuje do doby od konce 14. do poloviny 15. století.

Vyšebrodský cyklus se skládá z devíti deskových oltářních obrazů s christologickou tematikou a jeho vznik se odhaduje mezi roky 1345-1350.

Oltářní křídla z Roudník jsou tvořena dvěma deskovými malbami z osmdesátých let 15. století a má je ve svých sbírkách Husitské muzeum v Táboře.

A jako poslední byla mezi národní kulturní památky zařazena Šlikovská šperkovičnice pocházející z let 1680-1690, která je součástí mobiliáře na zámku Náchod.

Protože národní kulturní památky tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství země, vláda České republiky stanoví přísné podmínky jejich ochrany. Zákon ošetřuje jejich trvalý i dočasný vývoz do zahraničí a také prodej. Včetně výše jmenovaných devíti nových národních kulturních památek bude od 1. ledna příštího roku tvořit jejich počet 306 položek.

(mk)

Žlutický kancionál

Madona z Veveří

Žižkovské karty

Pokud někdo hledá originální dárek pro své nejbližší, anebo má prostě jen vztah k významné pražské čtvrti Žižkov, pak jistě ocení unikátní edici hracích karet, které připravil spisovatel a básník Pavel Vrána. Motivem Žižkovských mariášek jsou slavné osobnosti, které se na Žižkově přímo narodily, žily tady, nebo na území dnešní Prahy 3 působily, popřípadě o Žižkovu tvořily. Autorem námětu karet je spisovatel a básník Pavel Vrána a jejich kresby vznikly v dílně Veroniky Vaškové. Oba autoři pocházejí samozřejmě ze Žižkova! Žižkovské mariášky je možná zakoupit v Planetě Žižkov na Koněvově ulici a v Tapatanu v Seifertově ulici.

(mk)

Něco zajímavého z historie: příběh číšníka Josefa Sequense

Příběh číšníka Josefa Sequense, po němž se dodnes jednomu místu v Mníšku pod Brdy říká „U Sequense“, se v mnohém podobá Hrabalově próze *Obsluhoval jsem anglického krále*. V roce 1928 podnikl Josef Sequens výlet do Mníšku pod Brdy a tady mu padlo do oka návrší Skalka, místo v krásném přírodním prostředí s barokním kostelíkem a křížovou cestou s kapličkami. Vyhlédl si zde parcelu, na níž se rozhodl postavit restauraci. V této době měl už Josef Sequens za sebou mnoho zkušeností, které získal

na svých četných cestách po nejrůznějších koutech světa. Z té doby se zachovalo jeho fotoalbum nazvané *Upomínky z cest 1915 až 1925*, které je dokladem toho, kolika zeměmi prošel ve snaze získat co největší praxi ve svém oboru.

Budoucí restauratér Josef Sequens se narodil v roce 1898 do chudé rodiny truhláře v Chotěboři u Německého Brodu. Vyučil se číšníkem a jako velmi mladý se vydal lodí do Ameriky. Na lodi vykonával nejrůznější práce, například krmil dobytek, který loď převážela, nebo myl nádobí. Kromě Ameriky navštívil také Anglii, Skotsko, Francii, Španělsko, Švýcarsko, Itálii a Rakousko. Ve všech těchto zemích pracoval ve významných hotelech, a když se po deseti letech vrátil domů, ovládal perfektně němčinu, francouzštinu a angličtinu a známý hoteliér Šroubek ho bez váhání přijal jako vedoucího francouzské restaurace ve svém noblesním podniku na Václavském náměstí. Tady se také poznal se svojí budoucí manželkou Věrou, která tu byla na praxi.

Práce u Šroubka Josefa Sequense těšila a byla i velmi výhodná finančně. Ale on od začátku toužil po svém podniku a právě Skalka v Mníšku pod Brdy se ukázala být tím pravým místem, kde si hodlal splnit svůj sen. Zakoupil pozemek a začal si budovat nejprve byt a posléze restauraci a hotel. Interiéry restaurace měly korkové podlahy, kazetové stropy a nejvíce pozornosti budil sál s cennými obrazy a benátskými zrcadly. Před restaurací nechal Sequens

Věra a Josef Sequensovi

založit rybník, vznikla tu také terasa pro letní sezónu, altánek a další sezení pod kaštaný. I během války Sequensův podnik dobře prosperoval, často si jej zamlouval například Vlasta Burian, který tady měl dokonce i svůj vlastní hostinský pokoj. Herečka Zita Kabátová vzpomínala na herecké sešlosti, které se konávaly v loveckém salónku.

Po válce požádal Sequense Syndikát českých spisovatelů, který se usadil na nedalekém dobříšském zámku, aby se tam ujal vedení restaurace, takže byl nucen zastat práci ve dvou podnicích současně, což ho značně vyčerpávalo. Na druhou stranu jeho ctižádost dostatečně naplňovala ta skutečnost, že na Dobříši obsluhoval tak významné hosty, jakými byli například prezident Edvard Beneš s manželkou Hanou, básníci Nezval, Blatný, dramatik E. F. Burian, skladatel Rudolf Friml a mnozí další umělci. Obzvláště si Josefa Sequense oblíbil Adolf Hoffmeister, a když se stal velvyslancem ve Francii, tak si ho vzal sebou, aby mu na ambasádě připravoval pohoštění pro recepce – tady obsluhoval kromě mnoha francouzských umělců i třeba Pabla Picassa.

Po návratu z Francie se Josef Sequens nadále věnoval dobříšské restauraci a jeho podnik na Skalce byl spíše pod dozorem jeho manželky. V zemi v té době už vládl prezident Antonín Zápotocký a změna politických poměrů samozřejmě značně poznamenala i složení klientely na Dobříši. Sequensovi si velmi dávali záležet na kultuře stolování, servírovalo se na stříbrných podnosech a se stříbrnými přibory, což už současná garnitura neuměla patřičně ocenit. Soukromé podnikání zvolna šlo ke svému zániku, ale samotného vyvlastnění se Josef Sequens naštěstí nedomořil, v roce 1954 podlehl infarktu, a to přímo ve svojí restauraci. O dva roky později byla paní Sequensová vyzvána báňským úřadem k odprodeji celého objektu a přilehlých pozemků z důvodu poddolování a následné demolice. V případě nesouhlasu by následovalo vyvlastnění majetku. Smlouva byla vázána daní z prodeje, takže po této vynucené transakci zbylo paní Sequensové sotva na pokrytí hypotéky, kterou ještě spláceli za stavbu podniku. V následující době pak byla nucená sama žít sebe, své dvě děti a maminku z platu skladové účetní.

Restaurace a hotel nakonec sice demolovány nebyly, ale po dlouhodobé devastaci byly zničeny požárem v roce 1978.

(mk)

Oprava soch na orloji

V červenci byla zahájena oprava všech osmi dřevěných soch z pražského Staroměstského orloje. Zhruba do konce října by měli restaurátoři dokončit opravy všech soch. Budou opraveny praskliny, obnoveno zlacení a vyretušovány barvy. Hodiny na věži se kvůli tomu nezastaví. Restaurátoři snímají sochy postupně vždy po dvou. Podle odborníků jsou vystaveny extrémním povětrnostním podmínkám, a tím dochází k jejich značnému poškození. Jejich poslední celková oprava proběhla v roce 1999. Před několika lety opravovali restaurátoři interiér Staroměstského orloje a mechanismus stroje. Orloj se kvůli tomu zastavil. V restaurátorské dílně se tehdy ocitl i zlatý kohout, který se po opravě začal znovu hýbat.

(mk)

Pozvánka na výlet: Poutní kostel na Lomci

Na pomezí Strakonicka a Prachaticka v jižních Čechách se nachází překrásné poutní místo Lomec, zvané též Lomeček, které patří mezi nejživější česká poutní místa. Ukryté uprostřed lesa s kostelem na nevelkém kopci si i přes barokní okázalost stavby uchovává svoji intimitu. Pojmenování Lomec pochází podle tradice už ze 14. století. Tehdy bylo odvozeno od nedalekého lomu, podle něhož byl nazván rulový vrch, na němž dnešní kostel stojí. V lomu těžili místní lidé kámen pro stavbu domů a pocházel odtud zřejmě i stavební materiál na kostel. Zbytky lomu jsou dnes patrné u příjezdové cesty.

Kostel Panny Marie v Lomci

Barokní kostel Panny Marie na Lomci vystavěl v letech 1692-1702 hraběcí rod Buquoyů a je postaven po vzoru poutních kaplí ve Španělsku. Kostel byl vystavěn pro drobnou zázračnou sošku Panny Marie s Ježíškem, která je velmi volnou replikou belgické milostné Madony de Foy. Hrabě Karel Filip Buquoy měl na svých cestách sošku neustále u sebe. Když mu roku 1685 hrozilo utonutí při bouři na moři, učinil Bohu a Panně Marii slib, že pokud se zachrání, postaví na svém panství kostel a na oltář umístí onu milostnou mariánskou sošku. To se opravdu stalo. Stačil však pouze vybrat místo pro stavbu a zemřel.

Vnitřek kostela ukrývá architektonický unikát, který nemá v Čechách obdoby, monumentální oltář. Jedná se o zmenšenou napodobeninu proslulého Berniniho papežského oltáře v chrámu svatého Petra v Římě. Oltář je zavěšený ze stropu uprostřed svatostánku. Je obklopen mohutnými sloupy zdobenými révou a umělými hlavicemi. Byl zhotoven za jeden rok a za dalších pět let pozlacen. Jeho autorem je řezbář Jan Wauscher z rakouského Lince. Po blíž kostela stojí buquoyův lovecký zámeček, který od sedmdesátých let slouží jako klášter šedých sester (Kongregace šedých sester III. řádu svatého Františka), které se starají o kostel.

Lomec byl vyhledávaným místem poutníků. Až když byly poutě omezeny rozhodnutím Josefa II. jen na přesně daná období, ruch na Lomci trochu utichl. Ale nikdy ne

docela, věřící sem chodili buď osaměle, nebo tajně v noci. Stejně jako Josefu II., ani komunistům se nepodařilo pouť zcela zrušit. V březnu roku 1988 se zde konala první mariánská sobota, od března roku 1989 se vždy první sobota v měsíci konají tyto mariánské poutě již pravidelně. Od května do září jsou, pokud to umožní počasí, slouženy venku.

Lomecký kostel si za svého pobytu ve Vodňanech oblíbil také básník Julius Zeyer. Často sem chodíval přemýšlet, vzniklo tu i jeho dílo *Mariánská zahrada*. Vodil sem také své hosty, nejčastěji však na Lomec chodil s přáteli Otakarem Mokřým a Františkem Heritesem. Cesta, kterou Zeyer na Lomec přicházel, nese název „Zeyerova stezka“.

(mk)

Žižkov bude mít památník věnovaný Jaroslavu Seifertovi

V roce 2016 si kulturní veřejnost připomene 30. výročí úmrtí nositele Nobelovy ceny za literaturu, básníka Jaroslava Seiferta. Pro úspěšnou realizaci plánovaného památníku k uctění díla tohoto rodilého Žižkovana, byl 3. července Českým centrem Mezinárodního PEN-Klubu pod vedením písničkáře Jiřího Dědečka zřízen Nadační fond Jaroslava Seiferta. Cílem fondu je zajistit prostředky k dokončení výtvarného objektu a zkulturnění okolního prostředí. Dílo bude umístěno na pozemku mezi ulicemi Seifertova, Chelčického a Táborská. Položení základního kamene je plánováno v den výročí básníkovy narození, tj. 23. září 2015. Radnice zároveň zadala zpracování studie na vybudování nových schodů a úpravu chodníku v bezprostřední blízkosti budoucího pomníku tak, aby okolí korespondovalo s výtvarným dílem a současně esteticky pozvedlo jeden ze symbolických vstupů na dolní Žižkov.

Jaroslav Seifert věnoval Žižkovu svoji poetickou sbírku *Město v slzách*, v níž se vyznal ke svojí lásce k této čtvrti, a ani ve svém pozdějším díle *Všechny krásy světa* se neopomenul vrátet ve svých vzpomínkách do svého rodiště, kde prožil mládí.

(mk)

Rekonstrukce historické budovy Národního muzea

V dubnu letošního roku začala v Praze rekonstrukce století – Národní muzeum slavnostně předalo svou Historickou budovu zhotoviteli generální rekonstrukce, a mohla tak být zahájena tolik potřebná a očekávaná záchrana této jedinečné národní kulturní památky. Těžce zdevastovaná fasáda budovy Národního muzea na Václavském náměstí musela být v letech 1970-1972 opravena, ale stopy sovětských střel ve starém ztmavěném hořickém pískovci jsou patrné dodnes. Srpnová invaze roku 1968 nepochybně podle generálního ředitele Národního muzea Michala Lukeše patří k nejvýznamnějším momentům československých dějin a měla by se připomínat budoucím generacím. „Její symbolickou obětí se stala i historická budova Národního muzea, a proto chceme zachovat poškození na dvou sloupech v průčelí muzejní budovy jako z daleka viditelný památník připomínající všechny oběti, které během okupace zahynuly,“ uvedl Lukeš pro ČTK. Stopy po kulkách z roku 1968 zůstanou na fasádě Národního muzea i po opravě.

Národní muzeum složené ze dvou budov a tunelu v podzemí Václavského náměstí by mohlo být hotové na podzim roku 2018, přičemž návštěvníkový provoz by měl být podle předběžného odhadu spuštěn až v roce 2019. V současné době procházejí rekonstrukcí historické budovy. Deset nových expozic, výstavní prostory a návštěvníkový provoz v historické budově Národního muzea a propojení tunelem s moderní budovou muzea, bývalého Národního shromáždění – to je úkol pro architekta a jeho tým, kteří budou po sto letech tvořit tvář nejvýznamnějšího českého muzea. Kdo bude tím, jenž se zapíše do dějin, rozhodne porota na jaře příštího roku. Propojení novorenesanční budovy Josefa Schulze a moderní architektury Karla Pragera – nové budovy Národního muzea, včetně vybudování návštěvníkého tunelu, který by měl vyplnit expozice dějin města a Václavského náměstí, není podle odborníků jednoduchý úkol. Historická budova Národního muzea, která prochází v současné době rekonstrukcí, je exponátem sama o sobě, a proto bude v maximální míře zachována její podoba. Centrálním prostorem zůstane Pantheon. Nová budova je postupně rekonstruována uvnitř a venkovní vzhled zůstane beze změny.

(mk)

Oslava založení hradu Kost

Velkolepá oslava výročí 666 let od založení hradu Kost se konala poslední červencový víkend. V Českém ráji nedaleko města Sobotky a asi osmnáct kilometrů od Jičína stojí mohutný středověký hrad Kost. Oslava výročí založení hradu byla spojena s příjezdem císaře Karla IV. na hrad Kost, kde zároveň proběhl také bohatý kulturní program.

Za své jméno hrad údajně vděčí tomu, že odolával nepřítelům, kteří si na něm vylámali zuby, a tak se o něm říkalo, že je tvrdý jako kost. Původ hradu sahá do 13. století, kdy jeho stavbu započal pravděpodobně Beneš z Vartenberka. Později hrad vystřídal několik majitelů, například Jana Biberšteina, jenž nechal přistavět renesanční křídlo s velkou kuchyní, Kryštofa Popela z Lobkovic, díky němuž byl přistavěn pivovar a hospodářské budovy, Albrechta z Valdštejna, který s ním měl velké plány, ale zhatila je jeho smrt a v době vlastnictví rodem Černínů byla tehdy zchátralá Kost používána jako sýpka. V roce 1879 byl hrad zděděn Flaminien Cavaliere dal Borgo, poté se výhradním vlastníkem stala jeho vnučka, Anna Maria dal Borgo. V jejím vlastnictví byl až do roku 1948, kdy byl zabrán. V roce 1992 byl hrad Kost navrácen a převzal jej syn Anny, Giovanni Kinský dal Borgo.

Návštěva hradu Kost je určitě příjemným výletem a zájemci o jeho prohlídku si mohou zvolit ze čtyř okruhů – Rod Kinských v Čechách, Mučírna, spojený 1. a 2. okruh a okruh zkrácený, který ukazuje exteriéry hradu.

(mk)

Model letounu Spitfire byl odhalen na Hradčanském náměstí

Model legendárního stíhacího letounu Spitfire ozdobil pražské Hradčanské náměstí na připomínku 70. výročí návratu československých letců do vlasti. Slavnostnímu odhalení modelu ve skutečné velikosti byli přítomni kardinál Dominik Duka, zástupci armády, váleční veteráni i desítky

lidí, kteří si tak u symbolu bitvy o Británii mohli připomenout hrdinství dvou a půl tisíce Čechoslováků, kteří se během druhé světové války připojili k britskému Královskému letectvu (RAF).

Duka chce ze Staré Boleslavi vytvořit duchovní centrum Čech

Kardinál Dominik Duka chce ze Staré Boleslavi vytvořit duchovní centrum Čech, které by lákalo k návštěvě desítky tisíc turistů z Česka i celé Evropy. Plánuje opravu obou staroboleslavských kostelů s přílehlými areály, vybudovat se má pivovar, restaurace, kulturní centrum či ubytovny.

Policie obvinila bývalou ředitelku litoměřického muzea

Policie obvinila bývalou ředitelku litoměřického muzea z porušování povinnosti při správě cizího majetku. Uvedla to Česká televize. Z muzea zmizelo několik tisíc věcí v hodnotě milionů korun. Mezi zmizelými předměty je většina ze sbírky společenské vědy, která zahrnuje nejcennější exponáty, jako jsou zbraně, výtvarné umění, rukopisy. „Jako jednotlivost ohodnotili znalci nejvýše ukradený středověký graduál, a to na 900 000 korun,“ řekl současný ředitel Tomáš Wiesner. Vzácný graduál z poloviny 15. století sloužící k nácviu zpěvů s žáky v husitském kostele Všech svatých v Litoměřicích se později ocitl v Rakouské národní knihovně.

Zemřel sir Nicholas Winton, zachránce československých židovských dětí

Ve věku 106 let zemřel sir Nicholas Winton, který před vypuknutím druhé světové války zachránil 669 československých dětí před smrtí v nacistických koncentračních táborech. Podle listu *Maidenhead Advertiser* Winton usnul navěky v přítomnosti své dcery Barbary a dvou vnoučat. Stošesté narozeniny oslavil Winton, který žil v Maidenheadu u Londýna, letos v květnu. Jeho dcera Barbara tehdy řekla, že otec již slábne, není „v poslední době bohužel příliš aktivní“ a nemůže moc cestovat.

Narodil se 19. května 1909 v Londýně jako Nicholas Wertheimer v německo-židovské rodině, která odešla do Londýna na počátku předchozího století kvůli antisemitickým náladám v Německu. Po studiu na střední škole pracoval v bankách v Londýně, Hamburku, Berlíně a Paříži. V roce 1933 také získal pilotní průkaz, závodně šermoval a několik let byl makléřem londýnské burzy. V prosinci 1938 se na něj obrátil s prosbou o pomoc přítel, člen Britského výboru pro uprchlíky z Československa (BCRC), který z hotelu Šroubek pomáhal lidem, jež ohrožoval nacistický režim. Winton záchranu dětí organizoval jako soukromá osoba, zaštil se ale výborem pro uprchlíky a spolupracoval s Čedokem. Zorganizoval hlavně vlakové transporty z Prahy do Británie, malá skupina opustila ohroženou republiku také přes Švédsko. Pro děti musel zajistit od Němců povolení k výjezdu, od Britů povolení ke vstupu, přijetí v rodině a složit za každé kauci 50 liber. První děti odcestovaly letadlem 14. března 1939, den před obsazením zbytku českých zemí nacistickým Německem. Následovaly další transporty. Největší transport s 250 dětmi měl od-

jet počátkem září 1939, ale kvůli vypuknutí války se už neuskutečnil. Většina malých pasažérů později zahynula, což společně s pohledem na uprchlíky ze Sudet Winton označil za nejmudnější okamžik svého života. Za svůj život vděčí Wintonovi např. bratr rabína Karola Sidona Julius, sestřena bývalé americké ministryně zahraničí Madeleine Albrightové Dagmar Šimová nebo režisér Karel Reisz.

Ani nejbližší příbuzní neměli tušení o válečné kapitole jeho života. Do povědomí veřejnosti se dostal až díky dojemnému setkání se svými zachráněnými „dětmi“ ve studiu BBC. Wintonovy polozapomenuté činy připomněl slovenský režisér Matej Mináč, když natočil film *Všichni moji blízcí* (1999). Podruhé mu vzdal hold o tři roky později v dokumentu *Síla lidskosti*, potřetí v roce 2011 snímkem *Nickyho rodina*. Za své činy byl Winton několikrát vyznamenán a povýšen do rytířského stavu. Prezident Václav Havel mu v roce 1998 udělil vysoké vyznamenání Řád Tomáše Garrigua Masaryka, loni dostal od prezidenta Miloše Zemana nejvyšší české vyznamenání Řád bílého lva, které v Praze osobně převzal. Byl navržen i na Nobelovu cenu za mír.

Česká socha připomíná v Kostnici osud mistra Jana Husa

Osud mistra Jana Husa připomíná v jihoněmecké Kostnici pískovcová socha, kterou vytvořili studenti Střední průmyslové školy kamenické a sochařské v Hořicích na Jičínsku. Šestitunovou skulpturu, která znázorňuje hořící kalich, odhalili patriarcha Církve československé husitské Tomáš Butta, předseda Poslanecké sněmovny Jan Hamáček a místopředsedkyně Senátu Miluše Horská. Socha stojí v blízkosti luteránského kostela v místech, kudy v minulosti procházely kostnické městské hradby. Právě tudy podle tradice prošel před 600 lety Jan Hus městskou branou, když ho ozbrojenci vedli na popravu. Sochu věnovali městu Kostnici Církev československá husitská a Královéhradecký kraj. Záštitu nad ní převzal český prezident Miloš Zeman. Po odhalení sochy se přes sto lidí, z větší části Čechů, přesunulo k Husovu kameni. Tento bludný balvan se nachází v místě, kde byl podle tradice Hus upálen. Kromě Jana Husa připomíná i Jeronýma Pražského, který byl z rozhodnutí Kostnického koncilu popraven v roce 1416.

Zlatokopové soutěžili ve Zlatých Horách

Novodobí zlatokopové soutěžili ve Zlatých Horách na Jeseňnicku v rýžování zlata. Akce s názvem O putovní zlatou pánev starosty města se koná v areálu Zlatokopecských srubů. Při cestě ze Zlatých Hor do Ondřejovic leží Údolí Ztracených štol. Říčka Olešnice zde opouští úzce zaříznutý úsek údolí a po miliony let ukládá zlato do náplavů. Zdejší rýžoviště byla těžena povrchově i hlubinně, tzv. měkkým dolováním. Pravý břeh Olešnice je protkán nespočetnými kanály pro přívod vody do rýžovišť. Hlavní přívodní kanál je stále v provozu. Geologové v těchto místech prokázali vysoké obsahy zlata s opětovným nabohacováním. V hloubce cca 5 m bylo průzkumnou šachticí odhaleno vydřevené důlní dílo, zřejmě jedna ze ztracených štol, ukrývajících zlatonosné žíly. Zlatohorská hornická naučná stezka je ojedinělá turistická zajímavost v Evropě.

Moravské poutní místo Velehrad hostilo jednu z největších církevních událostí v zemi – Dny lidí dobré vůle

Dny lidí dobré vůle připomínají 1200 let od narození svatého Metoděje. Podle historiků přišel starší z bratří na svět v roce 813, nebo 815. K výročí narození Metoděje připravili umělci kováři kovanou plastiku. Podepsáni jsou pod ní čtyři umělci kováři z Česka a Itálie. Výstava na Velehradě představuje životní osudy lidí z celého světa, které zasáhla bída, živelní pohroma či válka. Arcidiecézní charita v Olomouci (ACHO), která výstavu připravila, pojala expozici jako pohled z obývacího pokoje, odkud mohou lidé sledovat životní osudy lidí na Ukrajině, Haiti, v Nepálu, Iráku či v Sýrii. Právě v těchto zemích charita lidem pomáhá řadou projektů. V jednom z hlavních stanů stojících nedaleko nádvoří velehradské baziliky se lidé prostřednictvím velkoformátových fotografií seznámili například s životním osudem ochrnuté Chris a jejích dvou dětí na Haiti, zavítali do třídy jedné z haitských škol či zhlédli osudy znásilněných žen v Sýrii. Příběhem osmačtyřicetileté Siru Marihu mohli zavítat i na Ukrajinu a přiblížit si boje v Doněcku.

Výtvarník Karel Rechlík či vězeňská kaplanka Květoslava Jakubalová se na Velehradě stali jedněmi z osobností, které během slavnostní mše ocenili zástupci České biskupské konference. Děkovné uznání si odnesl také televizní dramaturg Jiří Florian, dirigent a pedagog František Macek a hudební skladatel Miloš Bok. Biskupové ocenění předávají o velehradské pouti každým rokem; míří k osobnostem kultury a umění.

Rechlík obdržel od biskupů řád svatého Cyrila a Metoděje. K jeho dílům patří například vitráže v bazilice na Starém Brně, v kostelech v Břeclavi, Březině, Moravském Žižkově či soubor vitráží v kostele svatého Vavřince v Dačicích a v dominikánském kostele v Olomouci. Je autorem například i vitráží v průčelí klášterní baziliky premonstrátského kláštera v Milevsku. Od roku 1993 je ředitelem Diecézního muzea v Brně. Květoslava Jakubalová se v roce 1999 stala kaplankou ve věznicí Rýnovice v Jablonci nad Nisou, kde pracuje i nyní. „Během svého působení uvedla do praxe několik zajímavých projektů, z nichž některé se uplatnily i v jiných věznicích. Projekt práce s rodinami odsouzených během výkonu trestu byl přijat Generálním ředitelstvím Vězeňské služby jako pilotní projekt rýnovické věznice,“ informoval ČTK mluvčí České biskupské konference František Jemelka. V roce 2010 se stala hlavní kaplankou Vězeňské duchovní služby ČR, na tomto postu působila až do letošního února.

Svatovavřínecká pouť přilákala na Sněžku stovky lidí

Stovky lidí zamířily na nejvyšší horu České republiky Sněžku, kde se uskutečnila tradiční Svatoavřínecká pouť. Zatímco v nížině panovalo opět tropické počasí, na vrcholu Sněžky bylo polojasno a přijatelných 20 stupňů Celsia. Na vrchol vystoupal také bývalý prezident Václav Klaus se synem a vnoučaty. Účastníci Svatoavřínecké pouti v minulosti čelili výrazně chladnějšímu počasí, teploty se pohybovaly i pouze pár stupňů nad bodem mrazu a foukal ledový víchr. Poutníci na Sněžku vyrazili z Pece pod Sněžkou, Špindlerova Mlýna či z Polska. Na vrcholu Sněžky se v pra-

vé poledne uskutečnila mše. Pout' na Sněžku se koná tradičně na svátek svatého Vavřince, který je patronem nejen kuchařů, cukrářů, pivovarníků či hostinských, ale i nejvyšších českých hor. Jméno svatého Vavřince nese kaple, která stojí na vrcholu Sněžky.

Výstava Aj Wej-weje zahájí oslavy 220. výročí vzniku NG

Oslavy 220. výročí založení Národní galerie v Praze (NG) zahájí v únoru příštího roku výstava slavného čínského umělce a kritika tamního režimu Aj Wej-weje. Před Veletržním palácem bude vystaveno jeho známé dílo *Zvěrokruh*. V roce 2017 by měl Aj Wej-wej vytvořit dílo speciálně pro Národní galerii, řekl její ředitel Jiří Fajt. Ještě letos na podzim by se měl umělec přijet podívat na místo, pro které by dílo mělo vzniknout, tedy na Velkou dvoranu Veletržního paláce. Kromě výstavy čínského umělce upozorní na výročí přehlídka odkazující k mecenášství a donátorství, které v začátcích instituce stály. V příštím roce také NG zahájí výstavu malíře Henriho Rousseaua. Ta se uskuteční v paláci Kinských a otevře jeho novou etapu.

Rettigovou v Litomyšli připomíná festival, restaurace i muzeum

Ani po 170 letech Litomyšl nezapomněla na kuchařku a buditelku Magdalenu Dobromilu Rettigovou, která ve městě žila posledních jedenáct let svého života a je zde i pohřbena. Před čtyřmi lety začalo město pořádat po ní pojmenovaný gastrofestival, odkazují na ni i pořadatelé dalších akcí. Regionální muzeum v Litomyšli vlastní rozsáhlou sbírku osobních věcí Rettigové a stojí tam její busta. Gastrofestival zdůrazňující zvláště kuchařský odkaz Rettigové začíná vždy více než týdně Gurmánskou poutí po zapojených restauracích ve městě a ochutnávku speciálních „rettigovských“ menu. Vyvrcholením je celodenní prezentace kuchařů z řad profesionálů i známých osobností na Smetanově náměstí s doprovodným kulturním a zábavným programem. Současně se koná soutěž škol s kuchařským zaměřením a pro veřejnost soutěže o nejlepší svíčkovou a guláš. Ve městě existuje i restaurace Rettigovka, která částečně vychází ze starých receptů.

V šumperských ulicích tančily folklórní soubory z celého světa

V jedno velké taneční pódium se proměnilo centrum Šumperka, kterým postupně prošly pestrobarevné zástupy folklórních souborů z celého světa. Před zraky stovek lidí tančili členové místních folklórních souborů i lidoví umělci z Peru, Kostariky, USA, Srbska, Nového Zélandu, Itálie nebo Indonésie. Akce s názvem Roztančená ulice se stala vyvrcholením prestižního Mezinárodního folklórního festivalu, kterého se letos v Šumperku účastní 500 účinkujících z dvanácti zemí. Do města přijelo celkem čtyřadvacet souborů.

Slavnosti v České Skalici nabídly výstavu Jiřin i kulturní program

Tradiční Jiřinkové slavnosti, které se od 11. do 13. září uskutečnily v České Skalici na Náchodsku, nabídly vedle

výstavy tisíců květů jiřin také doprovodný kulturní program, například ukázky aranžování jiřin. Součástí výstavy byly také ukázky aranžování květin, připravena byla také výtvarná dílna. V sobotu i v neděli se uskutečnily v areálu koncerty, program slavností zakončilo v neděli 13. září vyhlášení vítězů ankety o nejkrásnější jiřinku výstavy, která získala titul Královna jiřinkových slavností. Tradici výstav ve městě inicioval založením spolku pěstitelů jiřinek kněz František Hadrálek. Poprvé uspořádal výstavu v roce 1837. Po požáru města v roce 1847 a úmrtí zakladatele výstav slavností v České Skalici na osmasedmdesát let ustaly.

Muzeum chystá ve Strakoncích expozici maltézského řádu

Muzeum středního Pootaví ve Strakoncích chystá novou expozici, která návštěvníkům přiblíží významnou historii maltézského řádu ve městě. Vznikne v budově někdejšího děkanství s kapitulní síní v areálu hradu, kde muzeum sídlí. Ředitelka muzea už jedná s maltézskými rytíři v Evropě o zapůjčení exponátů. Roku 1402 se stal řád maltézských rytířů (johanitů) majitelem celého strakonického hradu, ten se pak stal útočištěm a centrem řádu v Čechách po vypuzení husity z Prahy. Roku 1694 se vrátil konvent spolu s velkopřevorem do Prahy. Komunisté v roce 1950 činnost řádu potlačili, jeho působení v Čechách bylo obnoveno v roce 1990.

Na Staroměstském náměstí skončila rekonstrukce Husova pomníku

Při příležitosti 600. výročí mučednické smrti Jana Husa a zároveň ke stoletému výročí jeho dokončení se uzavřela rekonstrukce Husova pomníku na Staroměstském náměstí. Do útrob monumentálního Šalounova sousoší vložili zástupci Prahy, Tábora a Husince pamětní plakety, listiny i ukázky denního tisku pro ty, kdo do pomníku vstoupí v budoucnosti. Pamětní schránka byla zapečetěna cínem a uložena k základnímu kameni v první etáži podzemních chodeb. Restaurátoři pak definitivně uzavřeli vchod do podzemí a zasypali jej zeminou.

Pomník Jana Husa od Ladislava Šalouna je patrně největším a nejznámějším pomníkem známého církevního reformátora. Plány na opravu pomníku začaly vznikat v roce 2007, pak se postupně dělaly průzkumné práce a samotná rekonstrukce začala v roce 2013. Památník potřeboval opravu, protože šrouby mezi jednotlivými díly odlitek korofovaly, byly na hranici životnosti, a hrozilo tak, že se od sebe začnou vzdalovat. Většinu z 8 000 železných šroubů nahradily nerezové. Celý pomník také restaurátoři zbavili nečistot.

Madeleine Albrightová odhalila v Terezíně pamětní desku své rodině

Bývalá americká ministryně zahraničních věcí Madeleine Albrightová v kolumbáriu v Terezíně odhalila pamětní desku své rodině. Terezínem, kde nacisté zřídili za druhé světové války židovské ghetto, prošlo šestadvacet členů rodiny Albrightové. Bývalou diplomatku českého původu doprovázela rodina. Osmasedmdesátiletá Albrightová navštívila Letohrad na Orlickoústecku, rodiště svého otce Josefa

Korbela. V obřadní síni Památníku Terezín vzpomínali u desky, na které je nápis: „Na památku našich rodičů Josefa a Anny Korbelových a všech jejich příbuzných, kteří byli deportováni do ghetta Terezín, trpěli a zahynuli.“ Bývalá americká ministryně zahraničí otiskla v roce 2012 v terezínských galeriích dlaň, z otisku se pak tvořil odlitek. „Nechávám tady nejen svou ruku, ale i své srdce,“ řekla tehdy Madeleine Albrightová. Vyslovila také přání, aby byla vytvořena deska, na níž by byla jména těch, kteří zemřeli.

Historici zachytí vzpomínky pamětníků z let 1938-1948

Historici zachytí na základě vzpomínek pamětníků události let 1938-1948. Jihomoravský kraj je podpoří třímilionovým grantem, který chce spustit od roku 2016. Novinářům to řekl hejtmán Michal Hašek (ČSSD). Cílem je zachytit svědectví dosud žijících pamětníků – Čechů i Němců v České republice, na jižní Moravě, v Německu i Rakousku. „Jsou to lidé, kteří mají většinou kolem devadesáti let a více. Jsem ale přesvědčený, že je pro budoucí práci historiků důležité mít tyto informace k dispozici,“ uvedl Hašek.

Papež se setkal se zástupci českých církví, připomněli si Husa

Papež František u příležitosti 600. výročí smrti Jana Husa ve Vatikánu přijal zástupce českých křesťanských církví. Ve své řeči pak znovu vyjádřil lítost nad upálením českého kněze a reformátora a vyzval k tomu, aby církev sporné otázky z minulosti řešila s novým vhledem. Audience v Apoštolském paláci trvala téměř hodinu a podle českého velvyslance ve Vatikánu Pavla Vošalíka šlo o mimořádně přátelské setkání. Kromě zástupců církví byl v české delegaci i historik Jaroslav Šebek a místopředsedkyně Senátu Miluše Horská.

V Trocnově otevřeli novou expozici Jana Žižky

V Trocnově na Českobudějovicku otevřeli novou expozici Jana Žižky. Návštěvníci uvidí 400 exponátů, o významném českém vojevůdci se dozvědí i zcela nové informace. Expozici Jihočeské muzeum vybudovalo k 600. výročí upálení Jana Husa a 590 letům od Žižkovy smrti. Na rozdíl od předchozích výstav se nová expozice pokusí postihnout Žižkův osobnostní profil, jeho charakter, vlastnosti i hodnoty, které vyznával. Při vernisáži měl premiéru nový film o Janu Žižkovi, k němuž scénář napsal historik Petr Čornej a komentář čte Viktor Preis.

V Číhošti pohřbili ostatky umučeného faráře Toufara

Několik tisíc věřících se v Číhošti zúčastnilo mše, na jejímž konci byly do země pohřbeny ostatky bývalého faráře Josefa Toufara. Toufar se symbolicky vrátil na místo svého posledního dvouletého působení, které se mu stalo osudným. Státní bezpečnost ho týráním nutila k přiznání, že v číhoštském kostele v prosinci 1949 zinscenoval zázračný pohyb kříže na oltáři. Josef Toufar zemřel ve vězení 25. února 1950, bylo mu sedmačtyřicet let. Zprávu o jeho

úmrtí dostala rodina až po čtyřech letech. Královéhradecké biskupství v současnosti připravuje podklady pro blažohřešení Toufara.

Farář Josef Toufar

Zemřel Theobald Czernin

Ve věku devětatřiceti let zemřel Theobald Czernin, jeden z příslušníků české šlechty, který neemigroval a celý život prožil ve vlasti. Theobaldu Czerninovi bylo za komunistického režimu odepřeno veškeré studium. Svoji početnou rodinu živil jako řidič nákladáku, později sanitky. Po roce 1989 se vrátil do Dymokur a hospodařil na navráceném majetku. Byl synem Rudolfa Czernina, který byl jedním ze signatářů prohlášení věrnosti české a moravské šlechty českému národu, jímž se šlechtici v září 1939 postavili proti nacistické okupaci.

Theobald Czernin

Pod Pražským hradem byla odhalena busta Mitterranda

V zahradách pod Pražským hradem byla odhalena busta bývalého francouzského prezidenta François Mitterranda. Jejím autorem je český sochař žijící ve Francii Jan Zelenka. Bustu nechala vytvořit Jazzová sekce. Mitterrand se jako první západoevropská hlava státu sešel v roce 1988

s československými disidenty. Podle svého předsedy Karla Srpa tak Jazzová sekce chtěla uctít památku politika, jenž se významně podílel na změnách ve východní Evropě na konci minulého století.

Na znojenském vinobraní se letos představí přes 30 vinařství

Na Znojenském historickém vinobraní představí o druhém zářijovém víkendů svá vína a burčák minimálně čtyřiatřicet moravských vinařů. Víno a řemeslná umění se budou stejně jako loni nabízet ve 370 stáncích. V rámci akce své brány otevře aspoň jedenáct mázhausů, tedy nádvoří historických budov, která běžně nejsou dostupná. Kulturní program bude na deseti scénách, vystoupí například skupiny Chinaski, Xindl X nebo Pavel Šporcl. Součástí akce bude také téměř pětisethlavý historický průvod krále Jana Lucemburského městem. Letošní novinkou bude „poznávání vína všemi smysly“, kdy zájemci absolvují pod dohledem viceprezidenta Asociace sommeliérů ČR Iva Dvořáka poznávací a vědomostní test. Odměnou jim může být výhra lístků na další ročník festivalu. Další novinkou bude možnost ochutnávky rakouských vín.

Do Mikulova došli chorvatští poutníci, připomněli tak minulost

Do Mikulova na Břeclavsku došli během závěrečného dne festivalu Národy Podyjí Chorvati v krojích a na koňských spřeženích. Zakončili tak více než 1 000 kilometrů dlouhou a tři týdny trvající cestu z Bosny na jižní Moravu. Jde o připomínku odchodu zhruba 200 000 lidí, kteří prchali z původní vlasti v 16. století před Turky do dnešního Rakouska, Maďarska, na Slovensko a na Moravu. Mladí Chorvaté se vydali po trase, po níž odešli před 500 lety jejich předci. Na jihu Moravy Chorvaté našli řadu zpustlých obcí, které znovu kolonizovali a usadili se na drnholeckém a valtickém panství. Šlo například o obce Jevišovka, Nový Přerov, Dobré Pole, Hlohovec, Charvátská Nová Ves a Poštorná. Zatímco komunity v sousedních zemích jsou dodnes aktivní, moravští Chorvaté, někdy řečení Charváti, se museli ze svých domovů po roce 1948 na nátlak komunistického režimu vystěhovat a byli rozptýleni po střední a severní Moravě.

V Havlíčkově Brodě se konala Letní žurnalistická škola

Česko-polské vztahy byly hlavním tématem letošního 11. ročníku Letní žurnalistické školy Karla Havlíčka Borovského, který se konal v Havlíčkově Brodě. Mladí lidé se týden věnovali médiím, ale také historii a kultuře střední Evropy. V šesti skupinách se vzdělávali v různých druzích médií. Součástí školy byly také přednášky českých i zahraničních mediálních odborníků. Kromě Čechů se žurnalistické školy účastní také mladí lidé z Polska, Ukrajiny, Slovenska, Rakouska a Německa.

Hrad Loket zpřístupnil opravené prostory

Hrad Loket zpřístupnil opravené prostory severního paláce. Prostory, které kdysi obývali Šlikové, lidé tak viděli poprvé. Letos hrad rozšířil také expozici útrpného práva,

otevřel vyhlídku na jižní baště a pokračuje také stěhování a popisování takzvaných loketských sbírek. Uvedla to vedoucí loketských průvodců Naděžda Kolářiková. Do rekonstrukce rotundy hrad investoval 4,5 milionu korun. Hrad Loket má otevřeno celoročně, v letní sezóně nově od 9:00 do 18:30. Je nejnavštěvovanějším památkovým objektem v Karlovarském kraji, v minulém roce ho navštívilo více než 100 000 lidí.

V Mikulově skončila oprava kaplí Svatého kopečku

V Mikulově skončila po šesti letech rekonstrukce sedmnácti kaplí na Svatém kopečku, které tvoří nejstarší křížovou cestu na Moravě. Jsou v majetku katolické církve. Radnice si tyto zchátralé objekty pronajala a postupně kapličky ze 17. a 18. století zrekonstruovala. Práce stály 20 milionů korun, řekl starosta Rostislav Košťál (ODS). Nově Svatým kopečkem provede turistu naučná stezka s jedenácti panely. Svatý kopeček vytváří společně se zámkem dominantu Mikulova, který patří k historickým a turisticky velmi oblíbeným městům na jižní Moravě.

Becherovka vyrobila první košer várku

První várku 20 000 lahví košer Becherovky-original začala stáčet karlovarská likérka Jan Becher – Karlovarská Becherovka (JBKB). Certifikovaný likér zamíří zejména do Izraele. JBKB jej chce ale nabízet i na dalších trzích, v Rusku nebo USA, kde je také silné zastoupení židovské komunity, řekl výrobní ředitel JBKB Vladimír Darebník. Samotné certifikaci předcházelo pečlivě prověření celého výrobního procesu rabínem. V Česku vyrábí košer potraviny z větších firem například výrobce destilátu Rudolf Jelínek nebo výrobce konzervovaných potravin Hamé.

Táňa Kovaříková šila šaty pro britskou hraběnku Sofii

Britská hraběnka Sophie si na švédskou královskou svatbu oblékla šaty přední české návrhářky Táni Kovaříkové. Večerní šifonové šaty v barvě holubičí šedi ušité na míru dostala darem přímo od ní při své nedávné návštěvě Prahy. Hraběnka z Wessexu přijela v květnu do Prahy, mimo jiné předávala v Černínském paláci vítězům z České republiky Mezinárodní cenu vévody z Edinburghu (DofE). Ta se udílí v rámci programu neformálního vzdělávání pro mládež, který založil manžel britské královny Alžběty II. princ Philip, vévoda z Edinburghu.

Euro: Nejlepší restaurací je La Degustation Bohême Bourgeoise

Nejlepší českou restaurací je pražská La Degustation Bohême Bourgeoise s šéfkuchařem Oldřichem Sahajdákem. V devátém vydání ročenky Top restaurace týdeníku *Euro* získala jako jediná z posuzovaných absolutní hodnocení od nezávislé poroty. V královské kategorii fine dining se za La Degustation umístila Grand Cru se šéfkuchařem Punčochářem. Vítězství v kategorii evropská kuchyně si odnáší restaurant Story z pražských Petřín. Nejlepším podnikem mimo českou metropoli je brněnská Simplé. Kategorii svě-

tové kuchyně ovládla zavedená restaurace Angličana Paula Daye Sansho. Loni byla nejlepší restaurací vyhlášena pražská Le Terroir šéfkuchaře Jana Punčocháře.

Lidický růžový sad získal prestižní cenu

Lidický růžový sad získal prestižní cenu Award of Garden Excellence pro výjimečné sady. Tuto cenu uděluje organizace World Federation of Rose Societies. Zařadil se tak mezi padesátku světově výjimečných sadů, a to nejen z hlediska vizuálního, ale i historického a vzdělávacího. Růžový sad přátelství a míru v Lidicích je největším sadem růží v ČR, zabírá plochu přes tři a půl hektaru. Roste v něm 24 000 keřů růží 240 odrůd. Kromě růží je v sadu pietní místo s plastikami měst vypálených za druhé světové války a sousoší nazvané *Mír*, jehož autorem je sochař Karel Hladík. Růžový sad v Lidicích byl na podnět britského spolku s názvem Lidice budou žít založen v roce 1955. Růže do něj věnovala řada států.

V Karlových Varech odhalili na festivalu Lavičku Václava Havla

Lavičku Václava Havla odhalili v Karlových Varech při příležitosti 50. mezinárodního filmového festivalu. Vzpomínkové místo v podobě dvou křesel a stolku, kterým prochází lípa, vzniklo v parku před Císařskými lázněmi. Spolu s primátorem Petrem Kulhánkem (KOA) jej odhalila bývalá manželka prvního českého prezidenta Dagmar Havlová, ministr kultury Daniel Herman (KDU-ČSL) a ředitelka Knihovny Václava Havla Marta Smolíková. Lavička Václava Havla v Karlových Varech je podle Marty Smolíkové devátá na světě. Ta první byla umístěna ve Washingtonu. Koncept je dílem architekta Bořka Šípka a křesla spojená stolem, jímž prorůstá česká lípa, je už na několika místech v Česku i v dalších zemích.

V Novém Městě na Moravě odhalili bronzovou sochu Jana Husa

V Novém Městě na Moravě odhalili bronzovou sochu mistra Jana Husa odlitou podle modelu, který vytvořil místní rodák Jan Štursa. Slavnost v zahradě evangelického kostela provázela koncert a inscenace *Jan zvaný Hus*. Slavnostním odhalením sochy zároveň vyvrcholil Rok Jana Štursy. Od narození jednoho ze zakladatelů moderního českého sochařství Jana Štursy uplynulo letos v květnu 135 let, v jeho rodném městě mohou turisté vidět sedm jeho děl.

Ve 12 letech má mobil 90 procent dětí

Děti dostávají svůj první mobilní telefon nejčastěji mezi osmým a desátým rokem. Ve dvanácti letech už má telefon 90 % školáků. Naopak mezi sedmiletými a mladšími dětmi má vlastní mobil jen každý osmý. Vyplývá to z průzkumu agentury NMS market Research pro společnost Sazka Mobil mezi Čechy do 19 let. Jen jedno procento teenagerů stále využívá svůj první telefon a čtyři procenta mají teprve druhý model mobilního telefonu. Téměř dvě pětiny mladistvých naopak vyzkoušely pět a více různých modelů telefonů. Denní penzum času stráveného na telefonu se velmi liší. Zatímco 39 % respondentů na mobilu denně trá-

ví zhruba do 60 minut, pětina se pohybuje v rozmezí 61 až 180 minut a 18 % aktivně stráví s telefonem i více než 180 minut za den. Celkem 41 % dotazovaných již využilo mobil k ukončení vztahu se svým partnerem.

Purkrabství čeká oprava

O rekonstrukci areálu ležícího nedaleko Starých zámeckých schodů a Svatováclavské vinice hovoří Správa pražského hradu již několik let. Nejvyšší purkrabí Pražského hradu projde v příštích dvou letech největší rekonstrukcí za posledních padesát let. Poté, co z areálu zmizela funkcionalistická stavba Domu československých dětí, mají vznik-

nout na místě prostory pro výstavy, kavárna, dětský koutek a multifunkční prostor pro děti. Cílem proměny je zvelebit prostor, kolem něhož v sezóně procházejí tisíce turistů.

Purkrabství ležící v těsné blízkosti oblíbené Zlaté uličky bylo sídlem vysokého královského úředníka, který v čase panovníkovy nepřítomnosti řídil zemi. Součástí areálu je Černá věž, kde byli v minulosti vězněni dlužníci a násilníci, na nádvoří před ní byl popraven pověstný Dalibor z Kozojed, po kterém získala své jméno jiná z hradních věží. Právě tento dvůr bude nyní opraven, stejně jako samotná Černá věž a domy stojící v její blízkosti: vlastní budova purkrabství, Malý Lobkovický palác a dům U Zeleného ořechu.

ZÁŘÍ & ŘÍJEN

Září

V první polovině září nastupuje tzv. mariánské léto a po něm ludmilsko-matoušské léto. Teprve v poslední dekádě září nastupuje známé babí léto, které zasahuje až do poloviny či poslední dekády měsíce října. Září je devátý měsíc roku. Podle římského kalendáře to byl měsíc sedmý, proto byl nazván „september“; toto označení proniklo do většiny evropských jazyků. České slovo září se v lidovém podvědomí spojuje se slovem záře (zářít). Ve skutečnosti však pochází od slova „zaříjen“ neboli malý říjen, popř. spojení „za řuje“ (za říje) a souvisí tedy s dobou podzimní říje jelenů, která už může koncem měsíce začínat.

(mk)

Pranostiky na září

Co srpen nedovařil, září nedosmaží.

Začátek tohoto měsíce přináší lidem i hovadu zlé páry a mlhy.

V září mnoho požárů bývá, proto se obloha rdívá.

Teplé září – dobře se ovoci i vínu daří.

Na dešti v září rolníku moc nezáleží.

Záříjový déšť polím potrava, záříjové spršky pro víno otrava.

Záříjová slota – hrstka deště, fůra bláta.

Po hojných deštích v září osení zimní se podaří.

Bouřky v druhé polovině září přinášejí mnoho větrů.

Ozve-li se v září hrom, bude v zimě zavát každý strom.

Bouřka v září – sních v prosinci.

Teplé září – říjen se mračí.

Září víno vaří a co nedovaří, říjen dopeče.

Touží-li září po rose, bude v říjnu bláta po ose.

Jaké počasí v září, tak se i v březnu vydaří.

Babí léto – léto na odchodě.

Divoké husy na odletu – konec i babímu létu.

Divoké husy svačinu odnášejí a zimu přinášejí.

Když čečetek nevidati, hotov se na tuhou zimu.

Pěkné růže v zahradách věští pěkný podzimek a pozdní zimu.

Září jezdí na strakaté kobyle.

Podzim jezdí na strakaté kobyle.

Podzimek bohatý na mlhu věští v zimě mnoho sněhu.

(mk)

Říjen

Český název měsíce října je odvozen od jelení řuje, říje (souvisí se slovem řvátí). V tomto měsíci pokračuje podzimní sklizeň a v českých zemích se tradičně slaví posvícení. Posvícení je vzpomínková slavnost posvěcení kostela. Na rozdíl od poutě, kterou se připomíná světec, kterému je kostel zasvěcen. Posvícení se slaví ve výroční den posvěcení kostela. Obvyklými atributy posvícení jsou posvícenské koláče, místní speciality, taneční zábavy a průvody s maskami. V některých oblastech při této slavnosti figurují i zvířata jako beran, houser, kačer nebo kohout. Traduje se, že první posvícení slavil při svěcení chrámu v Jeruzalémě král Šalamoun. Vzhledem k nejednotnosti oslav posvícení a tudíž nepracovních dnů v rámci císařství nařídil císař Josef II. roku 1786 slavit posvícení třetí říjnovou nedělí po svátku svatého Havla; odtud se odvozuje také často používaný termín Havelské posvícení. V nové době v obcích, kde není známé datum posvěcení kostela, se drží dále tzv. císařského posvícení, jinak přešli k oslavám na den známého data. V některých lokalitách se termín posvícení směřuje s termínem poutě. Říjen je desátý měsíc roku. Podle starého římského kalendáře, ve kterém rok začínal březnem, to byl měsíc osmý – „october“; odtud proniklo jeho jméno do většiny evropských jazyků.

(mk)

Pranostiky na říjen

Září víno vaří, říjen mačká hrozen.

Září víno vaří, říjen víno pijem.

Po teplém září, zle se říjen tváří.

Čím déle u nás vlaštovky v říjnu prodlévají, tím déle pěkné a jasné dny potrvají.

Teplý říjen – studený listopad.

Je-li říjen velmi zelený, bude zato leden hodně studený.

Mlhy v říjnu – sněhy v zimě.

V říjnu mráz a větry – leden, únor teplý.

Mrazy v říjnu – hezky v lednu.

Krásný říjen – studený leden.

Sněží-li brzy v říjnu, bude měkká zima.

Čím dříve listí opadne, tím úrodnější příští rok.

Když se táhnou ptáci blízko k stavení, bude tuhá zima.

Když v říjnu blýská, zima plíská.

(mk)

Jak dál s českou korunou?

Vypadá to jako nekonečný příběh – když v listopadu 2013 prudce oslabil Česká národní banka korunu vůči euru, spekulovalo se, že opatření potrvá zhruba rok či rok a půl. Nemá zde smysl opakovat základní argumenty, které tehdy centrální bankéři používali. Především mělo oslabení na úroveň 27 korun za euro nebo ještě níže zabránit deflaci a přispět k rozvoji české ekonomiky, zejména její exportně zaměřené části. Navíc opatření banka prezentovala jako ochranu českých podnikatelů před kolísáním kurzu. Česká národní banka dala hned zpočátku jednoznačně najevo, že svůj závazek myslí naprosto vážně a také dosud neměla závažné potíže s jeho udržením. Česká ekonomika se mezitím vzpamatovala a roste v poslední době velmi rychlým tempem. Zdálo by se tedy, že hospodářství již nepotřebuje doping v podobě uměle oslabované měny a bylo by namístě zvažovat mechanismy exitu. Mnozí ekonomové přitom upozorňují, že koruna je ve stávající situaci poměrně výrazně podhodnocena a reálný kurz odpovídá zhruba 24,50-25 korunám za euro. Ale Česká národní banka nejenže s žádným rychlým exitem nepočítá, ale stále se snaží konec regulace kurzu oddálit.

V průběhu léta centrální bankéři naznačili, že by závazek měl platit i celý příští rok a poněkud překvapivě zvažují možnost i ještě většího oslabení koruny či případně zavedení záporných úrokových sazeb. Argumentují stále hrozbou deflace. Jestliže totiž výkonnost ekonomiky ve srovnání s rokem 2013 stoupla skutečně razantně, o inflaci se to říct nedá. V tomto ohledu oslabení kurzu k žádnému úspěchu nevedlo, což je nepochybně dáno i tím, že deflace nebo stagnace cen zasáhla prakticky celou Evropskou unii. Přitom Česká národní banka dává najevo, že hodlá stůj co stůj dosáhnout inflačního cíle ve výši 2 %. Tento přístup ovšem kritizuje čím dál víc odborníků, kteří upozorňují na problematičnost podobných snah bez ohledu na reálný vývoj v Evropě. Navíc jim vadí, že fixace je stanovena vůči euru a nebere v úvahu neustálé oslabování kurzu eura vůči americkému dolaru i britské libře.

Kriticky se vyjadřují i k některým negativním účinkům regulace kurzu na strukturu průmyslu v České republice. Čím déle bude podle nich Česká národní banka uměle udržovat kurz nad hranicí 27 korun za euro, o to lze předpokládat větší obtíže při exitu. Varováním se v tomto ohledu jeví švýcarský frank, který byl rovněž centrální bankou podhodnocen vůči euru. Po skončení regulace na počátku roku jeho cena prudce stoupla, což vedlo k závažným hospodářským problémům. V průběhu července se hranice 27 korun za euro dostala pod značný tlak a Česká národní banka musela poprvé od roku 2013 přímo intervenovat na trhu – nakoupila eura za zhruba 15-20 miliard korun, ale dosáhla oslabení pouze v řádu haléřů. Většina analytiků ale předpokládá, že Česká národní banka bez větších problémů hranici 27 korun uhájí minimálně do druhé poloviny příštího roku.

Tedy však dojde k výměně značné části bankovní rady a nynější prezident Miloš Zeman již opakovaně prohlásil, že nebude jejím členem jmenovat nikoho, kdo by mechanismus umělého oslabování koruny podporoval. Společně se sociálnědemokratickými předsedy obou komor parlamentu Janem Hamáčkem a Milanem Štěchem vy-

zval Českou národní banku k ukončení intervencí. Na druhou stranu však stávající kurz podporuje vlivný ministr financí a šéf hnutí ANO Andrej Babiš – ten je totiž zároveň majitelem obřího zemědělsko-potravinářského komplexu Agrofert a vyhovuje mu co nejslabší koruna, která komplikuje odbyt produktů jeho zahraniční konkurence. Přitom právě A. Babiš má v současnosti velmi dobré vztahy s prezidentem M. Zemanem, takže nelze vyloučit, že se mu podaří jeho nechuť k umělému oslabování české koruny zmírnit.

Pokud se tak stane, mohla by regulace přežít i mandát stávajícího guvernéra České národní banky Miroslava Singra, velkého stoupence intervencí. Zdálo by se, že kouzla s korunou prováděná Českou národní bankou posílí v České republice podporu přijetí eura jako měny. Ale realita vypadá opačně, což je dáno především vývojem v Řecku. Vůči euru znatelně ochladla i politická elita. Týká se to nejenom představitelů hnutí ANO, kteří většinou po euru nikdy netoužili, ale i politiků ze sociální demokracie. Přitom právě sociální demokraté se obecně vždy profilovali jako výrazně proevropská strana. A běžné voliče odrazuje od eura také právě stávající kurz. Přijetí eura sice podporuje Miloš Zeman, ale to samozřejmě nestačí. Takže můžeme předpokládat, že při cestě do České republiky si budete muset měnit peníze i v následujících letech, minimálně do roku 2020, ale nejspíš i později.

(MaFr)

ČR jako mírumilovná země

Z bulvárních zpráv by se občas mohlo zdát, že Česká republika je země plná nebezpečí a násilí. Tzv. Global Peace Index vydávaný každoročně od roku 2008 organizací Institute for Economics and Peace však ukazuje podstatně odlišný obraz. Světový index míru se řídí řadou faktorů. Jde například o vnitřní a vnější bezpečnost země, politickou stabilitu, dodržování lidských práv, potenciál teroristických činů či pravděpodobnost násilných demonstrací. Sleduje ovšem také míru kriminality a zejména násilnou trestnou činnost. Světový index míru se sleduje u celkem 162 zemí a hlavně má určit pravděpodobnost, s jakou se člověk setká v příslušném státu s projevy násilí nebo mu sám bude vystaven. Asi nijak nepřekvapí, že poslední místa obsazují státy jako Sýrie, Afghánistán, Irák, Somálsko, Jižní Súdán nebo Středoafrická republika. To, že Rusko obsadilo neličotivou 152. příčku a Ukrajina 150. asi rovněž nezpůsobí žádný šok stejně jako nevalná 94. pozice USA.

Nejvyšší příčky žebříčku Global Peace Index drží evropské státy, a to včetně Rakouska. To získalo pomyslný bronz za Islandem a Dánskem. Jen těsně za touto trojicí skončil nejlepší reprezentant jiného kontinentu než Evropy – Nový Zéland. Následuje spořádané Švýcarsko a další skandinávská země Finsko. Další tři země zase reprezentují mimoevropský svět – Kanada, Japonsko a Austrálie. A do první desítky, byť až na desáté místo, se propracovala právě Česká republika, která tak dokázala překonat státy jako Švédsko (13.), Německo (16.) či Norsko (17.). Za sebou nechala i další bývalé státy východního bloku jako např. Slovensko (23.), Maďarsko (22.) nebo Polsko (19.). Úspěch hodlá Česká republika využít především při propagaci v cestovním ruchu, právě v boji proti stereotypům, lícícím zejména

Prahu jako místo nebezpečí, hříchu a násilí. Statistiky naopak dokládají, že Česká republika patří mezi nejbezpečnější destinace na světě. Samozřejmě nepoctiví taxikáři a podobné nepříjemnosti se v hodnocení bezpečnosti a mírumilovnosti země neprojeví. Ale i v této otázce se snad situace postupně zlepší. V každém případě již nyní míří do České republiky stále více turistů a jejich počet stoupá již druhý rok.

(MaFr)

Erste Group se opět daří

Zatímco v prvním pololetí loňského roku skončila rakouská skupina Erste Group, do níž patří i největší český finanční ústav – Česká spořitelna, s mohutnou ztrátou ve výši 930 milionů eur, letos už se svým hospodařením za stejné období dostala do černých čísel. Vykázala zisk 487 milionů eur, a to především díky výrazně lepším výsledkům ve dvou dosud silně problémových regionech, tedy Rumunsku a Maďarsku. V posledně uváděné zemi sice zůstala i nadále ve ztrátě, ale její rozsah se již výrazně snížil, k čemuž přispělo i snížení bankovní daně v této zemi. Nadále ovšem patří mezi neúspěšnější části celé skupiny právě Česká spořitelna. Té ovšem mírně zisk oproti roku 2014 klesl, což je však podle odborníků dáno započítáním povinného příspěvku do tzv. rezolučního fondu, z nějž mají být kryty případné ztráty českých bank. Jednalo se přitom o nemalou sumu ve výši 444 milionu korun. Nicméně Česká spořitelna dokázala v prvním pololetí letošního roku navýšit počet poskytnutých spotřebitelských úvěrů o plných deset procent a objem poskytnutých hypoték vzrostl dokonce o plnou třetinu. Česká dcera Erste tak plně těží ze zotavujícího se českého hospodářství a s ním spojenému růstu ochoty občanů si půjčovat. Nicméně i ona se musí vyrovnávat s dlouhodobým trendem poklesu výnosu z bankovních poplatků a s mimořádně nízkými úrokovými sazbami. Problémy jí způsobují i rozsáhlé investice do státních dluhopisů, které mají v současné době prakticky nulové výnosy. Na druhé straně tak ale banka výrazně snižuje své riziko. Jestliže na pražské burze loni patřily akcie Erste k těm, na nichž se prodávalo nejvíce, letos se situace zcela obrátila a jejich hodnota stoupla od počátku roku o plných 43 %, což z nich dělá nejvýkonnější titul celé burzy. I vyhlídky skupiny a její české dcery zůstávají celkově velmi pozitivní, hodně však bude samozřejmě záležet na celkovém vývoji hospodářství, zda stávající růst většiny ekonomik ve střední a východní Evropě bude i nadále pokračovat.

(MaFr)

Král českých vod dále posiluje

Českému trhu s minerálními vodami naprosto jednoznačně panuje společnost Karlovarské minerální vody (KMV), která drží v tomto segmentu podíl přesahující 45 procent. Zároveň se jedná o dvojku mezi dodavateli nealkoholických nápojů v České republice – překonat ji dokázal jen celosvětový gigant Coca-Cola. V České republice ovládá především proslulou značku Mattoni a silnou pozici drží také v Rakousku (například značka Waldquelle) nebo na Slovensku. Nedávno zahájila firma vlastněná italským ma-

jitelem expanzi i do Maďarska a usiluje o dominanci v celé Střední Evropě. V akvizicích pokračuje ovšem i v České republice, když odkoupila většinový podíl ve společnosti Hanácká kyselka sídlící v Horních Moštěnicích. KMV už v minulosti držely třicetiprocentní podíl v Hanácké kyselce, nyní však přikoupily zbylou většinu od italské likérky Molinari. Do nově získané značky hodlá přitom KMV značně investovat, protože si od ní slibuje značné exportní možnosti. Hanácká kyselka patří v České republice k důležitým hráčům na trhu, když vyprodukovala zhruba padesát milionů litrů a utržila zhruba 190 milionů korun.

Další rozpínání společnosti KMV v České republice bude v následujících letech narážet na antimonopolní úřad, protože její pozice je už skutečně výrazně dominantní a jejím jediným konkurentem na trhu s minerálními vodami zůstává už pouze společnost Karlovarská Korunní, s níž vede KMV poměrně často nejrůznější spory, především o jednotlivé značky, ale i o způsobech vedení reklamních kampaní. Dalšími menšími značkami jsou např. Poděbradka nebo Ondrášovka. I když česká vláda na počátku června schválila zdvojnásobení poplatku za využití přírodních zdrojů minerálních vod, zůstává tento segment trhu v České republice hospodářsky velmi zajímavý. Lze očekávat, že horko a sucho, které o letošních prázdninách trápily Českou republiku, odbyt minerálních vod ještě výrazně zvýší. Zatímco výrobci piva si stěžují, že v podobných horkách naopak Češi v posledních letech konzumaci piva raději omezují, u minerálních vod hrozba opilosti nehrozí.

Větší konkurencí se mohla producentům minerálních vod stát obyčejná voda z kohoutku, ale tu patrně poměrně významným způsobem poškodily některé havárie na jaře a v létě letošního roku, které nejenom zpochybnily její kvalitu, ale dokonce její zdravotní nezávadnost. Patrně největší ohlasu v celostátních médiích se dočkala havárie v části Prahy 6, kde do vodovodního řadu na sklonku května a na počátku června pronikla znečištěná odpadní voda ze zapomenutého a zanedbaného ramena kanalizace. Mnoho lidí po pití kontaminované vody onemocnělo a řada místních restaurací musela zavřít, nebo výrazně omezit svůj provoz. To vše se stalo v době, kdy se již pomalu aktivistům dařilo prosadit podávání kohoutkové vody v řadě podniků, což by asi KMV i ostatní producenti poměrně znatelně poznali na svých tržbách. I když šlo skutečně o lokální havárii, řada lidí přestala vodě z vodovodu důvěřovat a raději sáhla po balených vodách. Statistická čísla spotřeby za léto zatím nejsou známá, ale je jasné, že nějak lidé zvýšenou potřebu vody museli nějak krýt. Vedle výrobců minerálních vod si jistě letos budou mnout ruce i další producenti nealkoholických nápojů, ať již jde o již zmíněný koncern Coca-Cola, nebo o českou firmu Kofola, dodávající na trh především stejnojmennou tradiční limonádu, díky níž se propracovala na pozici trojky na trhu s nealkem. Ti všichni si určitě budou moci s uspokojením říct – „Léto budiž pochváleno!“

(MaFr)

Platby i za Českou televizi na internetu?

Rakousko není jedinou zemí, v níž v současnosti silně rezonuje otázka charakteru šíření televizního signálu pro-

střednictvím internetu. Podobné otázky se objevují např. i ve Velké Británii v souvislosti s veřejnoprávní BBC, procházející nyní rozsáhlou reformou. Nově však téma zvedl i generální ředitel České televize Petr Dvořák, který navrhl, aby koncesionářský příspěvek (v současnosti v České republice jde o 135 korun na domácnost měsíčně) platili i lidé, kteří dosud od něj byli osvobozeni proto, že nevlastní žádný televizní přijímač. Dvořák argumentuje právě tzv. i-vysíláním, které stále větší skupina diváků sleduje na počítačích, na tabletech nebo na chytrých telefonech. Stávající český ministr kultury Daniel Herman přitom potvrdil, že dosavadní formulace v zákoně byly překonány technologickou praxí, a je proto nutná změna. Změny by přitom podle něj měly přijít již relativně rychle, nejlépe od roku 2017.

Na druhou stranu někteří další politici navrhovaným opatřením nejsou vůbec nadšeni a dokonce část poslanců vládního tábora míří opačným směrem. Nejsilněji se to projevuje u hnutí ANO miliardáře a ministra financí Andreje Babiše. Jeho představitelé nedávno naopak vysílání České televize mimořádně silně kritizovali a dokonce si pohrávají s myšlenkou zrušit koncesionářské poplatky a navázat Českou televizi přímo na státní rozpočet. Zároveň připouštějí návrat reklamy na hlavní veřejnoprávní kanál ČT1. Jejich postoj však ovlivňují hlavně dva faktory spojené se šéfem hnutí Andrejem Babišem. Obchodní aktivity jeho firem se v nedávné minulosti ocitly v centru kritiky některých zpravodajských pořadů České televize a novináři se nezalekli ani samotné osoby mocného ministra financí. Andrej Babiš navíc kromě potravinářských firem vlastní také nemalou část médií, především celostátní deníky *Mladá fronta Dnes* a *Lidové noviny* či rozhlasovou stanici Rádio Impuls. Hovoří se i o tom, že by rád vstoupil výrazně i na televizní trh. Tato pozice mu samozřejmě dává v politickém boji značnou výhodu před soupeři, kteří podobnými možnostmi prezentace v médiích nedisponují. Česká televize se mu tedy jeví jako nebezpečný protivník, stojící v cestě jeho hegemonii v informování a ovlivňování obyvatelstva. I s ohledem na toto pozadí zbylí dva členové současné vládní koalice – sociální demokraté a lidovci – vehementní kritiku České televize odmítli a naopak zdůraznili její roli jako veřejnoprávního média, nezávislého na soukromých podnikatelích, ale i na exekutivní moci.

Nad současným návrhem na placení koncesionářského poplatku všemi však projevují značné rozpaky i někteří sociální demokraté, jimž se např. nelíbí, že by platili i lidé, kteří Českou televizi nesledují ani na internetu, a argumentují sociálními ohledy. Generální ředitel Dvořák však slibuje, že by do návrhu byly zapracovány i finanční úlevy pro lidi, kteří opravdu televizní vysílání nesledují v žádné podobě, a pro nízkopříjmové domácnosti. Nadhazuje i finský systém, kde se výše poplatku odvozuje od příjmu člověka. V každém případě chce Česká televize podle Petra Dvořáka své webové vysílání dále výrazně rozvíjet, protože podle něj jde o směr s velkým potenciálem. Dokonce uvažuje o zřízení specifického internetového kanálu. Zatím však blíže nespecifikoval, jak by tento kanál mohli sledovat například zájemci o vysílání České televize na internetu sídlící mimo hranice České republiky. Otevřená tak zůstává otázka, zda by například museli i oni hradit nějaké poplatky, aby mohli vysílání sledovat. Přitom z ohlasů samozřej-

mě Česká televize ví, že se jedná o nezanedbatelnou skupinu diváků, pro něž internetové vysílání znamená důležitou spojnicí s Českou republikou. To plně potvrzovaly např. i reakce na retro seriál *Vyprávěj*, který měl na internetu silnou skupinu diváků právě z řad zahraničních Čechů. Na druhou stranu je otázka, zda by lidé v cizině byli ochotni si služby České televize na webu předplácet. Svoji roli může sehrát i skutečnost, že se jedná o lidi sídlící v cizině pouze dočasně. Nicméně zavedení nějaké formy placení České televizi se asi v brzké době dá předpokládat. Snad to ale bude spojeno s rozšířením nabídky a také se zpřístupněním pokud možno všech vysílaných pořadů ČT bez dalších omezení.

(MaFr)

Kdy půjdou do důchodu čeští horníci?

Česká vláda se opakovaně nedokázala shodnout na návrhu ministerstva práce a sociálních věcí, aby horníci mohli odcházet do důchodu o pět let dříve než jiní zaměstnanci. To by v současnosti znamenalo, že po příslušném množství směn odpracovaných v dolech by si užívali horníci penze již od 58 let a předčasného důchodu již v necelých 55 letech. Opatření by mělo i řešit současnou krizovou situaci zejména v uhelných dolech v Ostravsko-karvinském revíru, kde se plánuje mohutné propouštění a zavírání některých dolů. Celý plán ovšem naráží na tvrdý odpor ministerstva financí vedeného Andrejem Babišem z hnutí ANO. To považuje změkčování důchodových podmínek za neoprávněné zvýhodnění určité skupiny a nebezpečný precedens, jež by se okamžitě chopily i další profese. S ministerstvem se přitom ztotožnil i vicepremiér a předseda nejmenšího koaličního uskupení – lidovců Pavel Bělobrádek, kterému se navíc stejně jako resortu financí nelíbí, že se tímto způsobem má řešit konkrétní situace, a doporučil spíše investovat do příslušného regionu.

Finančně přitom nejde o nic dramatického – podle výpočtu by náklady dosahovaly řádově několika desítek milionů korun ročně. Za zavedení dřívějších odchodů do důchodu pro horníky neaktivněji bojují pochopitelně hornické odbory. Ty poukazují nejenom na vyřešení problému s rušením dolů, ale zároveň uvádějí, že vzhledem k horšímu zdraví se řada horníků v současnosti ani důchodu nedožije. Ministerstvo práce a sociálních věcí navíc argumentuje i historickými tradicemi a připomíná, že zvýhodnění pro horníky v určité formě existovalo i v Rakousku-Uhersku. K dohodě vláda nakonec nedospěla přesto, že její jednání probíhalo v srdci severomoravské uhelné oblasti v Ostravě a s ministry za ANO a lidovci nijak nehnula ani hrozba hornických stávek. Andrej Babiš sice prohlásil, že myšlenku dřívějších odchodů horníků do důchodu podporuje, ale trvá na tom, že se na něm finančně musí podílet i majitelé dolů. To se týká především společnosti NWR (New World Resources), v níž až do jara letošního roku hrál klíčovou roli Babišův konkurent Zdeněk Bakala, mj. vlastník deníku *Hospodářské noviny* nebo vlivného týdeníku *Respekt*. Bakala však z představenstva těžební společnosti v dubnu vycouval, nadále však drží polovinu akcií CERCL Mining, která zase je nadpolovičním vlastníkem NWR. Nízké ceny uhlí a energie obecně podlomily v posledních letech rentabilitu dolů ovládaných NWR.

Do řešení problémů spojených s plánovaným mohutným propouštěním horníků se zapojili příslušní ministři financí (A. Babiš) a průmyslu a obchodu (sociální demokrat Jan Mládek), ale došlo jen k několikaletému odkladu. V současnosti je těžba nerostných surovin jedním z mála oborů, v němž setrvaly klesají platy, a nelze se proto divit, že většina horníků se dívá do budoucnosti se značnými obavami. K jejich nespokojenosti jistě přispívá i fakt, že zejména před rokem 1989 se jednalo o mimořádně výrazně preferovanou skupinu obyvatel s četnými sociálními výhodami a výrazně nadprůměrnými příjmy. To se výrazně změnilo v posledních pětadvaceti letech, přestože i nadále jde o značně rizikové povolání. Například letos v srpnu zahynuli v dole Darkov na Karvinsku tři havíři při ražbě nové chodby následkem výbuchu nashromážděného metanu. Jenže ani podobné tragédie neovlivní realitu hospodářských čísel, která dělá v současnosti z horníků v České republice poražené hospodářské subjekty. A zatím to příliš nevyvádá, že by se sociální demokracii ve spolupráci s odboráři podařilo přetlačit partnery ve vládě a přimět je, aby kývli na projekt dřívějšího odchodu horníků do důchodu. I zdánlivá ochota Andreje Babiše se zatím jeví spíše jako kličkování. Perspektiva havířů se tak jeví stále temnější a spoléhají snad jen na možnost, že snaha hnutí ANO vyhrát regionální volby v Severomoravském kraji v příštím roce A. Babiše ke změně názoru ještě přinutí.

(MaFr)

Jak se v ČR angažují rakouští podnikatelé?

Analýza poradenské společnosti Bisnode ukázala zajímavé informace o národním složení vlastníků českých firem zapsaných v Obchodním rejstříku. Samozřejmě jednoznačně dominují Češi, kteří ovládají celkem 78 % místních společností. Poté ale možná poněkud překvapivě následují Rusové, přestože počet podnikatelských subjektů, jež ovládají v ČR, klesl skoro o 10 % na stávajících 16 370 firem. S větším odstupem pak následují Slováci, jimž patří 10 260 českých firem, a na záda jim dýchají Němci s 10 020 společnostmi. Rakušanům patří s pouhými 3 710 subjekty až páté místo za Ukrajinci. Na dalších pozicích jsou pak Nizozemci, Italové, občané Velké Británie nebo USA.

Analytici však upozorňují, že zcela jinak vypadá pořadí podle podílu na základním kapitálu. Teprve v posledních letech se totiž Rusové v ČR odhodlávají k náročnějším kapitálovým projektům a investují i do jiných než drobných či dokonce fakticky spících firem. Jestliže tedy počet jimi ovládaných společností poměrně ztelně klesl o plnou desítku, došlo zároveň k zvýšení objemu jejich kapitálových podílů v českých firmách o více než třicet procent, v absolutních číslech o 2,2 miliardy korun. Přesto zůstávají s pouhými 9,6 miliardami korun na chvostu zahraničních investorů. V tomto žebříčku naopak za tuzemskými podnikateli následují Nizozemci, jejichž podíl na základním kapitálu českých firem dosahuje mimořádně vysoké částky těsně pod 230 miliardami korun (u domácích podnikatelů jde o 1323,2 miliard korun). Další pomyslnou pozici v žebříčku obsadili Němci se skoro 217 miliardami korun a neztratilo se ani Rakousko, i když jeho podíl se s uvedenými dvě-

ma zahraničními premianty dá srovnávat jen částečně. Jde totiž pouze o 89 miliard korun. Po Rakousku však následuje opět velký odstup a Slováci a Britové na dalších místech drží v českých společnostech jen necelých 38 miliard korun. Nad 10 miliard korun se vyšplhaly ještě účasti občanů USA (28,1 miliardy korun) a Itálie (10,3 miliardy korun).

I když samozřejmě rozbor na základě informací v Obchodním rejstříku je zatížen mnohými nepřesnostmi a především zohledňuje jen primární vlastnickou vazbu, ukazuje některé zajímavé souvislosti. Určitě může trochu překvapit silná angažovanost nizozemských podnikatelů. Na jedné straně je to dáno nepochybně specifickou pozicí Nizozemí z hlediska danění podnikatelských aktivit, ale odráží se v něm jistě i vcelku známá skutečnost, že právě nizozemští podnikatelé hojně nakupují v České republice nemovitosti, a to včetně například zemědělské půdy. Přesto lze považovat za překvapení, jak silné pozice si zde dokázali vydobýt, což vynikne např. ve srovnání s Itálií, kteří také poměrně hojně investují do českých nemovitostí (především městských činžovních domů). Přesto je jejich kapitálový podíl více než dvaadvacetkrát menší. Silný podíl Německa se asi dal předpokládat – odpovídá míře provázanosti českého a německého hospodářství i poměrně vysoké aktivitě německých firem v České republice. I ono třetí místo rakouského kapitálu nelze považovat za nějaký šokující výsledek a opět můžeme hovořit o relativně slušné expanzi především v oblasti středně velkých podniků ve zpracovatelském průmyslu. Naopak zřetelně méně než Němci se Rakušané v České republice podílejí na kapitálově nejnáročnějších projektech, tedy především na budování velkých společností s rozsáhlými výrobními kapacitami, zapsaných ovšem v domácím Obchodním rejstříku.

Jistě bude zajímavé sledovat, zda si svou výbornou pozici Rakousko udrží i v následujících letech, domnívám se však, že neexistuje žádný důvod, proč by mělo oslabovat svou účast na českých firmách, z nichž některé se nyní nadechují k novému růstu. Navíc situace na evropských periferiích stále zůstává v mnoha ohledech značně problematická, takže se nejeví jako racionální přesun pozornosti a investic právě tam. I když možná v některých ohledech není Česká republika takovým zlatým dolem, jakým bývala v divokých devadesátých letech, zaručuje stále rakouským podnikatelům stabilní prostředí bez dramatických výkyvů. A to jistě v dnešním neklidném světě není zrovna málo.

(MaFr)

Česká republika jako tygr?

Předběžné výsledky vývoje HDP v České republice za druhé čtvrtletí letošního roku analyticky velmi příjemně překvapily. Obecně se předpokládalo, že dojde oproti rekordnímu prvnímu čtvrtletí k poklesu a celkový výsledek zřetelně ovlivní poměrně vysoká srovnávací úroveň. Růst české ekonomiky o bezmála 4 % za první tři měsíce letošního roku považovali odborníci sice za doklad její velmi dobré kondice, ale zároveň upozorňovali, že se do výsledků promítly některé jednorázové vlivy, např. předzásobené tabákovými výrobky. Díky tomu se Česká republika stala po dlouhé době jedním z ekonomických tygrů. Pro období duben až červen se očekávalo mírné vystřízlivění, ale místo

toho poskočilo ve srovnání s předchozím kvartálem hospodářství ještě o pár desetín procenta nahoru a z České republiky se stala nejrychleji rostoucí země EU. Samozřejmě je třeba počkat, jak dopadne případná revize Českého statistického úřadu, protože jde opravdu jen o první signální čísla.

Nicméně na samotném faktu, že ekonomika v ČR šlape dlouho nevídaným tempem, nezmění případná drobná korekce vůbec nic. Pozitivně se vyvíjí i nezaměstnanost a přes slabounký vzestup v červenci, daný zejména příchodem určité skupiny čerstvých absolventů a učitelů, kteří mají pracovní smlouvy jen po dobu školního roku, zůstává na mimořádně nízké úrovni. Menší počet lidí bez práce v současnosti v Evropě vykazuje pouze Německo. Hospodářský růst České republiky v posledním období netáhne jen export a státní investice, ale také rostoucí spotřeba domácností. Ty se, jak se zdá, již otrpaly z vleklé hospodářské krize a do budoucnosti hledí se značným optimismem. Výrazně se to projevuje i na růstu maloobchodních tržeb, který je v rámci Evropské unie v současnosti prakticky unikátní. Lidé si rekordně půjčují, dobře se prodává nejen běžné zboží jako potraviny apod., ale na odbyt jdou i například automobily. Rychlého oživení se dočkal také realitní trh a tomu také odpovídá značné zrychlení bytové výstavby. Zásahu na výborných výsledcích za první pololetí má také příliv peněz z fondů Evropské unie. Jak však ekonomové upozorňují, v tomto případě se jedná o jednorázový efekt, který se v příštích letech nebude opakovat. Nicméně české hospodářství nyní vykazuje takovou kondici, že bez nějakého většího rozkolísání by mělo unést i tuto změnu, i když už čísla pravděpodobně nebudou v následujících měsících a letech tak impozantní.

Mnoha analytikům se zároveň zdá, že by se Česká republika měla zbavit ještě jednoho „dopingu pro hospodářství“, tedy uměle oslabené koruny. O tomto problému více píšeme na jiném místě, tady jen zopakujeme, že Česká národní banka změnu ve své politice dříve než v druhé polovině příštího roku razantně odmítá a vyjadřuje odhodlání držet kurz zhruba na úrovni 27 korun za jedno euro stůj co stůj. Svůj postoj přitom zdůvodňuje pokračujícím neplněním inflačního cíle. Jak však upozorňují její kritici, těžko se může inflace v ČR blížít dvěma procentům, když celá okolní Evropa zápolí s deflací a ceny pohonných hmot v posledních měsících ztlačily. V každém případě však tlak na dřívější opuštění fixace kurzu stoupl a jako nesmyslné se ukazují diskuse o možné oslabení koruny ještě níže. Na druhé straně nelze přehlédnout, že k razantní devalvaci přistoupila Čína i Kazachstán a oslabování měny se jeví nyní na světových trzích jako velká móda. Nicméně již nyní je česká koruna podle analytiků podhodnocena zhruba o 2-3 koruny na jedno euro.

Zejména pravicová opozice v souvislosti s růstem hospodářství také vyzývá vládu ke snížení schodku státního rozpočtu. Plán na příští rok počítá s deficitem ve výši 70 miliard, ministr financí Andrej Babiš však již připustil, že může ještě vzrůst. Zdůvodňuje to především dodatečnými požadavky spojenými s řešením uprchlické krize a velkým tlakem ministrů na zvýšení přidělů peněz pro jejich resorty. Navíc se projevují dopady některých sociálních opatření jako určitý růst penzí, zvýšení mezd státních zaměstnanců apod. Ministři financí se přitom zatím nedaří naplnit svůj

hlavní předvolební slib, tedy výrazně zlepšit výběr daní. Na druhé straně, pokud se bude hospodářství i nadále dařit, státní pokladna to samozřejmě pozitivně pocítí, a deficit by se tak mohl vyvíjet pozitivněji. Nicméně představa pravice o vyrovnaném rozpočtu se jeví nyní jako velmi nadsazená. Je také otázka, zda by odpovídala současným potřebám, když se stát musí vyrovnávat s dopady masivního omezení investic v předchozích letech a zároveň chce využít i prostředků z Evropské unie.

(MaFr)

Mladí Češi míří na Západ za prací?

I když se Češi ve srovnání např. s Poláky nijak zvlášť nehrnou do práce v zahraničí, tisíce jich v období letních prázdnin vyrazilo vydělat si nějaké peníze mimo Českou republiku. Podle médií a zprostředkovatelských agentur nejčastěji míří do evropských zemí, kde se hovoří anglicky, což souvisí s dominancí tohoto jazyka v českém školním systému. Řada z nich ovšem neváhá ani putovat do exotičtějších lokalit, především do USA nebo Austrálie. Jazykové školy u „protinožců“ přitom mají mezi mladými lidmi mimořádně dobrou pověst. Podle pracovníků agentury do Austrálie cestují za prací zejména mladí lidé těsně po vysoké škole, kteří touží po nových zážitcích a zkušenostech a přitom nejsou dosud pevně vázáni. Obvykle putují do velkých měst a nacházejí zde místa v restauracích apod. Jakousi módou letoška je Island. Čechy láká nádherná a přitom trochu exotická příroda, přátelská mentalita obyvatel a opět především dominance angličtiny.

Celkově v roce 2014 pracovalo v zahraničí více než 110 tisíc Čechů, což znamená oproti roku 2006 nárůst zhruba o polovinu. Výrazně se však na tomto čísle podílejí sezónní pracovníci, kteří bývají zaměstnáni jako kuchaři, číšníci, recepční, pokojské nebo také jako animátoři či organizátoři hotelových dětských klubů. V oblíbě zůstává také pozice au-pair. Poměrně mnoho Čechů vyjíždí i na sezónní zemědělské práce, to však již bývá často fyzicky velice náročná brigáda.

I když neanglofonní země jsou z hlediska atraktivity pro Čechy až v pozadí, pochopitelně přicházejí i sem – koneckonců Rakousko je to dobrým příkladem. Především do zemědělství, ale i do hotelů a restaurací směřují Češi, co hledají uplatnění např. ve Španělsku nebo Itálii. Vzhledem k vývoji nezaměstnanosti však nelze očekávat, že by proud Čechů směřujících do ciziny nějak výrazněji mohutněl. V mnoha profesích sice mohou očekávat řádově lepší ocenění práce, což se jenom prohloubilo po umělém oslabení české koruny, na straně druhé se však musejí vyrovnávat s mnoha složitými problémy. Navíc většina ekonomů počítá s tím, že by reálné mzdy mohly v příštím roce v průměru výrazně vzrůst, když ty nominální by za téměř nulové inflace stouply o pět procent. To už by asi mnoho Čechů opět radši rádo zůstalo „za pecí“.

(MaFr)

Minimální mzda v ČR dál poroste

O výši a podobě minimální mzdy se vedou v České republice dlouholeté spory. Zatímco sociální demokraté společně s odbory usilují o její pokud možno maximální výši

a argumentují slovy, že práce se lidem musí vyplatit, pravicoví politici ve spolupráci s podnikateli se snaží minimální mzdu pokud možno úplně zrušit a odkazují i na zkušenosti z Rakouska. Přitom prohlašují, že minimální mzda ve skutečnosti ohrožuje zaměstnanost těch nejméně a škodí hospodářství. Zatímco sociálnědemokratické kabinetů na konci devadesátých let a v prvních letech 21. století minimální mzdu každoročně zvyšovaly, pravicové vlády vedené Občanskou demokratickou stranou její výši absolutně zmrazily. Po změnách vyvolaných pádem vlády v čele s občanským demokratem Petrem Nečasem v roce 2013 v České republice znovu začala minimální mzda růst, a to poměrně rychlým tempem. Přitom životní minimum zůstává na stejné úrovni, takže se tím jakákoliv práce stává podstatně atraktivnější.

Pravicová opozice varovala sice při předešlém zvyšování k 1. lednu letošního roku, že tento krok nepochybně vyvolá vzestup nezaměstnanosti, a k jejich protestům se přidávaly i organizace zaměstnavatelů a Hospodářská komora. Naopak odboráři volali ještě po výraznějších úpravách. Toto schéma zůstalo zachováno i nyní. Zaměstnavatelé sice připouštějí, že vzhledem k rostoucí ekonomice se může úroveň minimální mzdy posunout vzhůru, ale za nepochybné maximum růstu považují 500 korun. Naopak odbory deklarovaly snahu, aby minimální mzda se přibližovala průměrné. Proto také chtěli přidat nejméně vydělávajícím plných 1 000 korun. Vláda se nakonec přiklonila ke kompromisnímu návrhu sociálnědemokratické ministryně práce a sociálních věcí Michaely Marksové-Tominové, který počítá s růstem minimální mzdy o 700 korun na 9 900 korun. Ještě výrazněji si polepší lidé s invalidním důchodem, kteří jsou dosud výrazně diskriminováni – oproti minimální mzdě zdravých lidí ve výši 9 200 korun je ta jejich nižší o plných 1 200. Od počátku příštího roku by se měl rozdíl zredukovat na 700 a do budoucna patrně zmizí vůbec. S tím ovšem nejsou spokojeni někteří provozovatelé tzv. chráněných dílen a varují, že budou muset ve velkém tělesně či duševně postižené propouštět.

Podle naprosté většiny ekonomů nynější vzestup minimální mzdy české hospodářství díky růstu bez větších problémů unese a nepočítají ani s rozsáhlejším růstem nezaměstnanosti. Na druhé straně vládou udávané náklady na vyšší mzdy ve výši 1,6 miliardy považují za podhodnocené a pro příští roky vyzývají k opatrnosti. Pravicová opozice také namítá, že růst minimální mzdy povede k prohloubení nivelizace mezd zejména u nižších příjmových kategorií. Nicméně je na tomto místě třeba uvést, že z 22 členských států, kde je zaveden institut minimální mzdy, je Česká republika až na 19., respektive 18. (podle kupní síly) místě a zaostává i např. za Polskem, Chorvatskem i Slovenskem. A ani plánované zvýšení na tom moc nezmění.

(MaFr)

Nezaměstnanost v červnu klesla na 6,2 %, přibývá volných míst

Nezaměstnanost v Česku v červnu klesla meziměsíčně o dvě desetiny procentního bodu na 6,2 procenta. Bez práce bylo 451 395 lidí, což je nejméně od dubna 2009. Naopak volných pracovních míst bylo nejvíce od prosince 2008, zaměstnavatelé jich v červnu nabízeli prostřed-

nictvím pracovních úřadů 96 983. Na jedno volné místo tak v průměru připadlo 4,7 uchazeče, uvedl Úřad práce ČR. Zveřejněný pokles nezaměstnanosti se shoduje s odhady analytiků. „Situaci na pracovním trhu ovlivňuje především zotavující se ekonomika a pozvolný hospodářský růst. Zaměstnavatelé nám hlásí nárůst zakázek ve výrobě, službách a hlavně ve stavebnictví. V plném proudu jsou také sezónní práce,“ uvedla Kateřina Sadílková, která byla pověřena řízením Úřadu práce. Podle Úřadu práce měli zaměstnavatelé v červnu největší zájem o pomocné pracovníky ve výrobě, kováře, nástrojáře, řidiče nákladních automobilů, autobusů a tramvají, montážní dělníky, pracovníky v oblasti ochrany a ostrahy či obsluhu pojízdných zařízení. V rámci okresů zůstala nejnižší nezaměstnanost v Praze-východ, kde činila 2,8 procenta. Následuje Prachaticko s 3,1 % a okres Rychnov nad Kněžnou s 3,3 procenta. Naopak nejvyšší nezaměstnanost vykazuje Mostecko, a to 11,9 procenta. Hranici 11 % překročila míra nezaměstnanosti ještě v okresech Karviná a Ústí nad Labem. Nezaměstnanost v Praze v červnu opět klesla, a to o 0,1 procentního bodu na 4,5 procenta. Ve srovnání krajů má Praha nadále nejnižší nezaměstnanost, a to společně s Plzeňským krajem. Nejvyšší podíl lidí bez práce zůstal v Ústeckém kraji, ale i tam klesl, a to na 9,4 procenta. Mezi Pražany hledajícími práci bylo ke konci června 38 213 lidí ve věku 15-64 let, kteří mohli okamžitě nastoupit do zaměstnání. Na jedno volné místo připadalo v průměru 3,4 uchazeče, když celorepublikový průměr je 4,7.

Potravinářská komora: Potraviny v ČR jsou dražší než v Německu

Pod stejnou značkou se v Německu nakoupí dvě třetiny potravin levněji než v ČR, navíc jde často o kvalitnější výrobek, dokazuje další test organizovaný Potravinářskou komorou ČR. Cenový rozdíl byl podle komory i větší než třetina hodnoty. V průměru se potraviny nakoupí v ČR skoro o čtvrtinu dražší než u západních sousedů. Komora testovala dvacet produktů. Potravinářská komora ČR se dlouhodobě snaží dokázat, že české obchodní řetězce mají vysoké marže a stojí za vyšší cenou výrobků. Naopak nadnárodní výrobci argumentují tím, že se snaží optimalizovat cenu pro klienta a že se snaží zohlednit regionální chutě konzumentů. Obchodníci zase tvrdí, že případné „horší“ složení preferují zákazníci kvůli nižší ceně.

Průzkum: Průměrná výše kapesného středoškoláků je 654 Kč měsíčně

Průměrná výše kapesného českých středoškoláků je 654 korun měsíčně. Nejvyšší kapesné svým potomkům ve věku 15-19 let platí rodiče v hlavním městě – 976 korun. Ve městech nad 100 000 obyvatel dávají rodiče svým potomkům průměrně 698 korun za měsíc, v obcích od 5 000 do 20 000 obyvatel 597 korun. Vyplývá to z průzkumu agentury STEM/MARK pro mobilní peněženku Napka.cz. Kapesné podle výsledku průzkumu z největší části připadne na jídlo a posezení s přáteli. Šedesát procent rodičů uvedlo, že kapesné dávají svým dětem pravidelně, a to nejčastěji jednou měsíčně.

VĚDA A TECHNIKA

Ostrava má 14. nejvýkonnější počítač v Evropě

Superpočítač Salomon je čtyřicátým nejvýkonnějším superpočítačem na světě. Vyplývá to z prestižního žebříčku TOP500 nejvýkonnějších superpočítačů světa, který je vyhlašován dvakrát ročně. Počítač byl v březnu tohoto roku dodán společností Silicon Graphics International Corp. „Česká republika se stala superpočítačovou velmocí,“ okomentoval výsledek rektor Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava Ivo Vondrák. „Superpočítač Salomon je čtrnáctý nejvýkonnější v Evropě. Vědecká komunita v ČR tímto získala špičkový vědecký nástroj a věřím, že ve středně a dlouhodobém horizontu z něj bude profitovat nejen vědecká komunita, ale i průmysl a česká ekonomika,“ řekl ředitel Národního superpočítačového centra IT4Innovations Martin Palkovič.

Vědci v Brně zkoumají význam stromů pro městské mikroklima

Vědci z Mendelovy univerzity využijí Otevřenou zahradu brněnské ekologické Nadace Partnerství k tomu, aby zjistili, jaký dopad mají stromy a případně střechy pokryté trávou, známé ze severovýchodních zemí, na městské mikroklima. V zahradě již odborníci nainstalovali speciální měřicí zařízení. Výsledky svého výzkumu zveřejní na internetu již v říjnu.

Desítky milionů na výzkum získají chemik Hocek a genetik Pravenec

Jeden z nejvýznamnějších českých vědeckých grantů – Akademickou premií – dostanou chemik Michal Hocek a genetik Michal Pravenec. Oba mezinárodně uznávaní vědci se věnují výzkumu, který v budoucnu přispěje k léčbě nemocí. Finanční premií jim udělí Akademie věd ČR. Každý z vědců bude díky tomu moct šest let čerpat až třicet milionů korun na výzkum. Peníze jim pomohou vytvořit kvalitní podmínky pro jejich vědecké týmy a zároveň se udržet v silné zahraniční konkurenci.

Na ČVUT vyvinuli inteligentní navigaci pro cyklisty

Odborníci Centra agentních technologií Fakulty elektrotechnické Českého vysokého učení technického v Praze (ČVUT) vyvinuli inteligentní aplikaci, která zjednoduší uživatelům cestování na kole po městech. Podle Cykloplánovače si každý může podle svých preferencí vybrat rychlost a náročnost zvolené trasy. Zatím je k dispozici pro 25 českých měst a Bratislavu. Po zadání začátku a konce cesty systém nabídne několik alternativ rychlé, klidné, rovinaté, nebo vyvážené cesty. Mobilní verze navíc poskytuje přesnou navigaci po jednotlivých odbočkách, takže cyklistu ve městě provede. Software je určen nejen cyklistům, ale informace o chování cyklistů poskytne i samotným městům. Pilotně byl otestován letos v květnu ve spolupráci s občan-

ským sdružením Auto*Mat a za podpory pražského magistrátu. Aplikaci si do chytrých telefonů již nainstalovala více než tisícovka uživatelů, kteří s ní v sedmnácti českých městech absolvovali dva tisíce jízd o celkové délce 20 000 kilometrů.

Nositelem letošní Purkyňovy ceny je profesor Jiří Mazánek

Letošní Cenu Jana Evangelisty Purkyně udělila Purkyňova lékařská společnost specialistovi v oboru obličejové chirurgie a emeritnímu přednostovi stomatologické kliniky 1. lékařské fakulty UK a Všeobecné fakultní nemocnice profesoru Jiřímu Mazánkovi. Profesor Mazánek byl průkopníkem řady postupů, zejména v problematice laserové onkologie. Dlouhá léta vedl největší stomatologickou kliniku v ČR a působil jako proděkan 1. lékařské fakulty UK. Je autorem klíčových učebnic a dalších učebních textů.

Ve věku 85 let zemřel zakladatel SOS vesniček Jiří Dunovský

Ve věku pětadesáti zemřel doyen české pediatrie a duchovní otec SOS dětských vesniček profesor Jiří Dunovský. Uznávaný dětský lékař a vědec stál v minulosti také za vznikem výzkumné laboratoře sociální pediatrie, Společnosti sociální pediatrie v ČR a dalších institucí na pomoc ohroženým dětem. V roce 1992 Dunovský například spoluzakládal a poté vedl pražské Dětské krizové centrum, jež vzniklo jako první zařízení v ČR orientované na problematiku syndromu týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí. Čestný člen rady domácích i mezinárodních vědeckých institucí a někdejší předseda Sdružení přátel SOS dětských vesniček v ČR publikoval více než 250 odborných prací a knih v oboru pediatrie a sociální pediatrie.

Zemřel profesor národního hospodářství a mecenáš Kruliš-Randa

Ve věku devětaosmdesáti let zemřel počátkem června profesor národního hospodářství a mecenáš Jan Kruliš-Randa. Kruliš-Randa pocházel ze slavného rodu, jeho pradědečky byli vynálezce obloukové lampy František Křižík a rytíř Antonín Randa, uznávaný profesor občanského práva a děkan právnické fakulty. Represe po roce 1948 ho donutily k odchodu do exilu, podařilo se mu uprchnout přes Šumavu do Bavorska. V zahraničí získal stipendium a vystudoval v Curychu národní hospodářství. Při studiích založil studentský exilový spolek boje proti komunismu. V padesátých letech přesídlil do USA a pracoval tam pro americké koncerny. V roce 1963 se vrátil do Švýcarska, kde se oženil s Rosemarie Spühlerovou, dcerou významného politika Willyho Spühlera, který v roce 1968 zastával funkci švýcarského prezidenta. Díky tomuto politikovi Švýcarsko v srpnu 1968 bezprostředně po okupaci Československa odsoudilo tento akt jako agresi a otevřelo své hranice deseti tisícům československých uprchlíků. V roce 2011 Jana Kruliš-Randu český prezident vyznamenal medailí Za zásluhy.

Historik se zaměřením na rudolfínské období

Josef Janáček (9. 10. 1925 – 20. 10. 1994) – historik, pedagog, který zpopularizoval dějiny českého středověku. V letech 1945-1949 absolvoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy. Souběžně studoval i Státní archivní školu v Praze, kterou dokončil v roce 1948. Po studii pracoval jako archivář v Archivu hl. města Prahy a od roku 1956 jako vědecký pracovník v Historickém ústavu ČSAV. K jeho nejvýznamnějším pracím patří monografie věnované Rudolfovi II. (*Rudolf II. a jeho doba*), Albrechtu z Valdštejna (*Valdštejn a jeho doba*) a českým dějinám první poloviny 16. století (*České dějiny: Doba předbělohorská*).

Josef Božek, vynálezce parního automobilu

Josef Božek

Josef Božek, vynálezce a průkopník české techniky, mechanik, hodinář, vynálezce parního automobilu a konstruktér první parní lodě na Vltavě se narodil 28. února 1782 v Bičovicích ve Slezsku. Pocházel z české mlynářské rodiny. Své technické nadání projevil už na gymnáziu v Těšíně, kde prý sestrojil na čtyřicet důmyslných mechanismů a modelů, z nichž se některé dodnes zachovaly. Vyšší technické vzdělání získával nejprve v Brně, kde studoval v letech 1803 a 1804 matematiku a mechaniku. Následně se vydal pěšky do Prahy, na cestu dostavíkem neměl peníze, celý jeho majetek představoval doporučující dopis a osm grošů. V Praze se živil opravami hodin a drobných strojů, krátce studoval filozofii na univerzitě a působil jako vychovatel v rodině hraběte Clam-Martiniče. Tam uviděl jeho modely ředitel pražského Stavovského polytechnického institutu Gerstner, nabídl mu zaměstnání mechanika a tak získal pro tuto školu vynikajícího všestranného pracovníka. Tam se také Božek v letech 1806-1808 podílel na neúspěšné stavbě Gerstnerova parního stroje, prvního parního stroje v tehdejší Rakousku.

Když v roce 1810 přivezl hrabě Buquoy pro pražskou polytechniku rozebraný Wattův parní stroj o výkonu 12 kW, Božek stroj sestavil a uvedl do chodu. Později sám postavil vlastní fungující model parního stroje o výkonu cca 1/20 k a začal se zabývat myšlenkou postavit silniční samohybný vůz poháněný parním strojem. Tato myšlenka nebyla nová. První takový stroj na kolovém podvozku sestrojil francouzský inženýr Cugnot. Funkční prototyp jeho automobilu vyjel poprvé 23. října 1769. Dosahoval rychlosti až 4,5 km/hod., ale pára stačila jen na dvanáct minut jízdy. V dalším roce postavil vynálezce vylepšený model, při zkušební jízdě se ukázalo, že jezdí dobře rovně, ale nezvládá zatáčení, a tak jeho parní vůz projel zdí. Je to první známá automobilová nehoda. Stroj z roku 1770 je dodnes zachován. Angličan Trevithick byl úspěšnější, v roce 1801

sestrojil parou poháněný povoz a již za dva roky jezdily v Londýně parní taxíky. Údajně v roce 1814 dokonce jezdil mezi Londýnem a Birminghamem parní autobus. Roku 1830 jezdilo po Anglii již šestadvacet parních automobilů a mezi Londýnem a Paddingtonem fungovala pravidelná doprava těmito vozy.

Proti novému způsobu dopravy však brzy protestovali hlavně majitelé dostavníkových koncesí a občané, kterým vadil velký hluk parních automobilů. Vznikaly různé zákony a nařízení proti silniční dopravě. Podle anglického zákona „Locomotive Act“ z roku 1865 musel před vozem jít pěšky člověk s červeným praporem a upozorňovat jezdce a kočí na nebezpečí. Vozidla měla omezenou rychlost – v osadách nejvýše 3 km/hod., na volné trati 6 km/hod. S rozvojem železnice zájem o silniční parní vozy, které jí na tehdejších cestách nemohly konkurovat rychlostí a komfortem, opadl. Různé parní, většinou nákladní automobily byly přesto vyráběny až do třicátých let 20. století. Prosadily se především v Anglii, ale i u nás jezdily v Praze ve dvacátých letech minulého století popelářské parní vozy Škoda Sentinel.

Božek pro svůj parovůz navrhl stroj, který mohl zhotovit s omezenými finančními i materiálovými prostředky a s dostupnými nástroji. Při návrhu stroje se několikrát střetl s Gerstnerem, který měl odlišné názory na řešení a jako nadřízený, často ke škodě věci, je vyžadoval. Problémem byla vlastní konstrukce vozu, umístění parního stroje na něm a převod hnací síly na kola. Parní stroje se tehdy používaly hlavně k čerpání vody v dolech a u nich nevadilo, že při každém zdvihu docházelo v úvratích ke krátkému přerušování pohybu. Pro samohybný vůz byl nezbytný trvalý převod síly na hnací nápravu bez mrtvých poloh. Božek to vyřešil použitím dvou válců, jejichž písty působily na dvě kliky nastavené proti sobě v úhlu devadesáti stupňů. V roce 1815 dokončil výkresy a veškeré své úspory vložil do nákupu součástek a výroby kotle a parního stroje. Parní vůz se podobal kočáru s vypoštěřovanou dřevěnou korbou, zavěšenou vpředu i vzadu péry na rám s nápravami. Mezi předními koly dole pod korbou byl umístěn měděný kotel a oba válce. Vůz se ovládal říditky. Dne 22. srpna 1815 požádal zemské prezídium o povolení veřejné produkce v pražské Stromovce. A za měsíc, 23. září 1815, se v Královské oboře rozjel jeho „umělý vůz parní“. Předvádění parovozu se zúčastnila především vysoká šlechta, zástupci úřadů, novináři, učenci, důstojníci i široká veřejnost. Někteří si do vozu sedli a jízdy se zúčastnila i hraběnka Kaunicová. Vystoupení mělo takový úspěch, že je Božek příští neděli opakoval.

Prostředky vydělané při předvádění vozu pomohly vynálezci realizovat i loď poháněnou parou. Jízdu se zdokonaleným strojem zopakoval na témže místě znovu 1. června 1817, kdy vedle parovozu předváděl na jednom vltavském rameni u Stromovky i „loď parní“. Úspěšnou exhibici zkazila náhlá průtrž mračen a v nastalém zmatku někdo odvezl pokladnu s vybraným vstupným. Pro Božka to znamenalo velkou ztrátu, protože se stavbou parovozu i parolodi značně zadlužil. Musel rozprodat celý svůj majetek a nakonec v depresi a zoufalství svůj parní vůz rozbil a k experimentům s parním strojem v dopravě se už nikdy nevrátil.

Založil podnik „Strojírny Božek a synové“ a zabýval se v něm hlavně konstrukcí a stavbou čerpacích strojů pro vodárny. Pro koněspřežnou dráhu z Českých Budějovic do Lince, první železnici na evropské pevnině, navrhl a vyrobil železniční vozy. Sestrojoval i velmi zdařilé protězy. Zvláště vynikl v hodinářství. Tomuto řemeslu se vyučil u pražského hodináře Heinricha ještě před nástupem do zaměstnání na polytechnice a brzy se v něm prosadil. Stavěl přenosné, interiérové i věžní hodiny, postavil např. věžní hodiny pro karlínskou Invalidovnu a svého času největší věžní hodinový stroj na Bílé věži v Hradci Králové. Jeho specialitou byly přesné chronometry a astronomické hodiny, sestrojil mimo jiné i samonatahovací náramkové hodinky. Pro potřeby výuky na polytechnice zhotovil soubor modelů hodinových kroků nejprogresivnějších systémů a jeho přesné kyvadlové hodiny pro hvězdárnu pražského Klementina z roku 1812 sloužily v Astronomickém ústavu v Praze až do roku 1984. Dnes jsou ve sbírkách muzea.

Josef Božek zemřel v Praze 21. října 1835. Oba jeho synové, František (1809-1886) a Romuald (1814-1899), pokračovali v jeho činnosti. František především jako hodinář a jemný mechanik převzal po něm i funkci mechanika Polytechniky. Romuald konstruoval a stavěl dopravní prostředky, časoměrné a lékařské přístroje, ale i hudební ná-

stroje a po otcově smrti vedl strojírnu. V roce 1864 se významně podílel na přestavbě pražského orloje. Oba bratři byli stejně jako jejich otec vynikající technici, ale slabí obchodníci, a tak jejich firma v roce 1855 zkrachovala.

Replika Božkova parovožu

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Agrosalón Země živitelka

42. ročník mezinárodního agrosalónu Země živitelka začal 27. srpna Dnem českých pekařů a cukrářů. Slavnostního zahájení se zúčastnil prezident republiky Miloš Zeman i další političtí představitelé z Česka i zahraničí. Na programu Země živitelky byly semináře týkající se rozvoje venkova, perspektiv českého potravinářství nebo moderních technologií v zemědělství. V rámci odborných diskusí se hovořilo i o situaci v mlékárenském průmyslu nebo výsledcích žní. Oproti minulým letům, kdy žně v průběhu Země živitelky ještě probíhaly, letos už bude většina obilovin sklizena. O aktuální situaci v zemědělství se hovořilo i na tiskové konferenci, kde organizátoři letošního programu agrosalónu představili. Náměstek ministra zemědělství Jindřich Šmajstrla uvedl: „Na rozdíl od loňského roku ale letos bohužel chybí voda, která se bude zejména projevat ve sklizni těch následných plodin, jako je kukuřice silážní i zrnová, problém bude pravděpodobně s výnosem cukrovky, máme signály, že problém je u pěstitelů chmele... To jsou ty stinné stránky života zemědělců.“ A žním, tedy spíše jejich zakončení, byl věnován i třetí den Země živitelky, proběhly Národní dožínky. Další dny pak patřily myslivosti, českému venkovu nebo zdraví. Na akci každoročně míří diváci z řad odborné veřejnosti i laiků.

Počet obyvatel ČR v 1. čtvrtletí klesl vlivem přirozeného úbytku

Počet obyvatel Česka v letošním prvním čtvrtletí klesl o 500, na konci března tak v republice žilo 10 537 800 lidí. Důvodem byl přirozený úbytek, více lidí zemřelo, než se

narodilo. Úbytek obyvatel nezastavila ani migrace. Do země se sice přistěhovalo více lidí, než se odstěhovalo, celkový výsledek ale nedorovnal pokles obyvatel přirozeným způsobem. Vyplývalo to z údajů Českého statistického úřadu. V prvních třech měsících roku přišlo v ČR na svět 26 300 dětí, tedy stejně jako před rokem. Počet zemřelých se meziročně zvýšil o 4 500 na 31 200. Loni byl ale počet zemřelých výjimečně nízký, upozornili v této souvislosti statistici. Zahraničním stěhováním se počet obyvatel Česka zvýšil o 4 500, proti loňskému prvnímu čtvrtletí je to ale o 2 900 méně. Do Česka se přistěhovalo ze zahraničí od ledna do konce března 10 800 lidí, přičemž mezi nimi převažovali Slováci, Ukrajinci a Rusové. Naopak 6 300 lidí ze země odešlo, nejčastěji to byli Češi, Ukrajinci, Rusové a Vietnamci.

Úmrtnost novorozenců i matek při porodu v ČR dlouhodobě klesá

Úmrtnost novorozenců v ČR klesla v letech 2000-2013 z 2,1 na 1,2 promile a je jedna z nejnižších v zemích OECD. Klesá i úmrtnost žen, které umírají v souvislosti s těhotenstvím, porodem a šestineděním. Je to méně než deset případů na 10 000 narozených dětí, řekl novinářům ministr zdravotnictví Svatopluk Němeček (ČSSD). Za negativní označil to, že průměrný věk prvorodiček se od počátku devadesátých let zvýšil o téměř šest let, a to na zhruba osmadvacet let. „Ročně se v ČR narodí při zhruba 105 000 porodů až 107 000 dětí. Kvalita péče o matku a dítě je velmi vysoká a dále se zlepšuje. Česko patří v tomto ohledu mezi nejvyspělejší zdravotnické systémy světa,“ řekl ministr.

V Česku pečují o lidi s demencí hlavně rodiny

Péče o lidi s demencí poskytovaná rodinou stojí měsíčně od 40 000 do 60 000 korun, pečující rodinní příslušníci jí tráví přes 300 hodin za měsíc. Zdravotních a sociálních terénních služeb lidé příliš nevyužívají, těchto služeb je málo a jsou finančně náročné. ČTK to řekla ředitelka gerontocentra v Praze 8 a místopředsedkyně Alzheimer Europe docentka Iva Holmerová. Na světě je 47 milionů lidí s demencí, v roce 2050 jich bude 130 milionů. V Česku je 140 000 až 150 000 lidí s demencí, do roku 2050 se jejich počet zdvojnásobí. Nástup nemoci se posouvá do stále mladšího věku.

Na Šumavě začali revitalizovat další rašeliniště a mokřady

Šumavský národní park začal revitalizovat Žlebský a Jedlový potok s okolními mokřady a rašeliniště na Zhůřském potoce. Práce potvrzují do listopadu a náklady na ně činí téměř 11 milionů korun. Na Šumavě za posledních patnáct let revitalizovali skoro 600 hektarů rašelinišť. Projekt záchrany rašelinišť a mokřad začal v roce 1999. Národní park Šumava počítá pro příští léta s revitalizací ve Filipohuťském polesí, na Ptačí slati nebo Uhlíkovském potoce ve Vltavském luhu.

Na Slánské hoře na Kladensku je nová horolezecká stezka

Po Slánské hoře na Kladensku vede nová horolezecká stezka, při jejímž zdolávání se lidé zajistí ocelovým lanem, které je podél ní nataženo. Je dlouhá zhruba 70 metrů. Město ji získalo za symbolickou částku od sponzora. Město chce novou stezkou nabídnout svým obyvatelům novou netradiční možnost sportovního vyžití a přilákat sportovně zaměřené turisty. Slánská hora je přírodní památkou. Někteří lidé zřízení cesty kritizovali, obávali se, že to poškodí přírodu, konkrétně chráněné rostliny tařice skalní. Podle místostarosty byla trasa volena s ohledem na ochranu přírody a byla předem konzultována s úřady. Přístup na stezku je na vlastní nebezpečí.

Lidé mají v centru Brna další místo, kam mohou za přírodou

Lidé mají v centru Brna další místo, kam mohou za přírodou. První návštěvníky po letech přivítala Boromejská zahrada v Údolní ulici. V zahradě se budou konat letní příměstské tábory, výukové programy pro děti i dospělé nebo bylinkové dílny. Už dnes zahrada slouží lidem, kteří si na pronajatých vyvýšených záhoncích pěstují ovoce, zeleninu i květiny. Novinářům to řekli zástupci Nadace Partnerství, která se o zahradu stará. Boromejky v Údolní působily od roku 1864 do roku 1950. Provozovaly zde mateřskou školu, ubytování pro studenty a staraly se o staré lidi. U kláštera byly rozsáhlé zahrady, které sloužily k odpočinku i k pěstování ovoce, zeleniny a k chovu drobného zvířectva. „Tyto zahrady nám byly vráceny v rámci církevních restitucí. Jsme rády, že se jejich obnovy ujala Nadace Partnerství. Podporujeme jejich záměr otevřít zahrady veřej-

nosti a využívat je k vzdělávacím aktivitám,“ řekla generální představená Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského Bohuslava Marie Kubačáková.

Čápům se letos v Česku daří dobře, mláďat bude ale asi méně než loni

Čápům bílým se podle ornitologů letos v Česku daří dobře. Přestože bude podle předběžného monitoringu počet vyvedených mláďat nižší než loni, nezopakuje se tragická situace z roku 2013, kdy deště a chlad zabily většinu mláďat. Ani velká vedra nestihla čápy podle odborníků ovlivnit. Začala v době, kdy už většina mláďat létá, a tak si mohou najít potravu tam, kde jí je ještě dostatek – na čerstvě posekaných polích. „Hnízd je zhruba stejně jako loni, takže přes 800,“ řekl ředitel České společnosti ornitologické Zdeněk Vermouzek. Horké počasí podle ornitologů čápům nevádí. Hnízdí obvykle i kolem Středozemního moře, takže jsou na vysoké teploty přizpůsobeni. Dospělí jedinci ochraňují mláďata před deštěm i sluncem svými křídly. Větším pak nosí vodu ve voleti na pití i na zchlazení.

Ochranáři navrhnou novou dopravní značku Pozor los!

Ochranáři ze společnosti Česká krajina navrhli ministerstvu dopravy, aby zavedlo novou dopravní značku Pozor los! Návrh představili na tiskové konferenci a poslali na ministerstvo. „Měla by upozornit řidiče na výskyt těchto velkých zvířat, protože jejich střety s automobily jsou velmi nebezpečné,“ řekl ředitel České krajiny Dalibor Dostál. Právě dopravní nehody představují jednu z hlavních příčin úhynu losů v České republice. V Česku jich přitom žijí pouhé dvě desítky.

Ředitel České krajiny Dalibor Dostál s návrhem nové značky

Ochránci přírody našli v Beskydech vzácnou užovku stromovou

Vzácnou užovku stromovou našli ochránci přírody v Beskydech u Horní Bečvy na Vsetínsku, had byl ale mrtvý. Tento v Česku největší a nejvzácnější had byl přitom v tuzemsku pozorován zatím jen ve třech izolovaných oblastech, v Podyjí, Poohří a Bílých Karpatech, sdělila zástupkyně Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Karolína Šulová. „Je to doslova senzace. Musíme nyní nález ověřit a potvrdit, zda a kde všude u nás v Beskydech tyto krásné užovky žijí.“

Vyskytují se totiž obvykle v teplejších místech, Horní Bečva však leží v nadmořské výšce 650 metrů. Nález je proto velmi neobvyklý," uvedl František Šulgan z regionálního pracoviště správy chráněné krajinné oblasti Beskydy.

Nová expozice v Moravském krasu představuje vznik a vývoj jeskyní

Speleologové vybudovali v turistickém centru u jeskyně Výpustek v Chráněné krajinné oblasti Moravský kras na Blanskoku expozici přibližující vznik a vývoj jeskyní. Příchozí v ní najdou kosti zvířat, pro která byly jeskyně v době ledové útočištěm, výstava také představuje geologii krasu a děti si v ní mohou zahrát na jeskyňáře. Jeskyně byla za komunismu i se svým okolím přísně střeženým vojenským areálem. V podzemí totiž armáda vybudovala protiatomový kryt, z něhož mělo velení řídit vojenské operace v případě války. Kryt je nyní turistickou atrakcí. Jeskyně je pro veřejnost otevřena od roku 2008, kdy se stala jednou ze čtrnácti veřejnosti zpřístupněných jeskyní v České republice.

Průzkum: Zimu kvůli varroáze nepřežila pětina včelstev

Letošní zimu v Česku nepřežila zhruba pětina včelstev a úhyn byl výrazně vyšší než v předchozím roce. Hlavní příčinou citelného úbytku včelstev bylo onemocnění varroáza. Vyplývá to z šetření mezinárodní asociace COLOSS, jehož tuzemskou část měli na starost odborníci z Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s Pracovní společností nástavkových včelařů CZ. V Česku dotazník vyplnilo 977 včelařů.

Ekologické neštěstí

Na začátku června vylovili rybáři z Volanského potoka na Šumavě stovky uhynulých pstruhů a dalších druhů ryb. Dlouhé sucho bylo vystřídáno deštěm, který nezvládly pojmut čistírnou odpadních vod. Taková byla příčina úhynu ryb z Volanského potoka. Ryby uhynuly kvůli nedostatku kyslíku a nadměrnému zákalu vody. Za úhyn pstruhů na Šumavě žádný trest nepadne. Nyní se ve Volarech pracuje na zlepšení situace.

Tlumačovský hřebčinec oslavil 90 let a připravuje velké investice

Zemský hřebčinec v Tlumačově, který patří státu, oslavil 90 let od svého vzniku. Do konce letošního roku by měl dokončit přeměnu ze státního podniku na státní příspěvkovou organizaci. Do dalších let připravuje velké investice za několik desítek milionů korun. Hlavním cílem hřebčince je zabezpečovat plemeny pro zemský chov. Momentálně je v Tlumačově 170 hřebců, a to včetně hříbat, ze kterých si hřebčinec vychovává budoucí plemeny. Hřebčinec také pečuje o genofond, rozvíjí původní plemena vyšlechtěná na našem území. Centrum má v Tlumačově pastviny a půdu v okolí – celkem 325 hektarů. Hřebčinec mívá včetně dotací ročně výnosy kolem 35 až 40 milionů korun. Loni podle Dražana vykázal ztrátu 750 000 Kč. Po přemě-

ně na příspěvkovou organizaci státu by hřebčinec měl dostávat 18 až 20 milionů korun ročně jako příspěvek na provoz a dalších pět milionů jako investiční dotaci. Podle Dražana investiční fond dosud chyběl. Podle ředitele, který je ve funkci asi rok, byly zatím v Tlumačově opraveny nejnужnější věci – kanalizace, předvadiště koní a hřibárna. V budoucnu je podle něho potřeba opravit stáje, v některých by nově místo stání měly být boxy. Oprava čeká další budovy. Inseminační centrum by mělo být rozšířeno o mražení inseminačních dávek, aby se uchoval genofond vzácných hřebců.

Lví safari ve dvorské ZOO zahájilo zkušební provoz

Unikátní lví safari, které vzniklo v areálu ZOO ve Dvoře Králové nad Labem na Trutnovsku, zahájilo zkušební provoz. Ve střeženém výběhu, jímž vede zhruba 500 metrů dlouhá cesta, po které budou lidé projíždět ve svých vozích, se volně pohybují tři lví samci. V areálu se nyní pohybuje trojice lvích samců, kteří pocházejí ze safari parku v britském Woburnu. Skupinu čtyř samic dovezenou ze ZOO v nizozemském Arnhemu museli chovatelé po konfliktu mezi zvířaty oddělit a pokusí se o další sloučení smečky. V pavilónu lvů, který vznikl v sousedství safari, jsou ještě dva berberští lvi. Náklady na vybudování lvího safari dosáhly zhruba 18 milionů korun, součástí jsou kromě bezpečnostního plotu například speciálně střežený vjezd, nový pavilón lvů či vyhlídky pro pěší, ze kterých se lze dostat přímo nad lví výběh.

Sedm vzácných opic, drilů černolících, získala ZOO ve Dvoře Králové nad Labem na Trutnovsku. Tento druh primátů je ve volné přírodě ohrožen vyhoubením, v celé Evropě jich v zoologických zahradách žije zhruba osm desítek. Drilové jsou charakterističtí úzkým nosem, sytě černou tvář a strašidelným výrazem. Svým zjevem připomíná tvář drilů masky černé Afriky či tamní kmenové kouzelníky. Samci měří zhruba 80 centimetrů a váží 30 kilogramů, samice bývají přibližně poloviční. Počet drilů, kteří žijí na poměrně malém území v hraniční oblasti Kamerunu a Nigérie a na ostrově Bioko, je odhadován na několik tisíc kusů.

Pražská ZOO je čtvrtá nejlepší na světě

Pražská zoologická zahrada je čtvrtá nejlepší na světě. Žebříček každoročně sestavuje cestovatelský server TripAdvisor na základě recenzí uživatelů. První místo letos obsadila ZOO v kalifornském San Diegu. Podle ředitele pražské zahrady Miroslava Bobka se ZOO pokusí své umístění ještě zlepšit.

ZOO v Olomouci otevřela africké safari

Olomoucká ZOO otevřela druhou část svého budovaného safari. Návštěvníci zoologické zahrady na Svatém Kopečku mohou nasednout na vláček, který je proveze vedle výběhu nosálů a vstupní branou vjedou mezi přímorožce. Cestou si vychutnají i pohled na žirafy pohybující se v nové travnaté části svého výběhu zabíhající mezi antilopy. Práci na první Euroasijské části safari zahájila ZOO Olomouc v roce 2012. Od konce července 2013 díky jejímu provozu mohou návštěvníci z projíždějího safari vláčku skuteč-

ně zblízka sledovat zubry evropské, losy evropské, jeleny sika, kozorožce kavkazské, muflony, siky vietnamské, daňky mezopotámské a kozy bezoárové. Budování na Afriku navazující Austrálie by na sebe neměla nechat dlouho čekat a konečných všech pět areálů safari respektujících zoogeografické zóny brzo poskytne ucelenější obraz přírodního života zvířat. Celý časově i rozsahově náročný projekt probíhá za provozu zoologické zahrady. Safari bude v konečné fázi zabírat téměř polovinu rozlohy celé ZOO. Zvířata postupně získávají prostor přibližující se jejich přirozenému prostředí.

Brněnská ZOO pomůže s návratem sýslů obecných do přírody

Novými obyvateli brněnské ZOO se stalo 40 sýslů obecných, které ochranáři odchytili na travnatých plochách mezinárodního letiště M. R. Štefánika v Bratislavě. ZOO pro skupinku vybudovala speciální výběh ve svém zázemí, tedy v místech, kam se návštěvníci nedostanou. Potomky sýslů čeká návrat do přírody na různých místech.

Sýslové patří ke kriticky ohroženým druhům. Kdysi byly na území Čech a Moravy jejich kolonie početné. Za komunismu se ale zintenzivnilo zemědělství, mnohé sýslí kolonie pak zanikly a sýsel se dostal až na seznam ohrožených zvířat. Nyní jsou domovem tohoto živočišného druhu především letiště. Na jihu Moravy třeba v Brně-Medlánkách a ve Vyškově.

V dvorské ZOO uhynula samice vzácného nosorožce severního bílého

V ZOO ve Dvoře Králové nad Labem uhynula samice nosorožce Nabiré, která byla jednou z posledních pěti severních bílých nosorožců na světě. Samice, které by bylo v listopadu dvaatřicet let, zemřela na následky prasklé cysty. Ředitel dvorské ZOO Přemysl Rabas uvedl, že jde o těžko popsatelnou ztrátu. „Nabiré byla nejlídnější nosorožec, kterého jsme v ZOO chovali. Nejde však jen o to, že jsme ji měli velice rádi. Její smrt je především symbolem katastrofického úbytku nosorožců v důsledku nesmyslné lidské chamtivosti. Smrt Nabiré přiblížila další zvířecí druh k úplnému vyhubení,“ uvedl Rabas. Nabiré byla posledním jedincem severního bílého nosorožce žijícím v Evropě. Tři zvířata má dvorská ZOO od roku 2009 v rezervaci v keňské Ol Pejetě, jedna samice žije v ZOO v Americe v San Diegu. Ve volné přírodě severní bílí nosorožci zřejmě již vyhynuli, poslední stopy jejich přítomnosti byly průkazně zaznamenány ve střední Africe v roce 2007.

V pražské ZOO se narodilo mládě gibona stříbrného, poprvé v Česku

V pražské zoologické zahradě se narodilo mládě gibona stříbrného a je současně prvním mládětem tohoto velmi ohroženého primáta narozeným v Česku. Rodiči jsou desetiletá samice Alangalang a stejně starý samec Flip, které Praha získala v loňském roce. Oba se o mládě zatím vzorně starají. Návštěvníci pražské ZOO mohou vzácné primáty vidět na jednom z ostrovů Vodního světa ve spodní části zahrady. V přírodě giboni stříbrní žijí na indonésckém ostrově Jáva. Na celém světě jich žije, s výjimkou volné příro-

dy, jen něco kolem šedesáti jedinců. V Česku se tento druh objevil poprvé v loňském roce.

Po třech letech se v pražské ZOO vylíhla mláďata varanů smaragdových. Dva malí varani váží po osmi gramech, včetně dlouhého chápavého ocasu měří 22 centimetrů a ve vajíčkách se vyvíjeli 162 dní. Matka mláďat je odchovaná v Praze, otec přicestoval do pražské ZOO loni ze Španělska. Varany smaragdové chová osmadvacet evropských institucí, jen dvě z nich v posledním roce hlásily odchov. V ZOO Praha se varani smaragdoví poprvé vylíhli v roce 1996 a tehdy to bylo první rozmnožení tohoto druhu v evropských zoologických zahradách.

Liberecká ZOO má poprvé mláďata pandy červené

Liberecká ZOO se chlubí dalším chovatelským úspěchem. Má dvě mláďata pandy červené. Je to poprvé od roku 2005, kdy liberecká ZOO začala tento ohrožený druh chovat. Mláďata už mohou návštěvníci ZOO vidět. Vzhledem připomíná panda červená medvídku mývala, mezi návštěvníky ZOO i proto patří k nejoblíbenějším zvířatům.

Kladrubští koně nesmí z ČR, aby se nenakazili infekční anémií

Národní hřebčín Kladruby nad Labem vyhlásil preventivní izolaci svých koní, nesmějí tak opustit Českou republiku. V okolních zemích totiž byly zaznamenány desítky případů infekční anémie koní. Opatření zřejmě potrvá do konce roku, uvedla Česká televize. Hřebčín v Kladrubech chová starokladrubské bělouše, pobočka ve Slatiňanech se specializuje na chov vraníků. Od roku 2002 je chovné stádo starokladrubských běloušů s celým komplexem hřebčína národní kulturní památkou.

Ministerstvo udělilo licenci nové krokodýlí ZOO v Praze, zatím druhé v ČR

Ministerstvo životního prostředí udělilo licenci soukromé krokodýlí ZOO, která se jako první v Praze zcela zaměří na chov těchto predátorů. Pro veřejnost je otevřena v Holešovicích. Nabízí zatím tři desítky živých kajmanů, krokodýlů i aligátorů v deseti druzích. Patří mezi ně například i kriticky ohrožený aligátor čínský nebo vzácní krokodýli kubáňští. „Všechna zvířata, která máme, pocházejí z chovů v péči člověka, jsou to tedy odchovy ze zoologických zahrad a privátních evropských chovů. Několik zvířat máme z krokodýlích farem, žádné tedy není z volné přírody,“ řekl odborný kurátor pražské krokodýlí ZOO Josef Nykodým. Například aligátory čínské před několika lety majitelé koupili od čínské státní farmy.

Koncept pražské krokodýlí ZOO je prý od konkurenční protivínské v jižních Čechách odlišný. „Přiznávám, že jsme menší a máme méně zvířat, to nemá smysl zastírat, nicméně máme individuální přístup průvodců,“ uvedl Nykodým. Do budoucna by chtěl, aby se zahrada rozšířila na dvojnásobek. Kromě moderovaného krmení krokodýlů se mohou návštěvníci podívat i na noční prohlídky s krmením a navštívit přednášky o loveckých technikách a strategiích krokodýlů. Součástí ZOO budou fotografické výstavy divoké přírody.

ARCHEOLOGIE

Archeologové v Modřanech našli tisíce let staré nádoby i kosti

Archeologové v pražských Modřanech objevili v areálu bývalého cukrovaru stovky sídlištních jam z mladší doby bronzové. V nich našli keramické předměty i kosti. „Prostor dnešního výzkumu je pravděpodobně poslední souvislá plocha nezničená předchozími lidskými aktivitami reprezentující pravěké osídlení Modřan,“ sdělil Pavel Kacl, vedoucí výzkumu z obecně prospěšné společnosti Archeo Pro. Výzkum odhalil pozůstatky zahloubených zásobních jam pro uskladnění úrody, pecí i nadzemních staveb z 13.-11. stol. př. n. l. „Zahloubené objekty se po svém zániku zaplnily zeminou, ale také sídlištním odpadem, který je dnes zdrojem informací pro poznání života našich pravěkých předků,“ uvedl Pavel Kacl. Mezi nálezy jsou především zlomky keramických nádob, zvířecích kostí, hliněných částí stěn domů nebo opracovaných kamenů, zejména drtidel na obilí. Odborníci pak našli i několik kompletních keramických nádob.

Archeologové našli na Pohansku část historické stavby i korálek

Vedoucí výzkumu Jiří Macháček z Masarykovy univerzity v Brně prohlíží kamennou podezdívku velkomoravského obydlí velmože

Archeologové objevili v areálu velkomoravského hradiště Pohansko u Břeclavi základy zděného objektu, sedm kosterních hrobů a křišťálový korálek z přelomu 9. a 10. století. Ten je největší zajímavostí letošního výzkumu, který začal v této oblasti již před šestapadesáti lety. Obdobný křišťálový korálek se našel před časem při vykopávkách pod Pražským hradem, řekl archeolog Petr Drexler. „Korálky jsou si podobné. Svědčí o tom, že centrum Velké Moravy bylo v obchodním spojení s oblastí středních Čech. Ten náš korálek patrně někdo před staletími vytrousil v předhradí Pohanska,“ uvedl Drexler. Další zajímavostí je zbytek budovy. Archeologové objevili jeho kamenné nároží vyzděné maltou. Budova v předhradí, tedy v místě před samotným opevněným centrem hradiště Pohansko, se rozkládala na asi 25 metrech čtverečních. Vědci v této lokalitě léta pátrají po základech kostela a také paláce velmože z Pohanska, který by se pod ním měl podle jejich teorií nacházet.

Přerov vybuduje v místech, kde kráčil Komenský, venkovní expozici

Přerov se chystá vybudovat venkovní expozici v lokalitě zvané Na Marku, kde archeologové objevili unikátní nálezy spjaté s osobností Jana Amose Komenského. Její součástí budou prezentace nálezů, symbolické prvky v obrysu někdejšího kostela i vyznačená historická ulička. Lokalita byla na jaře na návrh zástupců Muzea Komenského prohlášena za kulturní památku. Archeologové na místě před třemi lety objevili základy duchovního centra Jednoty bratrské, jehož součástí byl vedle modlitebny a unikátní renesanční cesty také dům se školou, v níž od roku 1614 působil Komenský.

Archeologové našli v proluce muzea v Olomouci minci z 10. století

Kolínský denár krále Oty III. z 10. století, keramiku či poutní odznak objevili archeologové během záchranného průzkumu části proluky v Denisově ulici v Olomouci. Na místě pracují čtyři měsíce, setrvávají tam do poloviny prosince. Průzkum lokality je nutným předpokladem pro podání žádosti o evropskou dotaci na projekt dostavby muzejní budovy, takzvaného Středoevropského fóra. Projekt sice v minulosti dotaci nezískal, muzeum se jej však nevzdalo. Nejatraktivnější nálezy objevili archeologové při odkrytí skalního podloží, nad kterým jsou uloženy vrstvy z 10.-11. století. „Kromě keramiky z tohoto období jsme našli i kolínský denár Oty III. z doby královské vlády před císařskou korunovaci roku 996,“ uvedl vedoucí výzkumu Richard Zatloukal. Dalším unikátním nálezem je poutní odznak ze 14. století.

Archeologové objevili v Olomouci při výzkumu zlomek mamutího klu

Archeologové objevili v Olomouci zlomek mamutího klu, jde o ojedinělý nález. Archeologický výzkum odborníci prováděli v červnu a červenci v olomoucké části Povel v Jánského ulici, kde se staví bytové domy. Průzkum zároveň v místě potvrdil stopy po osídlení z pozdní doby bronzové.

Archeologové objevili v Modřicích osadu z doby kamenné

Při vykopávkách v místech, kde se rozšíří průmyslová zóna v Modřicích na Brněnsku, archeologové objevili zbytky osady z mladší doby kamenné a také základy asi deseti domů ze starší doby železné. Výzkum ukázal, že tuto lokalitu nad soutokem řek Svratky a Bobravy využívali lidé po tisíce let. Nově nalezená osada z mladší doby kamenné patří k nejstarším nálezům v této oblasti. Byla obehnaná výkopem a palisádovým plotem, v němž byly tři brány. Uvnitř lidé bydleli v dlouhých domech, po nichž se zachovaly v zemi otvory po nosných kůlech. Mezi méně obvyklé nové nálezy patří stylizované hliněné ženské sošky, tzv. idoly, a kostěné nástroje na lov ryb.

Národní technické muzeum připomene 150 let osobních lodí v Praze

U příležitosti 150 let existence osobní lodní dopravy na Vltavě pořádá Národní technické muzeum v Praze výstavu *Umění paroplavby po řece Vltavě 1865-2015*. Expozice, která vznikla ve spolupráci s Pražskou paroplavební společností, bude pro veřejnost otevřena do 1. listopadu. „Vedle modelů parníků, vystavených dokumentů a filmových záběrů na návštěvníky čeká galerie obrazů zachycujících paroplavbu na Vltavě, díla významných autorů Jakuba Schikanedera, Bohumila Kubišty, Josefa Šímy a dalších,“ uvedl autor výstavy Nikolaj Savický. Muzeum tak vedle parníků a jejich součástí návštěvníkům výstavy nabídne malířskou galerii paroplavby na Vltavě od jejího počátku do poloviny 20. století.

Česko začalo obnovovat svůj přístav v Hamburku

Česko začalo s rekonstrukcí přístavu v Hamburku. Do oplocení Sálského a Vltavského přístavu investuje zhruba sedm milionů korun. Zároveň s tím má ve Vltavském přístavu vzniknout nová manipulační plocha pro překládání zboží. Podle mluvčího Ředitelství vodních cest Jana Bukovského jde o první fázi stavebních prací na českém území v Hamburku, kterou budou následovat masivnější akce. Od začátku roku stát v Hamburku rovněž nechal strhnout několik budov v havarijním stavu. Do obnovy území, které může Česko na základě Versailleské smlouvy využívat do roku 2028, stát za posledních patnáct let nikterak neinvestoval.

Dva týdny po Studénce: přejezdy fungují, a co dál?

Tento text vznikl v reakci na nehodu kamionu s pendolínem ve Studénce dne 22. července 2015.

Jeden nešťastně umístěný kamion stačil k tomu, aby všechna média v zemi začala rozvíjet pochybnosti o bezpečnosti železniční dopravy. Mimoděk svou troškou k hysterii přispěli i samotní členové vlády, jedoucí v týž den vlakem do Ostravy. Z bezpečnostních důvodů prý na další výjezdní zasedání, do Ústeckého kraje, už raději pojedou autem – a to přesto, že jen následující den po havárii pendolina ve Studénce zemřelo na českých silnicích deset lidí. Konečná bilance českých silnic za letošní červenec je 83 mrtvých – více než ve všech železničních nehodách dohromady od prosince 1970. Studénka ovšem není důkazem nebezpečnosti železnice; je bolestivou historickou lekcí o tom, že i ten nejlépe organizovaný systém bude vždy kriticky trpět na svá nejslabší místa. Žádné velké neštěstí v dějinách nemělo jedinou konkrétní příčinu, stejně jako smutné letní ráno ve Studénce bylo svědkem nešťastné shody celé řady faktorů. Kde se ale všechny příčiny setkávají, leží železniční přejezd. A přejezd bude opravdu bezpečný jen v jediném případě – když přestane existovat.

Železniční doprava je ve srovnání s tou silniční organizovanější, svázanější s předpisy, srovnatelněji spíše s dopravou leteckou. Tyto rozdíly vynikají nejvíc právě na místech, kde se oba dopravní módy setkávají bezprostředně. Po desetiletí vznikají nová pravidla, „psaná krví“, která mají nehodám zabránit. Jenže co s pravidly, která zůstávají ve směs na papíře a ani řidiči – tj. držitelé licence k řízení motorového vozidla – mnohdy nevládnou odpovídajícím přehledem a respektem, který by odpovídal nebezpečnosti těchto míst.

V hodinách a dnech po tragické srážce ve Studénce v celé řadě mediálních redakcí otázka vždy byla stejná: Jak učinit přejezdy bezpečnějšími? Tento dotaz je zrádnější, než by se zdálo. Nebere totiž v potaz jednu dlouhodobě skrývanou nepravdu, a sice, že dosavadní železniční koridory v ČR nejsou novostavbami, srovnatelnými s výstavbou dálnic, nýbrž pouhým důsledkem obnovy stávajících tratí. Většina z nich se navíc opravy dočkala po půldruhém století provozu a desítkách let intenzivního využívání, kombinovaného s nedostatečnou údržbou. Navýšení rychlosti na 160 km/h bylo dosaženo pouze tam, kde to šlo bez velkých bolestí. Jedním z největších kompromisů pak bylo ponechání řady úrovnových křížení dráhy s pozemními komunikacemi. Přitom již v padesátých letech minulého století byla patrná vpravdě budovatelská snaha při rekonstrukcích na vytížených tratích přejezdy odstranit všude, kde jen to bylo možné, například na trati Praha – Poříčany nebo Brno – Havlíčkův Brod.

Při stavbě koridorů byla evidentní snaha situaci řešit aspoň tam, kde se to z pohledu intenzity vzájemného provozu ukázalo jako nutné a zároveň technicky možné bez velkého odporu. Přesto řada přejezdů nakonec zůstala. Ten ve Studénce je přitom dlouhodobě sledován jako rizikový. Řešení je přitom nasnadě a znají ho všude ve světě: mosty a podjezdy. Představují logické bezkonfliktní řešení, dva vzájemně neslučitelné dopravní módy spolehlivě oddělují... jen často nejsou vítány u místních samospráv. Někde jsou příliš drahé, jinde představují výrazný zásah do území a novou prostorovou bariéru. Často přitom řeší jen silniční dopravu, zatímco pro pěší je třeba dobudovat ještě další podchody.

Společnost AŽD, fakticky výhradní dodavatel zabezpečovacího zařízení pro naše železniční přejezdy, ihned po nehodě přispěchala s připomenutím, že přejezd ve Studénce byl zástupcem nejmodernějšího přejezdového zabezpečovacího zařízení a, pokud zatím víme, fungoval bezvadně. Protože splňoval všechny předpisy, nebylo možné nic více udělat. Navíc byl jako jeden z mála vybaven i kamerou (od roku 2012!), ze které si vše můžeme prohlédnout. Tedy až se vyšetřující orgány rozhodnou záznam zveřejnit. Zpravodajské servery následně otiskly vyjádření výrobce, podle kterého české přejezdy patří ke světové špičce. Není důvod polemizovat – a zároveň není dobré zapomenout, že jediný člověk onu technickou dokonalost poškořil za necelých patnáct vteřin.

Aniž by kdokoli kritizoval práci AŽD, zůstává zde trpká pachuč, ne nepodobná té po nehodě v Moravanech. Z obrazovky staničního zabezpečovacího zařízení tehdy zmizel

celý vlak a výrobce šokované veřejnosti sděloval, že je to vlastně v pořádku. Přitom po elementárním vyjádření lítosti nad fatálními následky má v první řadě následovat otázka, jak zabránit opakování tragédie. Odkazem Moravan je úprava software systému ESA 11, díky které už snad nikdy žádný vlak z povědomí zabezpečovače jen tak nezmizí. Co by obnášela úprava přejezdu, abychom nikdy nezažili další Brodek, Mikuláš nebo Studénku?

Již víme, že kamion vjel na přejezd několik desítek vteřin po zahájení výstrahy. Řidič se vyjádřil, že po uzavření plných závor si připadal na přejezdu uvězněn. Dále byl překvapen tím, že jen několik vteřin po uzavření závor se blížil vlak – jiný a jinou rychlostí, než očekával. Svou roli zde hraje tzv. psychologická autorita uzavřených závor – řidiče nenapadlo, že je může snadno prorazit, aniž by tím způsobil svému vozidlu vážnější škodu. Koneckonců z druhé strany ty závory vypadají stejně, a právě tento pocit správně navozovat mají. Obě závory se navíc u nás obvykle zavírají současně, zatímco v Polsku je běžnější postupná sekvence, kdy se závory bránící jízdě v protisměru uzavírají s určitým zpožděním, a ponechávají tak ještě vnímavou příležitost k úniku.

Není nepředstavitelné, že by přejezd na technické úrovni 2015 – pokud už musí zůstat – byl vybaven detekcí vyklizení, např. videokamerou nebo radarem. Detekovaná překážka by v takovém případě mohla v příhodné chvíli vyvolat alarm a nouzové zastavení vlaků. Podobně jako u německého modelu ale mluvíme o výrazně větších vzdálenostech, a tudíž i předzváněcích dobách delších o desítky vteřin. Nabízí se provokativní otázka, zda takový systém při rychlostech nad 100 km/h přeci jenom nezavést – už jen proto, že neúnosně dlouhá čekání pro řidiče by vystupňovala tlak na dostavbu nadjezdů a podjezdů. Není pochyb o tom, že třeba právě AŽD by podobně řešení úspěšně a ochotně vyvinula – ale má to cenu, když se nakonec stejně dopracujeme k mimoúrovňovým křížovatkám, jen ještě o něco dráž?

„Žádné nadjezdy by nebyly nutné, kdyby řidiči dodržovali pravidla a zákon!“ zněl nejčastější argument proti změně systému těsně po událostech ze Studénky. Konstatování zcela určitě správné, a zároveň úplně bezcenné. Je to jako tvrdit, že bychom nepotřebovali policii, kdyby všichni členové společnosti ctili zákony a etické normy. Přenést veškerou odpovědnost na řidiče je velmi pohodlné, protože zdánlivě ukazuje na jedinou příčinu. Jenže lidské chování je věc komplikovaná a tak jako příslovečná příležitost dělá zloděje, tak i vhodné podmínky k nehodám přispívají.

Část hlasů by ráda věřila, že vyšší pokuty, víc trestných bodů a další postihy by dokázaly nešvar hazardování na přejezdech zcela vymýtit – zcela vážně zaznívají přesto, že v žádné jiné oblasti života toto stoprocentně neplatí. Je ale dobře, že je téma postihů otevřené k diskusi. Fakticky totiž platí, že společenská nebezpečnost ohrožení rozjetého vlaku, balancující na hraně obecného ohrožení, je nesrovnatelná např. s nezastavením před přechodem, jež podle platného sazebníku nese stejnou výši blokové pokuty (do 2 500 Kč). Třeba na Slovensku vyjde podobný kousek na 150 € (přes 4 000 Kč) a pokuta může být automaticky doručena majiteli vozu. Což nás přivádí zpět k bezpečnostním kamerám...

Monitorování rizikového přejezdu ve Studénce je technicky skutečně povedené. Co mu však chybí, je schop-

nost snímat registrační značky a rovnou pokuty rozdávat. Máloco bolí tak jako trestné body a vítr v peněžence, a pokud nějaká moderní technika dokáže bezpečnosti přejezdů pomoci, pak je to právě chladnokrevný robot, který pokutuje dnem a nocí. Odstavenému kamionu sice nezabrání, ale třeba zastaví ty, kdo kamion na přejezd přilákali.

Pokud nedávná nehoda na něco upozornila, pak také na fakt, že i ta nejvyšší pokuta nebude účinná bez povědomí. Řidič, který nebyl připraven na eventualitu uvíznutí mezi závorami, zpanikaří úplně stejně, lhostejno na tom, zda bude platit dva, nebo dvacet tisíc pokuty. Je kuriózní, že do dnešního dne v testech do autoškoly musí uchazeči o řidičské oprávnění prokazovat znalosti o převozu sypkého materiálu nebo o náležitostech mlhových světél, žádný instruktor ale nikdy nezmínil, že se závory dají snadno podjet nebo zlomit. Pokud se ministerstvo dopravy odhodlá k přísnějším sankcím, jediné dobře. Snad ale ve svém honu na kaskadéry neopomene uvést autoškoly, osvětu a prevenci do roku 2015, kdy vlaky dokážou urazit kilometr za 22,5 sekundy.

Lidský faktor je nejslabším místem našeho soužití s dopravní technikou, a jakkoli je snadné vynášet soudy v retrospektivě, realita lidské psychiky je bohužel často daleko složitější. Stejně jako pohled na lehké a křehké červenobílé břevno dokáže řidiče úplně paralyzovat a zbavit schopnosti racionálně reagovat, tak i projížďení na červenou není čirou kalkulací na straně řidiče. Zkuste si jednoduchý experiment: sledujte chvilku přechod pro chodce vybavený semaforem. Skupinka lidí disciplinovaně čeká na zelenou – až do momentu, kdy dorazí jednotlivec, jenž usoudí, že „to stihne“. Přesně v tomto momentu se najednou přidá i hrstka (statisticky asi dvě třetiny) čekajících, aniž by k tomu měli jakýkoli vysvětlitelný důvod – prokazatelně chápou význam červeného světla a nespěchají. Lidská mysl má ale silně zakořeněnou tendenci ke stádovému chování. Tak jako rozvášněný dav leckdy ztratí veškeré morální zábrany, tak i v malé skupině je jednotlivec až překvapivě snadno ochotný zcela potlačit vlastní racionální úvahu a jít s davem. Pocit bezpečí se odvozuje od pozorování, že někdo jiný si troufá. Vzniká tak mylný dojem, že když se nic nestalo jemu, nemůže se nic stát ani mně. Davový efekt má často za následek, že jednotlivec rezignuje na vlastní úsudek i instinkt jen díky pocitu, že může odpovědnost za svůj další krok delegovat na někoho jiného. Tato lidská vlastnost je extrémně nebezpečná, ale zároveň ne nepřekonatelná. Zrovna ve Studénce ale proti všem zúčastněným hrál ještě druhý faktor: mentalita.

Drahé a moderní vybavení přejezdu navozuje u řidičů falešný pocit bezpečí, či dokonce „přehnaného bezpečí“. Fatální omyl tkví v tom, že cílem zabezpečovacího zařízení přejezdu není vyhrát v soutěži kdo s koho. V našich končinách je stále patrný institut tzv. kavalírských deliktů. Jet veřejnou dopravou načerno se bere za šikovnost, když se vám to při četnosti pokut vyplatí více než si kupovat lístek. Dát si před řízením pivo je v pořádku, když vám ho nejspíš nedokážou změřit. A ušetřit minutu na přejezdu jízdou „na červenou“ je přece taky adrenalin. Ač za volantem nejsou tyto tendence tak silné jako třeba ve zmiňovaném Rusku, čeští řidiči se často a rádi zaštiťují odkazy na sílu vlastního úsudku a odhadu, kdy jsou pravidla příliš přísná a „proti zdravému rozumu“. Tuzemské vody internetu jsou plné ka-

frání na zimní pneumatiky, na rychlostní omezení, na zbařelce, které je na „otevřeném“ přejezdu nutno vytroubit. Toto vnímání ve Studénce dalo místním pocit, že čekání před přejezdem ve výstraze na frekventované trati je slabost, za kterou se platí někdy i deseti minutami čekání. Pak už stačí jen dva rychlé kroky.

Místní řidič si řekne: „Tady to znám a stíhám projet,“ a přespolní řidič si pomyslí (nikoliv vědomě): „Místní jedou, můžu taky.“ Stačí takto děsivě málo, aby dvě desítky lidských životů byly navždy změněny, a škody na majetku přesáhly cenu i toho nejluxusnějšího nadjezdu.

V záplavě návrhů na řešení zazněly ty logické i ty ne-tradiční – třeba snížení rychlosti vlaků, aby „neohrožovaly řidiče na přejezdech“. Zkušenost ale ukazuje, že skutečně účinné řešení problému existuje pouze jediné: zbavit se úrovnových křížení úplně. Je přitom s podivem, kolik lidí přímo z železniční branže tomuto tvrzení vytrvale vzdoruje. Jako kdyby mělo být zdrojem obecné potupy uznat, že modernizace v devadesátých letech byly kompromisní a nedosahovaly úrovně západní Evropy. Nehody na hlavních tazích ale nejsou otázkou ješitnosti, nýbrž připomenutím, že i ta nejmodernější železnice u nás pořád má své rezervy, které se musí řešit. „Ale kdo to zaplatí?“ ptají se zděšeně skeptici odstraňování přejezdů. Přeci jenom, silniční most nebo podjezd vyjde leckdy řádově draž než to nejluxusnější přejezdové zabezpečovací zařízení. Odpověď je ale ve skutečnosti snadná: SŽDC, potažmo SFDI. Musíme se jen přestat tvářit, že mimoúrovňová křížení jsou zbytečný luxus a začít je považovat za minimální standard. Ostatně v uplynulých deseti letech už i český správce kolejí tuto skutečnost v nových projektech zohledňuje, jen nesmí podlehnout věčnému pokušení k šetření na nesprávných místech. Když na to přijde, při výstavbě dálnic se myšlenka světelné křižovatky každému jeví jako čisté šílenství, ale u železnice na 160 km/h je takové křížení jaksí v pořádku – vždyť přeci na to existuje dopravní předpis!

Není bez zajímavosti, že zrovna v době studénecké nehody uzavíraly slovenské ŽSR zakázku na odstranění posledního úrovnového křížení na V. tranzitním koridoru Bratislava – Žilina. Čtete dobře, i v postkomunistické zemi je možné, že na 202 km dlouhém tratovém úseku po dokončení prací nezůstane jediný přejezd. Je bez debaty, že to nebylo levné. Když ale na to přijde, kilometr protihlukových zdí v Česku vyjde v průměru na 17 milionů Kč, a byt jsou často nepotřebné, nechtěné, či dokonce přímo nebezpečné, jejich rozpočtový dopad vesměs nikoho netrápí.

Nevole k odstraňování přejezdů není výsledkem racionální úvahy nebo upřímného zájmu o lepší využití veřejných financí. Je pokračováním tragického omylu, že do 160 km/h lze přejezdy tak nějak tolerovat, zatímco za touto magickou hranicí už by to opravdu nešlo; lhotejno, že žádná platná konstrukční norma (ani nejnovější a přísná TSI) nepočítá s kolizí v plné tratové rychlosti a nikdy nebude garancí bezpečného přežití posádky vlaku. Tvůrci norem i konstruktéři si velmi dobře uvědomují, že sebelepší odolnost vozidla nepřekoná zákony fyziky a že v jistých situacích zkrátka není pomoci. Stačí, aby překážka nebyla poddajná, aby dokázala vlak v kritickém místě rozřezat; aby nebyl čas zpomalit ani na těch 110 km/h (rozdíl kinetické energie oproti 140 km/h je 40 procent!), nebo aby byla jinak rozložena hmotnost... Není žádnou novín-

kou, že kolize ve vysoké rychlosti jsou extrémně rizikové bez ohledu na okolnosti. Studénka v tomto směru nepřinesla nic převratného – jen ukázala, jak snadné je všechna ta technická opatření obejít a znehodnotit.

MDCR i SŽDC slibují, že aktivně pracují na úvahách o plánech na přípravu možného odstranění těch nejrizikovějších přejezdů, zatímco stejně energicky volají po vyšších pokutách a dalším zabezpečení. Ano, i větší represe, i lepší vzdělávání, a snad i chytřejší kamery mohou pomoci; neměly by ale odvádět pozornost od jediné velké a jasné priority. Jak ostatně nakonec uznal i sám Zdeněk Chrdle, ředitel AŽD Praha, v rozhovoru pro Českou televizi: „Nejllepší je opravdu u koridorových tratí přejezdy nemít.“ A má pravdu. Dokud totiž budou existovat takto snadné příležitosti na střet rychlého těžkého rozjetého vlaku a nespolehlivého zbrklého lidského faktoru, není otázka zda, ale kdy se Studénka bude opakovat.

*Juraj Kováč (ŽelPage),
zasláno ing. Jiřím Zajíčkem*

Jak se dá zkrotit magistrála

Debaty o tom, co s „dálnicí“ brutálně protínající Prahu se vedou od jejího zprovoznění. Letos nabyly na aktuálnosti. Mnohaletá sága na pokračování, jejímž hrdinou je tunel Blanka, by mohla na podzim šťastně skončit. Pražští politici zatím optimisticky prohlašují, že bude klíčová dopravní tepna v září po všech peripetiích opravdu otevřena. Okamžitě poté se do hledáčku radních dostane další problematická stavba – Severojižní magistrála. Přetala Václavské náměstí v roce 1978 takovým způsobem, že od něj oddělila jeho přirozené završení: Národní muzeum. A krom toho oddělila od sebe hned několik čtvrtí.

Byl to drastický zásah do centra metropole. Protáhnutí dopravní tepny, která postupně vznikala od roku 1973, vrcholem „Václaváku“ narušilo koncepci ještě z doby Rakousko-Uherska, v níž s významným pražským náměstím těsně sousedily budovy Národního muzea, Státní opery a nádraží Františka Josefa (dnešní Hlavní). Současný urbanisté přitom takové řešení považují za velice nešťastné, kromě jiného proto, že rušná dopravní cesta přivádí obrovské množství aut přímo do srdce metropole, místo aby se mu snažila vyhnout. Magistrála je přitom jednou z vůbec nejvyužívanějších tras v hlavním městě, denně po ní projede až 100 tisíc automobilů. „Projíždějící auta snižují ekonomický potenciál okolí a zhoršují životní podmínky,“ je přesvědčena pražská politička Kateřina Klasnová. Vedení Národního muzea dokonce před časem usilovalo o to, aby rušná magistrála zmizela pod zemí a řidiči centrum hlavního města projížděli dalším tunelem. Náměstek primátorky Petr Dolínek nyní hovoří o nutnosti zavedení dalších dopravních opatření bezprostředně poté, co Praha definitivně ukončí letitou anabázi s Blankou. „Musíme vyhodnotit všechny varianty. Po předchůdcích nám totiž nezůstal žádný plán,“ uvedl nedávno. Projekt zklidnění magistrály je podle něj ale téměř jistý.

Historici i pamětníci se shodují v tom, že „zločinem“ doby souvisejícím se stavbou magistrály byl zejména odstřel novorenesančního železničního Denisova nádraží na Těšnově. To bylo od konce 19. století považováno za jedno z nejkrásnějších ve střední Evropě. Překáželo ale stavbě nového tahu. V roce 1972 zde naposledy zastavil vlak

a v březnu 1985 osud nádraží zpečetil výbuch 400 kilogramů trhaviny. Náprava je v tomto případě ve hvězdách, ač Společnost pro znovupostavení Denisova nádraží v Praze vznikla již v roce 1991.

Tomáš Tománek, 20. 7. 2015, Lidové noviny

Schváleno železniční spojení na pražské letišti

Ministerstvo dopravy definitivně schválilo podobu železničního spojení na pražské letišti. Trať povede z Masarykova nádraží přes Negrelliho viadukt do Stromovky a dál tunelem do Dejvic. Poté preferuje úřad mezi Dejvicemi a Veselavínem vést trať částečně v tunelu a dále do Kladna, za

zastávkou Praha – Ruzyně má být odbočka na letišti. Vybraná varianta nicméně naráží na nesouhlas vedení radnice šesté městské části, která požaduje, aby budoucí mnohem více frekventovaná trať vedla přes tuto městskou část tunelem. Tato varianta by ale byla podle ministra dopravy Třok o 3,5 miliardy korun dražší. „Chápu přitom potřeby Prahy 6 a chci jí vyjít vstříc, zároveň ale musíme obhájit ekonomickou efektivitu stavby, jinak nepůjde z evropských fondů financovat,“ řekl Třok. S prvními částmi stavby by se mohlo začít za tři roky. Trať by během dopravní špičky mohlo projet šest párů vlaků, z centra města na letišti by se měl cestující dostat do 27 minut, uvedla SŽDC.

14. 7. 2015, E15.cz – Doprava a logistika, zasláno ing. Jiřím Zajíčkem

VZPOMÍNKA

Slibnou kariéru nadějněho českého stavitele zmařil smrtelný úraz

Jan Perner

Dne 9. září 1845 se vrchní inspektor Jan Perner (7. 9. 1815 – 10. 9. 1845) vracel z Moravy v prvním voze za lokomotivou. Neustále vyhlížel oknem a prohlížel si postup dokončovacích prací na „své“ dráze. Po výjezdu vlaku z choceňského tunelu sestoupil na nejnižší stupeň schůdků vozu a pohlédl zpět, zřejmě na tunel. Tato chvíle se mu stala osudnou, vzápětí totiž narazil hlavou do sloupku vrat u vjezdu na choceňské nádraží. S otřesem mozku a těž-

kým zraněním na ruce odmítl doporučení lékaře, aby nejezdil dál, a pokračoval v cestě domů do Pardubic k rodičům. Druhého dne Jan Perner po těžkém boji o život vydechl naposled ve věku pouhých třiceti let.

Jan Perner se narodil v Bratčicích u Čáslavi v rodině mlynáře jako nejstarší ze sedmi dětí. Nastoupil na české stavovské technické učiliště, kde jej učil F. J. Gerstner, projektant první koněspřežné dráhy na evropském kontinentě. Vysokoškolská studia dokončil a poté se stal vrchnostenským hospodářským správcem na panství knížecí rodiny Trauttmansdorf-Weibergů na Jičínsku. Po krátkém intermezzu v Rusku vstoupil do státních služeb. Stal se s jedním z šesti vrchních inženýrů Státní dráhy. Například navrhoval trasování dráhy od Olomouce do Prahy, navrhoval trasu údolními Labe a Vltavy. Dohlížel na projekty Česká Třebová – Kolín, mj. zajišťoval výstavbu pražského nádraží (dnes Masarykova).

Vedle technicky zaměřené práce byl Jan Perner i společensky aktivní, sponzorsky přispěl k vydání Tylových spisů.

U příležitosti 200 let od narození Jan Pernera, prvního železničního inženýra v Čechách, který připravil a vybudoval první železnici do Prahy s napojením na Berlín, byla v letních měsících v Bratčicích u Čáslavi uspořádána vzpomínková slavnost. „Bylo tomu právě 170 let, co byla

dokončena stavba prvního nádraží v Praze (dnešní Masarykovo nádraží) a následující den byl slavnostně zahájen provoz na této železnici z Vídně přes Olomouc a Kolín do Prahy. Od tohoto nádraží současně vyprojektoval trasu železnice do Drážďan s návazností na Berlín a dále na Hamburk. O to vše se zasloužil svými schopnostmi a pracovitostí Jan Perner. S přípravou začínal již roku 1841 ve Vídni v Modenském paláci (Herrengasse 7, 1010 Wien),“ dodává ing. Jaroslav Formánek.

Jaromír Gargulák: socha Jana Pernera v České Třebové

Postrehy zo Slovenska

Západné Slovensko

Bratislava, Slovenská advokácia

JUDr. Adam Puškár, advokát

osobnosť práva, obhajca spravodlivosti, občianskych a ľudských práv a slobôd, Bratislava

Vážený pán doktor,

oslovujem Vás v mene šéfredaktorky Klubu, časopisu *Čechov a Slovákovi vo Viedni*, Ing. Helyny Baslerovej. Odozdvávam Vám pozdrav a prosím o rozhovor.

Vážený pán docent!

Výklad tematiky o Slovenskej advokácii, ktorý prezentoval v rozhovore s Vami JUDr. Lubomír Hreždovič, predseda Slovenskej advokátskej komory vo Vašom viedenskom časopise Klub, je vskutku podnetný a ojedinelý; Lubomír Hreždovič tu precízne formuluje spoločenskú funkciu Slovenskej advokácie, pričom tvorivo aplikuje hľadiská historické, teoretické, právno-praktické; usudzujem, že je to prvý príspevok tohto druhu o Slovenskej advokácii s medzinárodným rozmerom. Príspevok je poučný a ukazuje na východiská ďalšieho vývoja advokácie na Slovensku.¹

JUDr. Adam Puškár, advokát
Bratislava, 2015

Pán doktor, viem o Vás, že ste patrili na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave k výborným študentom. Čo bolo pre Vás charakteristické v prístupe k takej rozsiahlej materii ako sú vedy o štáte a práve? Mám na zreteli Vašu študijnú orientáciu a chápanie jednotlivých učebných predmetov.

V procese štúdia som si uvedomil, že vedy o štáte a práve predstavujú relatívne 3 veľké oblasti: prvou sú Dejiny štátu a práva; druhou je štátoveda – Teória štátu a práva a Ústavné právo Slovenskej republiky; treťou je právoveda – pozitívne právne disciplíny – Občianske právo, Trestné právo, Obchodné právo, Správne právo, Rodinné právo, Pracovné právo, Sociálne právo, Medzinárodné právo a ďalšie disciplíny práva. Dospel som k poznaniu, že nosnými, ťažiskovými právnymi disciplínami sú predovšetkým občianske právo, trestné právo, obchodné právo, správne právo, eventuálne iné; predmetom môjho záujmu sa stali uvedené právne disciplíny. Pochopil som, že musím na patričnej úrovni zvládnuť teoretické základy štátu a práva, teda množstvo štátoprávnych odborov. Predsaval som si, že natrvalo bude potrebné študovať problematiku štátu a tiež právne disciplíny a celý právny systém. Dovoľte v tejto súvislosti uviesť toto: Bez štátu niet práva! Bez práva niet štátu! Štát produkuje právo! Právo produkuje štát! Táto vzájomná väzba musí odzrkadľovať humánnu a demokratickú podstatu štátu a práva a ich vývojové dimenzie. V tomto spojení ma určujúci význam Ústava Slovenskej republiky ako základný zákon štátu, ktorý definuje štát, jeho mocensko-správne inštitúcie, právo a celý právny systém na Slovensku. Takýto je výsledok mojich univerzitných štúdií.

Pán doktor, štúdium práva ste úspešne završil v roku 2007. Nasledovalo Vaše pôsobenie v súdnictve, menovite na Najvyššom súde Slovenskej republiky. Napokon ste sa rozhodli pre povolanie advokáta – bolo potreb-

né absolvovať náročné advokátske skúšky. V zložkách súdnictva a v iných inštitúciách práva v Bratislave oceňujú Vašu profesionálnu spôsobilosť; vlastnosťami Vašej osobnosti sú morálka, humanita, odbornosť, zmysel pre pravdu, česť, spravodlivosť; tieto hodnoty majú vo Vašom povolaní advokáta osobitý význam. Čo o tom usudzujete?

Pôsobenie na Najvyššom súde Slovenskej republiky mi umožnilo osvojiť si zložitý mechanizmus fungovania súdnej moci na Slovensku; ako je všeobecne známe, v našej republike sa člení moc na výkonnú, vládnu a sudcovskú; taktom som mal možnosť oboznámiť sa s činnosťou jednotlivých zložiek súdnej moci. V plnom rozsahu som si uvedomil náročnosť práce sudcu a jeho zodpovednosť vo vzťahu k spoločnosti, štátu a občanom. Vnímam som činnosť sudcu ako snahu rozhodovať podľa ustanovení Ústavy Slovenskej republiky, platných právnych noriem, v zmysle hodnôt morálky a svedomia. Nedá mi nespomenúť tú skutočnosť, že sudca pri výkone svojho povolania je enormne preťažený, agenda je neúrekom veľmi rozsiahla; sudca vynakladá veľa síl na štúdium spisov a na prípravu rozhodnutia; niektoré spisy obsahujú až niekoľko desiatok tisíc strán; sudca často rozhoduje pod tlakom času, presnejšie zákonných lehôt. Nadobudnuté poznatky zo súdnej činnosti sú pre mňa veľmi cenné.

Dovoľte mi zdôrazniť: Veľký politický mysliteľ dejín – Abraham Lincoln (1809-1865), John F. Kennedy² (1917-1963), Tomáš G. Masaryk (1850-1937), Alexander Dubček (1921-1992) a iné historické osobnosti podmieňovali právo morálkou; v ich politickom myslení morálka bola nezastupiteľným fenoménom práva, ústavného a právneho systému štátu vôbec; bez morálky by právo strácalo svoju ochrannú a správnu funkciu, absentoval by obsah občianskych a ľudských práv a slobôd. Odkaz veľikánov histórie v otázke vzťahu morálky a práva som si natrvalo osvojil; má to pre mňa ako advokáta kľúčový význam. Veď napokon náš štát je demokratickou inštitúciou. Na jeho pôde vyrastá demokratické právo. Vo svojej činnosti advokáta sa riadim Ústavou Slovenskej republiky, ktorá obsahuje ustanovenia o občianskych a ľudských právach a slobodách. Predmetom mojej pozornosti je neustále štúdium štátu, jeho funkcií a štruktúr; prirodzene taktiež práva, právneho systému Slovenskej republiky.

Pán doktor, agenda slovenského práva je v skutku rozmanitá; spoločnosť, ako sociálny organizmus je presiaknutý veľkým nárastom protikladov, teda protiprávných činov, ktorých vyjadrením sú právne riešenia skutkových podstát súdnu, ako aj mimosúdnou cestou. V tejto súvislosti prosím o Vaše stanovisko v otázke poskytovania právnej pomoci nemajetným občanom, odkázaných na pomoc štátu. Aké sú Vaše poznatky o tejto problematike?

Je pravdou, že nemajetných občanov odkázaných na pomoc štátu pribúda. Podľa zákona č. 327/2005 Zb. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi som týmto osobám ustanovovaný ako ich advokát Centrom právnej pomoci.³ V mojej konkrétnej činnosti to znamená, že ak má osoba v materiálnej núdzi právny problém, obráti sa na Centrum právnej pomoci a toto vydá, v prípade splnenia zákonných podmienok, rozhodnutie o priznaní právnej pomoci, ktorým zároveň určí aj konkrétneho advokáta. Advokát je pritom povinný vo veciach, v ktorých bol usta-

novený Centrom právnej pomoci postupovať s rovnakou svedomitosťou a starostlivosťou ako vo veciach ostatných klientov. Odmena v týchto veciach je však daná právnym predpisom a nie je pre advokátov veľmi lukratívne (130-200,- eur), v dôsledku čoho viacerí advokáti nechcú tieto prípady prijímať. Centrum právnej pomoci totiž môže určiť len advokáta, ak tento súhlasí so svojím zaradením na zoznam advokátov, ktorí právnú pomoc týmto žiadateľom poskytujú a ktorý vedie Slovenská advokátske komora. Situácia na Slovensku je v týchto prípadoch nanajvýš alarmujúca. V SR je napr. vedených vyše 3 miliónov exekúcií, mnohé z nich neprávom proti dôchodcom, či osobám zadlženým u doslova úžerníckych nebankových spoločností, Títo ľudia nemajú nielen prostriedky na splácanie svojich záväzkov a nieto ešte na právnú pomoc, aby im v týchto situáciách vedel odborne poradiť. Dôležitosť Centra právnej pomoci odzrkadľuje aj ten fakt, že v súčasnej dobe má nárok na jeho pomoc zhruba 16 % obyvateľov Slovenskej republiky. Podľa zákona o advokácii „Advokácia pomáha uplatňovať ústavné právo fyzických osôb na obhajobu a chrániť ostatné práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb (ďalej len klient) v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, so zákonmi a s inými všeobecne záväznými právnymi predpismi.“ Je zrejmé, že občan nemôže byť o právnú pomoc ukrátený len z dôvodu svojej (ne)majetnosti. Z tohto dôvodu prijímam aj osoby v materiálnej núdzi a týmto sa snažím byť v ich sporoch nápomocný. Stálo by za uváženie, či by nebolo vhodné zmeniť legislatívu ta, aby *de lege* bol každý advokát zaradený do zoznamu advokátov, poskytujúcich právnú pomoc žiadateľom Centra právnej pomoci.

Pán doktor, Váš život zosobňuje tak povediac čs. vzájomnosť, bratstvo Čechov a Slovákov; ste nositeľom ideálu spolupatričnosti Čechov a Slovákov, aj keď naše národy netvorí spoločnú štátnosť. Môžete to bližšie vysvetliť?

Ďakujem za Vašu otázku. Skutočne, moja matka je Češka a otec Slovák. Narodil som sa v Hradci Králové počas existencie spoločného štátu Čechov a Slovákov – ČSSR. Tu som prežil i časť môjho detstva. Základnú školu som začal navštevovať v Bratislave, avšak stále som bol štátnym občanom Českej republiky. Štátne občianstvo Slovenskej republiky som prijal po ukončení univerzitných štúdií; stále citlivo vnímam previazanosť oboch národov. Vidí sa mi, že najlepšie vzťahy medzi našimi národmi Čechmi a Slovákami nastali po rozdelení spoločného štátu; ukazuje sa, že tomu tak osud prial; naša vzájomná spätosť je nepopierateľná. Vyzdvihujem tú historickú skutočnosť, že rozdelenie Česko-Slovenska bolo nenásilné, demokratické, ústavné a v tomto zmysle sa prejavil humanizmus našich národov a sme ojedinelým prípadom v Európe a vo svete. Dodávam, že čs. vzájomnosť, bratstvo našich národov Čechov a Slovákov aj naďalej predstavuje trvalú hodnotu; priateľstvo a spolupráca Čechov a Slovákov nadobúdajú nové podoby vo všetkých oblastiach spoločenského a štátneho života.

Vážený pán docent, ďakujem Vám za návštevu, ktorá ma potešila. Vážim si šéfredaktorku *Klubu*, časopisu Čechov a Slovákov vo Viedni, Ing. Helenu Baslerovú; súčasne jej odovzdvám vrelý pozdrav. Viem, že pani Ing. Helena Baslerová venuje stálu pozornosť vývoju Česka a Slovenska, cením si jej obeta-

vú prácu, ktorú vykonáva v prospech našich národov Čechov a Slovákov. Pozdravujem všetkých členov redakčného tímu, zvlášť českú spisovateľku univ. PhDr. Máriu Brandeis a českého spisovateľa a dramatika európskeho významu Pavla Kohouta. Je pre mňa ctou, že *Klub* – tento prestížny medzinárodne uznávaný časopis – uverejní tento príspevok a prispejem takto k šíreniu čs. vzájomnosti a bratstva Čechov a Slovákov, ktorí žijú v zahraničí; mám na mysli Čechov a Slovákov žijúcich v Rakúskej republike, v Austrálii a Amerike. Veď Váš časopis je ideovo-kultúrnym spojením zahraničných Čechov a Slovákov s rodnou českou a slovenskou domovinou. Chcem uviesť, že dôležité poslanie plní v tomto ohľade univ. doc. JUDr. Marián Veliký CSc., popredný slovenský štátovedec a zástanca ideálov čs. vzájomnosti a bratstva Čechov a Slovákov, publicista Vášho Klubu.

S úctou

JUDr. Adam Puškár, advokát
Bratislava, 2015

Vážený pán doktor,

ďakujem Vám za prijatie a za rozhovor. Pôsobíte na poli obhajoby občianskych ľudských práv a slobôd v Bratislave a na Slovensku; byť obhajcom občana je čestné povolanie a má výsostne humánny charakter. Vaše právne myslenie, občiansky a morálny status – to sú predpoklady Vášho ďalšieho vývoja ako advokáta, obhajcu občana v právnych vzťahoch. Nazdávam sa, že so Slovenskou advokáciou ste natrvalo spojil svoju existenciu a usilujete o to, aby ste boli vždy jej prospešným členom. Prajem Vám veľa úspechov v advokátskej činnosti v Bratislave i na Slovensku.

S úctou

doc. JUDr. Marián Veliký
Bratislava – Viedeň, 2015

Poznámky:

- 1 Príspevok nadväzuje na hodnotný rozhovor autorov doc. JUDr. Mariana Velikého, CSc. (Viedeň), a JUDr. Lubomíra Hreždoviča, predsedu Slovenskej advokátskej komory (Bratislava) o otázkach slovenskej advokácie. Pozri in: Klub – kultúrní mesačník Čechů a Slováků v Rakousku 34, 2014, č. 9-10.
- 2 35. prezident Spojených štátov amerických J. F. Kennedy vyslovil na začiatku 60. rokov 20. storočia pravdivú myšlienku: „Otázka občianskych práv je predovšetkým otázkou morálky.“ Prezident USA J. F. Kennedy postuloval morálnu, humánnu a demokratickú podstatu práv a slobôd občanov v spojitosti s hnutím amerického ľudu vo veci uznania občianskych a ľudských práv; politické postoje J. F. Kennedyho boli súčasťou kontextu onoho boja M. L. Kinga, ktorý vyzdvihoval ideál rovnoprávnosti všetkých občanov Spojených štátov amerických – bielych a čiernych, bez rozdielov majetku, pohlavia, ideovej orientácie. J. F. Kennedy, v duchu odkazu A. Lincolna, považoval morálku za hodnotové východisko uzákonenia občianskej rovnoprávnosti v ústavno-právnom systéme Spojených štátov amerických. Hodnotové fenomény morálky a práva nachádzame v politickom myslení aj veľkých dejateľov našich národov Čechov a Slovákov – T. G. Masaryka a A. Dubčeka. Prezident ČSR T. G. Masaryk vyzdvihoval morálku a právo predovšetkým v spojitosti s prekonávaním ťažkej hospodárskej krízy v 30. rokoch 20. storočia v Československu. Osobnosť slovenskej a československej politiky, štátnik A. Dubček, nástojčivo proklamoval morálku a právo

v obrodno-revolučných časoch 1968, ktoré tvorili významnú súčasť politiky reforiem v ČSSR; vyzdvihoval morálku, ľudskosť, právo. A. Dubček hodnoty morálky, ľudskosti a práva akcentoval aj po revolúcii 17. novembra 1989, teda v revolučných časoch premeny ČSSR na novú humanú a demokratickú štátnosť – tak na čs. štátnosť, ako aj na štátnosť českú a na štátnosť slovenskú. Pozri Veliký, M.: *Návraty – Žilina*, in: Klub – kulturní měsíčník Čechů a Slováků v Rakousku 34, 2014, č. 1-2.

³ Centrum právnej pomoci je štátne rozpočtová organizácia, zriadená zákonom č. 327/2005 Zb. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi, ktorej cieľom je zlepšovanie prístupu k spravodlivosti pre ľudí v materiálnej núdzi, t.j. pre tých ľudí, ktorí pre nedostatok prostriedkov nemôžu využívať existujúce právne služby. Viac o Centre právnej pomoci napr. na ich stránke <http://www.cpp.finalarea.com>.

Andrej Kiska: Prijatie utečencov bezpečnosť Slovenska a jeho hodnoty neohrozí

Debata o migrantoch je stále témou číslo jeden nielen v Európe, ale aj na Slovensku. V tejto debata zápasíme aj o srdce a charakter nášho národa, povedal prezident Andrej Kiska vo svojom vyhlásení k utečencom.

Jasné nie treba podľa neho vysloviť xenofóbiu a nenávisť a nešíriť v krajine zbytočný strach. Vo svojom prejave k téme prijatia utečencov tiež poďakoval všetkým, ktorí vyjadřili záujem pomôcť ľuďom v núdzi pomocnú ruku.

Prezident sa vyjadril k otázkam a obavám ohľadom prijímania utečencov, ktoré sa medzi verejnosťou aj na sociálnych sieťach šíria najčastejšie. Apeloval na zastavenie šírenia strachu z ohrozenia bezpečnosti krajiny a ohrozenia či rozkladu jej hodnôt.

„Prijatie niekoľko stoviek či tisícoviek ľudí utekajúcich pred násilím nemôže rozvrátiť našu bezpečnosť. Na Slovensku sme už mali aj viac než 10 tisíc žiadateľov o azyl a dokázali sme to zvládnuť. Som presvedčený, že naše hodnoty nemôže ohroziť prijatie ľudí, ktorí by predstavovali niekoľko stotín percenta našej populácie,“ povedal prezident a dodal, že aj v súčasnosti žije na Slovensku mnoho ľudí s odlišnou kultúrou a nažívame si s nimi dobre.

Podstata otázky podľa neho nie je v tom, či je správne prijatie kvót, ale v tom, ako nájsť spoločné riešenie. Prezident sa vyjadril aj k obave, či je správne, aby Slovensko prijalo toľko ľudí, keď aj tu sú oblasti sužované chudobou a nezamestnanosťou. „Vždy a v každom čase budeme mať vlastné problémy, ktoré budeme musieť riešiť. Nesmie to však znamenať, že sa kvôli tomu uzavrieme a nebudeme ochotní pomáhať iným,“ zdôraznil Kiska.

Súhlasil s tým, že medzi migrantmi sú aj ekonomickí migranti, určite však podľa neho netvoria 95-percentnú väčšinu, ako mnohí tvrdia. Debata však nemá byť v prvom rade o nich. „Hovoríme o skutočných utečencoch, o ľuďoch, ktorých utrpenie si často nedokážeme predstaviť, o ľuďoch, ktorým ide aj o život,“ dodal prezident.

Napriek tomu, že mnohí migranti vynaložili na cestu do Európy tisícky eur, nemôžeme ich podľa neho za to odsudzovať. „Položme si otázku, koľko ľudí by nevynaložilo všetok svoj majetok, ak by im alebo ich rodinám hrozila smrť. A koľko ľudí by neposkytlo prostriedky aspoň na záchranu svojich detí,“ myslí si Kiska.

Prezident vo svojom prejave apeloval najmä na solidaritu a ľudskosť, poďakoval všetkým, ktorí sa ponúkli poskytnúť pomoc ľuďom v núdzi, a z ktorých mnohí na vlastné prostriedky a vlastnými autami vycestovali priamo za nimi a poskytli materiálnu pomoc.

pravda.sk, 8. 9. 2015

Zodpovednosť za bezpečnosť

Komentár Roberta Fica

Nemoralizujte na adresu Slovenska alebo V4 v otázke riešenia migračnej vlny do Európy, pretože potom začneme my moralizovať nad zodpovednosťou niektorých krajín EÚ za príčiny dnešnej situácie, destabilizáciu severnej Afriky, bombardovanie Líbye, Iraku, ale takto sa nikam nedostaneme. Zámerne som tento odkaz povedal ako posledný v mojom výstupe po rokovaní krajín V4 v Prahe, kde Slovensko, Česko, Maďarsko a Poľsko našli jasnú spoločnú pozíciu k riešeniu tohto problému.

Po prvé, treba riešiť príčiny, a nie dôsledky, to znamená sústrediť sa dôsledne na stabilizáciu krajín, z ktorých migračná vlna do Európy prichádza. Po druhé, treba veľmi tvrdo oddeliť ľudí, ktorí do Európy prichádzajú, pretože im ide o život a bezpečie a týmto pomôcť, od ekonomických migrantov, ktorí tu hľadajú prácu. Je úplným bláznovstvom, podporujúcim pašerácky biznis, aby sme v Európe prijali s otvorenou náručou každého, kto sem príde. Preto je dôsledná selekcia úplne kľúčová. Po tretie, zdôraznili sme potrebu dôsledne chrániť hranice Schengenu pred ilegálnym priechodom tejto hranice, čo sa dnes nedeje. Je absurdné, aby sa do Schengenu ťažšie dostávali občania Rumunska a Bulharska, členských krajín EÚ, ako migranti z Afriky či zo Sýrie. Po štvrté, opätovne sme odmietli systém kvót, ktoré nič neriešia. Chceme pomôcť, ale dobrovoľne, chceme si sami vybrať ľudí, ktorých sme schopní na Slovensku ako väčšinovo kresťanskej krajine reálne integrovať. Ďalej sme dobrovoľne vo vláde schválili potenciálne niekoľkomiliónovú ponuku na pomoc krajinám na južnej hranici Schengenu najmä pri vytváraní záchytných bodov, ktoré budú stíhať vybavovať a selektovať migrantov. Pomáhame Rakúsku s dočasným umiestnením uchádzačov o azyl v tejto krajine.

Odmietame viesť diskusiu o migrantoch emocionálnymi apelmi alebo vyhrážkami, či nezmyslami ako spájanie s eurofondmi, s ktorými vzniknutý problém nemá vôbec nič spoločné. Ako vláda Slovenskej republiky máme na rozdiel od rôznych moralistov a výziev zodpovednosť, a to v prvom rade zodpovednosť za bezpečnosť našich občanov. Ak teda existujú spravodajské informácie o možnosti prieniku nebezpečných jedincov v rámci migračnej vlny, potom by bolo našim zlyhaním, ak by sme ich nebrali vážne. Chceme pomôcť ľuďom, ktorí pomoc nevyhnutne potrebujú a chceme pomôcť Európe, a to aj reálne robíme. Sme suverénna krajina, ktorá chce problém migračnej vlny riešiť v rámci svojich kapacít a predovšetkým na báze racionality a zdravého rozumu, pretože len takto ho môžeme zvládnuť tak, aby sme zachovali EÚ, ako ju poznáme.

hnonline.sk, 8. 9. 2015

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 35
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at
Starosta:
Dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Čestný starosta:
Dipl. Ing. Jiří NOVÁČEK
E-mail: novacek.wien@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje
Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Informace:
s. Marie PÍBILOVÁ, tel. 330 97 87
s. Irena FLORIÁNOVÁ,
tel. 0650/90 194 90
Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Sokol Vídeň XX
Helena Rybáková
tel. 01/332 46 10

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00

Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steirnergasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steirnergasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7 (Info: karl.brousek@bmukk.gv.at)

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI
Info (volejbal): N. Stěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X
Každou první středu v měsíci seniorské odpoledne od 15:00. Hosté vítáni.
Info: Werner Kallin, tel. 0699/19 68 20 53, e-mail: sokol-10@chello.at
10, Angeligasse 21 – sokolovna (tel. a záznamník: 01/600 20 20)

Úterý	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII
17, Steirnergasse 7 – sokolovna

Úterý	18:00 – 19:30	aerobik – ženy
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
	16:00 – 17:00	cvičení rodičů s dětmi
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Vydařená jarní veselice

V sobotu před jarní veselicí sokolské jednoty XII/XV lilo odpoledne jako z konve, a tak jsme se připravovali na veselici v sále. Ale jaké krásné překvapení nás čekalo v neděli 21. června. Ráno bylo sice ještě zataženo, ale po dešti ani památka. A během dne se roztrhaly mraky a vykuklo sluníčko.

Od 8 hodin se tedy připravovaly stoly, doplňovaly se zásoby vína a nealka, připojilo se zařízení na čepování piva a vystavovaly se přinesené dobroty. A opravdu, pět minut po desáté přišel první návštěvník ze sokolské jednoty III/XI. Ta byla mimochodem velmi hojně zastoupena a my jim a i ostatním moc za návštěvu děkujeme. Mezitím se rozžhavl nový plynový gril obsluhovaný zkušenými bratry a první návštěvníci si už mohli pochutnat na kotletách a grilovaných klobásách s bramborovým salátem. To se samozřejmě dělo za doprovodu příjemné hudby, za kterou našemu kamarádovi Mirkovi srdečně děkujeme. Hrál k poslechu i ke zpěvu a dokonce se našli tací, kteří s vervou tančili.

Návštěvníků přibývalo a zahlédli jsme s potěšením i hodně nových tváří. S radostí jsme uvítali mezi námi našeho starostu br. Frantíka Kalouska a zjistili jsme velké pokroky při jeho rehabilitaci. Frantíku, držíme ti palce.

Odpoledne se na hřišti konaly již tradiční dětské hry, kterých se ale zúčastnili i někteří dospělí. Děkujeme sestřím a bratrům za pečlivou přípravu a vedení her. Děti dostaly za odměnu jako vždy zmrzlinu.

Mezitím zábava dosáhla vrcholu. V plné dvoraně školy se zpívalo, diskutovalo, jedlo, pilo a tančilo. Byla to nádherná podívaná. Snad nejkrásnější na všem byly rozzářené tvářičky dětí.

Okolo 18:00 se pomalu začalo „balit“, spokojení návštěvníci odcházeli a nastoupila uklízející četa.

Když bylo vše na místě a veškeré věci uloženy, začalo poprchávat.

Děkujeme sv. Petrovi za přízeň, děkujeme všem návštěvníkům a všem, kteří se svou prací podíleli na úspěchu Jarní veselice 2015.

-drob-

**Sokolská župa Rakouská
pořádá**

v sobotu 3. 10. od 14:00

župní turnaj v mix volejbalu

Místo konání:

**kulatá hala, Florian-Hedorfer-Str.,
1110 Wien, tel. 0676 878 638 700**

Navždy nás opustil náš Vili Kostohryz

„Zbývá už jen pár chvil, pár okamžiků a bylo by toho mnoho, co bychom ještě chtěli říci. Nemůžeme uvěřit, že naše společná cesta s Tebou, plná porozumění, plná pohody a štěstí tak náhle skončila.“ To byla úvodní slova pronesená u rakve bratrem Dr. Tomášem Frey-Maternou, starostou Sokolské župy Rakouské a zároveň starostou Sokola Vídeň XVI/XVIII, mateřské jednoty Viliho. Jménem celé rodiny a také nás všech přítomných vyjádřil tím zármutek nad náhlým úmrtím našeho oblíbeného bratra Vilíka.

Vilém Kostohryz se narodil 22. května 1922 ve Vídni českým rodičům. Navštěvoval české školy Komencký a po gymnáziu pracoval u svého otce v krejčovské dílně, kterou také jako mistr po otci převzal. Posledních patnáct let svého výdělečného činění ukončil jako zaměstnanec v bance. Již v mládí se zapojil do menšinového života a byl členem mnoha spolků – Českého srdce, Baráku, zpíval v Lumíru a v chrámovém sboru krajana Hrabánka. Plným srdcem byl však v Sokole, kde byl aktivně činný jako dlouholetý jednatel v jednotě XVI/XVIII. Když mu zbýval čas, rád četl historickou literaturu a zajímal se o politiku a kulturu. V roce 1962 se oženil s Hanou Altmannovou. To byl začátek triapadesátiletého harmonického a šťastného manželství. („Lehké to nemělo,“ neboť jeho Hana byla jednou z dvojčat, která nebyla skoro k rozeznání.) Když se jim po dvou a dalších pěti letech narodili synové Michal a Tomáš, bylo rodinné štěstí úplné. Oba své syny posílal do české školy a odmalička do Sokola. Dočkal se narození pěti vnoučat a radoval se z každé chvíle, kterou mohl společně s nimi prožít. Když jeho nejstarší tři vnoučata maturovala, byl na ně nesmírně hrdý i pro-

to, že maturovala právě na jeho českém gymnáziu Komencký. Užíval si početných rodinných oslav a radoval se z každého dalšího roku, který mu byl s rodinou darován.

V naší sokolské rodině působil bratr Vili (jak ho mezi sebou mile nazývali „Koko“) dlouhá léta ve výboru Sokola XVI/XVIII, kde byl díky svým příkladným vlastnostem nám všem jedinečným vzorem. Jeho vyrovnanou, mírnou, avšak zásadovou povahou dovedl vždy pozitivně ovlivnit jakékoliv řešení problémů. Obětavě pravidelně docházel na župní schůze, kde důstojně zastupoval naši jednotu. Na poslední valné hromadě byl jmenován čestným členem výboru jednoty. Pokud mohl, účastnil se sokolských sletů jak v zahraničí, tak i v Praze a nevynechal s manželkou každoroční sokolská setkání v Tyršově Oetzu.

Do poslední chvíle se zájmem sledoval činnost jednoty a dění v celé menšině, poctivě podporoval svou účastí podniky jak sokolské, tak menšinové. Se svou manželkou Hanou nechyběli na žádné akci.

Avšak ve středu 29. července 2015 dotlouklo náhle srdce tohoto vzácného člověka. Ani si nedovedeme představit setkání jak v naší sokolské rodině, tak při menšinových akcích bez jeho vlídné, usměvavé tváře. Náš výbor a naše jednota ztrácí jeho odchodem věrného sokola a my všichni nezapomenutelného přítele. Bude nám v našich řadách velmi chybět.

Milý Vili, budeme s láskou a vděčností na Tebe vzpomínat. Čest budiž Tvé památce!

Mb

Výbor Sokola Vídeň XVI/XVII
Čest jeho památce!
Výbor a redakce Klubu

S lítostí oznamujeme, že nás dne 26. 7. 2015

navždy opustila naše sestra a krajanka,

paní Helena Dvořáková.

Poslední rozloučení se konalo v pátek 21. 8. 2015 ve 12 hodin v Karlskirche.

Sokol Vídeň III/XI a České srdce Vídeň III/XI

ZE SOKOLSKÉ HISTORIE

1940

8. října

Gestapo zahájilo Akci Sokol, masový úder proti české tělovýchovné organizaci Sokol, kdy došlo k zatčení členů vedení, župních funkcionářů i části členstva sokolských jednot. Postiženo bylo asi 1 500 sokolů, většina byla poslána do koncentračních táborů.

12. října

Byla rozpuštěna Česká obec sokolská a její majetek zabaven.

1945

28.-30. září

V Praze proběhly tzv. Tyršovy hry. Šlo o první společné vystoupení československé tělovýchovy.

Český fotbalista století Masopust zemřel po vážné nemoci

Josef Masopust
(9. 2. 1931 – 29. 6. 2015)

Po dlouhé vážné nemoci zemřel fotbalový vicemistr světa z roku 1962 Josef Masopust, první český držitel Zlatého míče a český fotbalista století. Zemřel ve věku čtyřiaosmdesáti let ve svém bytě v Praze. Jedna z největších osobností českého fotbalu v historii se narodila 9. února 1931 ve Střimicích jako nejstarší z šesti dětí do rodiny horníka. Masopust brzy zasvětil svůj život fotbalu, když se přes Most a Teplice dostal do

Dukly, s níž získal osm titulů. Vyzkoušel si i zahraniční angažmá v Belgii.

Kromě ligového fotbalu patřil i ke klíčovým postavám reprezentace, za kterou odehrál třiašedesát zápasů

V dresu Dukly

Dvě legendy: Masopust a Pelé na MS 1962 v Chile

a vstřelil deset gólů. Výraznou měrou pomohl k bronzu na ME 1960 a věčnou slávu získal na MS 1962 v Chile, kde Češi došli až do finále s Brazílií. V něm jim však ani Masopustův nejslavnější gól nepřinesl celkový triumf. Následně Masopust převzal Zlatý míč pro nejlepšího hráče Evropy, což se od té doby z Čechů povedlo jen Pavlu Nedvědovi v roce 2003. Masopust proslul nejen fotbalovým uměním, ale i gentlemanským chováním, díky kterému získal i přátelství fotbalových velikánů Pelého, Eusebia a dalších. Po konci hráčské kariéry byl Masopust úspěšný i jako trenér. Legendární český fotbalista Josef Masopust získal Cenu prezidenta UEFA za rok 2014. Každoroční ocenění si od šéfa UEFA Michela Platiniho vysloužil za výjimečný přínos fotbalu, vynikající úspěchy i mimořádné osobní kvality. Platini Masopustovi cenu udělil osobně, když ho přišel navštívit těsně před jeho smrtí během svého pobytu v Praze. „Před rokem jsem se rozhodl, že dám Cenu prezidenta UEFA české legendě, skvělému Josefu Masopustovi. Chtěl jsem Josefovi cenu dát v jeho rodné zemi a viděl jsem ho v neděli u něj doma předtím, než zemřel. Byl to dojemný zážitek, na který nikdy nezapomenu,“ uvedl Platini.

S legendou českého fotbalu Josefem Masopustem se přišlo na stadionu Dukly na Julisce naposledy rozloučit přes tisíc lidí. Smutečního obřadu s vojenskými poctami se zúčastnili jeho bývalí spoluhráči, vedení Fotbalové asociace ČR, ministr obrany Martin Stropnický nebo jiná sportovní legenda, gymnastka Věra Čáslavská.

Vítězové Tour opět převezmou křišťálové trofeje vyrobené v Česku

Do Paříže z Česka zamířily křišťálové trofeje pro vítěze nejslavnějšího cyklistického závodu světa Tour de France. Čeští skláři je vyrobili popáté, firmu Lasvit z předchozích čtyř ročníků letos nahradila společnost Preciosa. Trofeje vysoké téměř 64 centimetrů a vážící 3,5 kilogramu dostane vítěz Tour, držitel zeleného dresu pro nejlepšího sprintera, puntíkováného trikotu pro vrchaře a bílého pro jezdce do 25 let. Pohár převezme také nejbojovnější jezdec a vítězný tým. Vedle šesti originálů vznikly dva prototypy trofeje. Jeden bude umístěn do Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou a druhý do mladoboleslavského muzea automobilky Škoda Auto, která patří ke sponzorům Tour a organizátorům každoročně poskytuje stovky aut. Čtyřicítka sklářů na pohárech pracovala stovky hodin, mimo jiné jejich okraje ručně posázeli broušenými zirkony.

Motocyklovou Velkou cenu v Brně navštívil rekordní počet diváků

Závody Velké ceny České republiky silničních motocyklů v Brně navštívilo v průběhu tří dnů 248 434 diváků, což je nejvíce v historii. Dosavadním maximem byl počet 245 039 lidí, kteří sledovali akci na Masarykově okruhu v roce 2007. Letos byl vyšší zájem o dražší vstupenky a pořadatelé také výrazně omezili počet volných lístků. Přesná čísla Automodrom zveřejní v listopadu.

Laudato si'

Papež upozorňuje na konec světa a schvaluje spásu zvířat. To říká článek P. Almonda, historika náboženského myšlení, uveřejněný 3. července t. r. na elektronickém zpravodajství *The Conversation* vydávaném melbournskou univerzitou v Austrálii. Nedávno vydaná encyklika *Laudato si' (Pochválen bud)* přináší podněty ekologické, sociální i politické povahy s klíčovými sděleními „Jaký druh světa chceme zanechat těm, kteří přijdou po nás, dětem, které právě vyrůstají“.

Téma ochrany životního prostředí není nové. Diskutuje se ve všech vyspělých státech a přichází na přetřes i tam, kde respekt k přírodním zákonitostem se objevuje až v posledních letech, pokud vůbec. Od dob Galilea dochází k dialogu mezi Biblií a přírodovědou. Země a příroda patří všem lidem, nikoliv jen některým, tento všesvětový koncept se v encyklice silně zdůrazňuje silnou projekcí sociálních zákonitostí.

V Austrálii, kde žiji, encyklika *Laudato si'* vzbudila nemalou pozornost, jednak vzhledem ke katolicismu velké části obyvatelstva a jednak vzhledem k okolnostem, že pátý světadíl usiluje o čistotu ozónu a je trápený nedostatkem vláhy zejména v obilnářských a dobytčářských oblastech. Katolické sociální učení se v minulých encyklikách promítlo několikrát, novinkou je zájem o ekologickou tematiku. Jedny melbournské noviny se ozvaly, že papež se naklání doleva a odcizí se některým konzervativním katolíkům. Politika zasáhla klíčový koncept encykliky. V posledních desetiletích se vynořilo varování, že průmyslové emise a zvyšující se koncentrace skleníkových plynů vyvolávají celosvětové klimatické změny. Tato tvrzení doprovází pro mne pochybná rada, abychom se vrátili do doby před industriální revolucí, kdy tovární komíny nekouřily a výfukové plyny neexistovaly.

Přes bohatá naleziště uranu australské politické systémy zabraňují jakémukoliv využití nukleární energie. Ruda se pouze vyváží. Rezonuje to i jinak. Navrhují se narušení energetických zdrojů živých fosilními palivy vzhledem ke znečištění prostředí s následnými poruchami lidského zdraví. A také proto, že zdroje uhlí a zemního plynu se jednou vyčerpají. Zelené hnutí v Austrálii navíc odmítá stavbu přehrad, tedy i hydroelektráren, že jde o zásah proti přírodě. Bez nukleární a uhelné energie by zbývalo na tomto světadílu vytváření elektrického proudu pomocí obnovitelných zdrojů, biopaliv, slunce, větru a mořského příboje. Zní to hezky, říká se tomu zde „čistá energie“, prozatím za dnešní technologické úrovně by na to kromě jiného doplatila doprava, průmysl, zemědělství, obchod, bankovníctví, elektronická komunikace. Globální oteplování je považováno za devastující následek nekontrolované industrializace. Encyklika mluví o tom, že se cítíme pány planety s právem vykořisťovat přírodní zdroje. To by mělo přestat. Zdůrazňuje, že planeta je náš domov, který vyžaduje pečlivé opatrování. Toto poselství papeže Františka pokládám za myšlenkově mohutný dokument.

A teprve nyní se dostávám k tomu, proč jsem se pustil do této úvahy po přečtení věty z článku v univerzitním tisku, že zvířata dojdou spasení. Toto oznámení jsem ale v dostupném textu encykliky nikde nenašel. Nebo jde o větu na samém konci šesté kapitoly, kterou encyklika končí? „Život

věčný bude sdílet div, kde každý tvor zářivě proměněný zaujme svoje místo a bude mít co nabídnout chudým, kteří budou definitivně osvobozeni.“

Autor článku v *The Conversation* se domnívá, že papež tímto sdělením tak slibuje zvířatům věčnou spásu. Porozuměl správně? Nepokouší se tento Australan o záměrnou dezinformaci? Porozuměl jsem já správně? Nejde skutečně o spásu zvířat? Přiznám se, že mne to během mé mnohaleté veterinární praxe nikdy nenapadlo, i když jsem si vědom, že zvířatům mnoho dlužíme. Život věčný? Je to již naznačeno ve starověku psaném listě sv. Pavla Římanům (8,18-23)?

Některé australské sdělovací prostředky, zejména levicové, nejsou katolické církvi příliš nakloněny. Domnívájí se, že papež František zasahuje do sféry, které nerozumí, a že problémy ekosystému by měli studovat odborníci. A také jim by se mělo místo papeže přenechat vypracování návrhu, jak se „stát ekologickými občany“.

Česká redakce vatikánského rozhlasu zveřejnila překlad celé encykliky. Snadnější orientaci umožňuje „Stručný průvodce“, připravený tiskovým střediskem České biskupské konference. Díky těmto pramenům (v Austrálii snadno elektronicky dostupným) jsem porozuměl starostlivosti papeže Františka o naše životní prostředí a zachování přírody. Tento koncept nepochybně patří do pojmu obecného dobra s propojením na všechny stvořené bytosti. Není to cesta sv. Františka z Assisi? Ovšem že je.

Australská levice požaduje, aby se do roku 2050 snížilo vysílání skleníkových plynů do atmosféry o 50 % a adekvátně se zvýšila produkce elektrické energie eskalací solární a větrníkové technologie. To přímo souvisí s poselstvím papeže Františka. Jistě si je vědom, že rozptýl skleníkových plynů nerespektuje žádné hranice nebo jiné bariéry. Tak jako já, samozřejmě v jiné poloze. Nejde mi ovšem o vize, na které nestačím, ale o svičkovou. V Austrálii se pase 24,5 milionů kusů hovězího dobytka a téměř 111 milionů ovcí. V Indii bylo napočítáno 226 milionů kusů skotu, v Brazílii 190 milionů, v Číně 103 milionů a v USA 96 milionů. Ke skleníkovým plynům patří kromě oxidu uhličitého a oxidu dusíku vodní pára a metan, jeho koncentrace se spolu s CO₂ v posledních sto letech zvýšila. Kromě přírodních zdrojů metan vzniká mikrobiologickým rozkladem obsahu zaživadel přežvýkavců a ze zvířete uniká, i když to nezní hezky, předem i zadem, velkým přežvýkavcům 280 litrů za den, malým 25 litrů. Dobytek se podílí na emisích skleníkových plynů v Austrálii 14 procenty a přitom má absorpční potenciál osmkrát větší než CO₂. Tyto plyny propouštějí směrem k zemi krátkovlnné sluneční záření, kterým se ohřívá zemský povrch. Zabraňují ale únik dlouhovlnného záření do vzdušného obalu zeměkoule a tepelný režim naší planety, jak se dnes říká, se mění. Na tomto nevídaném fenoménu se tyto tuny metanu vyprodukovaného tzv. enterické fermentací skotu podílí již zmíněnými 14 procenty. O těchto skutečnostech málo slyšíme. Omezit, nebo dokonce zlikvidovat stavy hospodářských a divoce žijících přežvýkavců, aby se snížilo globální oteplování, by se v Austrálii, pravděpodobně i kdekoliv jinde, rovnalo politické sebevraždě.

Jako věřící člověk se domnívám, že mohu v dobré vůli komentovat některé aspekty obsažené v encyklice papeže Františka.

Miloš Ondrášek, Melbourne, Austrálie

Děti ze 6. třídy české školy během praktické výuky náboženství v chrámu Panny Marie Na Nábřeží dne 23. 6. 2014

Společné grilování na Rennwegu dne 21. 6. 2015

Bogoslovci Praha

Z programu kláštera redemptoristů při chrámu Panny Marie Na Nábřeží

30. 6. 2015 *Vzpomínka na P. Wilhelma Janauschka (1882-1926)*

P. Wilhelm Janauschek, vídeňský Čech a člen kongregace redemptoristů, která zajišťuje duchovní správu chrámu Panny Marie Na Nábřeží, proslul ve Vídni svojí kněžskou službou a svatostí života. V zadní části chrámu má P. Janauschek pamětní desku. Na toto místo přichází věřící, zapalují zde svíce a prosí o jeho přimluvu. Rakouští redemptoristé usilují o blahořečení P. Janauschka. Při této příležitosti oslaví také dva naši spolubratři (P. Hiller a P. Kovacs) jubileum šedesáti let řeholního života.

5. 7. 2015 *Slavnost sv. Cyrila a Metoděje a Městská pouť*

Během slavnostní bohoslužby v německém jazyce a s bohatým hudebním doprovodem se také rozloučíme se zdejším rektorem a bývalým provinciálem P. Lorenzem Voithem.

7.-19. 7. 2015 *Jaroslav Mrňa – Biskupská praxe*

Jaroslav Mrňa je studentem teologie a bohoslovce pražské arcidiecéze. V daném termínu bude vykonávat v české farnosti ve Vídni svoji prázdninovou biskupskou praxi, na kterou ho k nám posílá pan biskup Václav Malý. Během své praxe pozná Jaroslav mj. společenství krajanů při chrámu Panny Marie Na Nábřeží v neděli 12. 7. a společenství věřících při českém kostele na Rennwegu v neděli 19. 7. Těšíme se na setkání!

17.-19. 7. 2015 *Poznávací výlet: Návštěva Plzně a Prahy*

15. 8. 2015 *Slavnost Nanebevzetí Panny Marie*
Mše sv. v českém jazyce v chrámu Panny Marie Na Nábřeží v 8:30.

Zveme

19. 9. 2015 *Česko-rakouská „Pouť setkání“ v Tasovicích u Znojma*

Ve spolupráci se společenstvím Klemens Maria Hofbauer Klub, St. Klemens Hofbauer-Komitee a farností Tasovice pořádáme putování do rodiště patrona Vídně, sv. Klementa Marii Hofbauera. Hlavním organizátorem této zajímavé akce je pan Adolf Haider. Dopravu autobusem z Vídně zajišťují Willy a Renate Prokop, 0043 676 619 4676, w.prokop@gmx.net. Odjezd: Wien-Hernals Marienkirche v 7:30 nebo Schwedenplatz v 7:45. Návrat do Vídně kolem 17:00-18:00. V případě zájmu o místo v autobusu se hlasek do nejdříve.

Pozvánka, program: V sobotu dne 19. září 2015 proběhne v Tasovicích, v rodišti sv. Klementa Marie Hofbauera, tradiční česko-rakouská „Pouť setkání“. Pouť zahájíme společnou mší svatou v 10:00 v kostele sv. Klementa Marie Hofbauera, kterou bude celebrovat Mons. Václav Malý, světící biskup pražský. Po mši sv. se někteří poutníci vydají soukromě pěšky po turisticko-naučné Svatoklementske cestě podél řeky Dyje po stopách sv. Klementa do Znojma (ca 8 km). Poutníci, kteří zůstanou na místě v Tasovicích, se zúčastní ještě pobožnosti, která proběhne v 13:00 v kostele sv. Klementa. Na závěr pobožnosti obdrží poutníci požehnání relikviemi sv. Klementa Marie Hofbauera. Srdečně zveme k účasti!

P. Jiří Šindelář, CSsR

Salvatorgasse 12 1010 Wien

GSM: +420 732 961 694 Tel.: +43 (0)1 533 9594 105

jiri.sindelar.cssr@gmail.com

info@lidovemisie.cz; www.lidovemisie.cz

Se smutkem v srdci oznamujeme všem krajanům, že nás 29. července 2015 ve věku 93 let navždy opustil náš milý manžel, otec a dědeček

pan Vilém Kostohryz

S našim milým zesnulým jsme se rozloučili 13. srpna 2015 na hřbitově Hernals.

Zádušní mše za zesnulého se bude konat 9. října 2015 v 16:00 hodin v Karlskirche, Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Děkujeme všem, kteří nás na Viliho poslední cestě doprovodili, i za povzbudivá slova útěchy, která zmírní naší velkou bolest.

Truchlící rodina Kostohryzova

Vzpomínka na paní Helenu Dvořákovou

Babičky

A jak velmi uhlazeně vycházely z katedrály
Dívaly se s pochopením, starší ušlechtilé dámy

Před půl stoletím přec' byly také pěkné, velmi směle
Snad i mile drzé byly, dokonce i rozpustilé

Dnes jsou to naše babičky a jsme na ně velmi hrdí
Přímo „zlatě“ ustrojeny s jejich něžnou pečlivostí

Drží ochranou ruku nad všemi svými vnoučaty
Nad méně hodnými kluky a – snad – hodnými děvčaty

Karl Stejn

Tato vzpomínka je věnována jedné vzácné ženě, paní **Hele-
ně Dvořákové**. Rozloučili jsme se s ní 21. srpna 2015 ve
12 hodin nejdříve v Karlskirche.

Bylo krásné dopoledne, slunce zářilo a zvony zvonily
po celou čtvrt hodinu. Do kostela přicházeli lidé s květinami
a zdálo se, že mysleli na to stejné: Tak už jsi nás opu-
stila, sestro, která jsi šla s námi tady společně ve Vídni více
než čtyřicet let. Byla jsi plná optimismu, naděje a plánů. Po-
máhala jsi udržovat, podporovat a rozvíjet naši menšinu,
spolky a tisk. Měla jsi vždy úsměv na tváři a byla jsi vždy
přístupná hovorů. Svou činností jsi obohacovala naši men-
šinu.

Paní Helena Dvořáková se aktivně podílela na udržení,
rozvoji a zduhu spolkové činnosti ve Vídni a Rakousku,
především Kulturního Klubu, Sokola, Akademického spolku
a dalších.

Především ale patřila dozajista k těm nejlepším maminkám
a babičkám na světě. V souvislosti s odchodem paní
Heleny Dvořákové se mi vybavila řada vzpomínek, které mi
probíhaly jako film před očima diváka. O některé *začátky*
bych se s Vámi ráda podělila.

V roce 1982 doprovázela paní Dvořáková společně
s dcerou Helenou vnuka Richarda do první třídy paní učitelky
Křenkové na české škole. Byla to malá třída bystrých
dětí, které tehdy nastupovaly na čtyři roky společnou dráhu.
Pokusím se vzpomenout na několik z těchto dětí: patřil
k nim Ríša, Alfí, Jenda, Rudi, Pavel, Dana, Marcela, Sandra,
Filip, další Filip a další. Stáli jsme ve třídě, rodiče, někdy
i prarodiče. Děti se zjevně těšily a již o přestávce se
projednávaly kromě úředních záležitostí také plány a možnosti
do budoucna. A zde již byla paní Helena Dvořáková
uprostřed věci, plná snahy podpořit třídu a paní učitelku
ve všem, co bylo zapotřebí, a přitom držet také ochrannou
ruku nad svým vnukem Richardem. Paní učitelka krásně
zpívala a hrála na klavír, tak už o Vánocích vystupovaly děti
v českém kostele na Rennwegu. Vytvořily se malé kroužky
dětí, které pod dozorem pátera Müllera zpívaly a hrály na
hudební nástroje. Jedním z prvních bylo duo Ríša na flétnu
a Alfí na elektronické varhany. Vystoupili s písní *Kdybych
já měl hodně peněz*. Radost babičky při takových malých
úspěších byla vždy veliká.

Maminka a babička prožívaly celým srdcem první sjezd-
ařské úspěchy Richarda v St. Martinu v Jižních Tyrolích,

kam děti a rodiče odjížděli pravidelně s páterem Müllerem
a paní Pavlou o pololetních prázdninách.

Láskou a stále aktivní podporou provázela paní Hele-
na Dvořáková svoji dceru Helenu a vnuka Richarda po celý
život. Paní Helena Dvořáková byla bezpochyby společně
s paní Dr. Marií Brandeisovou velkou oporou své dceři při
řízení úspěšného spolku a časopisu Kulturní klub.

Stát s láskou a oporou po celý život svým dětem a vnu-
kům není jistě nic mimořádného. Přesto však skládám této
neobvyklé ženě, matce a babičce za nás, co jsme ji znali,
mimořádnou úctu.

Čest její památce!

Dr. Helena Klein-Watryczová
čestná předsedkyně Akademického spolku

Výstava *Mladí a úspěšní představitelé* laureáty soutěže studentského designu od roku 1991

V rámci velkého projektu Meet Czech Design, který chce
pod taktovkou CzechTourismu představit Českou republi-
ku jako zemi designu, zmapuje profesní a životní kariéru
vítězů soutěže studentského designu od roku 1991, kdy
se soutěž zrodila. Většinu jmen bývalých studentských ví-
tězů designu dnes známe jako úspěšné tvůrce, majitele fi-
rem, studií a ateliérů či pedagogy na univerzitách, vysokých
nebo vyšších odborných školách. Mnozí naši uplatnění
v zahraničí ve významných firmách od světových
automobilek po design centra velkých produktových fi-
rem a společností.

Více: www.meetczechdesign.cz.

Představujeme:

Pavel Coufalík (* 1985)
www.pavelcoufalik.cz

MgA. Jindřich Vodička (* 1985)
www.hybrids.cz

MgA. Jan Čtvrtník (* 1975)
www.coroflot.com/naj

MgA. Martina Deissová Vichová (* 1975)
ma.vichova,@seznam.cz

Krátké ohlédnutí

29. května

bylo slavnostně za přítomnosti ČR velvyslance J. E. Dipl. Ing. Jana Sechtera a dalších hostů otevřeno zastoupení české agentury pro turismus CzechTourism ve Vídni.

Mag. Dr. Yvette Polasek, ředitelka pobočky CzechTourism ve Vídni, sídlí v prostorách velvyslanectví na Penzingerstr. 11-13. CzechTourism je příspěvkovou organizací Ministerstva pro místní rozvoj České republiky.

20. května

v 18:00 v galerii Atelier Jan na Spittelbergu šel s plnou slávou, muzikou a dobrým jídlem spolek Kunstkollegium do penze. Společnost byla dobře naladěná a do penze odcházející Kollegium si i zavýsklo. Spolek je tedy na penzi, ale galerie, vlnková loď této party, pluje dál plnou parou.

Jan Brabenec

21. května

se konala valná hromada Školského spolku Komenský. Spolek bude v příštím období řídit jednomyslně zvolený výbor v tomto složení:

Ing. Karel HANZL, starosta

Mag. Pavel RODT, 1. místopředseda
Jaromír ŠLÁPOTA, Československý ústav zahraniční,
2. místopředseda
Ing. Michael POLÁK, 3. místopředseda
Mgr. Margarita JONAS, jednatelka
Anna PRUCHA, místopředseda
Jaroslav LINHA, pokladník
Edith NEUHOLD, místopředseda
Členové výboru: Silvia BUCHAL, Pavla CARMIGNATO,
Sylva HÁJEK, ing. Alexander HAVLÍČEK, DI Jan SECHTER,
velvyslanec ČR, Anton VALENTA

Revize: Jaroslava HOVORKA, Tomáš KOSTOHRYS,
Dr. Walter LEEB

Zástupkyně škol: Sabina AIMER, Mag. Helena HUBER,
Mgr. Marcela OFNER

Dlouholetý podpůrce spolku a škol, komerční rada
Eduard HARANT byl zvolen čestným členem.

V průběhu Valné hromady byla odhlasována aktualizace stanov Školského spolku Komenský.

9. června

navštívil českou školu hejtman Jihomoravského kraje Michal Hašek. Při této příležitosti předal představitelům školy finanční dar ve výši jednoho milionu korun. Letošní dar navazuje na dřívější příspěvek kraje v roce 2011 ve výši 40 000 €.

Velvyslanec ČR v Rakousku Jan Sechter předal v budově gymnázia diplomy dvěma žačkám školy, jejichž práce ocenila odborná porota 43. ročníku výtvarné soutěže Mezinárodní dětská výtvarná výstava inspirovaná Lidickou tragédií.

16. června

proběhla v Rakouském kulturním fóru v Praze prezentace knihy *Lumír 150* muzikologa Viktora Velka. Program byl rozšířen o hudební vložku v provedení studentů z Fakulty umění Ostravské univerzity z děl sborníků Lumíra, a to B. Čumpelíka, J. F. Skalického a J. Herleho. Klavírního doprovodu se chopil předseda Lumíru Pavel Koutník.

21., 22. a 23. srpna

proběhl Poetenfest v Raab an der Thaya, Waldviertel.

27. srpna

ve Vídeňské státní opeře hostoval Pražský filharmonický orchestr – *Rock the Opera* (Pink, Floyd, Led Zeppelin ad.)

2. září

v 10:00 byla na Vídeňské radnici předána cena Centropre-Stiftungspreis 2015.

J. E. Juraj Macháč, velvyslanec SR, zval u příležitosti státního svátku SR do rezidence Slovenského velvyslanectví v Maxingstr. 20, 1130 Vídeň. Současně proběhlo otevření výstavy devíti slovenských významných sochařů (Jakub Bachorík, Oto Bachorík, Juraj Čutek, Norbert Kelecsényi, Milan Lukáš, Ondrej 4., Marek Ryboň, Robert Szittay, Peter Valach. O kulturní zážitek se postarali první sólový tanečník Vídeňské státní opery Roman Lazík, první sólová tanečnice Vídeňské státní opery Nina Poláková, šansonierka a zpěvačka Andrea Zimánylová a skladatel a kytarista Juraj Burian.

INFORMACE

Tschechische Gemeinde: P. Ing. Dr. Jiří Šindelář CSsR wurde mit 1. Juli zum Seelsorger der tschechischen Studenten und Vereine in der ED Wien mit einer Dienstverpflichtung von 15 Wochenstunden ernannt.

Kontakt: Salvatorgasse 12 1010 Wien

GSM: +420 732 961 694

Tel.: +43 (0)1 533 9594 105

jiri.sindelar.cssr@gmail.com; info@lidovemisie.cz;

www.lidovemisie.cz

Zur Information mit freundlichen Grüßen

KsR P. Dr. Jan Horák SDB

Nationalkoordinator der Tschechen

und Seelsorger in der Erzdiözese Wien

Sdružení Ackermann-Gemeinde ocenilo Karla Schwarzenberga

Sdružení Ackermann-Gemeinde, které se snaží o zlepšení česko-německých vztahů, udělilo své nejvyšší ocenění někdejšímu českému ministrovi zahraničí Karlu Schwarzenbergovi. Sdružení to oznámilo v tiskové zprávě.

Newsletter Českých škol bez hranic

http://csbh.cz/sites/default/files/CSBH%20newsletter%201_2015-2.pdf.

Pod touto adresou najdete historicky první číslo newsletteru Českých škol bez hranic, které vydává stejnojmenný spolek. Neváhejte jej šířit dál, pokud Vás zaujme.

Se srdečným pozdravem,

Lucie Slavíková-Boucher
předsedkyně spolku ČŠBH
www.csbh.cz

Druhé setkání ministrů zahraničních věcí ČR a Rakouska s krajskými a zemskými hejtmany příhraničních krajů a spolkových zemí (Horního Rakouska, Dolního Rakouska, Jihočeského kraje, Jihomoravského kraje, Kraje Vysočina)

Ministr zahraničních věcí Lubomír Zaorálek (ČSSD) se v pátek 21. srpna 2015 setkal v Linci se svým rakouským protějškem Sebastianem Kurzem (ÖVP) a s hejtmany příhraničních krajů a spolkových zemí. Politici spolu prodiskutovali řadu aktuálních zahraničněpolitických témat. Současně se věnovali také bilaterálním a regionálním otázkám, resp. přeshraniční spolupráci.

Setkání ministrů zahraničních věcí ČR a Rakouska s hejtmany příhraničních regionů (Horního Rakouska, Dolního Rakouska, Jihočeského kraje, Jihomoravského kraje, Kraje Vysočina) se uskutečnilo na pozvání hornorakouského zemského hejtmána Josefa Pühringera. Navázalo na 1. setkání v tomto formátu, které proběhlo 11. listopadu 2014 v Mikulově. Cílem pravidelného setkávání v tomto formátu je poskytovat vždy nové impulsy k dalšímu rozvoji bilaterálních vztahů.

Nová forma spolupráce mezi vládami v Praze a ve Vídni se spolkovými zeměmi a kraji dokáže lépe a včas identifikovat, kde jsou naše zájmy společné, nebo rozdílné. Obě

vlády jsou schopny pak lépe spolupracovat i na úrovni EU. Na závěr jednání ministrů zahraničních věcí ČR a Rakouska bylo přijato Společné prohlášení.

pr.post@ooe.gv.at

Premiérovým poradcem bude Rudolf Jindrák

Premiér Bohuslav Sobotka (ČSSD) má nového poradce pro zahraniční politiku. Na úřad vlády nastoupil kariérní diplomat Rudolf Jindrák (bývalý velvyslanec v Rakousku a Německu). V tiskové zprávě to oznámil mluvčí kabinetu Martin Ayzer. Jindrák bude mít na starosti posilování vztahů s Německem a agendu středoevropské regionální spolupráce.

Česká centra povede Zdeněk Lyčka

Česká centra, příspěvkovou organizaci ministerstva zahraničních věcí, povede Zdeněk Lyčka. Dosavadní zástupce generální ředitelky a bývalý velvyslanec v Dánsku vyhrál dvoukolové výběrové řízení. Lyčku řízením organizace pověřil ministr zahraničí Lubomír Zaorálek. Sedmapadesátiletý Lyčka doposud působil jako ředitel Úseku strategie a rozvoje Českých center a zástupce generální ředitelky. V minulosti byl velvyslancem v Dánsku, ředitelem Českého centra ve Stockholmu či ředitelem odboru kulturních a krajských vztahů ministerstva. Lyčka ve funkci generálního ředitele nahradil Vilmu Anýžovou, které vypršelo funkční období. Anýžová, která organizaci vedla od roku 2012, nastoupí na místo ředitelky Českého centra Bratislava.

Letošní ročník festivalu v Jičíně je poctou autorům pohádek

Letošní 25. ročník festivalu Jičín – město pohádky, který se s podtitulem Ať žijí pohádky! uskutečnil od 9. do 13. září, připomněl smysl a vnitřní hodnotu pohádek. Akce byla také poctou autorům, ilustrátorům pohádek či hercům, s některými z nich se návštěvníci setkali na besedách, čteních či autogramiádách. Festival tradičně zahájil průvod pohádkových bytostí, které na Valdštejnově náměstí převzali z rukou jičínského starosty klíč od města a tím i symbolicky vládu nad městem. Na Valdštejnově náměstí vrostly kulisy hradu, v podhradí byly řemeslné a tvůrčí dílny. Připravená byla také hra nazvaná Jak najít cestu do pohádky, která vycházela z nejnámějších pohádek.

Na výstavě libereckého archivu jsou i vandrovní knížky

Okresní archiv v Liberci zahájil výstavu věnovanou cechům na Liberecku. Nejstarší dokumenty jsou z 16. století, mezi exponáty jsou i veduty, cechovní artikule, pečetidla nebo vandrovní knížky. Výstavu z archiválií, dlouhá desetiletí ukrytých v depozitářích, pořádá liberecký archiv jednou do roka v rámci oslav Mezinárodního dne archivů. V minulých letech byly výstavy zaměřené například na kroniky, turistické spolky nebo divadelnictví. Na jedné výstavě archiv ukázal do té doby nepublikované snímky z bourání liberecké radnice na konci 19. století. Tentokrát si archiv vybral za téma cechy, neboť v dějinách středověkých měst tvořili řemeslníci významnou skupinu obyvatel.

SMUTNÉ ZPRÁVY

Ve čtvrtek 30. července 2015 v USA náhle zemřela československá krasobruslařská hvězda Alena/Ája Vrzáňová (1931-2015)

Rodačka z Prahy a jediná česká mistryně světa v krasobruslení (z let 1949 a 1950) Ája Vrzáňová podlehla ve věku 84 let náhlé těžké nemoci v New Yorku. Vrzáňová měla ve sbírce i kompletní sadu medailí z evropských šampionátů včetně zlata z Osla 1950. Po MS v Londýně požádala o azyl a emigrovala do USA, kde se věnovala ledním revuím a podnikala. V roce 2009 byla v Los Angeles uvedena do Síně slávy. O osm měsíců později byla vyhlášena českou Sportovní legendou. Ocenění označila za největší poctu, jíž se jí v životě dostalo. V roce 2004 obdržela medaili Za zásluhy II. stupně. O rok dříve se stala nositelkou ocenění Významná česká žena ve světě.

Ája Vrzáňová se nikdy netajila svým krajanstvím a vlastenectvím. Od roku 2007 byla kromě jiných funkcí čestnou předsedkyní Mezinárodního koordinačního výboru zahraničních Čechů, který pořádá v Praze celosvětová setkání krajanů. Zakladatel MKVZČ Oldřich Černý o ní řekl: „Ája je mimořádná žena. Je hezká, díky svým sportovním úspěchům je ve světě známá, má minulost, za kterou se nemusí stydět. Je to mimořádně dobrý reprezentativní typ.“

Alena „Ája“ Vrzáňová s bruslením začínala ve třicátých letech na Štvanici. Vysoká, houževnatá a soutěživá dívka koncem čtyřicátých let zcela ovládla evropské i světové soutěže v krasobruslení. Po vítězství na MS v Londýně v roce 1950 se nevrátila zpět a v Británii požádala o azyl.

Z Londýna odešla Ája s matkou do USA. Otec za nimi nemohl. Viděly se s ním až v šedesátých letech a když v roce 1978 zemřel, nepustili je ani na jeho pohřeb. „V Americe jsem nemohla pokračovat ve své sportovní dráze,“ popisovala později Ája. „Americké občanství jsem ještě neměla a bylo vyloučené, abych startovala za Československo. Tak jsem šla do ledních revuí. To byla moje druhá kariéra.“ V programech Ice Follies a Ice Capades působila téměř až do roku 1966. Používala jméno Aja Zanova, protože Anglosasové jméno Vrzáňová nedokázali vyslovit.

V roce 1969 se Ája provdala za československého exulanta Pavla Steindlera a stala se z ní Aja Zanova-Steindler. Po roce 1989 se vrátila ke svému původnímu jménu. Pavel Steindler byl úspěšný kuchař a podnikatel v gastronomii. V New Yorku provozoval několik restaurací a Ája mu začala pomáhat pečovat o exkluzivní hosty. Mezi jeho nejúspěšnější restaurace patřily např. La Popotte nebo Duck Joint. Zejména do Duck Joint, specializovaného na pokrmy z kachen, v šedesátých a sedmdesátých letech chodily hvězdy amerického showbusinessu jako Woody Allen, Paul Newman, Frank Sinatra, Andy Warhol nebo Donald Trump, s jehož českou manželkou Ivanou si Ája rozuměla. Po Trumpově nabídce se Ája Vrzáňová na čas stala manažerkou Wollmanova kluziště v newyorském Central Parku. Po smrti svého manžela v osmdesátých letech Vrzáňová podnikání utlumila a začala se věnovat charitativním projektům zaměřeným na sport a pomoc dětem. „Vlastní dítě mi pánbůh nedopřál, tak se dětem snažím pomáhat aspoň takto,“ říkala.

V roce 1990 se Ája poprvé vrátila do Československa. Lidé na ni nezapomněli. Na žádost Václava Havla vystoupila na manifestaci proti rozdělení republiky, s níž nesohlasila. Od devadesátých let jezdila Vrzáňová pravidelně do Prahy jednou až dvakrát za rok. Při pobytech v Praze měla hodně společenských povinností. Dávala rozhovory, byla patronkou nejrůznějších sportovních akcí, zahajovala konference zahraničních Čechů, naposled v září 2014.

Ve vzpomínkách svých přátel zůstane navždy zapsaná jako energická žena sportovního ducha, vždy elegantní, skromná a velká vlastenka.

Čest její památce!

Alena/Ája Vrzáňová

Alena/Ája Vrzáňová v roce 1950

Nečekaná ztráta

V neděli 26. 7. 2015 opustila v tichém a klidném spánku tento svět paní Helena Dvořáková. V české Vídni ji znaly desítky lidí, neboť po svém příchodu sem se společně s manželem napojila na řadu českých spolků. Nejvýrazněji byla zapojena v Kulturním klubu Čechů a Slováků v Rakousku, pro jehož dobrý chod vykonávala nekonečnou řadu zdánlivě drobných, ale velmi důležitých aktivit. Neměla zde žádnou oficiální funkci, ale vždy nastoupila tam, kde to bylo právě potřeba. To vše s notnou dávkou energie a dobré nálady, kterou dovedla hned své okolí „nakažit“. S přibývajícím věkem sice nemohla být někde osobně, ale prostřednictvím telefonu pomáhala zajišťovat pro Klub řadu věcí. Stále se zajímala o okolní svět.

Zpráva o jejím odchodu, i když byla velmi nemocná, všechny zaskočila. Nejen pro její aktivity pro Klub, ale i pro její přítomnost na všem českém ve Vídni, zanechala svým odchodem prázdné místo. Bude nám chybět její přítomnost, její osobnost zůstane v našich vzpomínkách.

Výbor Klubu

KNIŽNÍ NOVINKY

Martina Šmejkalová: Praporu věren i ve ztraceném boji. Vladimír Šmilauer – život a dílo filologa (1895-1983)

Academia, Praha 2015, brož.,
652 str., ISBN 978-80-200-2439-8

O knize: Vladimír Šmilauer náleží mezi největší osobnosti české vědy 20. století. Kniha se soustředí na jeho přínos lingvistický, zejména v oblasti syntaxe, onomastiky a lexicologie, v oblasti organizace a popularizace vědy, jako na přínos lingvodidaktický a pedagogický, a to v rámci širšího historického kontextu 20. století a pomocí dosud nezpracovaného archivního materiálu a rozhovorů s pamětníky. Šmilauerův život byl významně poznamenán politickými a společenskými převraty 20. století, a poznání jeho životních osudů tak přispívá i k osvětlení vývojových aspektů dobové kulturní politiky.

Objednávky/Bestellungen:

<http://www.academia.cz/praporu-veren-i-ve-ztracenem-boji.html>,

<http://www.kubon-sagner.de/opac.html?record=F036242>.

Václav Kahuda: Vítr, tma, přítomnost

Nakladatelství Druhé město, vázané,
718 stran, 14,5 × 20,7 cm, česky

Anotace: Koncem devadesátých let vstoupil do české literatury autor, jehož styl je naprosto jedinečný – Václav Kahuda. V relativně krátkém čase vychrlil řadu knih, z nichž každá představovala velkou čtenářskou událost. Kahuda se hlásí ke svým vzorům – výsostným vypravěčům, jako je Bruno Schulz, Bohumil Hrabal či Günter Grass; podobně jako oni je mistr hloubkových ponorů na dno duše. A stejně jako oni mísí s pozoruhodnou lehkostí vysoké s nízkým, groteskní s tragickým, animální s duchovním. Vrcholem jeho tvorby je autobiografický román *Houština* (nakladatelství Petrov, Brno, 1999), který je v kontextu české prózy naprosto ojedinělý. Poté se Václav Kahuda na deset let odmlčel, protože – jak sám uvádí – řekl vše, co potřeboval.

Nyní se vrací na scénu románem, který na *Houštinu* formálně navazuje jak autobiografickým laděním, tak pro Kahudu typickým tělnatým, jazykově bohatým vyprávěním. Téma je však nové. V první kapitole se vypravěč rozhodne, že přijde na kloub dávné rodinné události ze čtyřicátých let, kdy jeho dědu, inženýra a nadaného konstruktéra v tehdejší ČKD, odvezli příslušníci německé tajné policie kamsi do Říše, kde se jej snažili přimět ke spolupráci. Když poněkolkáté odmítne, vrátí se v pořádku domů, druhý den ráno ve svém bytě však nevíitelně zemře. Vypravěčova pouť po českých i německých archivech není odměněna jednoznačným vysvětlením. Otevírá však exkurzi do zákulisí funkce mocenských aparátů, doplněnou barokně pestrou mozaikou čistě soukromých i globálně-ekonomických událostí, skládajících dohromady nesnadný obraz naší současnosti.

Prozaik Václav Kahuda (vlastním jménem Petr Kratochvíl) se narodil 8. listopadu 1965 v Praze. Vyučil se štukatérem, prošel řadou dělnických zaměstnání (noční hlídač v Národním muzeu, strojník, hrobník, topič). V druhé polovině osmdesátých let minulého století se podílel na vydávání série tzv. *Branických almanachů*. Dnes je v invalidním důchodu, žije v Praze.

Undergroundový literát Václav Kahuda začínal jako básník v samizdatových *Branických almanaších*, již od svých tvůrčích začátků však psal i prozaické texty a próza se zakrátko stala těžištěm jeho literární činnosti. Ve svých prózách se dlouho snažil vyslovit generační životní pocity, které ale vtěloval do fantaskního rámce: modelové lidské příběhy se u Kahudy zpravidla odehrávají ve světě, který je jako by převrácen vzhůru nohama, zbaven jakýchkoli ochranných zbarvení, předhozen čtenářovým smyslům napospas, často zcela bezbranný. A pro skicu tohoto drastického a brutálního společenského kontextu spisovatel hojně využíval postupů dekadentní a naturalistické poetiky.

V Jihlavě si opět připomněli oběti komunistických procesů

Několik desítek příbuzných nebo známých si v Jihlavě připomnělo politické vězně popravené ve věznicí jihlavského krajského soudu v letech 1950-1952. Tradiční akce měla ještě jeden nový rozměr. Účastníci si zároveň připomněli sochaře Jaroslava Šlezingera, jenž zemřel v komunistickém žaláři před šedesáti lety. Šlezinger, který pocházel z Vysočiny, vytvořil nadživotní sochu T. G. Masaryka, která stála před jihlavským gymnáziem.

Soudní proces se konal v únoru 1950 před Státním soudem v Jihlavě. Třidvacet mužů bylo obviněno z trestných činů velezrady a vyzvědačství. Veselý, Rod a Tuček byli odsouzeni k trestu smrti a popraveni 17. června 1950. V letech 1950-1952 bylo na dvoře krajského soudu v Jihlavě oběšeno jedenáct mužů. Sedm z nich bylo souzeno při takzvaném babickém procesu. Záminkou k němu se stalo zastřelení tří funkcionářů tehdejšího národního výboru v červenci 1951.

V Jáchymově se otevřela obnovená naučná stezka po stopách lágrů

Spolek Političtí vězni.cz obnovuje v Jáchymově naučnou stezku Jáchymovské peklo. Návštěvníky povede po stopách někdejších komunistických lágrů, připomene ale i historii těžby stříbra nebo místní přírodu. Stezka byla slavnostně otevřena 27. června, uvedl předseda spolku a spoluautor dobrovolnického projektu Tomáš Bouška.

Festival Dvořákova Praha

Geniálního skladatele Antonína Dvořáka oslaví letos festival Dvořákova Praha za přítomnosti prestižních světových i domácích orchestrů, hvězdných sólistů a dirigentů. Od 7. do 23. září zamíří na koncertní pódia věhlasná hudební tělesa jako Philharmonia Orchestra London v čele s Christophem von Dohnányim, Academy of St Martin in the Fields, Tonhalle-Orchester Zürich či Freiburger Barockorchester. Osmý ročník festivalu slavnostně otevřel jedinečný violoncellista Yo-Yo Ma ve spojení s Českou filharmonií. Přednímu tuzemskému tělesu budou patřit i další festivalové večery, včetně toho závěrečného. Program letos ozdobí i houslistka Lisa Batiaschvili, violoncellista Gau-

thier Capuçon, houslista David Garrett nebo pianista Piotr Anderszewski.

Sestavením programu Komorní řady, festivalu uvnitř festivalu, byl v letošním roce pověřen pianista Ivo Kahánek. Mladý umělec, který poutá mezinárodní pozornost, dostává v rámci Dvořákovy Prahy prostor ke spolupráci se světovou špičkou komorní hudby. Do české metropole pozval například smyčcová kvarteta Emerson Quartet nebo Tetzlaff Quartet; v mezinárodní konkurenci se ovšem tento klavírista představí také sólově.

Po loňském počínu, kterým bylo uvedení Dvořákovy operní prvotiny *Alfred*, festival opět přichází s programovým formátem Opera in Concert. V koncertním provedení zazní v jedinečném mezinárodním obsazení Mozartův *Don Giovanni*. Spirituální koncert bude letos věnován dílu mimořádného komponisty Arvo Pärta. V programu opět nechybějí program pro rodinné publikum, debutový Den D věnovaný mladým umělcům či další z objevných výprav po Stopách Antonína Dvořáka.

Hlavním festivalovým centrem je tradičně Rudolfinum, srdcem komorní řady Anežský klášter, duchovní hudba zazní v katedrále svatého Víta. Více informací na www.dvorakopraha.cz.

Dvořákova Praha je hrdým nositelem jména jednoho z největších světových skladatelů Antonína Dvořáka. V programu návštěvníci naleznou jeho ikonická díla i skladby méně uváděné. Festival i letos nabídne ve špičkovém provedení tvorbu Dvořákových předchůdců i jeho následovníků. „Dvořákova Praha chce dělat čest svému jménu a být festivalem světovým, a přece výsostně českým, festivalem, který snoubí talent, píli i úctu k tradičním hodnotám,“ dodává umělecký ředitel festivalu Marek Vrabec.

Národní divadlo v Praze nabídne v sezóně 2015/16 devět premiérových oper a koncertní řadu

Devět premiér nabídne divákům operní soubor pražského Národního divadla (ND) v sezóně 2015/2016. Státní opera Praha se otevře v říjnu návratem Belliniho *Normy*. S *Normou* vyjede ND příští rok na zájezd do Japonska, titulní roli ztvární Edita Gruberová. Druhou premiérou bude Pucciniho *Madame Butterfly* v novém nastudování Jiřího Heřmana a hudebního ředitele Martina Legnise. Následují premiéry Gounodovy opery *Romeo a Julie* a Straussovy *Elektry*. Na scéně ND se objeví tři nové inscenace – *Julieta (Snář)* Bohuslava Martinů slovenské režisérky Zuzany Gilhusové, dále Giordanova opera *Andrea Chénier*. Stravinského *Slavíka* a Čajkovského *Jolantu* nastuduje v ND v jednom večeru režisér Dominik Beneš a Jan Latham-Koenig. Ve Stavovském divadle diriguje Jan Kučera Rossiniho *Popelku*, která bude určena především dětem. Na Nové scéně uvede ředitel Opery ND Petr Kofroň oratorium *Lost Objects*. V nadcházející sezóně bude výrazně rozšířena i koncertní řada. Vedle adventních a tradičních Mozartových koncertů to bude Koncert k zahájení sezóny, Koncert k 50. výročí založení Mezinárodní pěvecké soutěže Antonína Dvořáka pod taktovkou Libora Peška. Z další nabídky je možné se těšit na písňový večer sólistů ND, *Hommage à Jan Dismas Zelenka* či Janáčkova *Amara* a Sukův *Epilog*.

Štvrtok/ Donnerstag 24. 9. 2015

FILMOVÝ KLUB

OBRAZY STARÉHO SVETA

Slovensko, 1972, 64 min.

Réžia: Dušan Hanák

Jedno z najväčších diel slovenskej kinematografie bolo šestnásť rokov zatracované na základe pochybných ideových a estetických kritérií „normalizátorov“. Nevšedný dokument citlivo a s pochopením kreslí podoby starých dedinčanov, žijúcich zdanlivo na okraji spoločnosti, v podmienkach hraničiacich s biedou, ale vo vlastnom svojbytnom svete.

Začiatok/Beginn: 19,00 hod./ Uhr
v spolku RSKS/ im Verein ÖSKV
Vstupné/Eintritt:
dobrovoľný príspevok/
freiwillige Spende

Sobota/ Samstag 3. 10. 2015

Danube Tennis a Rakúsko-Slovenský kultúrny spolok pod záštitou jeho excelencie veľvyslanca SR vo Viedni Juraja Macháča, vás srdečne pozývajú na

5. DANUBE CHALLENGE TENNIS CUP

Začiatok : **8,30 hod.**

Miesto konania: **TENNIS POINT**
Baumgasse/ Ecke Nottendorfergasse
1030 Wien

Katégorie: ženské a mužské štvorhry
Štartovné: **29,00 €** na osobu / v cene zahrnutá
1x minerálka, snack, obed, hodnotné ceny,
kurty, sauna, squash

Tenisová exhibícia: Slovenskí paralympijskí
reprezentanti v tenise na vozíku
Tombola s hodnotnými cenami počas
obedňajšej prestávky

Prihlášky do: 9. Septembra 2015

E: info@danube-tennis.com

T: +43 676 717 1177

www.danube-tennis.com

[facebook.com/danube.tennis](https://www.facebook.com/danube.tennis)

PRIPRAVUJEME

Nedeľa 11. októbra 2015

DIVADELNÉ PREDSTAVENIE ILÚZIE

Divadelná hra o (ne)naplnených láskach na púti do večnosti v podaní vynikajúcej generácie Slovenského národného divadla: Emília Vášáryová (alt. Zuzana Kocúriková), Božidara Turzonovová, Martin Huba a Dušan Jamrich.

Miesto: Divadlo Theater Freie Bühne
Wiedner Hauptstrasse 60, 1040 Wien
o 19,00 hod.

Vstupné: Členovia RSKS: **20,00 EUR**
Nečlenovia: **23,00 EUR**
Študenti: **12,00 EUR**

Záväzná rezervácia vstupeniek
do 08.10.2015!

Tel.: 01/596 13 15, E-mail:

rsk@slovaci.at

RSKS: Tel: 01/5961315

E-Mail: rsk@slovaci.at

RSKS nájdete už i na facebooku:

<https://www.facebook.com/pages/Rak%C3%BD-Ask%C3%B3-slovensk%C3%BD-kult%C3%BArny-spolok/723178194493543?pnref=lhs>

Vyhlášení soutěže

Velvyslanectví České republiky v Rakousku a spolková země Dolní Rakousko vyhláší ve školním roce 2015/16 první ročník znalostní soutěže pro žáky 2. stupně rakouských základních škol a nižších ročníků gymnázií, kteří se

učí český jazyk. Soutěž se uskuteční pod záštitou hejtmána Jihomoravského kraje Michala Haška. Hlavní cenou pro vítěze je čtyřdenní pobyt v regionu Jižní Moravy ve městě Kunštát.

www.mzv.cz/vienna

www.tschechischrepublik.at

Botschaft der Tschechischen Republik

TSCHECHISCH
QUIZ

TschechischQuiz

Vyhlášení soutěže pro žáky s výukou češtiny v Dolním Rakousku a ve Vídni – 1. ročník

„Robot“ – odkud pochází toto mezinárodně známé slovo? Podobné otázky mají zodpovědět žáci 2. stupně rakouských základních škol a nižších ročníků gymnázií v soutěži TschechischQuiz. Hlavní cenou pro vítěze znalostní soutěže v českém jazyce, kterou letos poprvé organizuje Velvyslanectví České republiky v Rakousku ve spolupráci s Jihomoravským krajem pod záštitou hejtmána Michala Haška, je čtyřdenní návštěva Jihomoravského kraje.

Cílem soutěže je interaktivně přiblížit Českou republiku rakouským žákům, kteří se učí češtinu na základních školách a nižších ročnících gymnázií, a zároveň jim umožnit využít získané znalosti v praxi při týmové spolupráci. Možnost seznámit se s vrstevníky v českých školách má přispět ke vzájemnému poznávání s cílem vyzdvihnout vzájemnou nejen geografickou, ale i kulturní blízkost obou sousedících zemí střední Evropy.

Tříčlenné týmy rakouských žáků budou mít za úkol správně zodpovědět **kvízové otázky formulované v češtině z oblasti historie, geografie a kultury**. Soutěže se mohou zúčastnit žáci a žákyně 2. stupně rakouských základních škol a nižších ročníků gymnázií. Součástí kvízu jsou rovněž dvě otevřené, kreativní otázky, na které mají žáci odpovědět formou krátkého textu (v rozsahu 100 slov) v češtině či v němčině. Po zaslání a vyhodnocení odpovědi porotou, jejímiž členy jsou pedagogové a zástupci velvyslanectví, budou všichni účastníci pozváni na slavnostní vyhlášení cen, které se uskuteční dne 12. října 2015, v 15:00 hodin na Velvyslanectví České republiky ve Vídni. Hlavní pozornost bude upřena na vyhlášení hlavní ceny – čtyřdenního pobytu ve městě Kunštát v Jihomoravském kraji, který se uskuteční ve dnech 5.–8. listopadu 2015. Vítězný tým během pobytu v Jihomoravském kraji navštíví turisticky atraktivní místa regionu, přičemž program připraví žáci a učitelé české partnerské školy soutěže v Kunštátu. Soutěž bude vyhlášena ve spolupráci s dolnorakouskou Zemskou školní radou a Školskou radou města Vídeň. Předání cen se zúčastní rovněž zástupci Jihomoravského kraje, který je sponzorem soutěže, a také zástupci české partnerské školy v Kunštátě. Vítězný tým se tak již ve Vídni může seznámit se svými „turistickými průvodci“ v České republice. Na předání cen jsou rovněž pozváni předseda dolnorakouské Zemské školní rady a vídeňské Školské rady.

Harmonogram soutěže 2015:

Vyhlášení soutěže	17. srpna 2015
Termín pro zaslání odpovědí	5. října 2015
Slavnostní předání cen	12. října 2015
Pobyt vítězů v České republice	5.–8. listopadu 2015

Kontaktní osoba: Jana Půlpán Kheková, E: jana_khekova@mzv.cz, T: +43 1 899 58 128. Vyhlášení soutěže s kvízem lze od 17.8. stáhnout na www.mzv.cz/vienna.

Velvyslanectví České republiky v Rakousku | Penzingerstr. 11–13, 1140 Wien | T: +43 (0) 1899 58–0
E: vienna@embassy.mzv.cz | www.mzv.cz/vienna | www.tschechischrepublik.at

Možnost výuky češtiny jako mateřského jazyka na rakouských školách

Navštěvuje Vaše dítě rakouskou školu a vy považujete za důležité, aby Vaše dítě znalo a umělo svůj mateřský jazyk – češtinu?

Víte, že Školská rada města Vídeň (Stadtschulrat für Wien) nabízí zdarma výuku češtiny jako mateřského jazyka na školách? Neváhejte, přihlaste své dítě!

Školská rada města Vídeň nabízí bezplatnou výuku mateřského jazyků na rakouských školách. Výuka bude zajištěna dle zájmu o daný jazyk. Pro přihlášení dítěte na výuku mateřského jazyka je nutné vyplnit níže přiložený podepsaný formulář a odevzdat jej na vídeňské škole, kterou Vaše dítě nyní navštěvuje nebo kterou bude navštěvovat, a to nejpozději do 4. července 2015. Tento termín je důležitý pro zjištění počtu zájemců a zajištění výuky ve školním roce 2015/16.

Neváhejte využít této možnosti zajistit Vaším dětem výuku jejich mateřštiny. Je dokázáno, že pro dítě je jednodušší učit se cizí jazyk, pokud se zároveň učí mateřský jazyk.

Bližší informace:

<http://www.sfz-wien.at/>,

<http://www.schule-mehrsprachig.at/index.php?id=15>

kontakt: pr.post@ooe.gv.at.

Redakční poznámka: Tuto informaci jsme získali až po vydání letního Klubového čísla.

Knižní novinka

Mit dem Buch *Orchestrierte Vertreibung* (erschienen im Mandelbaum Verlag) von Bernadette Mayrhofer und Fritz Trümpi wird nun ein neues Kapitel philharmonischer Geschichte beleuchtet: Nämlich die Schicksale von Musikern, die seitens des NS-Regimes aus dem Orchester Wiener Philharmoniker vertrieben wurden.

<http://kurier.at/kultur/literatur/orchestrierte-vertreibung-unerwunschte-wiener-philharmoniker/96.300.546>

bm:uk Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur

Abt. I/5a, Referat für Migration und Schule

KAŽDÝ JAZYK JE DALŠÍ ŠANCI! Přihlaste své dítě do výuky mateřského jazyka!

Proč by mělo mé dítě navštěvovat výuku mateřského jazyka?
V našem jazyce se přece bavíme doma.

Samozejmé, ale číst a psát a mnoho dalších věcí. Např. mnoho nových slovíček, se Vaše dítě učí ve škole a ne doma.

Ale v Rakousku je přece důležitá němčina. Náš jazyk tady nepotřebujeme.

To není pravda, dva jazyky jsou více jak jeden. A pro Vaše dítě je jednodušší učit se němčinu, pokud se zároveň učí mateřský jazyk.

Zda je výuka mateřského jazyka Vašeho dítěte nabízena se dozvíte ve škole, kterou Vaše dítě navštěvuje nebo na <http://www.bmukk.gv.at/medienpool/14006/schulennmittunt0910.pdf>

Ostatně: Lidé, kteří žijí se dvěma nebo více jazyky, jsou na světě v převaze.

PŘIHLÁŠKA DO VÝUKY MATEŘSKÉHO JAZYKA

Školní rok 20.../20...

Přihlašuji své dítě do výuky mateřského jazyka.

Jméno žákyně/žáka:

Datum narození: Třída:

Razítko momentálně navštěvované školy	Výuka mateřského jazyka se bude pravděpodobně konat v následující škole:

Výuka mateřského jazyka:

(Prosím vyplňte jazyk)

Touto přihláškou se zavazuji, že mé dítě bude po celý rok pravidelně navštěvovat výuku mateřského jazyka stejně jako řádnou výuku.

Datum:
.....
Podpis rodičů
resp. zákonných zástupců
.....

ODEVZDEJTE PROSÍM VYPLNĚNÝ FORMULÁŘ VE ŠKOLE, KTEROU VAŠE DÍTĚ NAVŠTĚVUJE!

THEATER BRETT

Termine/Programm Oktober 2015

Münzwardeingasse 2, 1060 Wien,
theaterbrett@gmx.at, www.theaterbrett.at
Vorbestellungen: 0676/7345566 oder theaterbrett@gmx.at

Bahnsteig (Perón) von Miloš KARÁSEK (SK)

Deutschsprachige Erstaufführung

Deutsche Übersetzung: Angela Repka (D)

Regie: Jiří Honzírek (CZ)

Bühnenbild: Miloš Karásek (SK)

Schauspieler: Lotte Loebenstein, Anna Nowak, Max Mayerhofer, Jakub Kavín, Ludvík Kavín Christoph Prückner
Produktionsleitung: Nika Brettschneider

Spielzeit: **6.-31. 10. 2015, 20:00** (20 Aufführungen):

6., 7., 8., 9., 10., 13., 14., 15., 16., 17., 20., 21., 22., 23., 24., 27., 28., 29., 30. und 31. 10. 2015

Im Rahmen der „Mitteleuropäischen Dramaturgie“ will das Theater Brett dem österreichischen Publikum eine hervorragende Persönlichkeit der Slowakischen Kunstszene vorstellen.

In seiner Schöpfung vereinigt Miloš Karásek strikt geteilte Welten, bricht die Grenzen zwischen ihnen, überschreitet die immer wieder neu entstandenen Grenzen. Dabei hilft ihm sein natürlicher Instinkt, seine Intuition und das Bewusstsein, das das Theater nicht nur „ein abstraktes Model des Universums“ ist, sondern auch ein Raum, wo Traum, Transzendenz aber auch der Tod ihren Platz haben.

In Karáseks Stücken treffen wir keine Helden sondern die Antihelden. Outsider, verkrachte und durchs Leben zerstörte Existenzen, Alkoholiker, gehende Leichen, Verbrecher, Mörder und Verrückte, aber auch übernatürliche Gestalten in Form von gefallen Engeln. Sie wissen noch nicht genau, ob sie sich auf der Erde, in der Vorhölle oder im Himmel befinden. Diese Unglücklichen, Gescheiterten haben sich falschen Spielregeln unterworfen, haben ein Schiff betreten, welches die Richtung gewechselt hat, ist von der vorgesehener Trasse abgelenkt. Auf den verlassen Inseln haben sie nichts mehr zu verbergen, im Zwischenraum versuchen sie Ihre verlorenen Träume wiederzufinden und die Sinnlosigkeit Ihres Lebens zu benennen. Alle Gestalten in Karáseks Stücken sind ein mystischer, metaphorisch-realistischer Spiegel unseres Lebens. Es sind Tragödien voll von schwarzem Humor, Witz, absurde Tragikomödien mit psychologisch-gesellschaftlich-politisch-künstlerischem Untertext, welche auf die vielseitige Orientierung des Autors hinweisen.

Im „Bahnsteig“ treffen sich zufällig zwei vereinsamte Landstreicher, Engel, Selbstmörder, der Geist Gottes, eine Wahrsagerin und ein Theaterdirektor, die drei Ebenen der Realität darstellen – 1. die Metarealität, 2. den gegenwärtigen Zustand, 3. den Traum.

„Ich wusste nicht, wer von uns real ist. Damit du verstehst: Ich wusste, dass ich schlafe und von dir träume, aber ich war mir nicht sicher, ob es nicht vielleicht umgekehrt ist, ob ich nicht dir träume, wie ich schlafe.“

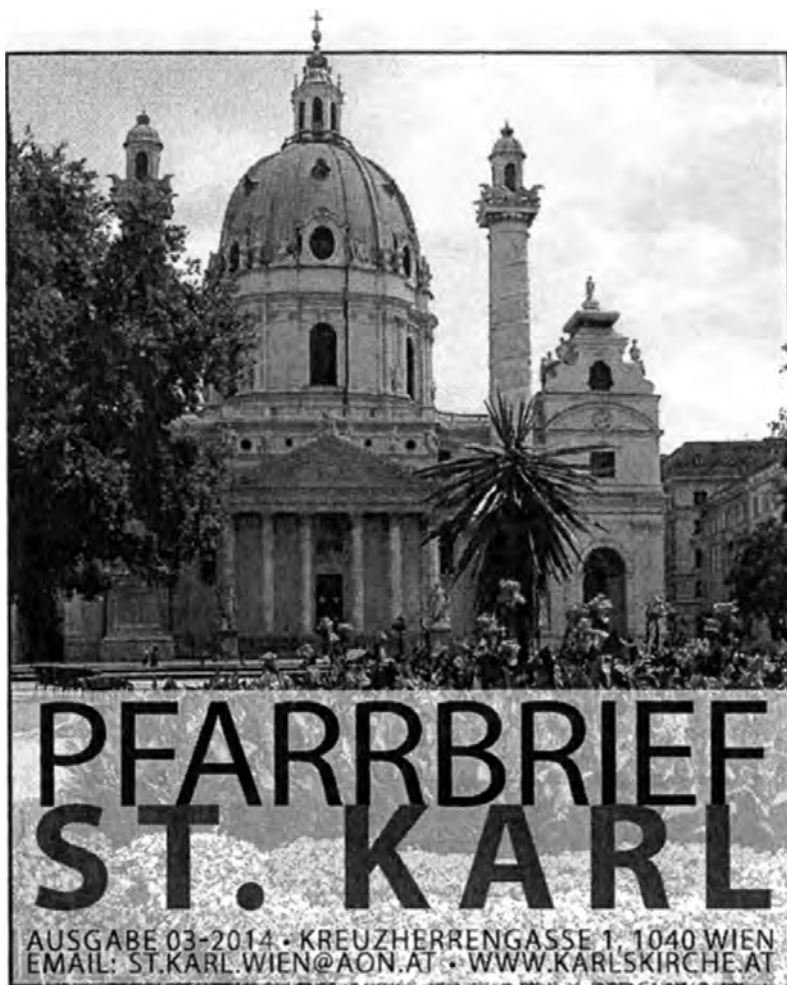
In einer Welt, in der sich materielles Irdisches mit dem unendlichen Raum des Transzendentalen verbindet, existiert zwar Gott, bloß ist er schon einige Zeit im Urlaub.

Der Autor konfrontiert im „Bahnsteig“ die Europäer mit den aus vielen Werken der europäischen Kultur bekannten Fragen nach Sinn und Wert unserer Existenz. Dies aber auf dem „Stand der Dinge“ des Jahres 2015. In der Zeit der gesellschaftlichen und politischen Paralyse des heutigen Europa, wo wir nicht imstande sind einheitlich und klar zu reagieren auf die unmittelbaren Bedrohungen der muslimischen Radikalen oder aus der Seite des russisch-ukrainischen Krieges. Als ob wir auf dem Bahnsteig stehen würden und auf ein Zug gewartet hätten, der uns irgendwo hinbringt. Irgendwohin, vor allem aber anderswohin. Als ob wir bewusst einen Tag nach dem anderen verlieren würden im Nichtstun und in Beschwerden über die allgemein schlechtere gesellschaftliche Situation. Als ob wir nicht imstande wären etwas Selbstbestimmtes, Selbstständiges, logisch also auch Riskantes zu unternehmen.

Wir warten also in der Gestalt von zwei Männern auf dem Bahnsteig und unser Verhalten und die Themen, über die wir diskutieren, schöpfen wir aus den Impulsen, die uns andere geben. Auf dem Bahnsteig erleben wir einen Selbstmörder, eine Domina, einen Theaterdirektor, einen Schuhputzer, einen Engel und weitere Gestalten, welche uns aus dem Rausch unserer Wichtigkeit, aus dem relativen Komfort herausreißen, aus der mentalen Unbeweglichkeit und Faulheit. Das Stück „Bahnsteig“ ist eine Exhibition von zwei Chaoten, Witzbolden, Komödianten, die durch ihre „Blindheit“ und Verrücktheit ihr Publikum unterhalten. Hinter dem Schleier der Unterhaltung verbirgt sich aber Ratlosigkeit, Leere und Paralyse der beiden Männer – Slowaken, Österreicher, Europäer.

Miloš KARÁSEK (*1960) – Dramatiker, Architekt, bildende Künstler, Bühnenbildner, Regisseur, Autor von verschiedenen multimedialen Projekten. Miloš Karásek absolvierte Institut für Architektur in Moskau mit dem Projekt „Experimentelles Theateraum“. 1984-1985 arbeitete er als Architekt auf dem Projekt des neuen Slowakischen Nationaltheaters in Bratislava. 1985-1990 wurde er Bühnenbildner bei dem Ukrainischen Nationaltheater in Prešov. Seit 1991 arbeitet er als freischaffender Künstler. Er widmet sich der Bildhauerei, verschiedenen multimedialen Projekten, der Literatur, dem Theater – als Dramatiker, Regisseur und Bühnenbildner. Seine Kunstwerke sind in den Sammlungen der Slowakischen Nationalgalerie, im Internationalen Museum in Medzilaborce und in verschiedenen Privatsammlungen.

Jiří HONZÍREK (*1979) – Regisseur und Gründer des Theaters Feste in Brünn (CZ) – Divadlo Feste, wo er künstlerischer Leiter ist. 2006 Absolutorium an der Theaterfakultät der Janáček Akademie für darstellenden Künste in Brünn (JAMU) in Fächer Regie und Dramaturgie. Während des Studiums bekam er Stipendien an Hoogeschool voor de Kunsten (Amsterdam, 2002, 2003) a Folkwang Hochschule in Essen (2004). Als Gastregisseur inszenierte er in verschiedenen Theatern in Prag, Brünn, Ústí nad Labem, Most, Uherské Hradiště, Cheb.

HEILIGE MESSE

Montag bis Freitag 18:00 Uhr,
Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr
Sonn- und Feiertage 11 & 18 Uhr
Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr
in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde
vor Beginn der Messen
und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!**Die Kirche ist geöffnet:**

Montag-Freitag 7:30-19:00 Uhr
Samstag 8:30-19:00 Uhr
Sonntag 9:00-19:00 Uhr

Kanzleistunden:

Montag-Freitag 8:30-11:30 Uhr,
Tel.: 504 61 87
Fax: DW 13
eMail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte
mit Kommunionempfang nach Verein-
barung mit der Pfarrkanzlei

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Přihlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**

e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozve. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2015 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €). Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2015 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složence zkratku ABO.

Vážení členové a čtenáři ve světě (s výjimkou ČR a SR), členský příspěvek či abo na rok 2015 činí včetně poštovného **50,- €**.

Bankovní spojení: Bank Austria
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**
SWIFT: **BKAUATWW**.

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2015, viz též: www.kulturklub.at)

Rozměry v cm	Měsíční poplatek v €
2,5 × 5,2	9,50
3,3 × 10,0	24,00
6,5 × 5,2	24,00
7,0 × 8,5	39,00
7,0 × 10,5	48,00
5,0 × 17,3	52,00
12,5 × 17,3	125,00

Inzeráty otiskujeme v černobílém provedení.
Jednorázový příplatek za rámeček a/nebo šedé pozadí: 4 €.

Kromě výše uvedených rozměrů a standardního černobílého provedení je možno po domluvě otisknout inzerát v barvě a/nebo jiné velikosti. Platba musí být uskutečněna s předstihem 14 dnů před otištěním inzerátu, a to převodem, složenkou, nebo hotově (zasláním v obálce).
Sleva pro členy Kulturního klubu: 20 %.

Bankovní spojení:

- Bank Austria Creditanstalt
IBAN: **AT03 1200 0006 8303 5901**
SWIFT: **BKAUATWW**
účel: **inzerce**

Kontakt:

- Tel.: **+43/(0)699/195 440 77**
Fax: **+43/(0)1/7988454**
e-mail: **inzerce@kulturklub.at**

TSCHJECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien
ředitel ing. Martin KRAFL
tel.: +43-1-53 52 360
www.czechcentres.cz/vienna
e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00
Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

Každou první sobotu v měsíci
otevřeno pro veřejnost
od 10:00 do 15:00 hodin!

Slowakisches Institut
SLOVENSKÝ INŠTITÚT
Wipplingerstrasse 24-26
1010 Wien

Po – Štv 09:00-12:30, 13:00-17:00
Pia 09:00-12:30, 13:00-15:00

INFO:
tel./fax: ++43-1 53 54 057
www.mzv.sk/sivieden
e-mail: si.wien@gmx.at

Galerie auf der Pawlatsche
Institut für Slawistik
Universitätscampus
1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3
www.univie.ac.at/pawlatsche

Münzwardeingasse 2, 1060 Wien
theaterbrett@gmx.at
www.theaterbrett.at
Tel. Vorbestellungen unter
0676/7345566

Täglich ab 11:00 bis 23:00h

ALTÖSTERREICHISCHE & BÖHMISCHE KÜCHE
1050 Wien - Margaretenstraße 60 - Tel (0222) 586 09 67

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

**RAKÚSKO-SLOVENSKÝ
KULTÚRNY SPOLOK**

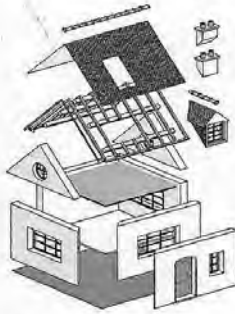
Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien
tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99
rsks@slovaci.at www.slovaci.at

DŮLEŽITÉ ADRESY

Ateliér JAN, Jan a Tamara Brabenc
Spittelberggasse 7, 1070 Wien
tel./fax: 526 54 22

MOKI – Theater für Kinder
tel. 505 98 06, www.theater-moki.at

Fa. Malermeister Benedek Kolenyak

- Stuckarbeiten
- Putztechniken
- Innen - und Aussenputz
- Renovierung
- Trockenbau
- Malerarbeiten
- Ausbau

und alle Arbeiten rundum Hausbau wie Estrich, Boden, Fliesen, Maurer Arbeiten.
Wir sind eine kleine Firma, aber mit guten Referenzen und Super Preisen mit Sitz in:

A-2145 Hausbrunn, Bezirk Mistelbach, NÖ

Mehr Info unter www.malerei.eu.sk oder unter Tel.: 0043 676 7417 564

AEROBIK S KWETKOU

od ledna 2015 vždy v úterý v 18:00
Sokolovna Steingasse 7, 1170 Wien
Bližší informace:
dr. K. Ozábalová,
tel: 0699/ 10 88 97 51

PRÁVNÍK A ADVOKÁT V ČR

JUDr. Josef Franc
Kovářská 1169/17, 190 03 Praha 9
tel./fax: +420-284 818 008
mobil: +420-602 850 267
e-mail: Josef.FRANC@seznam.cz

**Aircraft Gewerbekälte GmbH
KÄLTE- & KLIMATECHNIK**

Dipl. Wi. Ing. (FH) Markus Stefan
Brigittenauer-Lände 156-158, 6/15, 1200 Wien
E-mail: m.stefan@aircraft-gewerbekaelte.at
Tel.: +43 699 109 50 189
www.aircraft-gewerbekaelte.at

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

Raumdekor

ANTON FLORIÁN
MALERMEISTER

TEL.+FAX **586 86 86**

1060 Wien, Hofmühlgasse 18

E-mail: raumdekor.florian@aon.at

**MALEREI - STUCK
JALOUSIEN - ROLLO
ANSTRICH - TAPETEN
TEPPICHE - VORHÄNGE
STIL- UND LIFTKARNISEN
WAND- UND BODENBELÄGE
FARBEN - LACKE - WERKZEUGE**
>>> *sleva pro krajany*

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku

Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich

Mohsgasse 30/9, 1030 Wien

mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764

fax: 0043-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at

www.kulturklub.at

Restaurace
privátní pokoje

**BÖHMISCHER
HOF**

So-St 10:30-22:00 hod.

Čt 10:30-14:00 hod.

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF
-RÜCKERSDORF

Tel. 06 991 991 1111

www.hroch.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7, CZ-169 00 Praha 6

tel./fax: +420-220 511 681

KLP koniasch@gmail.com

Rudoleckého 23, CZ - Znojmo

tel./fax 515 22 57 30

e-mail: info@tiskarna-sladek.cz

www.tiskarna-sladek.cz

ofsetový tisk • barevné kopírování
• grafické studio •

Restaurace BÖHMERWALD – rodina Stuchlíkova

Česká kuchyně a speciality.
Osłavy pro malé i větší skupiny
v romantickém prostředí
české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at

otevřeno: po – ne 11:00-15:00, 17:00-23:00 hod.

Restaurant

Schönbrunner Stöckl

beim Meidlinger Tor

České a slovenské speciality!

rodina

Smadišova

10:00-22:00, otevřeno po celý rok

1130 Wien, Schönbrunn, Meidlinger Tor, tel.: +43-1-813 42 29

tel./fax: +43-1-812 82 71, www.schoenbrunnerstoeckl.com

Lux Böhmisches Kuchl

SPECIALITY ČESKÉ
A MORAVSKÉ KUCHYNĚ

OTEVŘENO: pondělí – pátek
11:00-15:00 a 17:30-23:00

1080 Wien, Schloßelgasse 18

tel.: +43-(0)1-402 57 31 (rodina Ficencova)

KOREC und BLAŽEK OEG

Mo-Fr 09:00-19:00, Sa 09:00-15:00
17:00-18:00 – sleva 25%

Täglich Mittagsmenü – Spezialitäten aus der ganzen
Monarchie – Trennkost- und Seniorenkarte
Simmeringer Hauptstr. 96a, 1110 Wien
Tel. +74 331 81

Přimo v nákupním centru Simmering
3 hod. parkování v garáži zadarmo

Danica Korecová, fa. Korec
tel./fax: 038-7486 159
Info v reštaurácii Pressburg

**ZLATNICTVÍ
HODINÁŘSTVÍ
RICHARD ARNOLD**

Opravy šperků
a hodin, předělávky,
vlastní výroba (též
u doneseného materiálu
1100 Wien, Buchengasse 88
Tel./fax: 604 54 85
po-pá 9-12 a 14-18 hod.,
so 9-12 hod.

PODZIMNÍ POEZIE

Kamil Bednář: Jeseň

Padá listí
jako když si žena pročesává,
slovanská žena,
svůj zlatožlutý vlas.
Javor a lípa a topol opadává,
opadává, opadává...

Těch listů! Toho listí!
V kupách na nábřeží
jak hektakomby zahubeného hmyzu leží,
tady i daleko v lesích,
kde habr a buk a líska opadává,
opadává, opadává...

Ráno jsou mlhy nad řekou
a z nábřeží není vidět přes zábradlí,
jen běl a bílý dým,
ten smutný bílý dým...

Je vlhko, do kostí studí,
na zvlhlých podrážkách
podzim roznášíme
a říjen vychládá do mlh listopadu,
vychládá, vychládá...

(mk)

Jiří Karásek ze Lvovic: Podzim ve Hvězdě (Ocúny noci)

Ještě svit do obory
proniká, zlatem v ní hraje.
Pohlédneš na javory,
ještě měď listů z nich plaje.

Stezky, kde chodil jsi všady,
kluzké jsou... Jaká změna!
Ještě zřít lavičku tady,
ale jest opuštěna.

Vracíš se zasněžen domů,
z javorů padají listy.
Počítáš: dávno tomu,
chodil jsi těmito místy.

Co mrtvo, nechce se vracet.
Padá strom odumřelý.
Počítáš: deset let, dvacet.
A je to život celý.

(mk)

Otokar Březina:**Apostrofa podzimní (Tajemné dálky)**

Dny jasné, říjnové, v nichž září azur čistý
a z větví bronzových se nítí rudé listy,
jež sváty ostrým vanem podzimního dechu
se skví jak vyráženy do zlatého plechu!
Ve vaší vůni chladné cítím tát a sálát
dech jiter zemřelých a dávno mrtvých nálad,

blesk žlutých polední, kdy slunce žhavý odech
na štávu sládnoucí se srážel v zralých plodech,
a duše vonných večerů, jež uhořely
v purpurných ohních západu. Z vás oněmělý
sbor ptáků odletlých mi kvílí, jásá, zpívá
orchestrem tónů. Ve vás mísí se a splývá
sen květů uvadlých, šum pokosených klasů,
svit zhaslých barev, smytých nuancí a jasů,
let mrtvých motýlů a kolotavé vřeni
tisíce zhaslých životů ve zlaté lázni denní!
Sil tajemných, když v mír a v sen a v klid se sepnou,
jste zesláblou a zmírající tepnou!

Dny jasné, podzimní, v nichž září azur čistý
a z větví bronzových se nítí rudé listy,
jež sváty ostrým vanem podzimního dechu
se skví jak vyráženy ze zlatého plechu!
Svůj rozestřete lesk a plajte v chladný říjen
svou září karmínů a minií a sien
a rozlevejte smrt, jež proudem deště kane
vám z třpytných paprsků jak z číše vytepané
ze studeného kovu! Vaše vůně těžká
jak otrávený plyn v mé duši na dně mešká
a barev, květů, žití velkou agónií
ze vzduchu vašeho jak hořký nápoj piji!

(mk)

Vladimír Holan: Báseň (Oblouk)

Je pohádka (proč není?)... o tobě...
Že potají, chtěj kdysi na ples jít,
jsi půlnoc připouštěla k plaché podobě
těla, z níž úsvit jen smí pít,

že plody copů stráslas pod květy
rozvité tušením, jež ví,
jak mají ňadra sládnout do věty,
již někdo vysloví,

že kroky váhání zažehly v tobě jas,
jenž zvábil do koberce tmou.
Z nočního stínu v srdci svém nesoudilas
na lůnu rozumu.

Je pohádka... A právě proto snad,
že její skříň jsi otevřela, věř!...
uzřelas pak před sebou, nahou odtud, odešad,
kterak bráněním samoty prorost se ve tvůj připravený šat
šípkový keř, šípkový keř.

Vladimír Holan: Listopadová vichřice (Kamení, přicházíš)

Plískavé kaňky vran... Ne pastelové hrudky.
Kde kýchlo jezírko v brčál a v léto,
tam dělí nás teď hrubší zrak a prudký.
Čečulka prstu kodrcá po takovéto
stěně, již potočítý odlesk větru stíní.
Kde obsah, sloh těž pad... Strom švestkový pad nyní,
jako by sklouz po vlastní pecce v jíní.

KULTURNĚHISTORICKÁ DATA

od 5. století

Postup Slovanů do českých zemí. První zmínky (značně mlhavé) o Slovanech u antických autorů z 1. století n. l. (označující se jako Veneti/Venedi). Slovanské obyvatelstvo přicházelo v několika vlnách z různých směrů.

od poloviny 6. století

Stupňuje se usídlování Slovanů, zejména po definitivním odchodu Langobardů. Nejstarším projevem slovanské hmotné kultury na českém území je keramika tzv. pražského typu.

885

Uzavřen mír mezi Arnulfem (vládcem Panonie a Korutan) a Svatoplukem. Mír byl prohlouben příbuzenskými vztahy i křestní adopcí dětí a také tím, že si Svatopluk vzal za ženu Arnulfovou sestru Giselu a byl kmotrem nevlastního Arnulfova syna Svatopluka, pozdějšího krále lotrinského a burgundského.

Vyvrcholil spor o nástupnictví po arcibiskupu Metodějovi. Nitranský biskup Wiching dosáhl u nového papeže Štěpána VI. své jmenování církevním správcem celé Moravy. Wiching otevřeně vystoupil proti slovanské liturgii. Za nepřítomnosti Svatopluka vypudil na dvě stě Metodějových učedníků z Moravy. Nejprve byli uvězněni a pak odešli do Bulharska (např. Kliment se stal biskupem ve Velici, Naum učitelem v klášteře u Bílého jezera), Makedonie, Srbska, Chorvatska, Malopolska a také do Čech a na Rus. Zbytek slovanských kněží byl prodán do otroctví (v Benátkách).

895

V Čechách začal vládnout kníže Spytihněv I. (894/95-915). V legendách je označován za prvního křesťanského panovníka v Čechách, asi protože pokřtění Bořivoje Metodějem bylo zastáncům latinské liturgie proti mysli.

915

Umírá prvorozený syn knížete Bořivoje a Ludmily Spytihněv I., druhý historický kníže přemyslovského rodu. Je mu připisováno zakládání kostelů – na Pražském hradě přebudoval kostel sv. Panny Marie a na Budči dal postavit rotundu sv. Petra a Pavla. Na hradišti Budeč snad existovala první církevní škola v Čechách. Vládu převzal jeho mladší bratr Vratislav I. (915-921), otec knížete Václava.

snad 935 nebo 929**28. září**

Zavraždění knížete Václava ve Staré Boleslavi. Svatováclavská tradice sehrála v českých dějinách významnou pozitivní roli, i když byla někdy zneužívána (např. za doby protektorátu).

955

Kníže Boleslav zavedl ražbu nejstarších českých mincí – denárů. Platilo se jimi až do roku 1300.

965-966

Prahu navštívil arabsko-židovský obchodník a cestovatel Ibrahím ibn Jakub, který zanechal zprávu o svých dojmech: „Město Praga je zbudováno z kamene a vápna a je obchodem město ze všech nejbohatší... Jejich země je nejlepší ze zemí severu a potravinami nejbohatší... Památné je, že obyvatelé země Buima (Bohemia – Čechy) jsou snědí a ryšavost je u nich vzácná...“

28. září

Po dvoudenním obléhání dobyli Přemyslovci Libici nad Cidlinou a vyvraždili všechny přítomné Slavníkovce (včetně čtyř bratrů knížete Soběslava, který v té době pobýval za hranicemi a pomáhal císaři Otovi III. v boji s pohanskými Bodrci). Po zničení Libice následovalo zpusťování ostatních slavníkovských hradů a sídlišť. Čechy byly politicky sjednoceny a podřízeny vládě jednoho panovníka.

1000

Založeno arcibiskupství v Hnězdně, za účasti císaře Oty III. se stal nad hrobem mučedníka Vojtěcha prvním arcibiskupem Slavníkovce a nevlastní bratr Radim-Gaudentius. Současně bylo zřízeno nové biskupství v Krakově, čímž se Krakovsko i po církevní stránce odtrhlo od Čech.

kolem 1050

Břetislav reformoval peněžnictví, zavedl tzv. pražskou hřivnu. Zůstala měnou až do 17. století.

snad 1045**říjen**

Založen klášter na Moravě v Rajhradě u Brna – benediktinská řehole.

1070

Se souhlasem papeže položil Vratislav základy vyšehradské kapituly, která přímo podléhala Římu. Souběžně s tím začal vyrůstat i knížecí palác s kaplí sv. Jana. Vratislav si zvolil Vyšehrad za sídlo (sídlili tu i někteří jeho následníci, posledním byl Soběslav I.).

1125**21. říjen**

Zemřel Kosmas, první český kronikář. *Kronika česká (Chronica Boemorum)* je jediné dílo, o němž lze s jistotou říci, že je napsal Kosmas. Kosmas se narodil okolo roku 1045 v rodině duchovního českého původu. Věnoval se kněžské dráze. Základní vzdělání získal Kosmas při pražském kostele, v Praze pak zůstal až do svých devětatdvaceti let. Po roce 1074 odešel do ciziny, studoval v Lutychu. Po návratu domů se stal jako jáhen kanovníkem pražské kapituly, po svém vysvěcení na kněze 18. června 1099 jejím děkanem. Několikrát doprovázel pražské biskupy na jejich cestách do ciziny.

Kosmas byl ženatý s Božetěchou. Manželství kněží v českých zemích byla v té době běžná. Kosmovu ženu známe z dvojverší, jímž Kosmas zaznamenal její smrt k roku

1117 do své *Kroniky*. Kromě toho je smrt Božetěchy zanesena i v olomouckém nekrologiu – seznamu zemřelých pořizovaném původně za účelem zádušních mší. Z manželství s Božetěchou měl Kosmas syna Jindřicha. Předpokládá se, že se jednalo o Jindřicha Zdíka, biskupa olomouckého. Tato verze však nebyla nikdy definitivně potvrzena ani přesvědčivě vyvrácena.

Kosmas psal *Kroniku* ke konci svého života, někdy v letech 1119-1125. Je však možné, že první kniha *Kroniky* byla napsána již v roce 1110. Kosmas zde užíval prozaických rýmů, rytmizovaných závěrů vět a větých úseků. *Kronika* je historickým dílem i beletrií zároveň.

Kronika se zachovala v patnácti rukopisech, nejvýznamnějším je budyšínský z přelomu 12. a 13. století. Tento rukopis věnovala v padesátých letech 20. století tehdejší vláda Německé demokratické republiky Československu a je uložen v knihovně Národního muzea.

Kosmova *Kronika* zůstala nedokončena a je rozdělena na tři knihy. Někdy je považován závěr třetí knihy za počátek knihy čtvrté. První kniha *Kroniky* líčí nejstarší doby Čech podle starých pověstí. Ve druhé kapitole této knihy popisuje Kosmas českou krajinu a příchod prvních obyvatel vedených Čechem. Kniha končí skolem knížete Jaromíra roku 1037. Druhá kniha popisuje události od začátku vlády Břetislava I. do začátku vlády Břetislava II. Roku 1092. Třetí kniha pokračuje v popisování českých dějin a končí líčením císaře Jindřicha IV. a nastoupení knížete Soběslava.

Kronika poprvé vyšla roku 1602 v Hannoveru péčí editora M. Frehera, který ji vydal ještě v letech 1607 a 1621.

1135

Soběslav I. dal nově opevnit Pražský hrad a začal budovat nový palác.

1140-1150

V Praze na Strahově byl založen první premonstrátský klášter. Došlo k založení mnoha mužských premonstrátských klášterů (Doksany, Želiv, Louňovice, Litomyšl, Hradisko u Olomouce – původně benediktinského řádu), cisterciáckých (Plasy, Sedlec, Mnichovo Hradiště, Svaté Pole) a také ženských klášterů.

kolem 1200

Byla provedena peněžní reforma. Poprvé se na mincích objevuje výtvarná podoba českého znaku – českého lva.

1205

Přemysl provdal dceru Markétu za dánského krále Valdemara. I když zemřela už osm let po svatbě, pro svou dobrotu a laskavost se stala královna Markéta-Dagmar populární v dánských dějinách.

1285

Sňatkem své dcery Guty s králem Václavem v Chebu si římskoněmecký král Rudolf Habsburský stále udržoval vliv v Čechách.

kolem 1290

Doložen nejstarší urbář v Čechách na panství pražského biskupství.

1300

srpen, září

Tažení Václava II. do Polska, korunovace Václava polským králem v Hvězdně. Jeho říše sahala od Šumavy až po viselský Burg a po Baltské moře, k hranicím uherským a ruským.

1310

1. září

Sňatek osmnáctileté Elišky Přemyslovny se čtrnáctiletým Janem Lucemburským ve Špyru. Nástup Lucemburků na český trůn.

1310-1315

Připomíná se tzv. *Dalimilova kronika*, české anonymní a veršované zpracování dějin Čech. V první části se opírá zejména o Kosmu, údaje z let 1125-1240 jsou značně nespolehlivé, v pokračování do roku 1315 se stala důležitým historickým pramenem. Její autor vystupuje ostře protiněmecky a jako zastávce a mluvčí české šlechty – a to i proti samotnému králi.

1315

26. říjen

„Domácí válka“ českých pánů o moc vedla krále Jana k zatčení a uvěznění Jindřicha z Lipé. Královnu Elišku popuzoval milostný vztah Jindřicha s Eliškou Rejčskou (její macechou, mladičkou vdovou po Václavu II. a Rudolfu Habsburském). Země se rozdělila na dva tábory, hrozila občanská válka mezi stranou Jindřichovou a Zajícovou (Viléma Zajíce z Valdeka podporovala Eliška).

1325

Král Jan Lucemburský nechal v Čechách razit zlaté mince, tzv. florény, podle italského vzoru.

1330

16. září

Sňatek devítiletého Jana Jindřicha Lucemburského a dvánáctileté Markéty Korutanské v Tridentu.

28. září

Zemřela královna Eliška Přemyslovna, manželka Jana Lucemburského, dcera Václava II. (* 20. 1. 1292).

1380-1400

Postavena Staroměstská mostecká věž, dílo Petra Parléře.

1385

říjen

Sňatek Zikmunda Lucemburského s dcerou uherského krále Ludvíka.

1410

9. říjen

Byl dokončen Staroměstský orloj, kdy se o něm také objevuje první zmínka v písemných pramenech.

1415

2. září

Sjezd české a moravské husitské šlechty v Praze vytvořil obranný spolek šlechty Koruny české proti dekretům

kostnického koncilu. Spolek odmítl rozsudek nad Husem a zaslal písemný protest proti jeho upálení, který podepsalo 452 pánů.

11. a 24. září

Pod nátlakem kostnického koncilu se Jeroným Pražský zřekl Viklifova i Husova učení.

1. říjen

V Českém Brodě se ustanovila na sjezdu katolické šlechty „vzdorojednota“, která získala i krále Václava IV.

1435

21. říjen

Univerzitní mistr Jan Rokycana byl zvolen českým sněmem za společného pražského arcibiskupa katolíků i kališníků. Zikmund volbu potvrdil, v této funkci však Rokycana nebyl nikdy oficiálně papežem potvrzen.

1490-1491

Velkou cestu do Středomoří, Svaté země (Palestiny) a severní Afriky podnikl přední humanista Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic. Poté, co se nenaplnily jeho ambice v církevní kariéře, se usadil na svém hradě, kde se věnoval literární činnosti. Měl jednu z největších knihoven v celé Evropě.

Architekt české pozdní gotiky Benedikt Ried (Rejt) začal se stavbou Vladislavského sálu (délka 62 m, šířka 16 m, výška 13 m). Kromě jiného působil i při dostavbě chrámu sv. Barbory v Kutné hoře.

1520

V Čechách vypukla vlna moru, v Praze jí podlehl 21. září český humanista a právník Viktorín Kornel ze Všehrd, autor rozsáhlého právního díla podávající obraz českého zemského řízení.

1580

V Praze zemřel významný český tiskař a nakladatel Jiří Melantrich Rožďalovský z Aventina. Vydal na dvě stě knih v češtině, němčině, latině a řečtině. Nejznámější byly jeho bible zvané Melantrišky. V jeho díle pokračoval Daniel Adam z Veleslavína.

1600

1. září

Zemřel Tadeáš Hájek z Hájku, hvězdář, přírodovědec a lékař (* 1. 10. 1525). Tadeáš Hájek z Hájku, latinsky Thaddeus Hagecius ab Hayek nebo Thaddeus Nemicus, byl český astronom, matematik, osobní lékař císařů Maxmiliána II. a Rudolfa II. Tadeáš Hájek byl nejen jedním z největších českých učenců svého věku, ale i nejdůmyslnějším hvězdářem v české historii. Otec Tadeáše Hájka Šimon byl bakalářem svobodných umění pražské univerzity, spisovatel a zámožný měšťan. V roce 1554 Šimona Hájka povýšil Ferdinand I. do šlechtického stavu. Hájek měl vlastní znak a predikát. V roce 1548 studoval Tadeáš na vídeňské akademii, kde navštěvoval přednášky výborného matematika Ondřeje Perlachia, doktora lékařství. Tadeáš Hájek byl jeho jediným posluchačem. Hájek navštěvoval i přednášky o lékařství doktora Wolfganga Lazia. Na praktické léčení docházel Hájek k doktoru Františku Emerikovi, císařskému lé-

kaři. Studia dokončil v Praze, kde se v roce 1550 stal bakalářem a o rok později magistrem in artibus. V roce 1554 pokračuje ve studiích v Bologni na medicíně a přechází do Milána, kde navštěvuje přednášky Girolama Cardana. Po návratu do Prahy přednáší Tadeáš Hájek matematiku a astronomii na univerzitě. Zde působí do roku 1558. Od roku 1558 provozoval lékařskou praxi. V letech 1566-1570 působil jako lékař u vojska v bitvách proti Turkům. V letech 1556-1563 trianguloval Tadeáš Hájek okolí Prahy, pravděpodobně za účelem nakreslit jeho mapu. Nebyl dobře vybaven astronomickými přístroji, přesto dokázal pozorovat explozi Novy na hvězdné obloze.

Tadeáš Hájek bránil Jednotu bratrskou, ačkoliv nebyl jejím členem. Pořídil český překlad herbáře Pietra Andrey Mattioliho. Znal obsah Koperníkova spisku *Commentariolus* s výkladem heliocentrismu. Jeho pozorování novy přinášela fakta proti Ptolemaiovu obrazu vesmíru. V astronomii a přírodní filozofii byl badatelem světového významu. Pozval do Prahy astronomy T. Braha a J. Keplera. Hájek byl ve vědecké korespondenci s předními evropskými učiteli své doby. Po Hájkově je pojmenován měsíční kráter Hagecius a planetka 1995 Hajek.

kolem 1610

V českých zemích nastává období barokního stavitelství, přechodová fáze, prostoupená tzv. manýrismem, trvala zhruba do roku 1650. První církevní stavbou byl luteránský kostel Nejsvětější Trojice (dnes katolický P. Marie Vítězné na Malé Straně z let 1611-1613). První světskou stavbou se stala Matyášova brána na Pražském hradě z roku 1614.

1615

14. říjen

Narodil se Carlo Lurago, italský architekt a stavitel raného baroka, autor mnoha staveb v Praze a v Čechách († 22. 10. 1684).

1650

26. září

Na Staroměstském náměstí v Praze byl vztyčen Mariánský sloup.

30. září

Na vrcholku Mariánského sloupu byla umístěna socha Panny Marie, sloup byl stržen 3. 11. 1918.

1705-1714

Probíhala sochařská výzdoba Karlova mostu v Praze. Pracovali na ní J. Brokoff, F. M. Brokoff, M. V. Jäckel, J. O. Mayer, I. F. Platzer, J. Kohl a M. B. Braun. Barokní sochy Karlova mostu tvoří významnou evropskou plenérní galerii barokního umění.

1710

Jan Jiří Středovský vydal své dílo *Sacra Moraviae historia* a pořídil sbírku listin, opisů a historických děl.

1715

Hrabě Jan Josef z Valdštejna založil v Horním Litvínově manufakturu na jemné sukno.

kolem 1720

Zrodila se budoucí světová sláva českých křišťálových lustrů. Vynález bývá přiřknut R. Palmemu z kamenického Šenova. První takový lustr byl zavěšen na Pražském hradě při korunovaci Karla VI. (1723).

1720-1721

V Praze došlo k zatčení více než 1 000 osob, které byly obžalovány z kacířství.

1735**24. září**

Zemřel Petr Jan Brandl, malíř (* 24. 10. 1668). Petr Jan Brandl (něm. Peter Johann Brandl, on sám se psal Petrus Brandl) byl český malíř, jeden z hlavních představitelů českého vrcholného baroka. Malířství se vyučil u pražského dvorního malíře Kristiána Schrödera, který byl správcem hradní obrazárny. Schröder však Brandlovi nemohl předat víc než základy malířské techniky. Jeho hlavními učiteli byli Jan Rudolf Bys a Michael Václav Halbax. Výrazně ovlivněn byl též uměním Karla Škréty, Abrahama Godyna, Michaela Leopolda Willmanna a Jana Kryštofa Lišky. Ve svém díle dospěl Brandl k vlastní syntéze těchto malířských podnětů. Patří k nejdůležitějším reprezentantům vrcholně barokní malby ve středoevropském prostoru a ve svých nejlepších pracích dosahuje nejvyšší úrovně tehdejší evropské malby.

1740**20. říjen**

Zemřel pětapadesátiletý císař Karel VI. Vymřela jím po meči přímá linie rakouských Habsburků. Vlády v dědičných zemích Habsburků (nikoliv v Říši) se ujala na základě pragmatické sankce Karlova nejstarší dcera (* 13. května 1717) Marie Terezie (1740-1780). V takzvaných válkách o dědictví rakouské, jejíž součástí byly i dvě války o Slezsko, musela obhájit své nároky. Šlo vůbec o první panovnici na českém i habsburském trůnu. Marie Terezie výrazně ovlivnila další osudy habsburské říše, je považována za tvůrkyni moderního rakouského státu. Tereziánské reformy podstatně oslabily český stát. Reformy ve správní sféře a ve školství upřednostňovaly němčinu na úkor češtiny.

1745**13. září**

Volba manžela Marie Terezie Františka Štěpána Lotrinského říšskoněmeckým císařem.

1765**26. říjen**

Narodil se hudební skladatel Jakub Jan Ryba († 8. 4. 1815).

1775**13. říjen**

Byl schválen nový studijní řád pro gymnázia (autorem byl rektor savojské akademie ve Vídni, piarista G. Marx), který snižoval délku studia na pět let. Čeština byla ze středních škol úplně vyloučena, naopak znalost němčiny byla podmínkou přijetí na gymnázium.

1780**10. říjen**

Položen základní kámen ke stavbě pevnosti Terezín.

1790**9. říjen**

Císařská korunovace Leopolda II. ve Frankfurtu nad Mohanem.

31. říjen

Francouzský vzduchoplavec J. P. Blanchard uskutečnil v Královské oboře první let balónem s lidskou posádkou v Praze.

1815**17. září**

V Královské oboře ve Stromovce v Praze – Bubenci předvedl mechanik pražské polytechniky Josef Božek svůj parní samohyb. V téže době zkonstruoval podobné vozítko modelář na téže polytechnice F. Brunich.

1820**4. září**

Narodil se sochař Václav Levý († 30. 4. 1870).

29. září

Zemřel básník Antonín Jaroslav Puchmajer (* 7. 1. 1769).

1835-1839

V pěti objemných svazcích vyšel v Praze Jungmannův *Slovník česko-německý*, největší dílo české obrozenecké jazykovědy, v němž za pomoci spolupracovníků bylo soustředěno kolem 120 tisíc hesel s objasněním jejich významu a způsobu užití.

1855

Z podmětu J. V. Friče vyšel sborník (almanach) *Lada Nióla*. Přispěli do něj tehdejší známé osobnosti českého kulturního života (mj. J. Kolář, B. Němcová).

1865**1. září**

V Komořanech se narodil malíř Karel Vítězslav Mašek († 24. 7. 1927, Praha). Studoval na akademiích v Praze a Mnichově. Byl zakládajícím členem uměleckého spolku Škréta. V roce 1887 odjel do Paříže a zapsal se na Académie Julian společně s Alfonsem Muchou, ale zdržel se zde pouze jeden rok. V letech 1888-1897 spolupracoval na výzdobě nových veřejných staveb v Praze: Živnostenské banky, Městské spořitelny, Hlavní pošty a Uměleckoprůmyslového muzea. Současně studoval architekturu na pražské technice. Během pobytu ve Francii byl Mašek ovlivněn zejména pointilismem a touto technikou vytvářel malby v první polovině devadesátých let: obraz *Libuše* (1893) je dnes v pařížském Musée d'Orsay. Roku 1898 se stal profesorem dekorativní malby a ornamentální kresby na Uměleckoprůmyslové škole v Praze. Ve dvacátých letech 20. století se zaměřil na urbanismus.

1870**26. září**

Na adresu a pamětní spis českého zemského sněmu z 18. září byl vydán císařský reskript, v němž panovník slíbil prozkoumat české stížnosti a potvrdil nedílnost a neodcizitelnost českého království. Současně s tím naléhal na české poslance, aby obeslali říšskou radu. Na oplátku projev il úmysl nechat se korunovat na českého krále.

1875

23. září

Provoz zahájila první pražská tramvaj – koňka.

1880

18. říjen

Narodil se Vlastimil Tusar, sociálně demokratický politik, diplomat a novinář, předseda vlády v letech 1919-1920 († 22. 3. 1924).

1890

9. září

Narodil se operní pěvec Vilém Zítek († 11. 8. 1956).

29. září

V Praze se narodil se Alois Eliáš, generál a politik, předseda protektorátní vlády v letech 1939-1941. Po okupaci Československa nacistickým Německem a vzniku Protektorátu Čechy a Morava je Alois Eliáš jmenován 27. dubna roku 1939 ministerským předsedou protektorátní vlády, zároveň do července téhož roku řídí i protektorátní ministerstvo vnitra. Jako předseda protektorátní vlády se Eliáš, přes navenek projevovanou loajalitu s nacistickým režimem, podílí na formování domácího českého protiněmeckého odboje (především se angažuje v organizaci Obrana národa), zároveň udržuje styky s československou emigrací v Londýně, seskupenou kolem E. Beneše. Po příchodu R. Heydricha do protektorátu je Alois Eliáš (přestože je gestapu podezřelý již od konce roku 1939) 27. září roku 1941 zatčen – osobně jej zatkne šéf pražského gestapa – a po soudním procesu, vedeném od 1. října téhož roku v pražském Petschkově paláci, odsouzen k trestu smrti – trest není vykonán ihned, je odložen samotným A. Hitlerem, vykonán je v období tzv. heydrichiády po atentátu na R. Heydricha: generál Alois Eliáš je popraven zastřelením na střelnici v Praze-Kobylisích 19. června roku 1942.

11. říjen

K podzimnímu zasedání se sešel český zemský sněm, aby pokračoval v realizaci punktačních ujednání. Pokračoval rozklad staročeského tábora, staročestí poslanci začali přestupovat do mladočeského klubu.

14. říjen

Zemřel básník a revolucionář Josef Václav Frič (* 5. 9. 1829).

1895

říjen

Umělecky diferencovaná skupina české literární generace v devadesátých letech vystoupila s tzv. Manifestem moderny, v němž odmítla umělecký a politický diletantismus a prázdné vlastenčení v umění. Jejich ideálem byla svoboda, která by platila stejně pro umělce jako pro občana. Manifest podepsali F. X. Šalda, A. Sova, O. Březina, J. S. Machar, V. Mrštík a další.

1900

Konstruktér ing. Mařík postavil v První českomoravské strojírně první českou parní lokomotivu (Na Zdar), poté následovala sériová výroba.

7. říjen

Narodil se filmový režisér Václav Krška († 17. 11. 1969).

15. říjen

Zemřel hudební skladatel Zdeněk Fibich (* 21. 12. 1850).

26. říjen

Narodil se Zdeněk Rykr, malíř, grafik, sochař, reklamní návrhář např. obalů na výrobky továrny Orion († 15. 1. 1940, sebevražda).

1905

září – listopad

Na mnoha místech v českých zemích docházelo k demonstracím za volební reformu.

1. říjen

V Brně vyvrcholil zápas o zřízení druhé české univerzity národnostními srážkami mezi Čechy a Němci.

1910

17. září

Narodil se básník a spisovatel František Hrubín († 1. 3. 1971).

4. říjen

Narodil se spisovatel a dramatik Adolf Branald († 28. 9. 2008).

1915

7. září

Zemřel Antonín Petrof, průmyslník, zakladatel české výroby klavírů (* 15. 8. 1839). Královéhradecký rodák Antonín Petrof se měl stát truhlářem. Roku 1857 však odešel do Vídně ke svému strýci Johannu Heitzmannovi, který vlastnil malou továrnu na výrobu klavírů. Nová práce se mu natolik zalíbila, že když se roku 1864 vrátil domů, rozhodl se pro výrobu těchto nástrojů. Položil základ firmy, která je dnes největším výrobcem pianin a klavírů v Evropě. Zanedlouho pak otcovu truhlářskou dílnu přeměnil na klavírnickou. Výroba se úspěšně rozvíjela a Petrof začal brzy uvažovat o jejím rozšíření. Roku 1874 koupil na hradecském předměstí bývalý zájezdní hostinec, na jehož místě vybudoval moderní závod – základ současného podniku. Do nových prostor postupně přesunul celou firmu. Když roku 1876 zavedl do provozu parní stroj, získala výroba tovární charakter. Od roku 1880 byla společnost vedena v obchodním rejstříku pod názvem „Antonín Petrof, Fortepiano Fabrikation“.

Jako jeden z prvních českých továrníků například ve svém závodě instaloval elektrické osvětlení, výrobu rovněž zdokonalil řadou vlastních vynálezů. V obchodní politice se zaměřoval na vývoz. Roku 1883 rozšířil výrobu o klavírní mechaniky a v konkurenci s tuzemskými i zahraničními firmami se úspěšně prosadil jak v rámci rakousko-uherské monarchie, tak na světových trzích. Na počátku 20. století zaměstnával již 250 dělníků. Postupně převzal i konkurenční závody Aloise Huga Lhoty a Vanického v Hradci Králové, firmu Kalles v Litomyšli i bývalou továrnu svého strýce Heitzmann & Sohn ve Vídni. Petrofovy výrobky získaly ocenění na řadě mezinárodních výstav. Také díky těmto úspěchům mu byl roku 1899 udělen čestný titul „císař-

ský a královský stavitel pian". Těsně před vypuknutím první světové války se firma Antonín Petrof stala největší továrnou na klavíry a piana v Rakousku-Uhersku. V roce 1914, kdy královéhradecká společnost slavila půlstoletí svého fungování, vyrobili její zaměstnanci jubilejní 30 000. klavír, který byl následně předán Františku Ferdinandovi d'Este. Shodou náhod se tak stalo necelý měsíc před sarajevským atentátem. První světová válka znamenala snížení počtu zaměstnanců a omezení výroby, roku 1915 navíc zemřeli Antonín Petrof i jeho manželka Marie, která pracovala ve firmě jako prokuristka.

Petrofovi synové však nelehkou situaci zvládli a po roce 1918 začala společnost opět prosperovat. Zboží se v té době vyváželo nejen do Evropy, ale také do Jižní Ameriky, Afriky, Číny či Austrálie. V roce 1928, kdy firma vyráběla ročně zhruba 2 300 nástrojů, otevřela ve spolupráci s americkou firmou Steinway pobočku v Londýně. Rozvoj firmy zastavila až druhá světová válka, kdy byla továrna převedena na válečnou výrobu a místo klavírů se zde vyráběly dřevěné bedničky pro dělostřelecké granáty. Po únoru 1948 byli Petrofové zbaveni všech práv a na výrobu byla uvalena národní správa. Ministerstvem průmyslu byl zřízen národní podnik Továrny na piana a varhany, který nadále vyráběl čtyři druhy klavírů, tři druhy pianin, tři typy harmonií a jeden druh varhan. V roce 1953 vznikla výrobně-hospodářská jednotka Československé hudební nástroje se sídlem v Hradci Králové, pod kterou spadala i bývalá firma Petrof.

Potomci Antonína Petrofa se do podniku vrátili až v roce 1990, kdy se pravuk zakladatele společnosti Jan Petrof stal obchodním ředitelem firmy. Jelikož byla Petrofům v restitucích přiznána pouhá čtyři procenta továrny, museli zbylý podíl složitě vykoupit a svou bývalou firmu plně ovládli až v roce 2001. Společnost Petrof je v současnosti největším evropským výrobcem pianin a klavírů. Ročně vyrobí zhruba 7 500 pianin a 1 400 klavírů, přičemž 95 % produkce jde na export. Slavný rod v podnikání pokračuje. Jeho nejmladší členkou je dnešní ředitelka společnosti

Antonín Petrof

Zuzana Ceralová-Petrofová, praprapravnučka Antonína Petrofa. Klavíry Petrof zdobí milánskou La Scalu či Operu v Sydney a hráli na ně takoví velikáni, jako byli Svjatoslav Richter, Rudolf Firkušný či Duke Ellington.

8. září

Zemřel František Adolf Šubert, spisovatel, dramatik, první ředitel Národního divadla v Praze (* 27. 3. 1849).

10.-11. říjen

Vydána císařská nařízení, jímž se měnil státní znak. Návrh spojoval rakouský a uherský znak v jeden celek, čímž byl heraldicky stvrzen dualismus a popřena jednota zemí Koruny české.

22.-23. říjen

V Clevelandu v USA, stát Ohio, došlo k uzavření první oficiální dohody mezi zástupci Českého národního sdružení a Slovenské ligy, v níž byl přijat program samostatnosti historických zemí na základě spojení obou národů ve federativním svazku.

1920

22. září

Narodil se mykolog a popularizátor houbařství Miroslav Smotlacha († 6. 6. 2007).

5. říjen

Byl ustanoven umělecký svaz Devětsil, který sdružoval levicové básníky, spisovatele, malíře, architektky, divadelníky a teoretiky. Prvním předsedou byl Vladislav Vančura.

17. říjen

Narodil se herec Rudolf Hrušínský († 13. 4. 1994).

1930

22. září

Narodila se sochařka a keramička Marta Taberyová.

25. říjen

Byla podepsána československo-britská dohoda o postavení československých pozemních jednotek a letectva vůči britskému vojsku a letectvu. Současně byla podepsána úmluva o způsobu financování československého vojska a o právu disponovat československým zlatem uložený u Bank of England.

U československé vojenské jednotky na Středním východě byl zřízen Československý pěší prapor 11 – Východní.

Ve Velké Británii byla ustanovena 1. československá smíšená brigáda.

27.-29. září

Konal se XVI. sjezd Československé sociálně demokratické strany dělnické, který přijal program, v němž se strana distancovala od marxismu.

1945

21. září

Bylo zrušeno placení školného na státních středních školách.

1. říjen

Byl vydán dekret prezidenta republiky o všeobecné pracovní povinnosti.

2. říjen

Byl ustaven Národní soud k souzení zrádců a kolaborantů.

18. říjen

Vyšel dekret o právním zrušení německých vysokých škol v Praze a Brně.

19. říjen

Dekretem prezidenta republiky se zaváděla od 1. listopadu 1945 nová československá koruna.

24. říjen

Prezident republiky E. Beneš v přítomnosti členů vlády podepsal dekrety o znárodnění dolů, bank, pojišťoven, hutí a závodů nad 500 zaměstnanců, někde i nad 150 zaměstnanců.

27. říjen

V Praze byla zřízena Akademie múzických umění (zrušena mistrovská škola státní konzervatoře hudby).

1950

1. září

V československé armádě byly zřízeny první čtyři pomocné technické prapory (PTP), zvláštní jednotky pro „politicky nespolehlivé osoby“, jejichž smyslem bylo izolovat v nich tyto osoby (vojáky základní služby i vojáky v záloze) a využívat je k pracovní činnosti v řadě oborů národního hospodářství, především v hornictví a stavebnictví. Protože vojáci těchto útvarů nosili černé nárameníky, říkalo se jim běžně „černí“ nebo „černé prapory“.

1960

20. říjen

Zemřel sbormistr, skladatel a pedagog František Spilka (* 13. 11. 1877).

1970

17. září

Zemřel skladatel a sbormistr Ladislav Svěčený (* 11. 12. 1881).

26. září

Zemřel básník a literární kritik Jiří Pištora (* 12. 6. 1932).

1980

22. září

Zemřel herec Bohuš Záhorský (* 5. 2. 1906).

24. září

Zemřel herec Jiří Hrzán (* 30. 3. 1939).

16. říjen

Zemřel Prokop Drtina, právník a politik, tajemník E. Beneše, ministr spravedlnosti (* 13. 4. 1900).

31. říjen

Zemřel herec Jan Werich (* 6. 2. 1905).

1990

17. září

Federální shromáždění schválilo scénář radikální ekonomické reformy.

20. září

ČSFR byla opět přijata za člena Mezinárodního měnového fondu a Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj.

2. říjen

Federální shromáždění schválilo zákon o zmírnění následků některých majetkových křivd (restituční zákon).

13. říjen

Na celorepublikovém sněmu Občanského fóra v Praze byl zvolen jejím předsedou V. Klaus.

15. říjen

Provedena devalvace obchodního kurzu koruny vůči dolaru (na 24 Kčs za 1 US dolar) a vůči dalším volně směnitelným měnám.

18. říjen

Na Dole 1. máj v ostravsko-karvinském revíru (v závodě Barbora) došlo k výbuchu, který si vyžádal životy jedenácti horníků.

1995

8. září

Americká rozhlasová stanice Rádio Svobodná Evropa a Rádio Svoboda zahájila po svém přestěhování z Mnichova vysílání z Prahy.

1. říjen

Vstoupil v platnost zákon, podle něhož se koruna stala volně směnitelnou měnou.

2000

4. říjen

Zemřel televizní a filmový režisér Ludvík Ráža (* 3. 9. 1929).

27. říjen

Zemřela Lída Baarová, vl. jm. Ludmila Babková, herečka (* 7. 9. 1914).

2005

Exprimátor do Vídně?

Jan Koukal

Na počátku srpna se v českém tisku objevily zajímavé spekulace na téma budoucího českého velvyslance v Rakousku. Podle novinářů by se jím mohl stát bývalý pražský primátor Jan Koukal. Ten v současnosti vede zastoupení Prahy v Bruselu, podle svých slov však uvažuje o diplomatické kariéře. Koukalovy šance na získání velvyslanceckého postu ve Vídni ČTK údajně potvrdil i vysoce postavený zdroj z českého ministerstva zahraničí, který si však přál zůstat v anonymitě.

(MaFr)

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

MUDr. Jiřina BODNAR
choroby kožní a pohlavní
po, čt 14-18:30, út 8-13, pá 8-11
Josefstädterstr. 3/4-5, Wien 8
tel. 406 99 41

MUDr. Vít DOLEŽAL
zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRSATA
oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MUDr. Kamila HAJEK
soukromá léčba homeopatií
Ada-Christen-Gasse 2/F/8, Wien 10
tel. 689 22 80

MUDr. Hana LION
zubní lékařka
Waltenhofengasse 5/2/301,
1100 Wien
Mo 11-17, Di 8-14, Mi 9-17, Do 10-15
tel. 615 46 10, všechny pokladny

MUDr. Kristina LION
všeobecná lékařka se specializací
na psychosomatiku a psychoterapii
Röttergasse 37, 1170 Wien
tel. 486-22-86, všechny pokladny

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK
internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

Digitale Praxis: **Dr. med. &
Dr. dent. med. Josef LUDVÍK**
FA für Zahn-, Mund- und Kiefer-
heilkunde
Simmeringer Hauptstr. 40/4,
1110 Wien
Po 10:00-13:00, 14:00-19:00,
út 7:30-14:00, st 7:30-14:00,
čt 12:00-17:00 a podle domluvy
tel.: 749 34 76, www.drludvik.at
e-mail: ordination@dr-ludvik.at

MUDr. Ilona POLZER
(roz. Bartošková)
choroby oční a optometrické
(Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ

po, út 9-12, po + st 17-19 hod.
a po dohodě (i sobota dopoledne
možná)
Tel.: 02236-496 93, v akutních přípa-
dech mimo ord. hod.: 0660-3470374
www.gesundeaugen.at

MUDr. Georg SOJKA
neurolog a psychoterapeut
tel. 0664/214 01 63,
termín po dohodě

PSYCHOTERAPEUT PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

Mag. Dr. Ladislav Nykl, Ph.D.
lektor na vídeňské univerzitě
a Masarykově univerzitě v Brně
semináře růstu osobnosti, pomoc
při sociálních problémech, depresích,
psychosomatických problémech atd.

Praxe:
Lederergasse 17/7, Wien 8,
tel.: 523 57 44 nebo 0676/5194833
e-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
<http://members.aon.at/nykl>

**Ověřené překlady dokumentů aj.
Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER**
A-2333 Leopoldsdorf, Weidengasse 2
tel. +43-2235/44 637, +43-676/37 62 117,
+43-1-515 28-444, fax: 02235/44 638
práce: A-1030 Wien, Marxergasse 1a
(City-Tower Wien Mitte/Bhf. Landstr.)
e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

Mag. Lenka KOVARIK
A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10
tel./fax: 2908809, mobil: 0699/11807581
lenkakovarik@outlook.com
lenka.kovarik@fh-burgenland.at
<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Dr. Milan KOŠÍČEK
A-1030 Wien, Salesianergasse 17
tel.: 0664/2537951, fax: 066477-2537951
e-mail: m.kosicek@A1.net

Mag. Pavlína BÖHMOVÁ-LÖSSL
Allgemein beeidete und gerichtlich zertifizierte
Dolmetscherin für die tschechische Sprache
Sprachtrainerin für Tschechisch, Slowakisch,
Deutsch
A-1100 Wien, Dieselgasse 5/43
tel./fax 2082175, 0699/19544077
office@pavlina.at, www.pavlina.at

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Volksschule Sir Karl Popper
1150 Benedikt, Schellingerg. 1-3
Tel. 9823403
Sprachclubs in Französisch, Ungarisch,
Tschechisch, Slowakisch, Italienisch

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
Duchovní správe krajanů Prof. P.ThDr. Jan Horák
1030 Hagenmüllergasse 31,
tel. +43 0664 406 55 41, fax: +430 01 711 84 112
www.sweb.cz/farnost.viden, www.rozhledy.at

**KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele",
Viedeň 3., Rennweg 63:** mše svatá každou neděli
a svátek v 10:00 hodin.

**CHRÁM "Panny Marie na Nábřeží", Viedeň
1., Salvatorgasse 12:** mše svatá každou neděli a
svátek v 08:30 hodin.

**KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů",
Viedeň 13., St. Veit-Gasse 25:** mše svatá 3. sobo-
tu v měsíci v 18:00 hodin platná na neděli.

**KOSTEL "Don Bosco", Viedeň 3., Hagenmül-
lergasse 33:** mše svatá podle kalendáře akcí
kostel Panny Marie na rohu
Linz, Herrenstr. a Redigierstr. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16.30
hodin. Duchovní správce: P.ThDr. Michal
Kaplánek SDB, tel. 00420 656 354

Římskokatolická
**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**
svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej
1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub
Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneselig@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa k dispozici v redakci.

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Mateřská škola
Ředitelka: Sabina Eimer
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

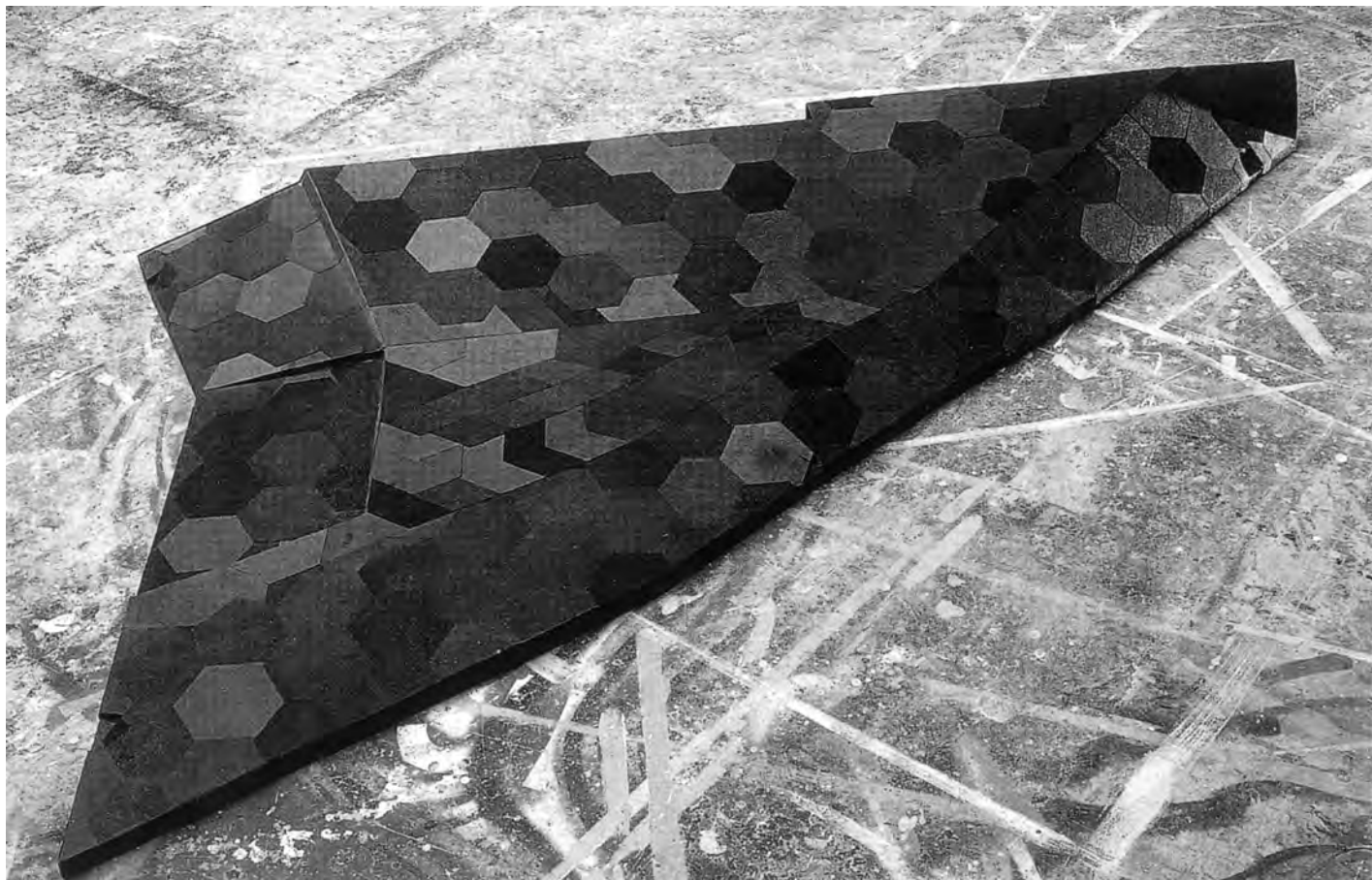
Bilingvní obecná škola
Ředitelka: Dipl. Päd. Marcela Ofner
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní sekundární škola
(3. + 4. BS)
Ředitelka: Dipl. Päd. Marcela Ofner
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium
1. + 2. Klasse (model WM)
Ředitelka: Mag. Helena Huber
Schützengasse 31, 1030 Wien,
Tel.: +43-1-713 31 88-60
www.orgkomensky.at

Kulturklub der Tschechen
und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy!

Martin Káňa: *Transformer*

Martin Káňa během vídeňského festivalu Soho in Ottakring (2010), kde pracoval s rastrem známým z českých tržnic